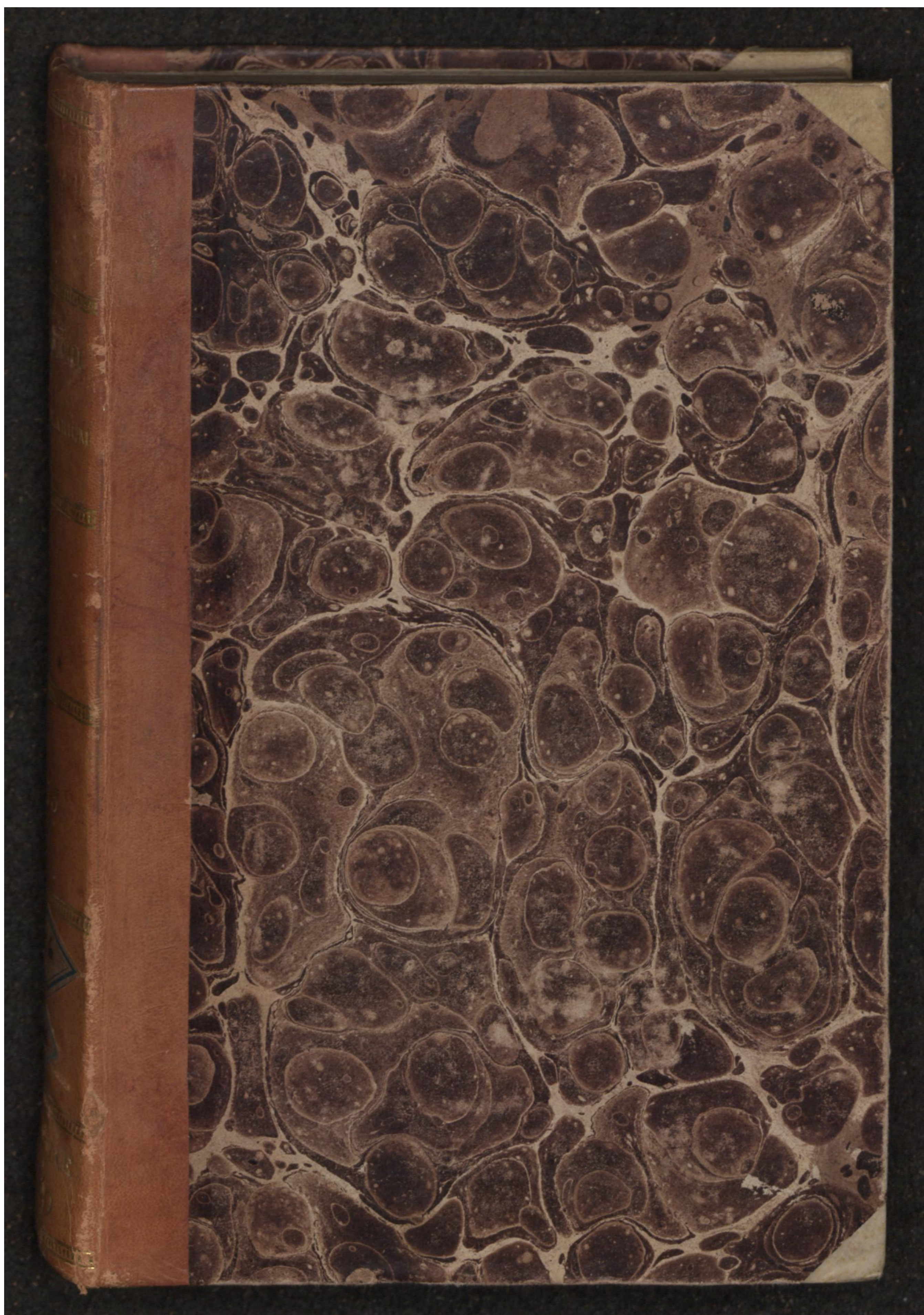

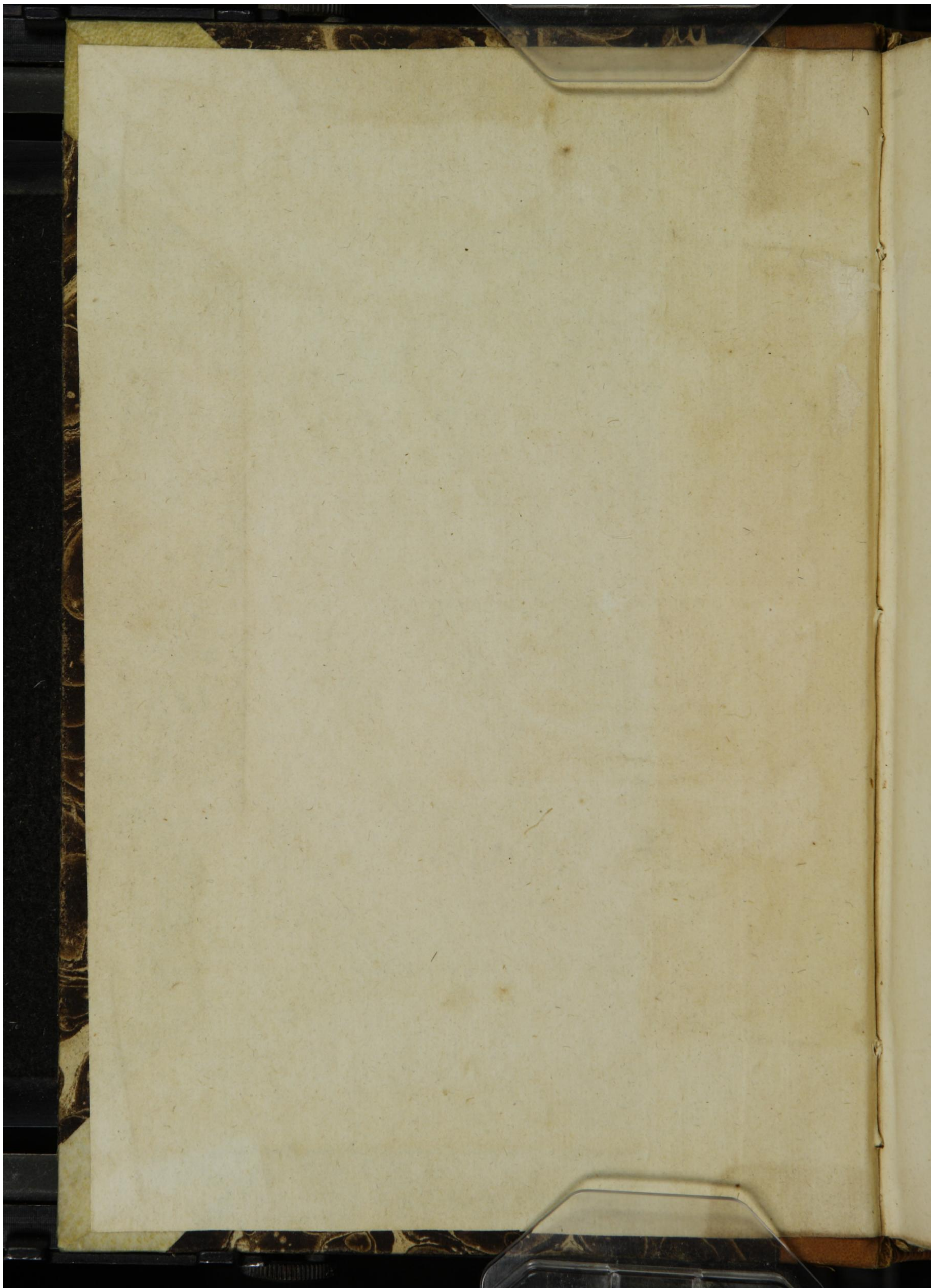

VII
PHILELPHI
EPISTOLARIUM
65
K 6
61
BONONIAE
1489

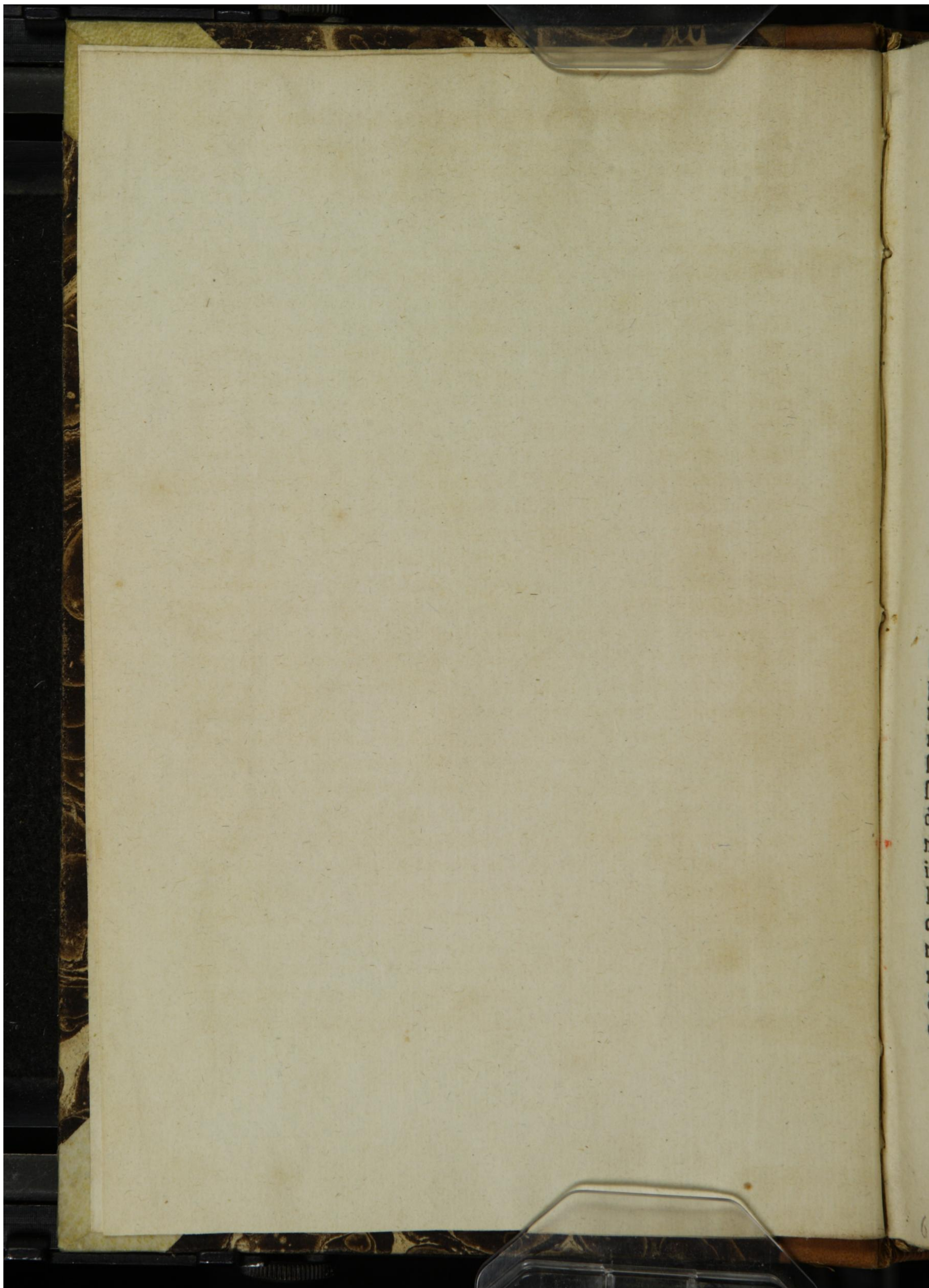

LVDOVICVS MONDELLVS Ordinis minorũ doctorq; theologus Octauiano Vbaldino mercathelli domino: illustrissimi ducis urbini Germano dignissimo: doctorumq; uirorum Patrono S.P.D.

Vellem Octauiane princeps illustris: & doctorum uirorum psidiu; ac decus: ut de uiuo Mario philelfo potius q̃ mortuo ornando: nũc mihi contentio esset. Iucundius enim eam (non dicam feruẽtius) su sciperem. Sed qm̃ siue natura: siue fato ita secum actum est: ut prius q̃ nos ex hac uita decederet: non putaui cõmittendũ eẽ: ut ei quoq; mortuo meum officium deesset. Et qdem per deum immortalẽ qd ẽ quod defũctis maius impendere possimus: q̃ eis uitam per gloriam ppagare: imortalesq; quodãmodo eos reddere. Solent autẽ pleriq; sic defunctorum gloriæ studere: ut marmoreis monumẽtis: æneisue signis positis: eorum titulos & spectandos & legendos posteris reli quant. Verũ hac in re Marius supstitum amicorũ ope non indiget. Satis.n. magna monumẽta ipse uiuens sibi posuit: satis magnas sta tuas erexit: quæ nulla unq̃ uetustas: nulla uiolẽtia: nulla dẽiq; duro robore innata caprificus disiiciet. Operum.s. & scriptorum suorũ di uersis generibus: quæ cum latinitate: eloquentia & candore mirifi ce splendeant: cũ antiquorum operibus & qdem pfectissimorũ con ferri possint: ut iure de eo dicere possim: q̃tũ Marius ille arpinas rei publicæ romanoru; armatus: tãtum noster romane linguæ contulit togatus. In hoc tantũmodo locus officio mihi relictus est: q cũ pars monumenti sui quasi angulus qdam: tenebris imersus sit: & ueluti sub opaca: umbra ita constitutus: ut minime uel spectari uel legi pos sit: circũfusas tenebras pellam & obumbrantes ramos penitus absci dam monumentumq; Marii totum sub luce constituam: ut nõ mi nus operosum appareat. q̃ a suo artifice cõstructũ sit. Epistolariũ.n. inter cætera præclara opera Marius cõfecerat: in quo nõ solũ Episto larum genera octaginta numerauit: sed singulorum formulas & lo cos prosecutus est: nec id quidem simpliciter: sed tripliciter pro nũe ro trium dicendi figurarum: ordine compleuit. Opus profecto iuue nibus & mediocriter doctis utilissimum: unde nõ minus latinitatẽ & elegantiã exhaurire: q̃ exercitationis latissimam frugẽ uberrimũ q; fructum cõsequi possint: doctis uero futurũ q̃ gratissimum: utpo

A

te quod multo labore: in quocũque genere dicendum fuerit: possit eos releuare. Opus tamen ipsum non ediderat. aut si editum dici po test: uni mihi tantum. cui dicauerat: & Archetypum nullo sibi reten to exemplo: aut aliis communicato tradiderat: editum fuerat. Decre ueram illud omnibus aperire: ut q̃tum laudis & gloriæ inde profici sci potest: Mario non interciperetur: & monumentum illud ex plu ribus constans ptibus: in hac quoq; parte ut in cæteris nulla caligie obscuraretur. Debeo sibi hoc ex pietate: multũ me amauit multũ me litte is & sapientia ornare studuit: Eius beneficio hãc pticulã uiua cis anime quam sortitus sum: habeo. Ingratus & impius censendus eẽm: si ego qui suo funeri nõ interfui nunc licet longo post tẽpore cũ possum: quasi pompa instaurata: ad eũ ornandum: meã ferculoꝶ ptẽ non afferrem: si non & mea thura incẽderẽ odoresq; miscerem si eius feretrum hoc nobili insigni quasi alio spolio non accumula rem. Cæterum quo plenius huic laudi & gloriæ marii consulerem: i hac regia Parisiorũ ciuitate in qua iam biennium studioꝶ grã fui. epistolarium ipsum imprimẽdũ dare statueram: ut in loco totius or bis eminentiori inter tot achademias inter tot sapiẽtissimos & diui næ mentis uiros: ab omnibus marius ẽt functus & coleretur: & admi raretur. Quem locũ: quam orbis plagam ad eius nomen celebrãdũ eternitatiq; cõmendandum potui eligere aptiorem. Veꝶ huic pieta ti meæ una res obstabat: q̄ ea lege ab ipso opus mihi tradi impetra ui: ut in alterius manus non perueniret: idq; ipse suis: in libri ĩscrip tione testatus ẽ monumentis. Nec qdem a me id ea mente factum ẽ qa ambitione ducerer: aut qa si omnes idẽ scirẽt quod ego: me mi nus scire putarẽ. Sed profecto qa tñ mario tribuebam: tantaq; me uoluptate eius elegãtia affecerat: ut non uiderer satis meo facere de siderio nisi ab eo quodpiam singulare & quasi meũ ꝓpriũ pignus haberem: quod noctu diuq; uersando ueluti quandã eius imaginẽ contemplarer. Quo fit ut si nunc libꝶ imprimi iubeam uerear ne ab omnibus incõstantie accuser: uel qa iam uelim quod modo nol uerim: uel tãq̃ Marii cõtemplationem post eius mortẽ cõtinuo omi serim. Alius præterea scrupulus ea in re male me habet: qa forte cui piã callido reꝶ æstimatori possit id opis nõ dignũ mario uideri: qa dixerit nõ eãdẽ q̃ cætera Mariana opa claris principibus dicata ele gatiã redolere. Contra uero si in sentẽtia maneã & unicus libri pos

fessor sim illud timeã ne impius iudicer: q̃a marii glorie & ĩmorta litati defuerim. Deinde ne multis inuidisse uidear: quia ad multo℞ utilitatem in lucẽ ꝓdire librũ non permiserim: uel eo maxime: quo sicuti cæteris doctis uiris ita & mario omnes existimant illud scien tiæ munus a deo collatũ non soli sibi & paucis amicis: sed toti hũa no generi profuturũ fuisse concessum: ob q̃ rẽ si eos hoc cælesti mu nere priuarem: iustã de me oẽs haberent quærelã: itaq; cum ueluti ĩ mari a diuersis flatibus agiter: ãceps sum hoc ne an illud eligã. aut fugiam. Decipimur. n. specie recti: & in uitiũ ducit culpæ fuga. si ca ret arte. Te igitur Octauiane princeps clarissime in tanto fluctu tãq̃ meum numen inuocandũ duxi. Tuũ cõsilium pernecessariũ mihi existimaui. Nec ab re præter cæteros te unũ consulere uolui: primũ; ꝙ in diiudicandis rebus: consiliisq; deligendis: natura & doctrina cæteros quotquot noui ita antecellis: ut non solum ex agro piceno & flãminia qua℞ prouincia℞ anceps colonus es: sed ex toto latio. cũ in omni genere uirtutũ: tum in hoc quod ex litteris proficiscit᷑ a te principe laudatissimo maxime desiderẽt laudari. Deinde ꝙ utriq; nost℞ singularis amicus eras: ut nullius magisq̃ tua intersit tantos inter nos componere (nõ dicam lites aut turbas) sed animi motus.

Mario siqdẽ ita deditus eras & ille tibi. ut plusq̃ dimidiũ aniæ tuæ eum putares. Legẽ amiciciæ in eo amando excedebas cũ eius scrip ta tãq̃ libros sybillinos estimares. Omitto ꝙ crebris & maximis mu neribus eũ ornabas. Id. n. faciebas ei eẽ cõmune cũ multis q̃uis non omnibus eadẽ mensura qua mario metireris nõ oẽs cũ Mario in eo dẽ theatri gradu apud te sedebant: nec nunc aliter mihi ꝑsuasum ẽ q̃te cũ eius spiritu amiciciã uelle ꝓducere: cuius ĩ uita fueras tã dili gẽs obseruator. me uero ip̃m q̃tũ amaueris ñ uulgaribus semp ostẽ disti argum̃tis. nullũ. n. officii genus p̃termisisti: quo nõ fueris ĩ me bñficẽtissimus. quotiẽs mihi collibuisset te adire (qđ ꝑpauco℞ erat) sine cubicularii officio: ut id possem effeceras. Ad penetralia nõ so lum domus sed ẽt pectoris tui me q̃ sæpissime admittebas nec indi gnũ sæpenũero putasti ut quæ cæteris secreta eẽnt mihi liber̃ cõmit teres. Tãtũq; apđte & tuos singulos auctoritate & g̃ra ualui ut ad offõ℞ cũulũ nulla possit fieri accessio. neq; id mihi mea uirtute cõti git: aut q̃piã cã ex me ꝑfecta: S; tm̃ tuæ bñficẽtiæ cõsuetudo te admo nuit: q̃ talis ẽ: ut neminẽ p̃termittas cui te ñ hospitalẽ p̃stes. Age igit᷑

Octauiane numen meũ mihiq̃ʒ uocatus apollo ꝑ illa singulari sapientia tua: qua omnes uincis: ꝑ eam amiciciam q̃ tibi cũ Mario olim fuit: quam non decet ut frustra tibi cõmemorauerim: per eam fidem & obseruantiam qua te unice colo & ueneror: & quam tuo mutuo ac miro ꝓsequeris amore ac benignitate. Iam tuas hic iterpone partes: Iam tuam ꝓfer sententiã: Neutri nostꝝ eris procliuior: Sed tãtũ quo te meꝝ animi iudicium impulerit adherebis. Ego.n.ad utramuis ꝑtem tuo iudicio & auctoritate confirmatus fuero: Illamq̃ celerrime facto cõprobabo: cũ ab alterius crimie (si quod erat) ꝑsuasus sim per te eadẽ tua sententia: eadẽqʒ tabella: me absolutum iri. Vale. Parisii tertio calendas. Maii. Mcccclxxxi.

Octauianus ubaldinus fratri Lodouico Mondello doctori theologo. S.P.D.

Amabam te antea Lodouice mõdelle: tum quia tua me ductum indole nõ decepisti: proptereaqʒ te mihi familiarẽ semp habere uolui tũ quia postq̃ mihi satis familiaris factus es: indies uidebam nõ mediocres uirtutes in te nasci adolescere: & ꝑfectas fieri: cũ tu neqʒ laboribus ꝑceres neqʒ studia remitteres ut magnis principibus: grauibusqʒ negociis dignum te uiꝝ ꝓstares. Nũc uero ob pietatẽ tuam quæ & ipsa insignis & in amicũ cõmunis est: ita in amore tui accensus sum: ut de te ornando q̃tum possim cogitẽ: ne frustra apud me: quod semper studui aliqua egregia uirtute qſpiã fuerit usus. Quid enim te officiosius: q cũ amicicia inter uiuos sit tu ẽt a functis eã nõ separas: & cũ iis q nobis benefecerũt paria: aut aliq̃to maiora beneficia reddere soleamus: tu ꝑ re mediocri accepta immortalitatẽ reddere cõparas: nec id q̃dem cũ mediocribus laboribus curas: qñ q̃dẽ ex intimis Galliaꝝ ꝑtibus ad agrũ usqʒ picenũ ꝓpter eã rẽ nuncios ad me miseris. Cũ tñ in ambiguis rebus amicoꝝ cõsiliũ siue iudiciũ exposcis: nõ possum tua nõ laudare sapientiã: Nemo aliter q̃ tu sapiens fecisset: Quãq̃.n.ita gratus & pius eẽ cupis ut tuo exẽplo alios quoqʒ ad gratitudinẽ excitare possis: tamen dubitas ut plærũqʒ solet ne ea in re qppiam ipie cõmittas. cum ꝓxime uirtutẽ sepe uitium cõsistat. Et q̃dẽ quia ut scribis meũ iudiciũ expostulas: nullo hic te pacto fluctuare permittam: q̃d.n.me iudice obstiterit quominus ꝑte Marius eternitatẽ adipiscatur: cum & tibi insignis pietatis laus inde comparanda sit. Optimum hoc cẽseo ex quo utriusqʒ nomini cõsu

litui:omnibus uero q in cōſtantie te criminarētur hoc reſpōſum eē uelim in pertinaciā nomen cōſtātie mutari: cum qs pſtiterit ubi cō ſilii mutationē rō ſuaſerit. Eēt ne aliquis ſapiēs niſi ad tēpora & ad hominum utilitates ſua conſilia accōmodaret? Nō ne deus ipſe mē ſes dies & momēta uariauit: ut ad opus ſuum ptinere cognouit? Non ēt id me moueret: quod de callido reꝝ æſtimatore & libri elegantia ad me ſcribis: Nō. n. latet uiros ſapiētes unius priuati hominis uſui opus dicandum & quaſi intra domeſticos parietes reponēdum: nō tanta cura elaborari decere: q̄ta ſolet quod uniuerſitati hominuꝫ & quaſi in arce mineruæ fuiſſet locandū. Vtriqꝫ. n. operi ſua præcipua laus eſt: quia dignitatē eoꝝ q̄ accidūt ſeruat. hoc āt iudicium meuꝫ nō parū ex octauiani Auguſti iudicio cōfirmat. Cuius auctoritatem non parui momēti eē duco. Maluit. n. imperator iuſtiſſimus Virgilii æneidē ſeruatā eē q̄ igni perire: quis non dubiis uerbis i ultimis ta bulis mandaſſet Maro flāmis eam aboleri. Nō. n. cenſebat iter cæte ra cuiuſq̄ præclari uiri cum ſuo auctore opus debere extingui. Cura bis igitur Ludouice mondelle uel ſolū propter hoc ipſum omniuꝫ amore digniſſime ut aīo cōcepiſti (nec te ulla auertat ſuſpicio) Mari um noſtrum in occidente & in iſta pariſiorū urbe quaſi orbis terra rum arce illuſtrare. Ego uero hic apud nos eidem nō deero. Dignus enim eſt ut uiuat q̄diu uixerit homines: quoꝝ utilitati & uſui multa comparauit Graui ēt cenſura cenſendi nos eſſemus: ſi tanta ꝑ eum meſſe comparata eius fructū admitteremus: & poſteris noſtris tran ſmittendum minime laboraremus. Vale urbini. tertio Nonas Iulii. Mcccclxxxi.

Qui cupis in paucis uerſari: & multa uidere.
Hoc lege: quod Marius utile prompſit opus.
Vberius ſacro nil dicas fonte philelfi.
Et nihil utilius hoc opere eſſe putes.
Namqꝫ is rhetorica breuiter precepit in arte
Precepta: Exemplis muniit inde datis.
Omne genus ſcripti: uarius quo nititur uſus:
Adiunxit ſolers hinc Mariana manus.

Tum genus in ternas partiuit quodque figuras.
Infimus est:medius:altiloquusque modus.
Argumenta uiri poterunt hinc sumere docti.
At iuuenis totum uidicet usq; librum.
Omnia debemus mario pro munere tanto:
Multum mondello:quo duce uiuit opus.

Ordo contentorũ in hoc utilissimo opere primo epistola consultatiua de ope imprimendo cũ eius responsiua præmittitur.

Secundo ponitur epistola prohemialis ipsius auctoris.

Tertio dant' præcepta artis rhetoricæ p occurrẽtis tẽporis opportunitate.de orõnibus & epistolis cõponendis & dictandis.

Quarto discribuntur tituli cũ epithetis cõueniẽtibus omnibus & singulis hominũ dignitatibus & conditionibus: a summo pontifice Imperatore Regibus usq; ad agricolas & alios artifices.

Quinto:quoniam Tullius & alii de epistolis scribentes dicunt epistolarũ multa eẽ genera:nec tamen declararunt quæ aut quot essent illa genera.ideo ut omnibus ad epistolas facilior pateat accessus.hic declarantur epistolarũ scribendarũ octaginta eẽ genera. & quæ sunt illa.

Sexto unum quodq; genus exemplificat tribus epistolis differẽtibus:familiari familiarissima: & graui. & unicuique generi ppria accommodat sinonima.

His autem titulis hæ continentur epistolæ.

FINIS TABVLAE.

Marii philelfi artium & utriusq; iuris doctoris equitis aurati & poetæ laureati ad religiosissimum patrem sapientemq; theologum Lodouicum Mōdellū mediolanensem ex seraphico minorum ordine præfatio in nouum epistolarium.

Ecreueram iandudum aliquid ædere: quod epistolari succurreret officio. uidebam enim plerosq; uiros etiam doctos parū hac in re tēporis cōsumpsisse: perindeq; nostræ conduxisse tēpestati: ac si nihil elucubrassent. Nam ubi Cicero inquit: epistolarum multa sunt genera: qui sunt adeo curiosi: qui nostris hominibus: quot: aut quæ sint ea genera declararint. Quot aūt hac expressione in omni re funditus cognoscēda sit opus. Græci pariter & latini docuerunt qui cū artem benedicēdi fuere descripturi: a generibus causarū initium quæsiuerunt: ut itelligeretur prius de materia: q̄ de forma. prius de quo dicendū eēt: quam quomō dici conueniret. Nisi enim hominem eē constet: frustra bonū malū ue dicimus eē. At mihi & uolūtati non nunq̄ hac in re plurima: & diligentius: tum apud libanium pelasgum epistolandi officiosissimum: tū apud alios utriusq; linguæ peritissimos iquirēti sunt octoginta epistolarum scribendarum inuenta genera ut nihil iā ad epistolandū sit reliquū: quod hic numerus nō cōplectatur. Nam & publica cōtinet & priuata: & quæ toga: quæq; bello trāsigūtur & quæ quomō foris ac domi: cū amico aut hoste: lite. cōcordia. amore. odio. re. uerbo attēptantur: dicunt᷑ atq; fiunt. In totidem hæc redegi titulos: & ut ad epistolandum paratior sit accessus: stilorū differētes nactus sum ꝓgressus: sub quibus nūc familiarem pro mediocri stilo: nūc familiarissimam pro infimo: nūc titulus quisq; grauem pro stilo altiore præ se feret exempli gratia: Dum hæc meditamur: opportūe tu nobis occurris Ludouice Mondelle uir humanissime: clarissimeq; theologe: rogasq; hoc opus tibi dedicem: sed ea quidem lege ut in alterius non perueniat manus. Aperis enim tuam mihi mētē ut copias tam assidue in eo percurrendo uersari codice: ut quē imiteris in epistolando: delegisse uidearis. Quod exorasset uix ab me qs q̄ alius: impetras: ut si qn̄ publice cōmuniq; uoluero multorū necessitati conducere: aliud alias efficiam eisdem titulis opus: nequeunt

enim Mario in eisdem generibus uel inuẽtiões deesse:uel uerba
nũc librũ hũc titulo dem. Eũ ut solus assequaris liberiusq; teneas:
ac magis habeas familiarẽ:propriis exscripsi manibus:& ne ullum
uel me penes:uel alium opera mea:largitioneq; sit exẽplar Prototy
pũ hoc:unicũq; hactenus uolumẽ tibi dsignaui:atq; tradidi. Adhi
bebis ei tãto maiorẽ ergo fidẽ quãto maiore in hoc edẽdo:erga te
fui caritate ꝑ ea q̃ uisus es atq; ñ uulgaribus argumẽtis:esse in me
beniuolẽtia. Quod si quid interlegẽdũ percures:nõ omnino ex
cultũ industria:elaboratũq; ingenio.ascribes tẽporis breuitati:qua
cẽtũ circiter ac q̃draginta chartas latiores coegisti infra dies uigin
ti perstringere:qbus & nõ nihil audiebas:& aliis ẽt negociis domi
forisq; nos oportebat uacare. Possunt & discursus interuenise cala
mi:quos errores aliqñ inter itinerãdũ corrigemus.ut aũt ad episto
lãdũ cõmodius & magis accedas tẽpestiue q̃dã artis rhetorices p̃ce
pta descripsimus cũ exẽplis: priusq̃ ad epistolãdũ titulos descẽderi
mus.nec omnia qdẽ. Aristotelis Ciceronisq; monumẽta secutus hic
sum:sed ea dũtaxat:q̃ uisa mihi in tuum usum necessaria: Aliud est
enim ueterẽ.aliud huius ætatis oratorẽ se uelle. Aliud in foro inter
causarum strepitus: Aliud in conciliis pontificũ:coronaq; auditoꝝ
uersari. Reliquũ ẽ:ut si quid me tibi plus eẽ usui ducis:assidue me
putes:æque uti posse:ac te ipso:si satis ẽ:me tamẽ semper ames: sem
per memineris:id obsecundasse tibi:quod nemo alius:sine summa
difficultate:cõsecutus esset. Vale. Ex Vrbino sexto Idiis Februarii.
per Millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo.

Precepta artis Rhetorices & primo de exordio cum beniuolentia
ab auditoribus.

Ntali exordio siue ꝑ orationẽ siue per epistolas:tria opus est
considerare. Primũ personæ qualitatẽ:apud quã agitur. Secũ
do rem de qua agitur. Tertio laudẽ:qua auditor delectatur. Quali
tas personæ consistit circa dignitatem:uel locũ magistratus:in quo
situs sit is apud quem agitur:quia aliter captatur beniuolentia a põ
tifice.q̃ a prætore. Et circa hoc duo debent seruari. Primum Titulus
Secundo cognominatio. Titulus ẽ ut papa appelletur Sanctissimus
Beatissimus.clementissimus. Sapientissimus. Imperator uero inuic
tissimus. Dignissimus.princeps optimus &c.ut desingulis infra de
ratione titulorum dicetur. Cognominatio est:ut papa dicatur:bene

meritus. Christi uicē gerens. unicū christianæ fidei asylum. Maximus diuini defensor nominis. ecclesiæ nostræ tutor atq3 ꝓtector. Imperator autē cognominetur Cæsar semp augustus. Refugiū romanæ gloriæ &c. de qbus infra dicet᷑. Res de qua agitur tripliciter cōsiderāda est. primo qñ ē honesta. Secūdo cū est turpis. Tertio qñ est honesta: & uidetur turpis: uel cum sit turpis: uidetur honesta. Primo qñ est honesta: satis est conformare rem cum persona: dicendo: non esse prolixum sermonem habendum: ea in re quæ sit honestissima: & auditoris naturæ. unice conformis. Si uero est turpis: consideretur si quam habet partē honestatis. & tunc illa est tractanda. Si nullā habet honestatis partē: arguatur ab aliqua cōsequenti misericordia uel gratia. Si turpis est: & uidetur honesta: pro se orator instare debet: circa id quod uidetur: pro aduersario uero declarare: aliter esse: q̄ uideatur. Laus autē qua delectat᷑ auditor. intelligi debet ex eius uita & moribus: modeste tñ tractari: ne uideatur assentatio.

Exemplum talis sermonis.

Scio te prætor magnifice adeo iustum esse: ut nihil uel audias: uel admittas: quod non sit omni ex parte dignū uiro bono. Attuli ad te igitur rem æquissimam: quæ cū per se intelligetur: nullis aduersarii adiectis laquæis: adeo uidebit᷑ honesta ut naturæ tuæ sit cōformissima. Nihilo enim te aiunt omnes boni: plus delectari q̄ eqtate: qua simillimus dei esse possis in terris.

Sit autem in omni re dicenda. scribendaq3: utendum apparatu: qui solet exordii nomen apud omnes consequi. Hic autē duobus constat duntaxat: attentione: ac beniuolentia. Nam docilitas attentionis est inserta uisceribus. Est autē attentio diuisa bipartito: in expressione rei cū eius laude & in rei taciturnitate cū sūma dicendorum laudatione. Aut enim ante factus est eadem de re sermo & tunc satis est rem altius prouehere: quæ iam dudum est nominata. Aut initium dicendi scribendiue nomen rei poscit cum eius laudæ. Beniuolentiæ uero & si quattuor sunt rationes una tamen est causa a persona nostra: a re: ab auditore: uel in aduersarium ut si quis scit tantum sibi gratiæ uendicare: quantum ad id exorandum quod oratur. satis sit. hoc modo per attentionem.

Exemplum Attentionis.

Nunc ut rem omnem animaduertatis: quæso diligenter: quam ego rem uobis expositurus sim. rem inq̄ & mea ditione non indignam & auctoritate uestra dignissimam.

Exemplũ de beniuolentia a quattuor personis.

Vdietis autem o uiri præstantissimi rem uobis non iniucũdã: qui ut iustissimi estis: sic soletis iis delectari quæ non habeant quicq̄ cum iniquitate cõmixtum. Intelligetisq; ab huius nequissimi aduersarii mei natura me plurimum ab esse. Is enim ut nequam est: perfidiæ semper studet: neminem timet: neminẽ erubescit. Ego uero: qui uestra consuetudine fretus impietatẽ plurimũ abhorreo: nihil ad uos afferre ausim turpis

Ictum est autẽ unã esse duntaxat beniuolentiæ ab ipsis quattuor personis causam: quia nihil in exordio tractatur: nisi ad finem sibi animos auditorum ad audiendũ apparandi: & conciliãdi: ut ad reliqua facilior constet aditus. Nam ueluti si quis semel bona sit in nos mente: nos amans laudat omnia nostra: etiam si non uideantur iis: qui nos odere talia: sic qui male de nobis cõcepit: nos habens odio: etiam quæ amãtes de nobis admirãtur: detestare cõst.

Stãt & attẽtio ipã: & beniuolẽtia: eo moderamĩe in exordiũ. inducẽda ut neq; iactator nec assentator homo uideat. Nã iactarĩ se uideret: rẽq; dicẽdã: si mĩus modeste uel illã: uel se laudaret Assentari ãt si supra modum auditorum laudes sequeretur.

Exemplum Iactantiæ.

Es. n. hæc de qua uerba facturus sũ: tã ẽ isigni laude cumulata P.C. tã excellẽs: tã admirãda: ut & ãte hac nũq̄ sit audita: & a nemine possit alio: q̄ a me uno tractari: Tot. n. ac tãta de oĩ uirtutis generĩ picula feci: tã sũ in omni uersatus bõa℞ artiũ studio: tm̃ mihi iã laudis in exercẽdis bõis lr̃is eruditissime cõparatũ: ut nemo æq̄ ad hãc materiam cõuenire queat: nulli sint parate rõnes meæ: neminẽ tam hoc munus: q̄ me deceat.

Exemplum adulationis in beniuolentia.

Vis ãt adeo ẽ optuso plũbeoq; igẽio: quẽ lateĩ queant uestræ laudes: uos. n. soli estis luminaria q̄si q̄dã in terris demissa cælitus quo℞ splẽdorĩ ac ductu p oĩs tenebra℞ obscuritates ãbuletũ: uos numia deo℞ aliq̄ sũma q̄dẽ apđ nos ueneratiõe dignissima: q̄bus q ñ credit: ñ fidit: ñ se dedicat totũ: is & p fidus ẽ: & amẽs appellãdus.

Ed sciendum non esse turpe minus: si tantum beniuolentiæ in aduersarium captetur ut inuehi potius uideamur: q̄ ad orationis necessitatem prosequi. hoc modo dicendo.

Exemplum in aduersarium.

Ec ego tam obscœne me dicere quicq̄ posse arbitror in hunc aduersarium: cui nequeant addi peiora multo. Quis eo incōtinentior qui libidinibus semp uacauit in meritoriis atq; fornicibus. Quis eo superbior atq; uanior qui se se audet præferr̄ diis uel leq; de omni laudis & auctoritatis genere cum omni contendere antiquitate: Quis eo immanior qui crudelissime multos interemit ut eorum abuteret̄ patrimoniis: Ab hoc nihil est. expectandum: nisi inique & perfide dictum.

St autem diligenter curandum: ne prolixioribus uerbis maximoq; sententiarum apparatu exordiū transigatur ne uideat̄ callidus atq; uersutus in exordiendo orator. & ex nimio apparatu paruam efficiat fidem: hoc modo.

Exemplum de exordio nimis apparato.

Go mihi patres amplissimi iam dudum in mente proposuerā nulla de re apud uos uerba facere: quæ non essent omni ex p̄te ingenio laborata doctrina exculta. diutiusq; elucubrata: quippe qui facile intelligerem q̄ sitis & diserti. & sapientes: ad quos nihil debeat afferre incultū. Nihil inelimatū: nihil insipidum. Quāobrē cū est honus hoc meis humeris demādatum: ut orationem funebrē haberē hoc loci atq; tpis: nolui quicq̄ ex improuiso p̄sequi: ad aliū deferri malui munus illud: at hūc mihi diē potius reseruari: quo parentalis: haberet̄ in his āniuersariis p̄ defuncto p̄cibus atq; supplicationibus. Interea uero tpis annus iā agit̄. Maturius huic operam adhibui causæ. generis p̄pagationē didici: de cuius sū nobilitate dicturus. uirtutes hominis accepi. discurri uolumia ueterū: & quid de mortaliū interitu: qd de aiorꝝ imortalitate iudicadū sit: itellexi. Nihilq; plane iā me latet qd̄ uobis cōmode sit exponēdū: Itaq; non dicet̄ hic quicq̄ iprouidū: aut minus exquisitum: sed omnia cōsulto: omnia apparate. Rem autē tantam aggredior: quantam ante hac ausus est aggredi nemo: non orationē. solū parentalem de mortis Sempronii recordatione: qui fuit omni præstantissimus laude sed de cōmuni hominum miseria: ut intelligatur: quibus simus in hoc

orbe calamitatibus subditi. Proh deū atq; hominū fidē: qd sumus in hac uita homunculi quibus trahimur casibus: qbus uexamur per turbationibus: nihil hic stabile. Nihil qd possimus uno die nostru; existimare. quidq; inquit seneca. Nemo tam diuos habuit fauentes Crastinū ut possit sibi polliceri. Atq; ut Gregorius ait. Nos cōtinue morimur: & sicut aqua labimur. Sunt tamē & huic luce fūcto per inuidiam aduersarii: qui nollent: si possent: his anniuersariis locū eē publicū & conuentum consessumq; hunc uestrum tam præclarum O genus hominū nefarioꝝ: q ut pessimi sunt: sic omnis uelint fieri pessimos. o scelestissimos paricidas: qui ut iugulare consueuerunt alios: sic huius famæ dtraheř cuperēt hūc honoris modū. Sūt omnium perditissimi. nequissimi. perniciosissimi. At uos o patres non nescio tales esse: ut nō sitis huiusmodi bestiolis quicq̄ secundaturi: ubi semper uestram in bonos pietatē. in officia. humilitatē. facilitatē benignitatē. in charitatis omne genus pronā promptaq; naturam Itaq; iam mihi polliceor neq; impeditur ū hanc orationem inuidū & moliuolum fore quenq̄: nec uos minus attēte audituros: q̄ si nūc aut demosthenes aut eschines dicturus accederet. Attendite igitur diligenter patres.

N hoc exordio sunt omnia in bōis exordiis euitāda: hoc ē ne sit prolixū: ē enim ꝓfusissimum. Ne sit in eo apparatus: qui patet. At nō solum hic est: sed esse declaratur: ut nō sint allegationes. At hic sunt. ut nō sint structuræ lōgæ uerbis exqsitis annexæ: ut hic sunt. ut nō sit supra dicta adulatio & iactantia: ut hic sūt. ut nō sint colores. sententia. articulus. dissolutū: de qbus inferius diceť ut hic sunt. ut nō fiat repetitio eiusdē sententiæ p diuersa uerba: ut hic sit Sed contra sit apparatus auditorū animos exordiū: cum breui & modesta expositione summaria dicendorum: & cum aliqua cōciliatione auditorum: hoc modo.

Exemplum exordii perfecti.

Vm essem hanc orationem funebrē habiturus patres amplissimi: cœpi nō nihil subuereri: ne si quid minus ad uos afferrē elimatum uos offenderem: qui ut doctissimi estis omnes: sic ea soletis hominum excellentia delectari: quæ res semper afferat ornatissimas. & uerborum elegantia: & sententiarū pondere. At cū esse uos humanissimos ac facillimus memini: uel a constitui uētis delegare:

uel fermocinationem hāc fatis·& improuifam & incultā adductu tus:cuius errores potius correcturi fitis:quam me fuperbum exiftima turi: qui ueftris effe imperiis aufus refragari: fi negaffem hoc lo ci dicere de clariffimi uiri Sempronii Mediolanēfis funere. In hūc fiqus uel fenfit aliqñ: uel fentit adhuc male. is liuore perductus refi pifcat uos me audite: ut de uita morteq; tanti uiri dicens præmium confequar auctoritatis in me ueftræ pietate.—

Ed intelligēdū ē: q hæ partes: aut harū aliquæ poffunt diffufi ores tribus de caufis: Primū cū oratio eft longior ut pote in fuadendo uel diffuadendo de pace uel bello. Secūdo cū purgatio ppriæ innocētiæ facienda ē: ppter criminationē antea per aduerfa riū factā: uel ppter opinionē p auditores cōceptā. Tertio cū infinu andū ē: hoc ē pedetentim idē faciēdū qđ in fuperioribus exordiis fed occulte ob caufas infra dicēdas. Omnium autē horum exordio rum: & tandem infinuationum hæc funt exempla.

Exemplum in fuadendo perlongius exordiū·

Cio uos effe. P. C. uæhementer curiofos: bellū ne uobifcum fi nitimis. agēdū fit. an pax habenda: pptereaq; multas ac ua rias a fenatoribus fententias expectari. Mihi quidem uidetur opus effe: ut primum optime de republica fentiant qui ei funt confultu ri: tum uero ut nullis aut propriorum commodorum capiantur cu piditatibus: aut priuatarum inimiciciarum recordationibus: at eadē femper impatriam pietate nihil habeant in oratione fimulatum ni hil falfum. nihil dolo tectum. de ueftra patres diligentia certus fum at & de ueftra fapientia nihil ambigo. Intelligo eni q̄ foleatis om nia mature cōfultiffimeq; transfigere quibus iufticia. pietate. patria q; charitate. nihil antiquius aut familiarius unq̄ effe potuit: Me ue ro fuiffe ñ ignoratis affidue in ħs occupatum: quæ rei publice nr̄æ conductura. non qui multa ualeam: fed qui plurima uelim pro pa tria: pro qua quidem uel mortem oppetens nihil expleuiffe me cen feam quantum debeo. Quare fi quid & ipfe recte cogitarim: aut ñ ipfe prouiderim. qđ ad pacem firmandam & diutius ftabiliendam attineat: per deum immortalem tantillum attendite patres optimi nec cuiufq̄ me impediat clamor: qui aut mihi fit infēfus: aut patri am habeat odio: aut ueftræ inuideat auctoritati: qui ut male fenferit facile. femper cognitum ac perfpectum eft.

uideat auctoritati: qui ut male senserit: facile semper cognitum ac perspectum est.

Exemplum exordii purgatiui.

Nimicū ē me criminatus Bædas fuisse Alchibicii: nec quicq̄ huc in eum: nisi per inuidiam ac odiū attulisse: Quo āt innocenter semp uixerim: nec per ullā animi perturbationem quicq̄ ad uos in hunc locū attulerim patres optimi: uos testes aduoco: uestris q; iudiciis innocentiā meam ab ea criminatione cupio purgari: ut cōmodius mihi ad dicēdū eadē in causa pateat aditus. Cum is Bædas ærario præesset: & æs publicū in suā arcam uertisset: accusatoris in eum sum officio functus: q. rei publicæ salua causa nequibam aliter facere. Tum egi modestissime: nec eū passus sum crudeliter dānari: negligentiæ potius aut indulgentiæ tunc accusandus nimiæ q̄ uel impietatis: uel odii. Quæ p re publica fiunt: nemo debet i se facta queri ab eo præsertim ciue: q maxime suæ patriæ debet. Nunc in eūdē ago cām meam ciuilem qdē: nō capitalē. Hæreditatē petii primam. Nihil se debere mihi dixit. a quo ē alias capitis in iudiciis accersitus repetēdarꝫ. Causa mihi ē tam honesta: q̄ ei turpis. Cur uobis: q omniū estis æquissimi: ambiguum uidet̄: pro me eē iudicādū. Nō prosequar: ne quod inuentore dr̄ uerbosus uidear Mineruam docere. At ut estis nō docti minus ac prudentes: q̄ iusti. Attendite p īmortalē deū: quibus ego rōibus ac legibus mihi nō solū decernendum: sed plane decretā hanc hereditatē arbitrer. Paucis admodum me absoluam: nec quicq̄ iccirco hac in re tangā: quod uos ulla ex p te latere posse ducam. sed ut aduersarius audiat: quæ nō intellit cognoscatq; qbus argumētis moueri solent ad iudicandū uiri docti & sapientes

De Insinuatione.

N insinuatione seruant̄ eadem: quæ & in reliquis exordiis: sed qm̄ nequit animus auditoris statim & recte ad audiendū apparari: fit pedetentim & indirecte: qn̄ causa turpis ē: aut auditor ē persuasus ab aduersario: aut defatigatus audiendo: & fit fingendo uelle aliud dicere: q̄ quod dicēdū ē qn̄ cā est turpis: & paulatim descendere ad rem qn̄ aūt ē persuasus: cum aliqua uehementi crimiatione de aduersario: cū āt est defatigatus: cum aliqua fabula. cauillo uel faceciis hoc modo.

Exemplũ de insinuando apud auditorẽ in causa turpi.

On nego princeps optiẽ plurimũ errasse Gaiũ: q tuam lesetit maiestatẽ: eẽq; tãtũ nefas accerbissime plectẽdũ: in eũq; debere nõ te solũ uehemẽtius aiaduerte: sed uniuersum hũc populum oi tælorꝝ generĩ irruere. Quid. n. cõmitti põt a quoq̃ sceleratius aut importunius q̃ si qd in principẽ cõmittat: præsertim adeo p humanũ atq;. per benignũ: a cuius incolumitate ois nr̃a pẽdet incolumitas? Id ut nefariũ ẽ sceleris genus: ita in nullo tollerandũ. Verꝝ ubi tuã soleo mecũ aĩo uolutare misericordiã in oẽ hõinũ genus: a quo crudelitas maxĩe abest: nequeo nõ existimare: de eius uita apud te posse fieri uerba: q cũ p se nihil ꝓmeruerit: oia demeritus sit: p sui tñ generis nobilitatẽ. uirtutẽ ac gratiã: possit sperarẽ nõ. nihil. Læliũ absoluisti q lõge fuit peior: ac insolẽtior. At hic ea familia cretus est quæ tibi fuit semp iucũdissima. eo patre natus: q tecũ nõ paruã consuetudinẽ nactus ẽ. eo socero uiuit: quẽ amas plurimũ. Itaq; cu; nihil afferre ualeat: qđ audiendũ sit: ad iudices: at ad facillimũ principem: & suorꝝ amãtissimũ nihil nõ audiendũ afferrat. Attende igit᷑ dux optime: ut nõ qs sit Gaius hic uir hoc casu pessimus cognoscas nosti. n. nunq̃d grãe mereat᷑: demeret᷑. n. omnem indulgentiã. Sed qd sui dicãt agnati. cognati. affines. omnesq; ꝓpinq. quos semper audis mansuetissime: admittisq; iucũdissime: q peccarunt in te nihil unq̃.

Exemplum insinuandi auditore ꝑsuaso.

Vit Gaius hic uir bonus o princeps optiẽ apud regem Gallorũ: nõ minore auctoritate quõdã & grã: q̃ apud te sit. Cũ accepisset pecuniã a Colomella quodã Lugdunẽsi mutuã iãq; restituendi tẽpus imineret. Colomellã accusauit homicidii. Cæsus iueniebatur hõ testes habebat paratos Gaius: q Græcorũ more testimoniũ darent mutuũ. In iudiciũ iuit. conuicit Colomellam coegit damnari. Nã & torqueri coegerant testes. damnatus exclamat: superosq; inuocat testes. Miraculo quodã factũ est. ut uox in plebem facta sit. capiendũ Gaiũ testesq; quæstionãdos. Diffugit accusator. Diffugiũt improbi testes. Culpam detegũt absentes: ductiq; consciẽtiæ metu Liberatur Colomella. Quid si hic quoq; ꝓbabitur o dux optime Gaiũ hunc assuefactione malorum minime pudentem eodem genere crimi nandi hoc temporis in hunc Sempronium esse nixũ. Itaq; nõ tam res ipsa cõsideranda sit primum q̃ accusatoris conditio

Accusati uita: mox ad rerum argumenta deueniendum: ut aliter lō ge rem habere intelligas q̄ probatū sit hactenus: utq; a uicto uictor facillime superari possit. Nam q̄ ipse sis prudens: q̄ rerū humanarū peritissimus: oēs scimus: & q̄ mature soleas cōsultoq; omnia proui dere. Me uero nō ignoras: nūq̄ mētiētē ad te ire. multo nūc minus.

Exemplum insinuandi ubi ē auditor defatigatus.

Vm peperisset: ut poetæ fabulāt̄. Gigantes tris Tellus: ut phæ tontis iniuriam in deos ulcisceret̄ nec quicq̄ præualuisset: eni xa est tandē simiam: quæ superos: cū tonitruis fulminibusq; uaca rent: irrideret. Itaq; fraterculus ille gigātū. ubi cælū misceri audit: ore in aerē uerso: dentibus labiisq; hyascens debacchatur in iouē; Id est hoc loci noster hic aduersarius delphio tortuosior. gibbosior monstruosiorq; secutus: q cū alia nos nulla deprimere posse uide ret uia in prolixitatē sermonis eo usq; lapsus ē: ut ad ꝓdicēdū apud defatigatum audiendo principem nihil nobis reliquerit temporis Nil dixit quod ad cām attineat: & multa tamen est frustra ꝓsecutus credens eo se pacto: ut simia in superos irridendo uersari. quod si tuam animi moderationem considerasset: nūq̄ attigisset: Es. n. om nium & prudentissimus & æquissimus nec potes audiendis ēt pro fusius loquentibus bestiolis decipi. Nam alexandri more: cū quicq̄ ab aduersario dicitur: una occlusa qdem aure: dicis eam te absenti aduersario seruaturū: ad quam: ut certo scio: mihi seruatam: pauca ꝓ sequar.

Ciendum ē āt: euitari uehementius oportet̄ in exordiis: ne sit exordium cōmune hoc ē quod possit in oēs causas communi ter cōuenire: sed proprius uideatur eius causæ: ad hæc aūt ne sit uul gare hoc ē: quod solet a pluribus tractari. ad hæc uero ne sit impro prium cū causa hoc ē: quod non sit insinuatio si oportet aut prohe mium: hoc modo.

Exemplum de exordio communi.

d Ictutus sum o patres amplissimi de iis rebus: quas admirabi mini: quippe raris & inusitatis & uobis iucundissimis. Attē dite mō ꝑhumane: censeteq; me uirū eē: q nesciam nec mētiri: nec assentari. Vos autem non ignoro tales: ad quos nihil sit afferendū incultum: nihil nō elucubratum diligentissime.

Exemplum exordii uulgaris.

d Emosthēis Ciceronisq; opus eēt hoc die nobis eloquentia ut magnitudini rei:de qua mihi dicēdū ē:satis facer possē; At ego apud uos dicturus uiros doctissimos ac desertissimos ūdiq; titubo.palleo.tremo.ac labesco:nescio qd potissimum auxilii mihi sperem:cū elinguis poene sim:aut quid potius laudis nō desperem Sed si hoc muneris uestra sim tādē benignitate cōsecutus:ut me ꝑ humane audiatis:spero nō nihil uestra recreatū gr̄a i medium allaturum:quod uobis nō erit iniucundū. Attendite igitur ꝑ deum immortalem:attendite ut audiatis ur̄a prudentia & auctoritate rem dignissimam:quāq̄ tenuioribus uerbis & minus elimatis prolatam.

Exemplum exordii nō proprii.

e Stis uos qdē o iudices ab aduersario ꝑsuasi: qui neqssimus omniū est.at ego uobis dissuadendū:eē duco:ne qcq̄ credatis ei:q nunq̄ mentiri desiit.Attendite mō diligēter:qd dicam cum nihil sim allaturus in medium nō uestro consilio dignum.

s Ciendum est autē:cū tria sint cāru; genera:quæ tractari possint a quocūq; uel scribēte uel dicente: hoc ē demōstratiuū in laudē uel uituperationem positū:deliberatiuū in suadendo aut dissuadendo collocatū:iudiciale in agendo uel defendēdo situatū Vnum tamen ē:quod semp tractatur demonstratiuū.s. Nam in iudiciali quē accusant:uituperant:quem defendunt laudant.In deliberatiuo suadēdo rem laudant:dissuadēdo uituperāt. Sed materia pōt eē quadruplex:aut honesta si pro uiro bono contra malū:uel si đ nuptiis epithalamion.đ funere epithaphion.đ religiōe:pietate & omni laud.Aut turpis si ꝑ malo cōtra bonum:uel si de libidine:de aliquo uitio.aut hūilis: ut si de causa uili ut đ laudibus coqnarie: uel farctoriæ:aut dubia.ut si partē habeat honestatis:partem turpitudinis.Si causa ē honesta:ē aperte procedendum i exordio mō quo supradictum fuit.Si causa ē turpis:ē insinuandum:ut superioribus exemplis patuit.Si causa est humilis:ē amplificandum exordiū exēplis similium causarum.Si causa est dubia: est exordiendum ab ea parte.quæ honestatem continet ut si uir bonus commisit scelus. exordiemur uiri naturam:non unius erroris sordem considerandam.

Vbi abstinetur exordio.

Ciendum autẽ & in plerisq; causis abstinemus exordiis:hoc est:qñ adeo est honesta causa ut exordio non sit opus.ut si de religione.de pietate &c.dicat᷑.Itẽ ubi apud senatũ agitur uel principẽ in causa in qua sæpius dictum & redictum ẽ:Sed animaduertendum est:ꝙ licet nõ sit opus exordium:põt tamẽ ubiq;:ubi uel argumẽtatio:uel res agit᷑ uehemẽs:rogari auditor:ut attẽte audiat:& demõstrari:oratorẽ eius fideĩ sapiẽtiæ.Nã licet locus captandæ attẽtionis & beniuolẽtiæ ñ sit ꝓprie nisi in exordio:diffunditur tamẽ per omnes orationis partes.

De Narratione.

Einceps de narratõe cõsiderãdũ ẽ:quæ sũmaria quædam est expositio rei gestæ:nõ tamẽ adeo sũmaria & breuis:ut in attẽtiõe seruat᷑. Nã ibi dũtaxat exposcit᷑ ꝑ docilitatem quãdã:quæ auditorem faciat attentum:ut si dicat᷑ de religiõis hoc die dicturo mihi laudibus quæ sufficiẽt uerba:quæ sententiæ?In narratiõe uero breuiter & aperte & uerisimiliter exponitur causa:& quare illo die ac loco tractanda sit:hoc modo.

Exemplum Narrationis.

Ic dies cõcilio religiosoꝝ designatus ẽ.Itaq; in hũc locũ nobis cõueniẽtibus q eligioni uacamus.iure ac merito nõ nihil esse dicẽdũ de religionis laude ꝑfecto huic integerrimo nostri ordinis uisũ est.hoc munus ad me collatũ:eius mihi summatim sunt partes transigẽdæ.Debet autẽ esse narratio breuis:ut superius attigi dilucida.& uerisimilis.Breuis ideo dico:ne terat frustra tẽpus cum nihil adhuc de substantialibus dicat:sed dicturũ se ꝓfiteatur:aperta ut erou nihil dicat cõfuse:ne animus auditoris incertus ab audiẽdo distrahatur.uerisimilis autẽ:quia etiam res uera sine ueri similitudine dicta fidem nõ faceret:ut si dicatur uirginem peperisse:& ñ dicatur quo miraculo factum sit:absolute fidem nõ faciet.Et in hoc maxime animaduertendũ est:ꝙ narratio nõ habeat aliqd cõtoruũ aut idem repetitũ .aut diffusum.aut obscurũ:sed structuras habeat breues & crebras:& quasi per enumerationem procedentes:ita ut qd sit dicendum potius apparetur q̃ qd dicatur auditores attendãt Est mala narratio longa hoc modo.

Exemplo de longa narratione uitiosa.

Agna res est profecto patres optimi:de qua uerba sim hodie facturus:& tanta quidem ac tam grandis:ut nullius

uel disertissimi oratoris lingua rei amplitudini satis facere quæ at:
Agitur enim funus mœroris plenum. Agitur cõis totius urbis luct
us. Agitur de publica ciuitatis potius: quam priuatæ domus calamit
tate. Obiit diem lælius uir maximus urbis primas. ciuitatis ꝓpugna
culum. Obiit diem lælius omni laude cumulatus. obiit is: a cuius in
columitate omnis pendebat ciuium incolumitas & cuius obitu oẽs
obiisse dici possumus. Proh deum atq; hominum fidem. quis hoc
animaduertebat ærumnæ genus: quis hunc ꝓuidebat casum. Quis
huc poterat conuertere oculos: Obiisti tu tandem Læli. Obiit asyli
reipublicæ tutor. Obiit fautor atq; ꝓtector noster. Hic dies lugubris
ẽ eius epithaphio designatus. Ego decretus sum: qui & laudãdæ il
lius uitæ mortis locum impleã: & uos consoler. At ego consolãdus
qui pote: cũ nihil habeã solacii: possim quod in me non ẽ in uos cõ
ferre. Omnes hic sumus ad luctum paratissimi: a cõsolationis omni
genere alienissimi. At dicam tãdẽ: ne munus ad me collatum uide
ar euitasse & eo dicam breuius: quod uel longius ac prolixius con
solando dicens: nihil uel mihi uel uobis proficere possem.

De diuisione seu partitione.

Ost narrationẽ in orõne: quæ omnia cõplectatur artis ꝑcepta
sed statim succedit diuisio: q̃ aliq ptitionẽ appellant. Et sciẽ
dum ꝙ ex sex partibus integre orõis: hoc ẽ exordio. narratione. diui
sione. cõfirmatione. confutatione. cõclusione. Tres hñt apparatum
dicendorum. hoc est exordium ad conciliandos auditoꝝ animos
& apparandos ad audiendũ. Narratio ad aperiendũ & rei rõnem
& temporis causam. Diuisio ad ptiendũ materiã: ut sit attentior au
ditor ad ea quæ dicenda sunt. Duæ sunt expositiuæ rei: hoc ẽ cõfir
matio succedens diuisioni: & cõfutatio diluens uel expressas uel ta
citas obiectiões. Vltima uero hoc ẽ cõclusio ẽ eius cõplexiua quod
suadere aut dissuadere nitimur. Idem obseruant iurisconsulti qui
in consultando: primũ utũť quadã præfatione mox exprimendo
casum enarrant: tum dubitationes exponẽdo diuidunt: de hinc ad
unãquãq; dubitationẽ respõdẽdo & allegãdo confirmant: deide
obiiecta confutant: ultimo concludũt qd petať: qdq; iudicandum
sit. Idẽ ꝑdicatores tenẽt: ut ꝓpositiõe thematis exordiãť: quare illud
thema potius eo die prosequẽť declarãdo narrẽt: tũ de quot ptibus
dicturi: proponẽdo diuidẽt. ad hæc unãquãq; ptẽ enucleãdo: cõfir

mant.tū uero siqua uel obiecta sunt uel obici pñt:cōfutant. ultimo cōcludunt:sic aut sic eē faciendū. Diuisio āt hæc neq; plures q̄ tres in ptes distingui debet nec in pauciores: ne si in plures: tediū audituris afferat: & de eis sit fastidio. si in pauciores: ñ cōfūdat eoꝝ mtes

Exemplum bone diuisionis.

T cum mihi de uita morteq; Lælii dicendū sit tria: duntaxat perinde: ac ꝑcurrendo cōplectar. Quæ fuerit huius ab ieuntibus annis institutio. Quis totius uitæ deinde progressus. Quis tādem mortalis huiusce uitæ finis: ut intelligatur obiisse ne tātus uir an potius adhuc uiuere censeatur.

Exemplum male diuisionis.

Am igitur in hoc funere mihi dicēdū ē: qs fuerit ipse Lælius de quo hic agimus. Iam uel inuitus huc ꝓnehor. delegāti uel aūetis sex mihi cōsiderāda sunt uerbis fortasse ꝓlixioribus: sed re certe breuiora. Hoꝝ aliud erit in huius familia cōstitutū: ut intelligat qbus hoc funus mœstū sit. Aliud in parētū luctu decretū: ut uideat q̄ti sint precii: q hoc filio sunt orbati. Aliud in eius educatiōe ac uitæ ꝑgressu: ut cognoscat: q̄ & ipse bonus eēt: & bene afficeret uniuersam hāc urbē. Aliud in eius dignitatibus ac titulis: ut teneatur: q̄ placerēt eius mores principibus cūctis. Aliud in eius doctria ut exprimatur q̄ eēt omnibus bonus & utilis & necessarius. Aliud āt in eius obitu: ut accipiatur: quanto nos confecerit dolore.

De confirmatione.

At confirmatio totuplex debet eē: quotuplex diuisio. hoc ē unaqueq; ptitionis pars debet cōfirmationē habere propria. Verbi gratia si dictū ē in partitione: dicendū ē de Lælii educatōe in cōfirmationem dicatur hoc mō.

Exemplum bone confirmationis.

T cū de Lælii educatione primo loco mihi dicēdū sit: attēdite obsecro patres optimi q̄ sit educatus p modeste. Quod attinet ad nutrimentū: iis cibis educatus ē: qbus aleretur: ac uiueret: ñ qbus uoluptatis sordes pararentur. Nō.n. ad cōtinentiā ē educatus sed ad omne modestiæ genus. At moribus iis certe: quos rari solent adipisci: qbus & uita iucūdior ē: & laus diuturnior. Didicit modū in omni seruādū eē uita. Iam admodū puer uigilantie: subrietati. pudiciciæ usq; adeo incūbebat: ut mediam. algorē. estū nō metue

ret adeo ut maiores natu superare uideret᷑.disciplinæ uero militari tā paratus ac accinctus erat ut marte natus censeri posset. tolerantia singulari adolescens:& periculoꝝ n̄ timidus:laboꝝ nō fugax.Hæc huius educatio tā tenax uirtutis atq; ꝓbitatis q̄ alia uoluptatis atq; maliciæ.

Exemplum male confirmationis.

E āt singula ꝓsequar:uno dūtaxat uerbo sex illa cōplexus de clarabo:q̄tus hodie nobis amicus:suis uero filiis ac ꝓpinquis sublatus sit.Nā lælius generosa familia cretus optimisq; parētibus natus:educatus ē modestissime:famā optimam ꝓpagauit:sibiq; di gnissimus ac nobis utilissimus fuit:nec nobis minus summa cū la ude:quam sibi diē obiit.Cur ē tot tituli ornatus? qa uir clarissimus fuit.Cur tā eū celebrabāt docti?qa uir doctissimus fuit.Cur tā eum lugemus oēs?qa erat nobis eius uita plurimū necessaria.uir inquā; fuit ꝑpaucoꝝ hōinū oibus carus.cūctis dilectus oibus uenerabilis.

Ciēdū igit᷑ ꝙ confirmatio ut debet eē apta & rōibus referta: ita minime cōfusa.ut simplex cōplexaq; partē & argumenta partis sub qua iacet:ita nō multiplex cū ptibus aliaꝝ partiū:quibus aliæ debēt seruir᷑ cōfirmatiōes:& artificiosa i argumēto:aut ꝑfecto aut mediocri aut minimo.

De Argumentatione.

Rgumētatio āt omnis ea ē rō: in quā uis cōfirmādi: aut cōfu tādi distribuitur.Ea ē aut ꝑfecta:& sic distributa in quinq; ꝑ tes hoc ē:in ꝓpositionē.rōnē.rōis cōfirmatōnem.rōnis exornationē & complexionem:aut mediocris: & sic diuisa in propositionem ra tionē:ratiōis cōfirmationē.& cōplexionē:aut minima:& sic triparti ta in ꝓpositionē.rationē.& cōplexionē.Est aūt ꝓpositio caput & fū damētū argumētatiōis:qua ꝓponimus:quid arguere uelimus:quæ a logicis solet hodie maior appellari:hoc modo.

Exemplum propositionis argumentationis.

Emo negat:deberi supremos illis honores q cū & uiri fuerūt boni:& urbi iucūdissimi:diē in negociis suæ ciuitatis ultimū obierūt.At ratio secūda ē argumentationis pars:qua probatur ratio ne:quod in ꝓpositione propositum est:hoc modo.

Exemplum rationis argumentationis.

Am nisi honoraremus huiuscemodi uiros. & ingrati uidere mur iure ac merito.& nemo bonus apud nos eē diutius uellet

Tum rationis succedit confirmatio: quæ amplificat rationem ipsā: ut apertius intelligatur id: quod probandum est.

Exemplum rationis confirmationis argumentationis.

q Vanta uero esset ingratitudo quam nepharia pestis: quā eui tatur i forent omnes boni: ut in eos fuerimus mali: qui fuerī nō in alios solum omnis sed in nos ipsos multomagis optimi: Hoc ut & abhominandum esset: & inauditum sceleris genus: ita detestan dum & execrandum omnibus: ita nemini tolerandum. Continuo conuenit exornare rationem ut profusius ea quidem amplificetur: & sic magis auditoribus persuadeatur hoc modo.

Exemplum rationis exornationis argumentationis.

a Ccedit huc etiam non fama solum: sed uiuendi ratio: sed hu manitatis consuetudo: sed propria cuiusq; utilitatis causa qui bus minime seruiretur usquam: si essemus in eos ingrati qui fuere uiri graues: & in patriam pientissimi: Nā famam certe quæreremus pessimam: nec malam minus: q̄ Dyomedes: qui homines dabat ar mentis pabula: uel Busyris: qui hospites apponebat altaribus uel Lycaon: qui eos obtruncans comedebat. Non enim minus male agitur: si negligitur funus: q̄ si eripitur functi uita: cum in eripiēda uita uel metus possit esse causa: uel odium: ut illud est Virgilii. Aut odium crudele tyranni: aut metus acer erat: in negligendo autem funere: nulla q̄ ingratitudinis supersit causa. Tum nemo laboratu rus esset: ut commoditati conducat nostræ. Cum uideret quales fue rimus in reliquos. Quid sibi sperandum sit in uita: non ignorat: cum in morte nihil sperare possit. Statim succedit complexio. & cum ratio ea sit: quæ a logicis dicitur hodiernis minor: cōplexio ea est quæ conclusio ab illis appellatur: quæ complectitur atq; conclu dit summatim ex supradictis ita sentiēdū: ut propositū ē: hoc modo.

Exemplum complexionis argumentationis.

q Vamobrem cum Lælius uir optimus fuerit: & nobis utilissi mus: & officiosissimum sit: talium funus honorare: ingratissi mum autem silentio præterire: iure optimo constitutum est supræ mos pietatis honores huic exhibere funeri ut & ad nos semper amā dos. iuuādolq; cūcti ꝑniores sint: & ad uirtutē facilius inflāmētur.

Cum autẽ est causa breuior:ut in epistolis famaliaribus aut in orationibus habẽtibus gratias. Argumẽtatio ẽ quadripartita:aut tripartita hoc modo.

Exemplum argumentationis quadripartitæ.

a Nimus certe bonus:si referre gratias acceptis nequit officiis at habere potest:ac agere debet. Quis enim i ñ explẽdo pro uirili suo officio uir:aut bonus:aut equus appellãdus ẽ. Nã qui pro animi superbia sibi censet ñ officiose factum munus:sed debitum esse:is ẽ ab humãitate alienissimus:potiusq; in bæluarum cœtu cõnumerãdus q̃ inter homines collocandus. Quod si & bonæ mẽtis ẽ officiis habere gratiã:& iniquæ ac afferre nõ habere:nõ debemus tibi solum:& habemus:ac agimus grates:sed cupimus referre posse Cõtinuo succedit argumẽtatio tripartita i epistolis & oratõibus breuioribus ut iuptialibus:& põtificũ ac pricipũ igressu:aut prio aditu

Exemplum argumentationis tripartitæ.

c Vm debere ad te ire optime princeps:tũ ẽt hoc plurimũ desiderabam. Quis.n.quui tantillũ sit ingenii:se totum ñ debet tuæ diuinæ potius q̃ humãæ uirtuti? Quis autem cum debeat non desideret pariter præsentẽ te intueri:quasi naturæ quoddam in terris simulacrũ? Itaq; cum & officio meo simul & cupiditati uidẽdi tanti principis satis facturum hoc aduentu uiderim:accessi:supplicaturus nihil aliud:q̃ ut me ames.

De confutatione.

c Onfutatio nihil habet aliud artificii:q̃ quod est expressum in confirmatione.respondet & confutat obiectiones hoc est si quis obiecerit aliquẽ eẽ litteraꝝ ignarum confutatur.hoc modo.

Exemplum confutationis.

i Gnaꝝ me dixit litteraꝝ:quasi possit recte quicq̃ đ litteris hæc bælua iudicare:q a bonis artibus alienior semꝑ fuit:q̃ ignis ab undis. Adhibui ab ieũtibus ãnis usq;:diuturnã bõis litteris operã:nec id qdẽ coactus nec inuitus:At ultro spõteq; tã libẽs:q̃ cũ exuriẽs cænabã uidebã eni:ꝙ nihil in uita mortaliũ foret cũ litteris cõparãdũ:q & uiuis præsto essent:& famã laudesq; luce functis suppeditarẽt. Quomõ ergo uel ignarus esse potest:uel nõ doctissimus ille plãe:q natiuo q̃si munere litteras cũ lacte hauserit:imbiberitq;: ac iis maximopere delectatus nihil obmiserit:qđ ad earum quæ en

dam rationem attinuerit: Succedit nõ nunq̃ amplificatio per enu merationem:& hoc fit quando est oratio perfectissima:& ne orator esse prolixior duceretur: breuius confirmauit:& confutauit:sed aut de argumentatione aliquid superest:quod amplificat:aut de confu tatione aliquid restat:quod recriminatur.hoc modo.

Exemplum amplificandæ confirmationis.

p Rætermisi cõsulto:ne prolixior fierem ac uobis tædiosior pa tres amplissimi:quantis hic Lælius in ætate admodum pueri li floruerit exẽplis modi atq; modestiæ:q̃ fuerit æqualibus quasi p̃ ceptor & moꝝ institutor:maioribus natu admirabilis.minoribus ue nerabilis.Nihil dicebat insipide.nihil ridebat scurille. nihil facie bat indignũ facti recordatione.Apud quot fuit urbium populos in summo qdem honore.Apud quot principes iucundissimus?apud quod diuersaꝝ bonaꝝ artiũ tã colẽdus q̃ admittendus? Quotiens magistratus exercuit æquissime:quotiẽs in patriã reddit honoratissi me.Cũ aberat:fama ferebatᷣ elegantissima. cũ aderat gloria sparge batur iucũdissimã.nã & absens cõsultissime.sapientissime fortissi meq; uiuebat:& præsens nihil temere.nihil insipide.nihil molliter uel agebat uel dicebat uel deniq; cogitabat.Habet autẽ hæc ampli ficatio structuras crebras:cũ sententiosis ac grauibus uerbis:ut enu merare potius uideatᷣ: q̃ uel repetere:uel diffuse aliquid prosequi.

Exemplum confutationis amplificandæ p recriminationem.

s Ed ne glorietur hic helluo nebuloq;, pniciosus ac ũice petu lans:quicq̃ in me ꝑtulisse quod me mordeat:posteaq̃ ad ea respondi:quæ obiecit mãifestoq; declaraui q̃ inique dixerit q̃ abie ctus nobis: q̃ impius uideatur patres amplissimi si recriminor ho minẽ impurissimum sed cogor hæc angustia temporis conticescerẽ. Quod si dicerem:obstu pescere uos.cogerẽ:quod acerbissimus pa tricida me audeat accusare ignorantiæ.Nam si nescirem litteras:id ad accusationis genus nihil pertineret cum me dicat non admitten dũ ꝑtorem:quod iniquus sim iniquitatis queq̃ arguit:q patricidiũ adhuc habet ante oculos:apud omnes hic fuit semp in dedecore Nullius familiaris diutius fuit:quẽ non fraudarit.Decoctorem hũc appellant oẽs sui.præuaricatorem alieni. dolosum singuli.nihil co gitauit unq̃ bõi.loqtᷣ nihil ñ pplexe. uafre.callide:maliciose. uersi pellis est pœnitus:ac eiusdem rei simulator atq; dissimulator

Væ sit dicẽda generalis cõclusio: & qui sint epilogi: particulares inquã cõclusiones quæ perorationes apud nos appellãtur: & quo ab amplificatiua peroratione differant: quæ solet dici per oratio p aplificationẽ & enũerationẽ: ẽ nobis diligẽter cõsideradũ.

Cõclusio enim ẽ terminus orationis: q cõplectitur breuiter rationes in uniuersa oratione tractatas: & id: quod ex illis infertur: ac ab eo: qui orauit: impetrari quæritur. Epilogus autem: hoc est peroratio est particularis cõclusio: ñ totius orationis sed alicuius orationis mẽbri. Nam si oratõ uniuersa ẽ quasi corpus: sex illæ supradictæ partes hoc ẽ exordiũ narratio. diuisio. confirmatio. cõfutatio & conclusio sũt q̃si mẽbra illius corporis: & quæ hisce singulis mẽbris singulæ cõpetũt cõclusiones: appellãtur epilogi seu perorationes & ita Cicero dicit quattuor locis cõclusionibus utendũ: secũdũ exordiũ scdũ narrationẽ. secũdũ firmissimã argumẽtationẽ & secũdũ cõclusionẽ

Exemplum epilogi secundum exordium.

Vm igitur & honesta sit res a me dicẽda: & talis: quæ uestra sit auditione dignissima patres optimi: q̃ro sim breuius dicturus: tam uos audite diligentius: ut qd uestra sententia reportar̃ queã non sperauerim solum: sed sim assecutus.

Exemplum epilogi secundum narrationem

Vare cũ dies ad dicendũ me inuitet: & dignitas canæ uos ad odiendum patres optimi & ego sim dicturus q̃ breuissime: satis me hac oratione cõsecutum arbitrabor si nihil dixero: qđ & hoc loco & uestra presentia fuerit indignum.

Exemplum epilogi secũdũ firmissimam argumentationem.

Ttaq; cum & bonus uir lælius semper fuerit: & in patriam pientissimus: & omni laude cumulatissimus: debet tantum honoris uel hac luce functus cõsequi q̃tũ nec eius bonitati sit denegandum: nec dedeceat patriam: nec ab eius sit alienum laudibus.

Exemplum epilogi secundũ conclusionem.

Vm ergo u obis manifesto cõstet potius uiuer̃: & uer̃ qdẽ uiuere: q̃ diẽ obiisse Lælũ: ne dũ ñ eẽ lugẽdũ nobis existimo uer̃ ẽt ridẽdũ letãdũ exutãdũq; uæhemẽtius: q ex his terrenis tenebrarũ latebris in æterne claritatis splendorem peruectus nobis est

futurus apud deum optimũ maximum ꝑpetuus procurator.

Exemplum conclusionis generalis: cuius superior epilogus fuit conclusio exemplificata.

a Vdistis patres optimi q̄ fuerit eleganter ab ineuntibus ānis usq₃ institutus Lælius ad omnem ingenui adolescentis indolem: q̄q₃ ꝑfecit assidue omni uirtutis generē ad omnē laudis gratiam cū maxima cunctorum & suorum & exterorum admiratione utq₃ tam præclare. pie. religioseq₃ diem obierit: q̄ præstanter. prudē ter. iusteq₃ uitam assidue degerit: utq₃ nemini dubiū eē possit hūc ad superos rediisse: uñ fuerat ad nos dimissus: & quo cūctos suos cogitatur cōtinue dirigebat. Quo fit ut de eius uitæ mortisq₃ recordatione sedetur meror uester suapte natura: nec tam censeatur fuisse: q̄ uiuere Lælium: cum eo profectus sit: ubi uera ē: nō fucata uita. reliquum ē. ut qñ apertissime declaratum est: Lælio nihil optatiuus nihil cōmodius cōtingere potuisse: nō solū nō feramus moleste: q̄d ei iucūdissimū ē: sed sibi gratulemur: nobis āt hac ipsius digressione gaudeamus: cum & ipse cum cælo terras mutarit: & uana quæq₃ mortaliū ꝑ eterna beatitudine: & nos apud superos procuratorem autorem. fautoremq₃ nacti simus cōsiliorū opationumq₃ nostrãꝝ.

s Ciendū ꝗ quidā sunt progressus tractusq₃ uerborū ac sententiaꝝ: q solent apud nos colores appellari: quibus .s. ueluti coloribus imagines: ita orōnes ornatu quodā poliuntur. Ex q̄bus q solent eē magis in usu hi sunt.

Exemplum coloris similiter desinentis in tempore. modo uoce ac natura uerbi sed raro.

Ego te plurimū amo: tuos uæhementissime obseruo: cæteros ex tuo genere summopere colo. Vel sic. qs est lælius quē plurimū ob generis nobilitatem amaui: quē uæhemētius ob eius uirtutes obseruaui: quē ob caritatē in patriam summopere semper laudaui.

Exemplum coloris similiter cadentis in eodem casu eiusdem generis & declinationis sed raro.

Quē dicis amādū: læliū quē asseueras laudandum: Lælium: quem affirmas in cælum summis tollēdū eē uocibus Læliū. Vel sic.

Quero quis sit in hac urbe bonus: Lælius: Posco: quis in hac regione sit iustus: Lælius: Mecum animo uoluto: quis hic sit doctissimus compertus est mihi solus Lælius.

Exemplum articuli in uerbis pluribus eius fere uigoris: expositis cũ periodis & crebro.

Quo te magis mecũ ipse cõtẽplor: hoc magis ac magis afficior tuæ laudi. uirtuti. ꝓbitati. pietati. sapiẽtiæ. sanctimoniæ. Vel sic. Omnes una eadẽq; uoce te dicũt. ꝑdicant. admiranturq; bonum. integrũ. castũ. prudentem. constantem. fortem iustum. graué incõcussũ piũ.

Exemplum dissoluti in constructionibus uariis eiusdem fere uigoris expositis cum periodis & fiunt crebro.

Tuos omnis semper dilexi. Tibi plurimum afficior. Ex tenatos suma prosequar pietate. Admirabor assidue tuas laudes: In omnem rem tuam præsto me paratissimum inuenies.

Quod ad te attineat nihil negligam. Neq; dignitati: nec utilitati tuæ deero unq̃.

Exemplum coloris exempli rei antiquæ summaria recitatione ad magis persuadendo: non nisi in argumentis.

Vt Dauid dũ filius morbo laborauit: fletu' precatus ẽ deũ: qui mederi poterat. ubi diem obiit: purpuram induit: dei sese accõmodans uoluntati: sic nos debemus: quando nihil omisimus dum uixit: postea q̃ ad superos Lælius rediit æqua mente ferre quod addeo institutũ ẽ. Vel sic: ut Hercules domuit Busyrim: sic te domabit. hercule non inferrior: qui superas immanitate Busyrim.

Exemplum coloris sententiæ uæhementis ad persuadendum.

Nõ est enim minor in homine laus: qui philosophus studuerit fieri q̃ si discere curauerit philosophiam. Sunt enim aliqui philosophiæ studiis clari. qui cum multa: & teneant & doceant: se ipsos ignorãt At q uitã agũt philosophicã. sũt ii qbus nũq̃ ẽ uera gloria defutura

Exemplum similitudinis.

u T asinus solet: suo ruditu omnem metiri musicã consonantiam. sic tu quidem tuo isto ignorantiæ sensu omnem metiris aliorum doctrinam. Vel sic: Non est in te fabulosum quod de simia dicitur quæ quo altius progreditur: eo magis sua detegit pudibunda. Quo enim tibi plura tribuis: eo magis & uecors diceris. & uesanus.

Exemplum coloris circuitionis: quæ rem unam uel uita uel titulo uel cognomento uel aliqua exprimit ꝓprietate crebra in poetis

q Vi corona populea: tergoreq; cleonei leonis: ac claua delec

tatus est: ei: qui humeris cælũ sustinebat succedens ea sustulit mala uirginum: quibus peruigil præerat draco: eũq; coegit suis eẽ pabulum tonsis: q humanis corporibus suos alebat equos. Vel sic Cui reserandi cæli sunt date claues: is etiam obtemperabit: Qui traces iã dudum occupauit: pauloante Euboiam: modo Capham. Vel sic. oẽ mortale animal ac rationale quod tu cogitas: cõsulto sentiret

Exemplum occupationis tacitæ: q color crebro intercurrat ad augendam suspitionem uel opinionem.

Prætereo quæ possem in hunc nebulonem dicere: si male dicendi potius huc causa conuenissem q̃ tuendæ rei ac famæ meæ gratia. Tot enim huius afferrem in campu; scelera: qbus apud omẽs ẽ populus italiæ galliæq; famosissimus: ut & admirari uos cogerem: & ego dicendo defatigatus ex plurimis uix attingerẽ aliqd Vel sic. Nõ prosequor huius uitam ac mores: omnemq; superiorũ temporum suam peregrinationem: qbus mãifeste cognosci posset: hoc uiro Iuliano præstantiorem eẽ neminem: excellẽtiorẽ inter nostros nullum magis illustrem gloria nobis neminem.

Exemplum occupationis expressæ: quæ cũ alia non habeat quasi supersint multo plura bona uel mala: dicit aliqua.

Quot occurrunt huius scelera: ebrietas. leuitas. luxuria. impudentia. temeritas quibus & Romæ sese omnibus expressit: & mediolani pœne damnatus est morte: & uenetiis eiectus urbe. q̃ quiden si afferrem in mediũ omnia: & ego possem accusari oscænitatis & uos ꝑ modestia uestra nequiretis audiãdo tollerare. Vel sic Tanta sunt huius apud bonos omnis ornamenta: in adolescentia quidem apud græcos studiorum pericula disceptando: ac docẽdo: in reliqua ætate apud italos & Bononiæ & Paduæ & Romæ laudum præconia: quæ in plurimis magistratus apud magimos pontifices & alios principes cõsecutus ẽ: ut si uelim dicẽdo prosequi: nõ modo si; prolixior: q̃ hæc oratio patiatur: sed uel prolixius dicẽs minimam partem attingam.

Exemplum interrogationis sed raro.

Quis fuit hostis rei publicæ. Augustinus. Quis iniqtatis auctor Augustinus. A quo parate sunt insidie ciuibus. Quis cõmunes ciuitatis pecunias furtiue in proprios conuertit usus. Quis literatorum persecutor: hic ipse Quem audiuimus nunq̃ attẽtasse: quod nobis

non esset obsutukum: hanc feram.

Exeplū cōduplicationis sed raro nisi in poetis.

Tuus ille pditissimus animus o Augustine: tuus iquā ille pditissimus animus, plurimū attulit reipublicæ detrimti. Vel sic Tua mēs ista bona O læli: tua certe mens ista bona tuis ciuibus fuit semp singulari adiumēto. Vel sic: in simplici dictiōe: ut iuuenalis: Tu ne duos una sæuissima uipera cæna? Tu ne duos una? Vel sic: i pluribus Nullæ pfuere uigiliæ huic urbi aduersus Gallos: Nullæ profuere uigiliæ huic urbi. Exemplum repetitiōis.

Lælii pbitas hāc urbem in iudicando seruauit iuliani pietas hāc patriam in omni sua calamitate defendit iuliani sanctimōia bene uiuendi fuit nobis singulis exemplū fere quoddam. Vel sic. Augustinus interturbauit omnia. Augustinus doctos oēs insequitur. Augustinus siccarios apparauit. Augustinus urbem uiolabit.

Exemplum transitionis: qua nō nisi in expedita una materia: decurrendo ad aliam utimur ad attentionem.

Nunc autem satis de huius munificentia dictum sit deinceps ad eius magnificentiā accedamus. Vel sic in aduersarium. Hactenus de libidine: nunc ad illius auariciam psequamur

Exemplū superationis.

Hic sua uirtute iam cælum attigit: estq3 factus diis cōmūissimus Vel sic. Nemo tam sæuus ē apud inferos: q possit cum huius sceleribus comparari.

De summa colorum & figuraꝝ.

Colores alii apud Ciceronē multi sunt: sed minime necessarii. figur̄ grammaticoꝝ in usu necessariæ præcipue tres: Parentesis: hoc est oratio in orationem interposita: exornandi ac breuius dicendi gratia. Hypbole: hoc ē supra modū elata in sermōe sententia: ut orationem magis augeat: & digressio siue trāslatio quæ dimisa materia: ad illam aliquid affert externum. s. quo illa exaggeret. exemplificetur deprimatur aut aptior fiat psuasioni.

Exemplū parenthesis uel breuioris uel longioris.

e Go nō tibi solū sed omnibus: ob incredibilē animi tui uirtutem (Es. n. & doctissimus. & prudētissimus & hūanissimus) ea sum deuictus beniuolentia: ut nihil ad cumulū addi queat. Vel sic Cum Romā uenissem ad agendā meā (quam nonne scis) cām.

Aberat enim summus pontifex. Aberant cardinales. Aberat uniuersa curia: Nullæ agebantur causæ. Nulli erat auditorium liti. Nullus iudicabatur. Nihil hactenus egi. Nihil attentāt. Vel sic Si parētes sis est prolixior me prima excidant memoria uerba. Ego te plurimum (Cum quia summa es uirtute uir insignis. tum qa me mutuo meos q; omnis q̄studiose diligis tum qa nemo bonus ē.q te nō uæhemēti beniuolentia prosequatur sic es promeritus) te igitur id circo plurimum nedum amo uerum etiam & obseruo: & collo.

Exemplū hyperboles maxime in poetis.

a Pud Virgilium de ænea: fama super æthera notus: & rursus Tollitq; ad sydera fluctus. Non quia sydera possint fluctus attingere: sed quia altius dici nequeat. Vel sic. Pulchrior uenere castior es diana. Vel sic: Pigmæo minor es: turpior dæmone.

Exemplum digressionis.

Clarus es tu quidem inter oratores: sed aliqs potius Demades: q̄ demosthenes. Aiunt. n. ad demadē ire solitos: qui orationē uellent celerem & immeditatā: ad demosthenē: q pensata peterēt & elimata. Proinde cōsueuit dici demadæ orōes nihil: at Demosthenis oleum sapere. Clarus es tamen orator: & celer.

De dicendi scribendiq; generibus.

Sciendum aūt eandem eē rationem in scribendo quæ & in dicendo ē: In utroq; rhetoricæ ac oratoriæ uix extat. orare: ore significat ꝓnunciare quare in dicendo est opus pronunciationis ratiōe. In scribendis aūt epistolis: hoc est. missiuis: ea ratione opus non ē.

De pronunciationis ratione.

Est autem pronunciatio in tris partes distributa: in uocem. uultū ac gestum. De uocis uariandæ ratione.

Vox triplex est: magna. mollis. flexibilis. Magna debet eē i argumentationibus: mollis in rebus lætis: flexibilis in misericordia comparanda.

De usu uocis.

i Nicio orationis uox sit parua: sed nō infima: & inaudita: sed quæ possit pedetentim augeri. Mox in narratione sit altior: sed mediocriter. Mox in diuisione augeatur. sed fiat augmentum ut nō deueniatur ad clamorem percussorū aut uigilum nocturnoꝝ Mox argumentationes mollitudinē & flexibilitatem cōsequātur

Est enim uox mollis: hoc e dulcis: nō aspera: nō rauca: nō pturbata sed quæ tybiam potius imitetur q̄ tubā. Flexibilitas uult pol'e nūc pro materia exasperari: nūc mitigari: nunc flere: nunc ridere. Si laudatio fit alicuius: uox sit mollis: & mitis: Si uituperatio: uox aspera. Si animatur aliquis in aliquem: uox dira & iracūda. Si funus agit' uox mœsta & lachrymosa. Si fit alicuius execratio: uox alta & pturbata. Fiant similiter exclamationes asperæ: ac depressæ. Asperæ: cū causa est nefaria: ut in uiciis abhominandis. Depressæ: ut in cōmiserationibus: Dicendo in causa scelesta. Proh deū immortalē: hoc scelus cōmisit ne quisq̄ alius. uox efferatur altissima. dicēdo cauete iudices: ni tales castigetis: cauete: uox sit & alta & turbata. Dicendo i cōmiseratione: cōpatiendum eē mendicis: uox sit minima & flebilis. dicendo illis subueniendū: uox sit lachrymarum plena. In peroratione p amplificationē uox sit mediocris cum claritate pronūciādi sed sine anhelitu: ne spiritus defatigetur. In cōclusionibus fiat uox mediocris: sed tardior pronūciatio: ut intelligatur quid cōcluditur Tamen semper animaduertēdū ne fiant exclamationes cū hac uocis mutatione: nisi materia sit aut abhōinabilis: aut miserabilis aut admirabilis aut rara. bona uel mala.

De uultus usu.

c Vm uultus nō sit facies: sed signum apparens in facie: secūdum animi motū ut illud docet Nasonis: Heu q̄ difficile ē crimen nō prodere uultu: debet orator uultū accommodare uoci ac materiæ. Nam si rē flebilem exponeret læto uultu: aut rem festiuaʒ mæsto uultu diceretur ineptus: qui neqʒ rerum. nec personarum. nec temporū seruaret conditiones. Vt uno igitur cōcludatur uerbo: cū uerba sint earū notæ: quæ sunt in anima passionum: pro uerbis sit uox: ut dicere uideatur orator ex se: nō aliunde didicisse. p uoce uero sit uultus: in perturbata uoce acerbus: in flæbili subtractus: ut animi uæhemētia eo uultu intelligatur cū uerborum cōuenire uæhemētia.

De gestus usu

Gestus autem non debet inurbanus uideri: ut neqʒ uultus: nec uox in re læta: debent in scurrilem pfundi risum: nec in re mœsta muliebres distēdi lachrymas: aut uociferationes: sed quo ad natur' consuetudineqʒ uirorum deceat grauiū & modestorū. Debet gestus: ad rē exaspandam: quæ uituperatur: aliquādo caput mouere minis

ad rem mitem & miserabilem inducendam aliquando palmas pie catorias iungere:inducendo uirtutem homines ad se inuitantē:brachia aperta pro excipiendis uenientibus demonstrare:faciem autē nunc ad hos mouere:nunc ad illos uertere:cū quibus fit sermo:ne quasi statua loqui uideatur uel puer:q̄ sit occupatus in memoria tenenda quæ sua nō sunt:Rem admirandam de superis exponēdo: frontē ad cælū uertere:Rem perniciosam pronūciando:inferna respicere:Diuitias & pompas orbis detestando:brachia aperta cum frōte & toto corpore circūuoluere:Rem pudibundam in medium afferēdo:tenere os ad terrā uersū:deterrēdo:manibus pedibusq; pulsat

De epistolarum ui ac ratione.

Epistolæ uero multifariam habēt materiā.ut in octoginta infra patebit epistolaꝝ titulis.Sed triplicem uim ac rationem:ut aliquando sint familiares:aliquando familiarissime aliqñ graues ac særiæ: seruenturq; in iis duæ rationes:Prima ratio stili:ut familiarissima sit in stilo infimo familiaris in stilo mediocri:grauis in stilo summo.Secūda ratio artificii ut familiarissima.simplicem habeat rei expositionē:ut iter familiarissimos dicit̃:do.accipe.mitto.fac:sine multa circuitione:aut argumtatione:aut apparatu.familiaris uero aliqd sed modicū:apparatur autē argumentatione:Grauis autem pro rei qualitate:aliquando uim orationis summæ: aliquando mediocris: aliquādo paruæ tenet.Nā oratio summa sex habet.illas superiores orationis partes:hoc est si dicatur de pace aut bello tenendo in senatu:uel apud principem oratio mediocris caret confutatione nonnūq̄ & exordio.In causa honestissima: ut in nuptiis:oratio parua est: quæ caret exordio & narratione:interdum & diuisione:ut in uisendo principe:ubi dicitur quare illo uentum sit:& quid petatur:ut superius uisum est.Totuplex igitur epistola grauis quotuplex est oratio:aliquando omnes orationis cōplectitur partes:aliquando aliq̄s.

De stili ratione ac uarietate.

Stilus infimus non habet uerba ignaris pædagogulis cōmunia sed ornata:At non exquisita non habet sententias uulgares:sed eruditas:at non raras:hoc modo.

Exemplum stili infimi.

Hic dies Lælii paulinæq; nuptiis dictus est felix.
Hanc ob causam in hunc cōuenimus locū o ciues optimi.

Non improuide sibi consuluerunt:q matrimonii leges subierunt unde omnis humana rite propagatur uita.

De stilo mediocri.

Stilus autem mediocris habet non rara admodum & exqsita uerba uel sententias:sed meliora longe:ac rariora isimo stilo: ut si dicatur:hoc modo.

Exemplum stili Mediocris.

Nihil est tam salubre humano generi patres amplissimi:q̄ posteritati operā adhibere:quodq; Aurelius inquit:Generationi regenerationē præparare oportet.Nā cū quottidie diuersis discriminibus in Horcum delabamur debemus diligentius consulere succesioni. Quod nequire cōmodius aptiusq; lege fieri:q̄ si connubio mares fæminæq; sanctissime cōiūgantur:qs ē.q nesciat?A superis ē igit ad mortaliū cōsuetudinē.utilitatē.dignitatēq; matrimōiū istitutū.

De Stilo Graui.

Stilus aūt maximus & uerba cōplectitur rara:& sētētias crebras. & auctoritatibus nitit:& ꝓfusiores h; structuras:ut si dicat hoc mō.

Exemplum stili grauis in eadem Materia.

c Vm permagnum est honus & perdificile:de iis rebus orationem habere:quæ sit amplissima:& quouis orator̄ clarissimo digna.Tum illud hoc loci me reddit audētiorem:q̄ exilitas ingenii mei patiat:quod estis uos patres amplissimi:ut erudentissimi: sic omnium humanissimi:atq; unice per benigni.Matrimōii uero laudes & si sunt innumerabiles:tales tamen:ut uel litterarum experti sua succurrant sponte:nolintq; titubare pro se quenq̄.

De Titulorum Epithetorumq; ratione ac usu.

Væhementer autem erratur in titulis uel scribendarum epistolarum:uel dicendarum orationum in epithetisq; hoc est adiectiuis quasi cognominibus:quæ solent dicendo:scribendoq; imponi:tā rebus q̄ personis:etiā in ꝓsopopea:dequa statim inferius dicetur.

De prosopopea crebra in poetis.

s Olent.n.poetæ.qui cū oratoribus eādē seruant artē:licet alia oratiōis lege hoc ē carminibus:uti prosopopea: quæ sibi de re insēsata sēsibilis fingit faciē:ut melius in auditoris lectorisq; imprimat mentem:ut Virgilius Atlantē lybiæ montem fingit senem & cætera.Martianus artes liberales suis fingit corporibus. Vt igitur

esset turpe: uitium fingere corpus formosum: uirtutem uero corpus deforme. Angelum turpem: dæmonem pulchrum: sic dicere. mare frugiferũ: aut terrã ueliuolam: epitheta ñ cõplectitur sua nec: decet summũ põtificẽ appellare fortissimũ: imperatorẽ uero sanctissimũ.

Exemplum Titulorum summi Pontificis.

Sanctissimus. Beatissimus. Clementissimus. Pientissimus. Indulgentissimus. Misericordissimus. Benignissius. Beneficentissimus.

Exemplum epithetorum summi pontificis.

Successor primi petri. Christum in terris referrentem. Dei ministrans officia. Veniæ in orbe largitor. Cæli reserator. Inferni clausor Supiorum interpræs. Apostolicæ sedis auctor. Quirinalis regni tutor. Christianorum. protector.

Exemplum Titulorum Imperatoris Augusti.

Diuo cæsari. Faustissimo Augusto. Sacratissimo Romanorum Imperatori. Inuictissimo christianorum regi. Felicissimo imperii augustalis protectori. Perbenigno Cæsari.

Exemplum epithetorum imperatoris augusti.

Expugnator perfidorum. Defensor christianæ fidei supremi imperii custos. Inconcusus imperator. Asylum christianorum. Maximus atq; optimus quirini imterpræs. Nullius laudis rex i capax: Magni decentissimus princeps.

Exemplum Titulorũ Cardinaliũ.

Integerrimus pater. Sanctimoniæ plenissimus. Sapientissimus. Grauissimus. Cardinalis præclarissimus. Pietatis studiosissimus Benemerentissimus cardinalis. Officiosissimus.

Exemplum epithetorum Car dinalium.

Aetheriæ ualuæ cardies. Rubra Mitra insigniti. Puniceo diademate cincti. summo pontifici assistentes. Proximi ad pontificatum maximum. Cardinea dignitate præstantes: Purpurati cœtus participes summi concilii membra. Apud apostolicam sedem primi pontifices.

Exemplum titulorum Regum.

Serenissimi. optimi reges clementes. æquissimi.
Gratiosi. Liberalissimi. Prudentissimi. facillimi.
Mansuetissimi. Beneficentissimi Innocentissimi
Christianoru; propugnatores. Eminentis, imi.

Christianissimi.

Exemplum epithetorum Regum.

Legũ i orbe tutores.æqtatis auctores.Sceptrigeri princeps.Naturæ i terris simulacra.Optimi regꝝ humanaꝝ auctores.Totius orbis nutri mẽta.Vexilla christianoꝝ.alimtatores claroꝝ hominũ.Beneficentis simi reges.Corona insigniti.Diademate regio nitidissimi

Exemplum Titulorum Archiepiscoporum.

Antistiti optimo.Patri præsulum benemerenti.Episcoporum præ fecto dignissimo:& etiam competunt ei:quæ cardinali:præter dcer nentia cardinalatum.

Exemplum epithethorum archiepiscoporum.

Presulatus tutori.Episcopatuũ asylo.Metropolis rectori Episcopo rũ principi.Sãctimoniæ studioso.Magna præsuli auctoritate. Patri patrum.Nullius sapientiæ experti.Grauissimo patri.

Exemplum titulorum episcoporum.

Præter reuerendissimũ.quicqd aliud.Nam uenerabile a uenerãdo dictũ diis cõueniẽs daẽ qbusq3 monachis. Reuerẽdissimus autem a reuereor:quod metus uerbũ ẽ ꝑueniẽs daẽ summis põtificibus:q̃ si æq̃ metuendi sint:ut seculares domini:ac tyrãni.Dicũtur episco pi eximi patres christianoꝝ.Vrbiũ suaꝝ põtifices optimi Beneme rentes fidei nr̃æ tutores.Patres colẽdissimi.Obseruãdissimi ꝑsules.

Exemplum epithetorum episcopalium.

Ii qbus Christianaꝝ datur ecclesiaꝝ cura. Procuratores christianæ religiõis.Præsides ꝑsulatuum.Antistites inocẽtes.Pastores hũanaꝝ ouiũ.Sacri gubernatores sacerdotioꝝ Ecclesiasticorũ militũ duces Maximi suoꝝ episcopatuũ sacerdotes.Vncti patres ꝑs byterorũ.

Exẽplũ tituloꝝ abbatũ & præpositoꝝ ac archipres byterorum.

Innocentissimo.Integro Sacrarum morum plenissimo. Sanctimo niæ deditissimo.Religionis curiosissimo.Talis ecclesiæ primario. Monachoꝝ seu presbyteroꝝ benemerenti ꝑfecto.Pio suæ fidei cu stodi.

Exemplum epithetorum eorundem.

Obseruãdus talis ecclesiæ uel monasterii præses.Incoruptus suoꝝ sacerdotum obseruator.Officiosissimus in tali ecclesia uel abbatia obtimas.Gratissimus diuinorum exercituum manipulus.Assidus ec clesiasticarum rerum uigil.Inter abbates omnis uel præpositos rara phœnix.

Exemplum Titulorum theologorum.

Theologo ſapientiſſimo. Sacræ ſcientiæ ſummo interpræti Diuinarum litterarum in terris arbitro. Sacratiſſimi dei ſtudii apud nos expoſitori. Cæleſtium artiū p̄ceptori doctiſſimo. Innocentiſſimo theologiæ philoſopho. Clariſſimo theologo.

Exemplum epithetorum eoruudm

Qui cæleſtia nobis præcepta reſerat. Cui archana dei committūtur. A quo docemur quæ ad diuinas inſtitutiões attinēt. Qui ſemper in diuinis uerſatur cōtemplādis. Quē nihil cæleſte latet. Qui rerum humanarum & diuinarū ſummā cognitionē habet. Cui datum eſt & noſſe quidem & interprætari Theologica.

Exemplum titulorum reliquorum religioſorum cum gradus ſui uel dignitatis additione.

Incorruptiſſimo talis eccleſiæ p̄ſidi. Religioſiſſimo uiro. Deuotiſſimo fratri. Studioſiſſimo religionis præsbitero. Cuſtodi talis ordinis accuratiſſimo. Sacræ militiæ cōſtātiſſimo militi Patri optimo & diuinis deditiſſimo: Diuinæ gratiæ religioſo. Summæ integritatis ſacerdoti. Probatiſſimo præsbitero.

Epitheta in his ſuis excerpuntur titulis.

Exemplum Titulorum Ducalium.

Accuratiſſimo duci. Illuſtriſſimo principi. Inuictiſſimo imperatori. Aſſiduo triumphatori: Continuo fugatori hoſtium. Victorioſiſſimo duci. Præſtātiſſimo ſuæ Fidei cōmiſſoꝝ d̄fenſori fœliciſſimo

Exemplum epithetorum ducalium.

Cuius conſiliis nihil firmius. A quo ſemp fortūa ſuperatur: Fulmen talis belli. Hoſtilis immenſus terror. Mens incōcuſſa & immobilis. Omnium in caſtramentando prouidiſſimus. Cui parent cæteri quiq; duces. A quo uicti ſunt hoſtes in omni genere. Cæſaris imitator & Cyri. Alexandri ſimilis & Fabii.

Exemplum Marchionum Comitum & Baronum Titulorum.

Illuſtri domino. Inclyto principi. Magnanimo marchioni. Præſtantiſſimo comiti. Clariſſimo baroni. Magnificentiſſimo principi Optimo regulo. Prudentiſſimo comiti. Sapientiſſimo domino. Excellenti Marchioni.

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui ſublimi ſedet in ſede comitatus. Qui excelſo eſt Marchio num in ſolio. Quem cœtus baronum digniſſime comitat᷑. Magni decentia marchionis Eximia comitis uirtus. Baronis clara dignitas Imperiales ubiq; comites. Sacris amictibus ab imperatoribus inſi gniti. Poſt reges ac duces primi principes.

Exemplum Titulorum militum maniplorum Centurionum & decurionum.

Fortiſſimo militi. Tolerantiſſimo laborum. Omnium difficulta tum patientiſſimo. Inmoto maniplo. Militiæ curioſiſſimo. Stre nuo centurioni. Solertiſſimo. uigilantiſſimo. uiro militiæ ſtudioſiſ ſimo. excelſa mente maniplo.

Exemplum epithetorum eorundem.

In bene prouiſis perſeuerans. Nullius leuitatis filius. Grauitatis & conſilii cuſtos. In hoſtes diligentiſſimus inueſtigator Artiu; mi litarium inquiſitor optimus. Quem nihil lateat militar᷑. Qui nũq̃ flere uiſus eſt. A quo abhorreat omnis metus. Cui gratiora ſunt mi litaria diſcrimina cibis moliſſimis.

Exemplũ Titulorũ equitis aurati.

Magnifico equiti aurato. Inſigni laude cumulato. Præſtanti militaris dignitatis uiro. Digniſſimo equiti. Auro benemerentiſ ſime decorato militi.

Exemplũ epithetorũ eiuſdem.

Militari inſignitus dignitate. Pæclarus inter equites auratos ſuæ laudis tutor. Integra mente ſummaq; laude aureatus eques. in genio ſingulari ad omnem equeſtrem dignitatem. Magnificoru; operum pro ſuo ſplendore tenaciſſimus. Nulli plus reliquam laudi & immortali uacans gloriæ.

Exemplũ Titulorum poetarum.

Clariſſimo uati. Doctiſſimo poete. Præſtantiſſimo Apollinis in terpreti. laureato poetæ benemerenti. Carminis antiquorum inſtau ratori perilluſtri. Cunctarum artium uati ſtudioſiſſimo. Diligentiſ ſimo poetæ.

Exemplum epithetorum poetarum.
Phœbei aditi custos. Tripodis Apollineæ tutor. Qui res gestas im mortalitati cõmendat. Prædicator futurorum. Exquisitus rerum ab ditissimarum decantator. Humanas res & diuinas canere cõplexus Numen quoddam in terris.

Exemplum titulorum Oratoris.
Eloquentissimo uiro. Clarissimo oratori Præstantissimo humanaꝝ artium auctori. Liberalium studiorum tutori. Bonarum litterarum propagatori. Disertissimo uiro.

Exemplum epithetorum eiusdem.
Qui lingua monet populos. Qui persuadendo cunctos animat. Cui facilimum est: solo sermone cunctos in sententiam trahere. A quo nihil magis abest: q̃ ignorantia. Cum cuius eloquio est sapien tia cõiunctissima. Cui familiaris est omnium bonarum artium con suetudo. Qui dicendo exornat omnia.

Exemplum titulorum philosophi.
Accutissimo philosopho. Bonarum artiũ interpræti. Morum insti tutori. Naturæ contemplatori optimo. Humanæ sapientiæ inquisi tori prudentissimo.

Exemplum epithetorum eiusdem.
Quem nihil humanum latet. Qui mores docet. Qui naturæ iura pandit. Qui naturalium rerum scrutatur causas. A quo abditissima quæq; doctrinaꝝ omnium intelliguntur.

Exemplum titulorum iurisconsulti.
Sapientissimo iurisconsulto. Clarissimo iuris interpræti. Præstantis simo legum latori. Acutissimo iuris enodatori. Doctissimo iuriscon sulto. Viro iuris consultissimo.

Exemplum epithetorum eiusdem.
Viro cecropidæ. Ligurgei laboris tenaci. Solonis puero. Scæuolæ clienti. Sulpicii uirginiiq; simillimo. Legum enucleatori. iuris arti fici non mediocri.

Exemplum Titulorum medici.
Accuratissimo phisico. Medico fidelissimo & doctissimo Morbo rum omnium curatori. Solertissimo medicinæ indagatori. Escula pio medicorum.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Viro hippocratico: Galieneo clienti. Medicorum osyri: Phœbeo genito. Hærbarum peritissimo. Serapioni Auicenæq; clarissimo: Medicinæ peritissimo.

Exemplum titulorum & epithetorum Astronomi.

Astrorum peritissimo. Sapientissimo astronomo. Astrologorum ptolomeo. Acutissimo superiorum corporum indagatori. uati consultissimo. Rerum futurarum interpræti.

Exemplum titulorum & epithetorum Musici.

Armoniæ cælestis duci. Orpheo musicorũ. Iucũdissimo musico. Consonantiæ musicæ peritissimo. Mercurio sonorissimo. Apolloni concordantiarum.

Exẽplũ titulorum & epithetorum Architecti & Geometræ

Vetrubio Archithetorum. Archimenide Geometrarum. Colosorum diligentissimo artifici. Piramidum solertissimo compositori. Igeniosissimo opificiorum præsidi.

Exemplum titulorum & epithetorum Arithmetici.

Studiosissimo Arithmetico. Accuratissimo numerorum sũmatori. Diligẽtissimo inumerabiliũ nũeratori: Pytholidæ Arithmeticorum omnium curiosissimo.

Exemplnm Titulorum & epithetorum magistratuũ.

Eqssimo ptori. Prudẽtissimo iudici. Innocẽti pptori. Incorrupto piudici. Magnanio. Iustissimoq; p dño. Fortissimo fidelissimoq; tribũo. Claro tabelliõi. Inclyto psidi. Illustri magistro eqtũ. Inuicto primipilo Dignissimo quæstori.

Exemplum titulorum & epithetorum Grãmaticorũ.

Peritissimo Grãmatico. Bonarum litterarum studiosissimo magistro Ludi litterali præsidi benemerenti. Litteraturæ doctori optimo. Viro doctissimo. Lactis litterarum præceptori.

Exemplum Ti. & epi. Senatoris & consularis.

Iustissimo fortissimoq; senatori. Prudẽtissimo uiro cõsulari. Nobilissimo patricio: Generosissimo urbis mẽbro pclarissimo Senatus patri.

Exemplum Ti. & epi. ciuis Mercatoris.

Industrio & diligenti mercatori. Coriosissimo mercaturæ patri. Mercaturæ studiosissimo. Mercurio mercatorum. Inter mercatores Iason.

Exemplum Ti. & epi. Plebei uiri boni.

Ciui optio. Probo & modesto uiro. ñ abiectæ laudis ciui. Ex mino

re ordine uiro bono. Studioso innocenciæ & integritatis uiro &c.

Exemplum Ti. & epi. Lanificis & cuiusq; fabri.

Diligenti artifici. Bono opifici. Ingenioso fabro Dædaleo clienti.

Exemplum Ti. & epi. Agricolarum.

Honesto uiro. frugi agricolæ. Tempestiuo messori. homini gnauo. Solertissimo. diligentissimo.

S Ciendũ autẽ ẽ: q̃ multa sunt epitheta: quæ abiecta titulis aliq̃rum artiũ possunt cũ singulis cõuenire ac singulas artes ꝓ sua qualitate decorare: ut egregius: Singularis. Clarus. Præstans. Doctus. eruditus. fortis. Cõstãs. Insignis cũ suo casu. hoc mõ. Egregius poeta. Egregius orator. Egregius philosophus. Egregius iuriscõsultus. Quinetiã egregius põtifex. Egregius imperator. Egregius Rex & sic de singulis. Sed animaduertendum: q̃ licet primi ac altissimi gradus mutari nõ possint ut pontifex maximus. Imperator &c. minores tamẽ & mediocres mutantur: ut alius miles inferior nõ æque strenus dicatur ac alter fortissimus: sed uocetur laborũ tolerãs & militiæ studiosus: & sic respectu maiorũ minores humilioribus titulis donentur in omni facultate: & sic alius Poeta illustris: alius poeticæ dicatur studiosius & cætera.

Nunc autem ad epistolaꝝ i omnibus titulis & in oĩ stiloꝝ genere descendemus exẽpla: ut q̃d & q̃uo fiat imitatio: facillius ĩtelligat. Sequuntur octuaginta opistolarum scribendarũ genera in titulos redacta cum exemplis.

Primus Titulus.

Commẽdaticia familiaris.

Q Vi hanc tibi reddidit epistolam: mecum est summa familiaritate coniunctus: uir inquam & nobilis & disertus. quẽ propter genus & uirtutes unice diligo: atq; amo: cupioq; ualere plurimum: arbitratur ipse meis litteris fore se tibi gratiorem. Est enim acturus istic nescio quid: quod eum pungit uæhementer: Itaq; si me amas: & si cupis gratificari mihi: fac ut hunc suscipias q̃ cõmẽdatissimum. Nulla enim in re poteris afficere me maiore uoluptate. Cæterum si quid est: quod mea opera possit tibi morem gerere. Nihil petes a me frustra. Bene uale.

Commendaticia familiarissima.

C Ommendo tibi petrum uirum grauissimũ & mihi amicũ

simū:cuius consuetudine delector plurimum:& qui mihi uisus est in omni re sua summa:laude cumulatus. Quicqd in hunc contule tis beneficii:colatum in me censebo. Non secus enim hunc diligo: atq3 amo:ac si frater meus esset. Ne negligas hominē. Vale.

Comendaticia grauis.

f Vit mos antiquissimus & cōmūi hominū societate iductus. Vt in comēdādis hoibus:amiciciæ munus seruaretur & iusti ciæ sanctio: Quid enim inter mortales diutius staret: possetq3 per petuum appellari:sine amiciciæ ratione iusticiæq3 officio: Nam hō per se uiuer quodāmodo neqt in hoc orbe:nisi ab hominibus adiu uetur. Quare & cecrops apud athenienses:& Moses apud hæbreos Mercurius apud asirios leges inuenerunt:quibus humanū genus sese tueretur Itaq3 & apostolus inquit:alter alterius onera portate. sed & Cicero:& plutarcus de amicicia uerba faciētes declarauerūt: nō posse hominē uiuere neq3 domi neq3 foris:nisi amor humanæ fieret societatis conseruator. Quo enim pacto qui palam uagabant inter siluas & latibula ferarum:nec domicilia colentes:nec cōiugia celebrantes:nec tenentes ultimū uitæ cultū sese in seruitutem legū tradidissent:& ciuitates habitassent mœnibus septas:nisi natura du ce:& amor eos coegisset & iusticiæ fundamentum.quibus constare uidet humanæ societatis robur: Recte igitur Xenophon ille socra ticus beneficio generis humani comperisse naturam inquit amici ciæ fūdamēta. Quamobrem Aristoteles ꝓbat sine amiciciæ ratiōe corruere quicquid est inter homines inter quos non est hæc uirtus: omnia sunt simulata.uel dissimulata:omnia ficta. Omnia falsa: ni hil firmi:nihil stabilis.nihil sinceri:nulla seruat fides nulla religio. nulla pietas.Ex huius uirtutis inobseruātia.alii fœnerāt.alii spoliāt: alii uiolāt.nemo tuetur alteꝝ:sed eū deserit ut iudeus in deū ꝗ quo ē in euāgelio. At ubi ē amor ibi pax.ibi fides.ibi cōcordātia.ibi oīa palā sūt & ex duobus fit unus:ut nihil uelit:aut nolit alter qđ & so cius ñ uelit pariter.atq3 nolit.sed ex ipā uirtute amiciciæ: atq3 iusti ciæ laude.multæ ꝓfiscisciit uiæ:cōditiōesq3 uiuēdi oriūt. Inter qs præcipua est uitæ consuetudo quam familiaritatem appellamus: Multi sunt enim hoc amiciciæ uocabulo nuncupati qui uere non sunt amici: cognomento spero potius appellandi sunt hospites.

Sed qui uiuunt una in ciuitate:qui assidue simul uersātur. Quiqꝫ cū absunt alter ab altero corporibus semp animi adsunt inter illos uera est amiciciæ ratio. Nā & iusticia curat illoꝝ causas cōmuni ratione:& amicicia ꝓcurat eoꝝ negocia cōmuni beniuolētia. Itaqꝫ iure a ueteribus inuētus ē mos amicoꝝ cōmēdandoꝝ per epistolas illis:qui & amici essent & possent cōmode amicoꝝ desiderio satis facere. Tu q̄ diu hic fuisti uir clarissime mecū summa beniuolētia cōiunctus es:quotidianaqꝫ cōsuetudine cōfirmatus. nunc autē postea q̄ discessisti: nō minore te ꝑsequor studio:q̄ cū hic esses: nec cuiq̄ cedo in te amādo. Itaqꝫ nullā rē arbitror esse tātā:quā ꝑ me ñ sis facturus siqdē nihil ego nigligerē possem:quod ad te ptineret:& i mea foret facultate. Sed & Iulianus tanta ē in me beniuolentia mutua: tamqꝫ cōtinua cōsuetudine mecū uiuit:Et familiaritate mihi cōiunctus ē ut inter uos possit esse nihil distinctū. Quare cupio uæhemēter:q̄si me ipm:hūc omnibus esse cōmendatū:sed illis in primis:cū qbus mihi ē amiciciæ uinculū:& quos ego pari uirtute ꝑsequor. Nā cū huius res bene habēt:bene meas habere censeo. Cū accidit huic quicq̄ incōmodi:omnē incōmoditatē cōmunē mihi duco. Est.n.uir perpaucorum hominū:immo nullorum:ut illo utar terentiano. Huius quidem uirtus & elegantia in dicendo:& laus excellentissima adeo mihi & grata est & iucunda:ut nihil possit ad cumulum addi. Certe si hominem noris:dices me mea opinione non fraudari. Hūc tibi facio q̄ cōmēdatissimū. cupioqꝫ intelligere meā hanc cōmēdationem:sibi plurimū ꝓfuisse. quod si me amas:nihil omittes: quod ad huius rem pertineat:sed ei fauebis ei cōsules:eum diriges in omni causa sua:& hoc pacto facies mihi rem q̄ gratissimam. Vale. ex Mediolano quinto calendas Ianuarii.

Sinonima commendaticia.

Iohannem tibi commendo.

Facio tibi talem commendatissimum.

Cupio ut nulla in re desis tali.

Si me amas:accipe rem talis tibi commendatissimam.

Nihil est quod hoc tempore diligentius abs te petam: q̄ ut talis negocia studiosius prosequare.

Cum desiderem tali omnia succedere prospere:tum cupio maximopere rem huius tibi commendatam esse.

Afficior tali usq; adeo ut neminẽ posse; tibi maior pietate cõmdar. Si mea intercessione susceperis talem commendatum nihil est quo possis mihi magis gratificari.

Cũ accepero fuisse tibi talẽ ob meã cõmendationem gratũ atq; iucundum:cognoscã esse te optima in me mente. Obsecro te mirifice:ut nihil inuenias causæ quo:minus tibi sit talis q̃ commendatissimus:quem unice commendo.

Secundus titulus.

Consolatoria pro funere familiaris.

q Vod obierit diẽ pater tuus uir clarissima:nõ possum nõ dolere uæhemẽter. Erat enim mihi iucũdissimus. Itaq; tã grauiter hãc rem tuli:q̃ si meus ipse obiisset pater. Eius enim uirtus me mirifice incendebat ad omnẽ laudẽ. Admõebat me. p̃cipiebat mihi. nihil deniq; sine moribus ex eius ore p̃dibat. Itaq; dignissimus mihi qdẽ uidebatur q uiueret. & cuius gloria nũq̃ interriret. Quid dixi gloriã? illa certe nũq̃ ẽ interitura. Fiet enim p illam immortalis. Sed eius certe fama q̃ inter uiuos dispergi solet loco gloriæ uiuẽti succedebat. Tantẽ diẽ obiit:soluit quod debebat mortalibus:cũ esset moribundo corpore natus. Secũ retulit in cælum æterna. Nã apud superos mens eius p̃stantissima nunq̃ est interitura:tibi ualitudo suppetat. Instaurabis uitã p̃ris:nec eris inferior illo. Cura igitur ut ualeas: Et q̃ mortalia sunt nõ admirere si cõtinuo corruũt & bene uale.

Consolatoria familiarissima.

a Vdiui:quod tuli molestissime:patrem tuum uirum Clarissimum hac luce functum esse. Certe uir erat dignus uita: sed quẽ iccirco deus in cælum reuocauit. quoniam est conuenientius multo:ut futurus esset in superis sedibus:q̃ inter mortales. Nam & si erat hic utilissimus suis omnibus:quoniam incredibili ualebat uirtute:fecit tamen & pietas & religio. & fides ut merito fuerit ad superos delatus:qua quidem in sede poterit nobis prodesse magis:q̃ si esset in terris:modo tu bene ualeas qui patris tenes simulacrum. Ne feras iniqua mente. cum mortali uita natus esset:ad immortalem esse sublatum. At potius precaṙ deum. ut tu quoq; illo perferaris. Reliquum est: ut diligenter cures ualitudinem tuam:quæ nobis est nõ minus iucunda:q̃ esset patris. Vale.

Consolatoria pro funere grauis.

r Enunciatum mihi fuit:obiisse diem patrem tuum uirum præ stantissimũ:quod certe perinde fuit mihi molestum:ac si hac luce functus esset:qui me genuit.uidetur igitur absurdissimum:ut q cõsolãdus sum in hoc mœrore:alios consoler. Sed ne tãdẽ homines ipsi uideamur brutoꝝ similes fieri:in quibus nulla uis est rationis: qbus dũtaxat sensus & perturbatio dominat̃ ratione duce nos ipos cõsolabimur. Vt eo autẽ ꝓcedamus ordine quo decet:ueterũ intelli gamus animos ad omne fortitudinis argumtũ institutos:& de mor tis necessitate cõmentemur. Quis in hoc orbe nascitur: qui nõ assi due uideat mortẽ sibi paratissimã eẽ:nisi hoc ordinasset ille opifex rerũ mundi melioris origo:aut nos in hoc orbe felicitatem nobis omnẽ ꝓpositã existimaremus:aut q̃tum sensu moueremur: tantum saperemus & intelligeremus:præsentibus intendentes:& paululũ uel præterita uel futura sentientes:ut inquit Cicero. Corruũt ergo q̃ sũt i hoc orbe singula: Nec cuiq̃ suæ uitæ certus ẽ dies unus. Quid ꝙ ea quæ uident̃ diutius duratura:continuo delabuntur. Nam quæ fiunt quasi nunq̃ ruitura mœnia nobilissime fundata:superbissime q; instructa:quasi ad cælum ceruices erigentia multis tempoꝝ diffi cultatibus æquantur solo. Vbi nunc thæbe Busyridis illa tam ma gnifica tantoq; splẽdore domoꝝ exornata:ubi granaria pharaonis ubi pyralia Babilõis:ubi Colossus Rhodius. Sed ubi græcia:ex qua tot tãtiq̃ duces:uiri in omni genere laudis ꝑclarissimi ꝓdierunt:ubi Argos cũ suo Inacho:ubi micæne cũ suo Agãmenone & menelao: ubi phthiæ cũ suo Achille: Vbi pylus cũ Nestore:ubi Itacha cũ suo ulyxe: ubi corithus cũ suo periãdro:ubi lesbus cũ suo phitthaco:ubi miletũ cũ suo thalete? ubi omnis Lydia cũ suo Crœsso:ubi babilõ cũ suo Nino:ubi ꝑsarum palatia cũ suo Cyro cũ Xerxe cũ Dario: Vbi Macedonia cũ philippo & Alexandro:ubi spartãi cum suo Ly gurgo:ubi Lacones cum suo Agesilago:ubi Thæbe dentibus serpẽ tinis procreatæ cũ suis diis Baccho atq; Hercule. ubi athenæ cum Themistocle:cum Alcybiade:Pericle:Solone totq; illustribus uiris in omni uiuendi genere:ubi deniq; ne omnia prosequar: Roma il la prisca Barbarorum domitrix: Græcorum imperatrix: Latinorum mater:& totius orbis domina cum suo Mutio:cum suis horatiis:suis brutis:suis Scipionibus:suis marcellis:suis Emiliis:suis Fabiis: suis metellis:atq; cũ suis demum tot Cæsaribus :ueluti flores atq; uiolæ

solent:quæ admiramur in mundo: cuncta deflorescunt:& a mane ad uesperum cócidūt. Atq; alia uitæ pars aliā insectatur & pellit. Infantia quasi lepus puericiam quasi uenatorem effugit. Pueritiā pellit adolescentia:huic inuidet iuuentus. Hāc insequitur uirilitas. hæc a senectute fugatur. Senectutem prædatur decrepitas:inquam fit ut deueniat uita nostra:succumbetq; deniq; morti. Mors omnia mordet ut Augustinus inquit hanc hectoris fortitudo non euitat:nec descteritas Achillis effugit:nec Herculis robur:nec Phalaridis minæ nec Ganimedis aut helenæ pulchritudo:nec castitas Hyppoliti aut dianæ:nec doctrina Socratis:aut Platonis:nec prudentia Catonis: nec continentia Scipionis:nec iusticia Aristidis:nec carmen Homeri: aut Maronis: nec oratio demosthenis: aut Tullii:nec quisquis in hoc orbe uel splēdidior fuit Lucillo:uel ditior Myda:uel maior animo quocunq; Iulio potuit hanc mortis rabiem non gustare. Itaq; recte Anaxagoras audita morte filii se nihil inquit uel noui uel inopinati accepisse:cum sciret illum ex se natum esse mortalē. Cur igitur dolemus:cum nostrum aliquis huic succumbit necessitati: An arbitramur posse nos reficere hominem alium:q̄ prius esset:si id assequi nequimus :parcamus necessitati:& cum non possumus quod uolumus:uelimus quod possimus:ut apud Terentium est. Nonne debemus sponte sequi:quod inuiti feramus opus est:Et ratione potius optemperare q̄ tempus sequi:quod nos ad obliuionem mœroris perducat:Quotiens autem rationem audiemus:totiens illa nobis declarabit hanc non esse uitam quam mortales incolimus: sed eam:ad quam rapiuntur uiri boni:quæ ut ait Augustinus iugebit æternitate memoriæ:& immortalitate gloriæ:& in qua ut apostolus inquit:quem nunc uidemus ueluti per speculum in enigmate:tunc uidebimus facie ad faciem:Proinde socrates apud Platonis Phedronem de immortalitate animarum commentatus optare se dicebat mortem:cum non nisi ea uia posset ad superos proficisci: Itaq; & apostolus dicere solebat cupio dissolui & eē cum Christo. Quamobrem pater ipse tuus & necessitate naturæ ductus ex hac uita subreptus est & uoto suo potitus iucundissime ex hac peregrinatione in patriam ueram peruenit:& ex procellosa nauigatione in trā

quillissimum portum perductus est: Inuidebimus igitur ne ipsi: aut potius eũ æmulabimur: Nobis legendũ est: quos in hac uita: ut apd̃ Aurelium legitur. cõtinue torquent timor & dolor: ñ simul torquẽtes: sed cruciatum alternantes: ut quando bene ẽ. mortalibus timendum sit: quando est male: tunc sit dolendum. Feramus igitur nõ solum æquamente sed æquissima: q₉ pater tuus uir grauissimus ex his tenebris: terrestriq₃ cæno: ac corporeo carcere: ad illam serenitatem cælestemq₃ puritatem & spiritualem libertatem elatus sit: & suæ foelicitati gratulemur: Reliquum est: ut ita sit tibi ante oculos imago patris: ut & quãdiu uiues in hoc orbe nõ sis inferior ipso: & post digressionem tuam possis ad superos aperta fronte proficisci: & cum tuo patre cæterisq₃ uiris bonis in æterna beatitudine semper requiescere: Me autem habes quo ualeas haud secus uti: ac fratre. Vale.

Sinonima consolatoria pro funere.

Dignus es consolatione.
Mœror tuus leuandus est.
Egritudo tua ratione tollenda est.
Tuus luctus est ratione frenandus.
Quod donãdũ ẽ necessitati: donet potius rationi.
Quas lachrymas siccabit tẽpus: eas siccet intellectus.
Tergendi sunt oculi tui ne nimis obediens uidearis sensui.
Cum prudentia sit in omnibus rebus adiutrix adhibenda: tum præcipue ubi mœror nos opprimit.
Nihil est accuratius considerandum q̃ ne langueas pro dolore ubi opus non est.
Ego tibi cõsulo ne puerum te potius plangendo patefacias: q̃ uirũ grauem te ipsum ratione consolando.
Non est cuiusq̃ lugendus obitus: qui moriturus uiueret.
Nemo doleat: ex suis amisisse aliquem: qui mortalis fuerit.
Ea lege nascimur omnes ut moriamur.

Tertius Titulus.

Consolatoria pro re perdita familiaris.

q Vod magnam tibi rem fortuna substulerit naufragio: non potes non congemiscere: ut mihi quidem renunciatum est: facis ut interdum illi solent qui languent aliqua egrotatione: quos cogit naturalis dolor nõ posse interdũ seipsos tolerar̃. medici uero

qui ualent meliuſcule inducunt quæ ad medicinam proſunt. Cogi ta per deum immortalem hæc fortunæ bona: ſemper fuiſſe lubrica neminemq; unũ diem tuto poſſediſſe. Itaq; recte philoſophi uol uerunt extra animum & extra corpus eẽ fortũæ dicẽda bona. Qua lis aũt fortuna ſit lege Naſonem inquientem: Paſſibus ãbiguis for tuna uolubilis errat. Et manet in nullo certa tenaxq; loco. Quid igitur tibi dolendũ ẽ: ſi pro ueteri ſua cõſuetudine fortuna tibi ra puit quæ tua non erant: Si diminutũ eẽt tui corporis decus: poſſes id fortaſſis impatientius ferre. Si uirtus & laus tua & omne animi decus deterius factum eẽt: nõ iniuria tibi ducerem lachrymandum & ad cælem uſq; tollendos ullulatus. Tua enim hæc ſunt cũ qbus immortalem gloriam ſis conſecuturus. ſed quæ ſolent ut Baſilius inquit: Alearum more ab uno in alium commutari: nec ſtabilia poſ ſunt appellari: nec cũ eff luxerint gemẽda ſunt. At dices ad neceſſi tatem nõ eſt mihi fortunarum ſatis: Cui ego naturã ne ignoras pau cis minimisq; cõtentam eẽ: Sine quibus ut Luculus aut Craſſus ui uere: uiuẽs ut Tellus atheniẽſis: ut Codrus Romãus. Si ñ erit tibi do mi regius ſplendor: erit ciuilis parcimonia & urbana modeſtia. Cõ munis ẽ quotidianaq; in ſingulis orbis partibus hæc tua iactura. Sed ſtultos opprimit dolor: ſapientes ratio moderatur. Eſſem i hoc dicendi genere longior: ſi cẽſerem hæc & multo plura te latere. ſed quoniam ſatis intelligo: ad te cõſolandum in hac re nullum argu mẽtum incognitum eſſe tibi: quæ ſcripſi. nõ arbitreris ut tibi conſu lam eẽ miſſa ſed ut declarem nõ eẽ me immemorem pietatis in te meæ. Vale.

Cõſolatoria ꝑ re perdita familiariſſima.

a Ccepi naufragium tuum: & ut pturbaris eam ob rem intelle xi. Certe conſolaret te pluribus argumẽtis: niſi ꝑ nr̃a famili aritate te cognoſcere: ut inquit Horatius intus & in cute. Itaq; ſcio te prudentem facileq; intelligere fortunæ quæ appellant̃ bõa nul lius eẽ ꝑpria. Quod ſi terra in his rebus nemini fidem ſeruat: q̃to minus ſeruabit põtus: cui: q ſe fidit: ut Iuuẽalis ait. Eſt digitis a mor te delatus quatuor aut ſeptẽ. Tantus ẽ hyatus in pelago: ut aſſidue ſubmergantur rates. ſed qd leuius: q̃ ſe cõmittere uẽtis: quoꝶ conti nua mutabilia quãta ſint: q neſcit hõ nõ ẽ: Eiuſcemõi naufragia quotidie fiunt: fortunæ nulli ſunt æterni comites. Amiſiſti rẽ nõ tu am: quod ſuũ erat fortuna recepit. Virtus tua conſilio & ratione

tibi modo seruetur & augeatur: non deerit propediem res amplior atq; magnificentior. Hæc satis: quod reliquum est: me habes: cuius rebus omnibus æque uti possis ac tuis. Vale.

Grauis pro re perdita.

e T prius acceperã nescio quid & nũc factus sum cercior naufragio te rem nõ paruam amisisse: ꝓptereaq; mirifice angi. Haud recte saperent: qui tecũ beniuolentia iunctis hoc aduersus te fortunæ uulnus dolendum admodum cẽserent. Ego uero: qui & si non sapio: curo tamen sapientum imitari consilia: neq; dolendu; eẽ arbitror cuiq̃ hunc casum qui te amet: nec tibi uel ferendũ iniq̃ mente uel cẽsendum inopinati quippiam accidisse. Quis est enim qui dicere possit suum eẽ: quod fortuna largiri solet: Nam siue maiorum exempla sequamur seu ueterum sententias audiamus: quãq̃ ad uirtutes exercendas sunt hæc quæ dicũtur fortunæ bona necessaria neq; tamen in corpore neq; in animo sita ualẽt hõiñũ appellari propria. Sunt enim instabilia. lubrica & quæ continue mutantur ut illud est Senecæ: Rotat omne fatũ. Et rursus: quem dies uidit ueniens superbum: hũc dies uidit fugiens iacentem. Quamobrem & iure ac merito illud addit. Nemo cõfidat nimium secundis: nemo desperet meliora lapsis. Miscet hæc illis ꝓhibetq; Clotho stare fortunam. Nonne & illud restat iuuenalis. Si fortuna uolet fies de rethore consul. Si uolet hæc eadẽ fies de consule rhetor. Et rursus illđ seruis regna dabunt captiuis fata triumphos. sed bene monet ide; inquiens. Nullũ numẽ abest: si sit prudentia: sed te nos facimus fortuna deam cæloq; locamus. Nam & Boetius ipse seuerinus ita fatũ diffiniens. Fatum est inherẽs immobilibus series qua diuina ꝓuidentia suis quæq; nectit ordinibus: Et non multo post ait. In nostra potestate situm ẽ qualem fortunã fundare malimus. Nemo sapiens quicq̃ sibi duxit eẽ subreptum cũ fortunas amisit: & plerique suaꝝ uiriũ compotes nõ dolent fortunæ cursus sibi fuisse aduersos Et Ouidium audiũt dicentẽ. Plus fati ualet hora benigni: q̃ si te ueneris cõmendet epistola Marti. Non omnino approbo senecæ illđ Non sollicitæ possunt curæ mutare rati stamina fusi: sed sapiẽtibus cõsultoribus: nemo congemiscat si qd aduersitatis fortunæ sibi ereptum ẽ. nõ doluit apud Homeꝝ ulixes: nec se quicq̃ ꝑdidisse dixit. Cũ naufragiis nudus ẽ eiectus ad corcyram: sed tãta uirtute uir præ

ditus a Phœacibus & Alcinoo Rege susceptus ē humanissime diti orq3 dimissus q̄ ante iacturam fuisset. Quicqd hæc bona eos:a qui bus coli solent interdum peiores efficiunt:ut inquit Tullius. Cū his enim perferuntur uoluptatibus qui sunt epycurei & patrant multa scelera qui mali sunt:sed cū nō sit malū aurum & argentum quæ creauit deus(ut Augustinus ait) sed malus homo dimittens creato rem & conuertens ad creaturā ut illud est dauiticum. Simulacra gē tium argentum & aurum. Quis tamen possit se tuto diceī posside re quæ nullus habet certa: Crœssus enim lydorum rex cui tantus the saurus erat uno die a Cyro psarum rege tot tantisq3 diuitiis priua tus est. At Cyrus ipse a uili muliercula & regno spoliatus ē & uita. Quādiu fretus est Darius psarum gaza:q̄diu lacedemoniorum & Atheniensium res publica suis opibus potitæ sunt. Artaxerses qui cum tanto apparatu terra mariq3 interminaretur in Græciam mini mo quodam nauiculæ spacio contētus in regnum rediit omni exet citu pdito. Quis fuit Annibali finis:q pterrefaciebat orbe3: Quis Pompeio: Quis Cæsari quis deniq3 maximis Regibus exitus. Vt illud est Iuuenalis. Ad generū cereris sine cede & uulneī pauci de scendunt reges. Et sicca morte tyranni. sed prætereamus principes quorum fortunæ: propter ambitionis obiecta tela rotantur assidue. q̄ crebri sunt huiuscemodi casus ut naufragio corruant opes pluriæ nam qui sese commendat Eolo ducitq3 tuta eē sua singula is haud minus insanit:q̄ si in mediis leōibus decertans cum bestiis faceret sibi uitæ fidem. Communissimus est igitur hoc periculorū genus: ut possit iam quottidianum appellari. fortunæ uero munera in hōi num potestate non sunt:& eo debent haberi in precio: quo Teren tius uoluit inquiens. Hæc perinde sunt:ac animus q utitur. Quod si sapies ut añhac fecisti semper infirma solidaq3 uirtute rem tuam omnē collocabis. nam quas diuitias appellant:ut Aurelius ait: uere nō sunt. Bona ea dici debēt:quæ gloriam imortalē pariūt. scriberē ad te plura:si cēserem tui potius cōmouēdi: q̄ amiciciæ meæ causa scribendum eē. Vale.

Sinonima consolatoria pro re perdita.

Fer æqua mente rem amissam.
Noli desperare meliora transactis.
Ne deiicias animum propter fortūæ aduersitatem.

Esto bona mente in perdita re minime tibi propria.
Nihil amisisse iudica cum pecunia tibi sublata est.
Cui uirtus suppeditat gloriam.ei fortunæ difficultas lugenda nõ ẽ.
Imitandi sunt sapientes:qui nullam sibi iacturam fortuitorum duxerunt esse lugubrem.
Sapiẽtis consilio patiẽter ferẽda sunt aduersæ fortunæ tela
Immoderata tempestate.nullus fortis deiecta mente iacuit sed eo fortior factus est.
Cum animi uirtute toleranda sunt fortunæ bella.
Qui patientiæ loricam induit fragilitatem fortunæ non metuit:
Solet animi magnitudo tunc esse præstantior:cum occurrunt pericula grauiora.
Nihil est in aduersitate desperandum prosperitatis.

Familiaris Consolatoriæ pro exule.

I Egi tuam epistolam non minus iniucunde quãq̃ tu uideris impatientissime fere:quod extra patriam urbem cogaris exulare. Vbi nam tua solita prudentia nunc latet: Nonne iam pridem intellexisti nihil esse dolendum:quod neq; famam apud doctos & probos damnet:nec gloriam faciat esse apud superos diminutam: Quis enim uir bonus est qui nõ manifesto cognoscat nullo te tuo crimine factum exulem:sed inuidorum delationibus & improboꝝ studiis. quod si quo factum id esset tuo scelere:causam exilii tui nimirum dolendã tibi esse censerem Nam in hominum coronam uenires criminandus & assidue impietatis accusãdus & rei fama quæ in te notanda esset:iure ac merito:nec posset ab hominum clarissimorum iudiciis reuocari:non esset abs te sine tuis lachrymis audiẽda. Stimularet enim te conscientia quæ ante oculos poneret nefas quod patrasses doceretq; te tuæ culpæ pœnam lucrari:esset intolerabilis exilii pœna:sed intolerabilior certæ conscientiæ culpa. Me miserũ diceres tecũ loquẽs qd cogitaui:qd secutus sũ?qd uolui:quid errauit?quã pœnã sceleri dedi:ubi patria?ubi pẽates?ubi solacia ubi clientellæ:ubi reliqua mihi in urbe sua uissima: omniũ mẽor esses meritoq; illđ Boetii posses i te cognoscer̃ ifœlicitatũ omniũ pessimũ eẽ gẽus se meminisse fuisse felicẽ. At nũc cũ itelligas errasse te nihil:sic dices ad te cõuersus. Ego nihil cõmisi sceleris:decepi neminẽ

Neq3 fidifragus dici possum: nec alicuius criminis auctor. Inuidiæ me tela sunt insectata: quam sic Cicero diffiniuit inuidia est egritudo alieni boni. Cōmunis est hæc pestis ꝓcerum ualitudini paratissima: Nam ut illud est Senecæ. feriunt summos fulgura montes. nemo me ex patria pepulit cum sim ubiq3 terraꝝ atq3 gentium bene ac cum uirtute uiuens patriam inuenturus. Neq3 erat illa patria: q̄ nō mihi: sed scelestissimis pluribus ē cōmunis. cōsiderabis deniq3 ex maximo fluctuum turbine in tranquillissimū te portum ꝑuenisse hoc est ex summa difficultate susurronū murmuratorum inuidorū detractorū decoctorū delatorūq3 quibus habūdat tua patria: in optimū cōuentū bonoꝝ ciuiūq3 præstantiū profectum eē. Hæc scio tibi eē perspectissima: nec q̄ ea ignoras ad te scripsi: sed ut in recē ti uulnere amicissimi medici officio fungar qui uel non uocatus accedam ad medicandum. Cura ut ualeas.

Familiarissima.

q Vod exulem te ꝓscripserint inuidi atq3 improbi quidam: q tuæ laudis maiestatem nō poterāt tolerare: ne doleas amice optime. Sic. n. ab illis fieri solet: quos dissimilitudo moꝝ atq3 studiorum reddit inimicos. Quo modo poteras illis eē gratus: q sunt oī uicio polluti. Iure te igit᷑ noluerūt secū eē: quem sciebant scelerum sociū habere nō posse. uiues cū illis & diutius & fœlicius: quos istic inuenies tui similes ꝓbos inq̄ & iustos: quorū societas & consuetudo poterit omni te semper molestia liberare. Vale.

Grauis cōsolatoria ꝑ exule.

q Vod exilium lugeas: quasi rē molestissimā & quā nequeas tolerare: uolui misericordia quasi ad tē recreādū cōmoueri: quippe qui nō possum aliqñ hūanitatis officio nō fungi. Cū ut inquit Terentius possim dicer᷑: homo sum hūani nihil alienum a me puto. Docet & nos apostolus inquiens debere nos gaudere cū gaudentibus & flære cū flæntibus. & ne hūanitatis officiū turpe sit: nec gaudiū uel fletus sine recta ratione. Nā quāq̄ omnis passio improbanda ē: cū contra rationē niti uideat᷑: tum eo ē fœdior: quo magis excedit. & nō obseruat᷑ illud ulissis puod apud Terentiū usurpatū est: ut Ne qd nimis cogit natura nos aliqñ dolere & congemiscere. Non. n. sumus ferrei: ut nullus in nobis sit sensus. sed i omni refer uandus ē modus ille Ciceronis: & tenēda mediocritas Aristotelica

Nisi frenaremus impetus sensitiuos: & cũ ratiõe moderaremur appetitus: certe inter nos & belluas nihil interesset. Sentiunt. n. & illæ quæ dulcia sunt & quæ amara: doloribusq; atq; uoluptatibus iuoluuntur. At in nobis consilium temeritati præficitur. sobrietas intemperantiæ. Innocentia maliciæ: & omnis rõ sceleribus cunctis. Itaq; cum uel graue ac per difficile fuisset hoc honus exilii tui: debuisses post diutinas lachrymas cõualescere: & te totum tibi reddere. Ego igitur iã meipsum in mentem quietiorẽ traduxi cognouiq; tuã hãc aduersitatẽ: neq; lugendam eẽ: nec aduersitatis cognomẽtũ ꝑmereri. Nam sunt q diffiniant exilium: quasi extra solum patrium. At Socrates cũ quæreretur cuias eẽt: mũdanus sum respõdit: declarat hoc responso: nõ eẽ uirũ grauẽ atq; doctũ alicuius urbis terminis regionibus ue finibus circunseptũ: sed in uniuersum orbem posse aperta fronte summaq; cum laude progredi. Itaq; recte Cicero nõ eẽ interminandum illis ait exilium: q bus urbs una circũscripta nõ eẽt: sed omnis orbis foret patria. Iure igitur Hercules argiuum se dixit. subdiditq;: sed omnia græcia mihi patria ẽ. Quod si recte metimur uitæ nostræ cursus diligenterq; intuemur unde uenimus quoue pergimus: intelligere manifesto possumus: nullã eẽ nobis in hoc orbe patriam. Quod si recte nos nouimus ut Apollo monuit. ex cælo sumus in terris missi: ut per eas peregrinantes in cælum deniq; rediremus: ubi uera ẽ nobis patria. Nonne ubi parentes hominum sunt ex quibus ueram expectant hereditatem: ibi patriam mortales eẽ dicunt? Nam & huic patriæ Chretenses censuerunt post superos nos prima debere iura. Sed deus omnium bonorum parens ẽ: quos sibi heredes futuros eẽ ꝓmisit & instituit coheredes Christi. Eã igitur sanctam ciuitatem de qua abunde locutus ẽ diuus Aurelius: debemus nobis patriã affirmare & ab ea ne exulemus: omni cura ꝓuidere. Nec. n. illo exilio uel inuidis testibus uel iniquis iudiciis condẽnatemur: sed hoc orbis exiliũ nemo sapiẽs alicuius extimat precii: præsertim cũ apud indoctos nunq̃ magnificati fuerint uiri clari. Exulauit Alcides qui Græciã omnem summis affecerat ornamentis. Eiectus est Lacedemon Lygurgus q eã tã præclaris egibus instituerat Athenis pulsus est Solon qui tradiderat populo iura quæ sequerẽtur pulsus Alchybiades: male habitus milciades: male Pericles. Romã: uero romulum conditorem interemerunt. Camillum fecerũt exulẽ

ingrati fuerunt in Scipionem. In Tullium in plerosq; alios quorum nomina prolixius eet q̃ utilius dicere. Sed quot uiri præstantes per deum immortalem habiti sunt extra natale solium præstantiores q̃ domi: Nam Lucinius dimissis uolscis: hebitus ē Romæ rex tarqni cognomento Pitogoras uero Aristoteles & Tullius & Naso & Maro extra domũ primam floruerunt & claruerunt. Cadinus longe e patria thebas condidit. Marius arpinas natus Romæ uir magnus factus ē. Nescis raros in patria pfectos eē: obstat inuidia. obstat ambitio obstat competitio. obstant cōtentiones & cætera quæq;: qbus uulgus ministris utitur aduersus sapientes. nō ē igitur dolendum tibi quicq̃: nec censendum amisisse te patriam: q̃diu & uirtus te comitabit: & uirtutē fama prosequetur & famã attinget immortalitas tui nominis. Hæc quotiens cogitabis: totiens arbitraberis hoc pacto fauisse tibi superos: & iouē tuæ rei optimæ cōsuluisse. Vale. Ex mediolano tertio nonas decembris.

Sinonima consolatoria pro exule.

Ne feras graue exul esse.
Fer æqua mente tuum exilium.
Ne doleas q̃ urbe careas patria.
Non sit tibi difficile exulare.
Non est extra patriam: cui est uirtus.
Non debes te exulem arbitrari qui ubiq; ciuis es.
Patria carent mali: tu uero semper es in patria.
Tolerabilis est tibi exulatio ab inuidis & malignis.
Vbi tibi bene est: ibi patriam esse censeto.
Ne ducas te exulare alicũde cum tua uirtus nunq̃ possit exul esse.
Fac ut sis animo constanti sic extra urbem honorandus: ut in urbe pollendus fueras.
Tunc te exulem duces cum fama gloriaq; priuatus uiues.
Patria tua cælum est quo uirtus assidue dirigit atq; ducit.

Quintus Titulus.
Gratulatoriæ familiaris.

a Ccepi te prætorē florentiæ urbis designatum eē: qui te ad id

muneris delegerunt: nequerũt nõ eẽ uiri omni laude cumulati. Id ea sum assecutus cõiectura: quod afficiũtur mirifice suæ patriæ. Curauitq; diligenter quicqd ad eius attinet dignitatẽ & ornamentũ qd.n.dignius & ornatius in ciuitate benemerita dici põt: q̃ iustitie munus non præterire & eius habere maiestatẽ ante oculos? officiũ aũt huius quæ uirtutũ moraliũ ẽ excellẽtissima: in te consistit in primis: ut bonus & fortis prætorius suũ cuiq; tribuat. & alios ad uirtutes alliciat ꝓpositis præmiis: alios deterreat a sceleribus pœnarũ metu: Quantũ aũt in omni tua uita fueris præstans æqtatemq; in oĩ tuæ uitæ actiõe ducẽ secutus sis: nec nũc explicabo: ne gratulãdi loco ad laudatoriam accedã epistolã. Vnũ ausim affirmare cõsuluisse florentinos reip. suæ nõ temere nec improuide sed accurare atq; studiose. Eũq; sibi delegisse prætorẽ: cuius & æquitate maximam utilitatẽ ac urbis amplitudinem: & dignissima consuetudine summam sint iucũditatem affecuturi. Scio q̃ oderis nefandos: & quãta seueritate criminũ auctores uelis plecti: ut possis iure & merito catoquõdam censorinus appellari: & nõ iniuria ualeas iter eos cẽsores numerari quos uerebãt etiam ipsi urbis principes: hoc aũt tuæ mẽtis institutũ qs non nisi insanus potest non unice comprobare. Nã iccirco genus hũanũ ad incolendas urbes inductũ ẽ a ferina illa libertate: qua prius uiuebat inter siluas & latibula: ut muniret moenibus: & prætoris sagacitate iusticiæq; defenderet illesum. At ubi tu es æqtatis minister: ibi eẽ cẽseant herculẽ: q & monstra plectat & tyrãnos. Cũ bonis aũt q̃ familiariter agis: q̃ humanus es: q̃ facilis arte & suauitate loquendi: & grauitas sentẽtiarũ. & omni deniq; uitæ cursu q tecũ uel publice uel priuate quicq̃ agit: fatetur sese nestorẽ audiuisse. Vlyssemq; consuluisse. O igitur benefactũ & prudentissime urbi florentinæ consultũ. Itaq; & florẽtinis q talẽ sint habituri prætorem: & tibi q tante præfuturus sis rei. P. summopere gratulor: cupioq; uos fieri quotidie fœliciores ut laus utrorumq; promulgetur. Vale.

Familiarissima Gratulatoria.

g Ratulor tibi mirifice: ꝙ mas tibi natus sit filius: nec tibi soli gratulor: sed & patri tuo uiro grauissimo: & matri fœmie pudicissimæ & coniugi tuæ mulieri castissimæ: Scio enim uos oẽs hac puelli natiuitate lætissimos eẽ. Nec iniuria cũ & parẽts & aui

propagationem sobolis cupiant præter cætera: Lacedemoniorum enim & atheniensiū instituto quisq; suæ patriæ debet ciues & quo plures ei gignit: hoc magis est ab urbe laudandus: & mulier puerpe ta quam possit maiorem assequi iucunditatē: q̄ nacta ē: cū peperit: Nam & au. elius inquit nulla alia de cā nubit mulier: q̄ ut mater fi at. At auus auaq; qua ualent maiore uoluptate affici: q̄ si sentiant in successorum diuturnitate: sui nominis eternitatem. Iure igitur ex Cornelia familia scimus minore cognomento non fuisse genitum sed ex emilia ortum adoptatū esse in Scipionis domum: ne genus illud. laberetur. Idem in fabiorum genus scriptum est. Idem de Oc tauio legimus. Idem de Nerone Idem de Othone ac plerisq; aliis. Neq; enumerarē est necesse: q̄to fœliciores aliis sint qui ex se natos uident nepotes. atq; filios. Iure igitur uobis omnibus ita gratulor: ut intelligatis hoc munus æque mihi iucundum esse ac si cælitus meæ domui contigisset. Vale.

Grauis gratulatoria.

q Vod tandem tibi fortuna fauere cœperit audiui perlibenter Spes enim potest esse bonis in omni sua: qui mirifice despe rabant. Nam ut illud est apud Ciceronem. Cū bonis bene fit: bonis quoq; reliquis bene sperandum est. Lactantius autem perpulchre docet bona sibi fundamēta: uirtutē coniecisse: cum premia reddebā tur bonis artibus: Torpescunt enim ingenia & rigescit mens bona cum uidet suæ laudi nullum esse locum. Iuxta enim Tullianum illđ Honos alit artes & oēs ad uirtutes incendit gloria. Pecunia uero & reliqua fortunæ bona. quæ uirtuti suppeditant necessarios usus. Et sunt ut inquit Aristoteles ad exercēdas uirtutes instrumenta si præ sto nō sunt laboribus iustis: debilitātur & eneruātur ingenia: Quā obrem & Pitagoras & Plato & pleriq; philosophi tū suis studiis omnē operam adhibuerūt: cū curis familiaribus caruere. Quare & Martialis iure inquit da mœcenates n̄ deerunt flacce marones: Vn de & illud Iuuenalis quod si uirgilio & cætera: Merito igit̄ Persius ait ꝙ si dolosi spes refulserit numi coruos Poetas & poetridas picas cantare credas p pegaseū melos nec sine summa diligētia accuratis simus ille poeta Virgilius ait. Si te fata uocant. Nā auctoritate Iuue nalis illud uerum esse cernitur: haud facile emergunt: quoꝝ uirtuti bus obstat res angusta domi: Hodie uero nemo bonis doctisq; do

d

nat.at pauperes contemnuntur & quantũ quisq; sua nũmorũ ser uat in arca:ut dixit Satyrus:tantũ & fidei. Quare cũ uirtuti fortũa fauet mirifice gratulandũ est & gaudendũ nobis:qui eadem ut tul lius ait in causa uersamur:qua & tu olim.uideo aũt similitudinem quãdam tuorum cũ temporibus meis:ut qñ tu post.diuturnos labo res donatus es tua mercede Identidem mihi sperandum eẽ ducam Cœperam enim torpescere:existimareq; nusq̃ eẽ uirtutis adminicu lum implorandum quippe qui uiderem in illa Oratii tempora inci disse:cũ inquit O ciues ciues quærenda pecunia primũ: uirtus post nũmos. Recte igitur Iuuenalis illud diuitiarum maiestas & si fune sta pecunia templum nondum habitas:nullas nũmorum ereximus aras. Nam ut eruditissime Ouidius cõplexus ẽ:Crede mihi miseros prudentia prima reliquit:Et sensus cum re consiliumq; uenit. Iace bas infimo ut aiunt:nec tibi succurrere laboranti:nec aliis abs te au xilium postulantibus fauere poteras. Itaq; sordescunt omnia rubi gineq; cõtabescunt:q̃bus fortuna præsto eẽ nõ solet.ita enim ager & si natura fæcundissimus:uberrimosq;:si coleretur fructus pariẽs ubi negligitur atq; desertus est siluescere solet:& emansuescere: ac adeo arere ut nisi refoueat᷑ atq; stercorizetur:ab eo nihil plane spe randum sit. Nũc uenit in mentem illud tempus:quo me cũ lachry mis non nũq̃ ad cõmiseratioẽ prouocabas:& fortunã tuã deplo rans quæ foret abiectissima:& meam longe inferiorẽ tibi cõmunẽ existimans:a qua nequires adiuuari. Licet nunc iisdẽ uti lachrymis pro me ipso. In hac erga tuã fœlicitatem gratulatione:rogareq; ne me deseras:nec me iacere diutius affligiq; tantopere patiaris. Nam istam in te fortunæ cõsuetudinẽ & si fortuna duce collatam uideo esse.prudentia tñ tua uirtuteq; singulari ductã & q̃si coactã cẽseo. Est.n.in cãpo satyricũ illud nullũ numẽ abest si sit prudentia: sed te nos facimus fortũa deam cæloq; locamus. Iure igit᷑ Cicero Stoy corum sententia fretus:Omnes sapientes inquit diuites eẽ:Et Plato uoluit uirtuti ad bene beateq; uiuendũ deesse nihil. Sed si peri pa teticorum nos auctoritas admonet. Eruditissime dixerunt fortunæ bona ad uirtutes exercendas & amplificandas plurimũ afferre ad miniculi & uæhementissime necessarias eẽ. Nũc igitur memini me apud ueteres pcurrisse:Pithagoram Carneadem Democritũ & ple rosq; alios tunc cœpisse omnem operam adhibere philosophiæ: cũ

& curis uacauere familiaribus & rebus af fluxere ad uiuendum ne cessariis. Quis enim quem domestica cogat egestas:in gradiorem potest uirum euadere:Non ab re scriptum est:Pectora nostra duas nō admittētia curas:Tunc & Demosthenes Athenis Demosthene fabro natus Et Cicero arpinas Romæ magnificatus est.cū diuitiæ suppeditarunt otium.Iccirco satyricum extat illud:quid Tullius:an ne aliud q̄ sydus & occulti mirāda potentia fati?Quod si Boetius in nostra potestate situm esse uoluit:qualem fortunam fundare ma limus.Luget & ipse tamē suoꝝ aduersitatem temporum:& fatum inquit est inherēs immobilibus series qua diuina prouidentia suis quæq; nectit ordinibus:casum autē desinit esse inopinatum rerum euentū.Quamobrē & occurrāt oportet intempestiua importūaq; mortalibus plurima:quibus & sæpe cōculcētur & suffocentur inter dum & rursus cum dulcia non meruerit qui amara non degustauit Post pharmacū est ualitudo expectanda:& post tenebrosas procel las senerissima speranda tempestas.Quare Virgilius ut doctissime cūcta:Eneā inducit socios hortātem dicere cogit:uos & Scylleam ra bien:uos & Sciclopea saxa experti reuocate animos mœstumq; ti morem ponite forsam & hæc olim meminisse iuuabit.Et rursus pau lopost:per uarios casus per tot discrimina rerum tendimus in latiū Sedes ubi fata quietas ostendūt:illic fas regna resurgerē Troiæ. In hoc tu tempus iam peruenisti:nec in illud incidisti Iuuenalis:Dura te & uosmet seruate Cicadis.Expectationi tuæ datus est deniq; mo dus & tuaꝝ uigiliarum solēnem fastum es consecutus.Gratulandū est igitur tibi mirifice:mihiq; ac cæteris bonis omnibus sperādum in otius:quo tua intercessione tua diligentia tuo erga bonos studio preciū simus nostræ sedulitatis impetraturi:Erant uenalia quecun q; appetebamus.diminui uenditiōe nihil poterat.Si diuites alloq̄ bamur Sphinges adibamus. Distichū aut tetrastichū n̄ erat ædēdū Martialis more:ut inde speraret aliqd.Et lucerna simul & papyrus terebat.Respirarunt:ut uideo:bonæ litteræ:quādo tibi tradūtur uir tutis p̄mia. Vtinā hāc fortūæ accessionē in te fortūa accumulet:ut queād modū nūc gratulamur tibi.sic istar tuæ ꝓgressiōis ꝓssimus nobis unice gauderē. Fœliciter nūc uiuis.beatissime tūc uiuēus Erit q; gratulatio hæc eo cōmūior.quoꝓpēsius oēs ad uirtutē stimulabit

Nam ut Ciceronis extat illud: Honos alit artes tu bene uale. Ex Me diolano pridie calendas Decembris.

Sinonima Gratulatoria.

Tibi unice gratulor.
Mirifice tibi gratulandum arbitror.
Tibi gratulor supra modum.
Nunc tuæ fœlicitati quis non gratuletur:
Nemo est: cui hoc tempore: q̄ magis tibi gratulor.
Haud facile possem exprimere: q̄ topere tibi gratulor.
Quanta sit mea in re tua gratulatio: nec prolixiore quidem epistola exprimeretur.
Perinde tuæ gratulor uoluptati: ac si meipsum attigisset.
Tibi uni præ cæteris oibus hac tēpestate plurimum gratulor.
Gratulandum tibi esse duco tam uæhementer ut nihil ad cumulum addi possit.
Adeo tibi gratulor hac audita fortunæ accessione ut nihil me uolup tuosius audire potuisse censeam.
Cum primum accepi q̄ fœliciter tecum actum est: ita gestire cœpi: & tibi gratulari: ut mei non uidear esse compos.
Quod tam prospere tibi successerint omnia: & gratulor admodū & exulto: quippe qui & mihi & bonis omnibus non parum esse fructus sperandum arbitror.
Si uis q̄ tibi gratuler intelligere: q̄ tu tibi gaudeas perspicito.
Tua uoluptas mihi communissima est.

Titulus sextus.

Inuitatoria ad amiciciam familiaris.

i N oi humanæ uitæ cursu id præcipue considerandū esse arbitror: quod amiciciæ uim complectitur. Id.n.est nostro generi uæhementius necessariū quo mentes hominū iisdem iūgātur officiis studiorum: eademq; beninolentiæ ui. Quod nisi nobis alios amicicia conciliaret: nisi amoris caritate quadam teneremur ut ita dixerim irretiti: qbus nos uel legū: uel cōsuetudinis uiculis aliis deuinciremus: aut qcq̄ usui nr̄o suppeditaturos esse cæteros censeremus Sed qm̄ ea est prima qdē amiciciæ rō: ut honestatis causa sibi uniantur aiorum uires: Prima quoq; ac optima est amicicia quæ uirtutis gratia fūdata sit: radices (ut aiūt) perpetuas in feracissimo solo

propagatura. Ad hanc consueuere uiri boni sese mutuo inuitare. Quare Lælium Scipionē inuitasse legimus: ut se amaret. Hoc exē plo & ipse productus sum: q tua uirtute singulariq; doctrina polle ctus te inuitē: ut me non ames solum: sed piētissime complectaris: & sinu foueas. Nihil erit mihi gratius q̄ ut intelligā abs te amari. Ego autē pro mea uirili non amabo te modo: quem qui non amet: ille sa xeus pēitus sit: sed obseruabo qd obseruabo dixi obseruo: ac colo ꝓ ea q̄ in te uirtus ē quouis hōine benemerēte dignissima: quēq; præ clarissimū uiꝝ referente. Nā q̄tus sis: totus iam orbis terraruꝫ instar mirraculi narrat: cuius splēdoris tuæq; laudis partes: ne uidear aut assentari: aut adulari: faciam in præsenti missas: ad idemq; redibo: quod inicio cœpi: non esse tibi negligendum: ut ameris: ab eo præ sertim: qui & si tibi adiumento nō ero: laudi certe semp ero. Quarē fac ut me ames mutuo Bene uale. Ex mediolano tercio calendas Decembris.

Inuitatoria ad amiciciam familiarissima.

Quantus sit tuæ uirtutis splendor: una eademq; omnium ac cepi uoce: nec potui: non continuo in te diligendnm & amā dum incendi ac inflāmari. Sed quia nihil esset in uita fœdius: q̄ eē in eū studiosum: qui studio non delectaretur alterius: cupio summo pe re: pari me beniuolentia prosequaris. Nihilo sum enim tibi post hac unq̄ defuturus: qđ & in mea sit facultate: uel opera. Vtere igitur deinceps me: fortunisq; meis æque ac tuis omnibus. Tunc me mihi plurimum satis fecisse censebo: cū tibi ulla in re maxima satis fece ro. Sum adeo tuæ deditus famæ: ut abs te diligi plus appetā q̄ quic quid reliqui uel diuitiarum cupidi uel gloriæ sibi ducunt ornatius sublimiusq; appeti aut contingere posse. Bene uale. Ex mediolano quarto Nonas Decembris.

Inuitatoria ad amiciciam Grauis.

Cum reliqua perpulchre ac unice dicat erudite Cicero tum id in primis amiciciam officii præstantissimi genus ad humani generis conseruationem inuentam esse: quæ similitudine quadam & moꝝ & studioꝝ septa & ueluti circumulata bonos aios deuiciret: atq; tueretur. Quod si Aristotelis testimonio: non secus inter uirtu tes iusticia splēdet: ac lucifer aut hesperus inter sydera: qd p̄clarius amicicia: quæ iusticiæ primū atq; p̄cipuū cōplectit̄ & munus & offi

cium: Plutarchus enim ubi uæhementius iusticiam laudauit: quæ e Catone deffinita ē. Animi habitus: communi utilitate seruata: suam cuiq; tribuens dignitatem. Hæc dignitas inquit in amicicia solet ī primis distribui: distributaq; cognosci: sine qua non solum nō ui uerent homines in cœtu: sed etiam uiui ab officio longius distrahe rentur. Quid iucundius in uitaq; suauius: & humano generi opta bilius: q̄ habere quibus & domi utamur & foris cū quibusq; de no stris cōmentemur uel uoluptatibus: uel doloribus a qbusq; uel col lachrymātibus uel cōsolātibus recreemur atq; reficiamur: Sumus ī hoc orbe pegrini. Quid āt carius eē solet pegrino: q̄ ut comites ha beat cū qbus & itineris sibi sortem eē cōmunē cēseat: & de iis fabu lari possit interdum: quæ aut utilitatē afferāt. aut difficultates dimi nuāt. Vide quanti sit societas faciēda: ut uel Eneas iste troyus. quos habebat famulos atq; ministros: appellat socios: Inquit. n. apud uir gilium. O socii neq;. n. ignari sumus ante malorum: Quod si quis dixerit in illis non fuisse uerum amiciciæ genus: quod simulationē dissimulationemq; non admittit: cum Eneas simularit illo Maro nis carmine: Spem uultu simulat: premit altum corde dolorē: respō detur iis casibus amiciciæ paratam eē simulandi licētiam cum ami cis: quibus amicorum illud figmenti genus conducit succurritque necessitati. Nam si patri filius: qui aberat in castris: interemptus esse dicatur cum primum castra dicūtur fugata: gladius parat quo se iu gulet. Quod si amicus rem dessimulat ad diem: quæ ut Terentius ait hominibus adimit ægritudinem: eo reseruabitur ī tempore quo quidem minus moleste feret patientiusq; tolerabitur: Has habet & multo plures amicicia uires: qua sublata: uiuendi ratio inter hōines corruat est necesse. Solis uiueret bælluarum ferino quodā ritu: nec coniugia celebrarentur: ut ait Plato: nec incolerēt in ciuitatibus do mus: nec ullis uel legibus uel moribus locus eēt: Amicicia hæc homi nes ut Theofrastus inquit: sua spōte subdit iuris æquitati: ut qui se se inuicem colerent: honestatem nō effugerent. Hinc domicilia sūt effecta. Hinc coniugia celebrata. Hinc relligioni cœpit opera & in dustria diligens adhiberi. Hinc affinitates. agnationes. cognatiōes necessitudinesq; prodiere: sed ea est singularis amiciciæ uis ut Se necæ placet: quæ a uirtute hominumq; gloria sibi principium uēdi cauit. Alia sunt etiam amiciciæ genera: quæ animorum similitudie

solent eē munitissima:qbus idem uolūtatis satis est feruenti studio Nam quæ Plutarchus affert amicorum quinq; paria. Theseum. & Pyrithoum Achillem & Patroclum Epaminundam. & Pelopidam Phityam. & Damonem Orestem & Pyladem. Addantur & his etiā Eurialus & Nisus. Eneas & Acates:non singula quidem uirtutis sunt fundata manibus:quāq̄ ad uirtutem omnia tendūt: Aliis enī; fuere generis ꝓpinquitates: Aliis ab ineuntibus annis consuetudo. Aliis aliud quidem in causa. Quare cum ætate sit amor inueterat᷑. Nec omnis amor laudandus est:cum turpia interdum amētur a ma lis. Quid si ferrentius longe:q̄ a bonis honesta? Quāq̄ ego nō ap pellem bonos illos:qui uel honesta nō amēt:uel cum amar̄ cœperit non perseuerent. Est.n.constantiæ perseuerantiæq; laus cū in om ni rōe bene cōsiderata ut Demosthenes ait:optima:tū multo lauda bilior in amanda uirtute:a qua pendet hōesti omnis ratio ac disci plina. sed non insipide quod ab homero usurpatum ē poeta dixit: geminorū mater amorū:& a ueteribus Cupido cæcus pingitur: qp pe a quibus declaratum sit:sic ad turpia colenda mētes oscœnoru; allici:ut ad honesta ueneranda clarorū hominū inuitantur animi: sed cum amantur quæ mala sunt:cæcos amatores fieri: Quo tādem hæc omnis epistola tēdit?quo sum deniq; puenturus huc ꝓfecto:ut intelligas:ut primū de tua doctrina. de tua moꝝ ac uitæ innocētia: de tua in omni re gratia factus sum certior:cœpisse me tibi adeo di cari tota mente:ut facilius uitæ cessurus sim:q̄ huic meæ in te obser uantiæ. Cupio autē nō fieri uox clamātis in deserto:cui nusq̄ respō deatur:ut illud ē Liuii. Opto abs te mihi respōderi:mutuūq; meu; hoc esse amandi genus:sine qua qdem conditiōe amicicia dici ne quit:cū eā diffinierit Plato:quandā uocandi respondendiq; cōue nientiā. At Boetius animorū cōcordantiā:at Xenophon uolūtatis conformitatē. Itaq; tunc eē ueram nobis comparatā amiciciā duxe ro:cū uocanti te mihi respondebis:cū æque me prosequeris diligē tia. Cū me obseruabis:ac te obseruo:cū nihil uoles quod ego noli; In his ego nusq̄ sū tibi defuturus. Nihil qđ ad tuā āplificādā attine at dignitatē. uel obmittā uel p̄termittā deerit mihi prius uita q̄ amā di tui & uolūtas & idustria:i oīq; re:q̄ meo queam p̄star̄ igēio mea

diligentia

meis fortunis:tibi obsequēdi:cui quotiens in negotiis qbusq; maximis & difficillimis ab me satis eē cognouero factū. Mihi totiens gratulādum eē nō secus ducam. ac si maximam sim fœlicitatē consecutus. At fac cōtra:ut & me ames & non indignum me uel amorē uel consuetudine tua existimes. Ad hanc te primus amiciciam iuito quam mihi negaturum eē te non arbitror: cū & in tua sit fundata præstantia:& in tuis sit laudibus radices ꝓpagatura. Nulla.n. e mēte mea te delebit obliuio. Nullus te meæ memoriæ surripiet casus. Nulla tēpoꝝ intercapedo. nulla locoꝝ interualla. Tuus omnino sū tibiq; deditissimus. Bene uale. Ex mediolāo tertio nonas decemb.

Sinonima inuitatoria ad amiciciam.

Cupio plurimum abste diligi.

Inuito te:ut me ames.

Facit me tua uirtus amiciciæ tuæ cupiditissimum.

Tanta est tua doctrina ut a te in amicum admitti uæhementius appetam.

Cogit me tua doctrina tui amoris eē studiosissimum.

Tūc ego me fœlicissimū eē ducam cū me amabis.

Quid est ꝙ assidue religiosius deprecer superos: quā ut tibi carus sim.

Tantifacio tuas laudes:ut si me non indignū beniuolentia tua cēsueris: me sis habiturus ꝑpetuum præconē tui nominis.

Ego tibi afficior plurimum:sed ad te meo responderi studio posco

Nihil expecto diligentius:q̄ ut tibi me iunctum cōstantissimo amoris intelligam genere.

Si me amabis:non solū amādo non me uinces:sed inuitatus ueni es in amiciciam non ultro.

Facio plurimi amiciciam tuam:qua ut me dignum censeas te unice rogo.

Da mihi mutuo: ut te amem.

Fac me cognoscam tibi non iniucundum.

Si uis amari:ama dixit Seneca:quod ut in me serues obsecro maximopere.

Respondebis & tuæ.uirtuti pariter.& amori erga te meo si numero me coniunges tuorum amicorum.

Facies rem te unice dignam:si me amabis a quo mirum es amatus

in modum.
Ne diffugias inuitatus amiciciam meam.

Supplicatoria familiaris.

Ti. septimus.

a Ffecit me tuus hic seruus non contumelia solum: sed iniuria. Nam cum peterem: ne in tui finibus agri excedēdus mihi fieret iniurius: ea fuit & pertinacia & insolentia: ut cum plurimis in me conuiciis nō destiterit ab instituto. nequiui nō supra modū admirari: cuȝ apud te sit enutritus: q & humanissimus omniū eē soleas & æqssimus: At uideo qd inter libeꝝ ac seruum intersit: quantū syta referat a Romano. Itaqȝ nō tā quæro de neqcia uernæ: q̄ potius te supplico nolis hanc illatam eē nobis iniuriam. Quod ut te nō iussisse fieri censeo: sic te cōtrario imperio cōtinuo reuocaturū arbitror. Res est certe nō magni pretii nec cuius utilitatem multifaciam. sed ne uel tu uir optimus uiolare me uelle uidearis: qui soles bonoꝝ omniū defēsor esse: uel hæc bællua sese in suis difficultatibus abs te adiutū iri: credat. Ad hæc aūt: hæc si pars agelli meis hisce prædiis diminueretur: aditusqȝ p hanc ad reliquas fieret eius campi partes: nō posset nō eē mihi detrimēto maximo. Quæ libera est possessio: pararet sibi eo pacto seruitutem. Id q̄ te deceret: ꝓcurasse opera tui seruitute considera. sed quid ea in re sum longior quam solo nutu impetraturum me sciam? Oro te igitur atqȝ rogo: ne feras hunc homontionem cuiq̄. in primisqȝ mihi uolentum esse. Bene uale. Ex mediolano pridie nonas decembris

Supplicatoria familiarissima.

a Gitur in urbe tibi patria mea causa: nec abiecta qdē: nec precii mediocris. sunt aūt primates illi ciues tui tales: ut ex re sua donēt nihil: ex aliena plurimum rapiāt. Ex quibus cum eo mihi lis est: qui solet eē omnium pessimus: litiūqȝ obseruātissimus. Ego uero. ut me ppulchre nosti nihil difficilius ago: q̄ lites. Maloqȝ īterdū de fortuna usuqȝ meo nō nihil cedere: ut pace uiuā: q̄ anfractu causæ: dubioqȝ litis euentu rem alienam uel usurpare: uel quærere. scio q̄ graue feras: cuiq̄ iniuriam fieri: quāqȝ sit mens tibi ab omni uiolentia quidē aliena. Te igitur unice supplico: des ad eos: cū quibus mihi agitur: litteras quibus eos horteris: malit quod æquū ē arbitrio

amicorum assequi: quam causidicorum astutia iniquitateque per uim: quae ad se non attinent consequi: ad eos autem: qui forti tenent leges ac arbitrium: commendaticias scribas: ut me foueant in iis: quae iusta sunt. Bene uale. Ex Mediolano Nonis decembris.

Supplicatoria Grauis.

c Vm dedeceat uirū bonū quicq̄ turpe prosequi: tum i primis illud: quod in postulāda supplicandaq; returpi situm atq; locatū ē. hoc enim pacto se turpissimū quisq; patefacit: & quasi pestiferum morbum euitandū ab omnibus: cum non solū est ipse malus ut improbat Plato: sed inuitat ad maliciam alios. Nā ut ait Seneca: Perinde q̄dē est: allicerē quēq̄ in pniciē: ac orare: ut iiuria fiat. Quid si plus peccat: qui corrūpit ad iniquitatem aliquem: q̄ qui corruptus est: Is enim allexit hūc ad trāsigendū crimē ipsum: hūc animi perturbatio per pecuniā: aut aliud corruptelae genus coegit immemorē ac improuidū esse sui: Quaobrē & christiana sapientissima fuere uerba: Maius peccatū habet: q me tradidit tibi. Quod si ab amico postulatur aliquid: ea Ciceronis est amiciciae lex habēda semp ante oculos: ut ab amicis nō nisi iusta petātur: amicorum causa dūtaxat honesta fiant. Si a principe uero supplicat̄ aliquid: debet illud obseruari Agesilai qui dicerē solebat: eadē a diis & principibus oranda: si qui constituissent exorare. ut nulla cēsendum ē nos duplicitate nulla fraude posse nos circūuenire deum: ita nihil debemus a regibus q̄rere: quod nō omni ex parte praeclarū sit atq; iustū. Sunt ut inquit Herodotus. ipsi principes: naturae in terris simulacra: tātūq; caeteris existimādū est: eos praestare uirtutis omni genere: sed in primis iusticia: ut nihil durius auditu sit ipsis: q̄ si quid accipiūt iniusti quēq̄ appeterē. Vt mulier pudicissima fert periniqua mēte quicq̄ audire: quod turpe sit: ruboreq; per pudorē cōficitur. Ita princeps bonus nequit nō excādescere: si quid iniquū ab se posci: audit. Vt luxurioso inqt Augustinus castitatis uerbū ē offēsio: iniquo uiro recta uia: sic optimus rex turpitudinis mentionē execratur: & q supplicat iniusti q̄ppiam: summopere hunc exosus est. Poscenda igitur sunt honestissima: cum ab omni hominū: genere: tum ab iis in quos tanq̄ in numina sunt omnium expectationes omnium conuersa lumina. ut ipsi admonentur a deo: referente psalmista. Diligite iusticiam qui iudicatis terrā. Ita qui ab huiusmodi iudicibus quicq̄ appetit: non nisi:

& quæ deceāt uirum bonum appētat: & quæ ducat a bono principe præstāda sibi: ne si quid supplicetur aliud: una supplicatione labor frustra tempus triuerit. Supplicāsq; tum nihil impetret tum & iratū sibi principem reddat. Hæc ego quotiens mecū animo uolutaui clarissime princeps. totiēs abs te quicq̄ poscere: sum deterritus: ne forte mea causa mihi nimis indulgerē ne satis intelligerē: essent ne quæ supplicaturus accedebam: impetranda. Nam ut Aristoteles docet: omnis malus ignorās. Apparentis enim opiniōe boni decipiūtur: q̄ plurimi: q cū uæhemētius errant: sibi honestissimā eē causā opinat̄. Nūc autē ubi manifesto cognoui: rē meā talē esse: ut audc̄ter sit mihi tuum sperādū auxiliū nec ambigo. te mihi fautorē i re clarissima: nec mihi subuerēdū eē arbitror. Cū fratri meo: lis eēt āplissima Romæ uidereturq; sūma quadā a nescio quo sacerdote lacessitus iniuria: decurrit ad pōtificē maximū: eiusq; obsecrauit sanctitatē: ne qd iniquitatis pateret̄ a suis patrari præsidibus. Acta trāsactaq; sunt plurima: in idq; tandem est deuentum ut fratris aduersarius ad te causam eam omnem deferri tulerit non iniqua mente: sed ea: ut dixit clāculum cum amico: sententia: ut ixistimaret: te facile plurimorum litteris inductum se fore: in id iudicandum: quod cupit: Vide q̄ iniquus sit ut non modo rem malam ab eo speret: qui princeps est & optimus & omnium innocentissimus. Sed etiam famam de te iā turpem audeat dispergere ac disseminare. At mihi cui notissimum atq; apertissimum est: q̄ uel in ipsis promissis. Agin te illum præstes qui cuidam instantius dicenti: at promisisti: promisi quidem ait: si istud iustum est. sin iniustum: locutus sum: non promisi: nihil uel nunc ue alias uidetur: abs te quærendum accuratius: quam quod æquum non uideatur solum: sed etiam sit. supplico te igitur unice: ne quid ille suæ temeritati confisus iactabundus de me audeat: per iniquitatem superato: se iactare. Non qui petam: in eum quicq̄ iniuria perari: sed ut prætori cæterisq; tuis magistratibus iubeas: nihil hac in causa: per cuiusquam preces atq; commendationes fieri: ut sola sit honestate satis: nec tabularum stetur figmentis nec causidicorum maleficiis nec impiorum uel minis uel pollicitationibus. Hoc autem ipsum non orarē: si tu tibi iudicandi locū seruasses. At cū i alterius ex pdominis tuis causā hāc traduxeris manus:

ueteor:ne qd:nõ dixerim minus innocẽter minus fiat modeste sed sit aliqs Pericles:qui & mãus habuerit & oculos abstinẽtes. Supplicandum esse duxi:præcipias sic rem meam ꝓuideri:ut quæri nõ possim. Bene uale. Ex Mediolano octauo Idus decembris.

Sinonima supplicatoria.

Supplico sis mihi adiumento.
Expecto auxilium tuum.
Cupio te fauere meæ causæ.
Nihil est quod plus appetam:q̃ auxilium tuum.
Mea causa tuo solo cupit adiuuari consilio.
Cum tuus in me conueniret fauor:nihil est mihi defuturum.
Habeam te modo propicium:postulabo hac in re nihil aliud.
Ex omnibus:quæ sunt usui futura in hac re mihi te præcipuum aduocatum oro.
Supplicatio mea omnis in te conuersa est.
Mea omnis salus a tua salute pendet:quam assidue in me aduoco.
Pluris te solum facio q̃ cæteros omnes:& in meum fauorẽ obsecro.
Posco diligentius:ut mihi succurras.
Vnũ ẽ qđ cõtinue superos precor:ut mihi sis adminiculo.
Nulla est oratio mea uæhementior:q̃ ut in meam te rem conferas adiutorem.
Si fuisti cuiq̃ aliquando moriger. ac obsequiosus:esto in mea hanc causam officiosissimus.
Officium ac in causa tuum experiri constitui.
Cum habeas me tibi deditissimũ tu quoq; meis ausculta precibus
Supplicationem hanc omnem in meam admitte controuersiam.

Suasoria familiaris.

Titulus Octauus.

c Vpis ab me scire:de tua profectione ad exteras nationes qd censeã: Ego ut summatim rem amplissimã perstringam:tibi suadeo ne diuertas a ꝓficiscendi tuæ nobilissime instituto mentis: nec ea dubites adire tolerareq; quibus isti liuiduli:quanq̃ ꝓpinqui: te deterrent. Nam quod aiunt te molissime domi uiuere parataque istic ad uoluptatem oĩa tibi:foris defutura:istuc ipsũ te ad istud iter accigat ne torpescas iter syrenes:neu corporis illecebris cõtabescas.

Non enim ad somnum gulam.ueneremq; nati sumus:sed ad labores atq; sudores:ut gloriam immortalem cōsequamur. Delitiæ quas illi dicunt:illorū sint proprie:qui belluarū instar:ut Cicero pulcherrime complexus ē quantum adest q̄tum præsens ē: ꝓbant:paululum admodum præterita cōsyderantes aut futura. Verum qui uidet āte cessiones temporꝝ ratiōeq; metitur omnia. Vlyxem imitat̄:de quo dixit Homerus.Calētem dic musa uirū qui mœnia Troiæ post euersa suæ Et mores hominū multorum uidit.& urbes:ut Horatius retulit.Quid animo nobili ac magno dignius ē ducendū:q̄ ut uniuersum mūdum unam eē ciuitatem existimet ut socrates ait? At in ciuitate quis uiuit:qui nolit singulas eius ꝑtes sciscitari:Facis humanissime si uisurus orbis terras atq; nationis in diuersas urbes terra mariq; ꝓficiscaris.Nec te deterreat ulla reꝝ locorūue difficultas: cum multa te magis captura sit reꝝ assidue uidēdaꝝ delectatio. Quod lætus eris deinceps domū rediens:cū ea quæ uideris diuersa parentibus sociisq; serie quadam:ut hystoricus enarrabis. Idētitē Ptolomeus factitauit: qui rerū plurimaꝝ usu didicit atq; docuit & astrorum motus:& regionum diuerticula.Bene uale.Ex mediolano septimo Idus decembris.

Suasoria familiarissima.

u T pacem cū fratribus firmes:ais eē qui tibi dissuadeant.nec te q̄dem amant illi:nec semetipsos. Vt nihil utilius corpori:q̄ si cūcta mēbra singulari pace bona conueniant.Ita concordia:ut Salustius inquit minimæ res crescūt:discordia maximæ dillabūtur Imitemini o discordes animi christū pacis largitorē: ingentē pacē meā do uobis.pacē relinquo uobis: Quod si pietas genus ipsum ad beniuolentiam cogit:omnis est impietas exagitanda: quæ uos uobis rebelles reddit.Non possūt igitur esse uiri boni qui te distrahūt a pace tibiq; dissuadēt officiū pacis.Ego nedū suadeo ut pace cū fratribus uiuas:ueꝝ etiam oro atq; obsecro malis cū pace decem: q̄ discordia mille:cū illa quiete tueri queas. Hæc nec iq̄etus tibi cōparaȓ:nec cōparata seruaȓ.bene uale.ex mediolāo sexto idus decem.

Suasoria Grauis.

o Mnis suadendi ac dissuadendi ratio & argumentatio inde nascatur opus est:ut & utile & honestum quod eligitur cæterisq; præfertur intelligēdum sit.Omnem enim in commoditatem

atq; turpitudinem euitandam quis ñ esse ducit:nisi mentis egenus ac ab omni humanitate uæhementer abhorrens: Quamobrem cũ Plato rogaretur:quid nam sibi uideretur idipsum turpe cũ utilitate cõiunctum:Põt ne inquit cũ morte uita cõiũgi:aut unda cũ flãmis Cicero uero & si uoluit posse illam utilitatem appellari:quæ ab honestate disiuncta foret:cum Pannetio tamen sentiens aliquid dicit utile uocari quod turpissimũ foret:ut lucri gratia turpem aut sordidum sequi quæstum:At ut Theofrastus expresse complexus ẽ.Hõestas omnis ea est:quã primã sequi debet:qui uersatur in consultãdo mox eam utilitatẽ q̃ ab honestate nascitur.Nam aristoteles triplicita inqt præmia uirtuti cõparata:diuitias honorem & gloriam.Nũc quærimus hæc ne tibi cõparanda sint:qui religionẽ es ingressus: Dissuadentes isti negant te qcq̃ esse lucratum:amisisse uero plurima:qui cũ diues in mundo fores:diuitiis cesseris cum honoratus apud principes: quasi non notus in religione uerseris:cũ gloriæ ꝑpetuæ diues:nunc eius non pauper solum sed egenus:sed mẽdicus. Audi: q̃ ego ab istis dissentiam tibiq; quibus ratiõibus ut ꝑseueres in delecta tibi sanctissima uia suadeam:Hæc uita ut Augustinus inquit:uere consyderantibus non est uita:in qua due nos assidue torquent ægritudines Platonis ille timor & dolor:ut quando bene sit timeamus:cum male autẽ doleamus.Diuitias autem hasce in argẽto auro.gemmisq; constitutas:docet Tullius non optandas:neq; bonas existimandas:quaꝝ augendaꝝ nõ modo nos cupiditas assidue premit sed etiam metus amittendarum.Quod si uita non est:cur i mundo uiuendũ? si diuitiæ non sunt cur optandæ? An ut Harpyas quas rapacissimas dicunt obscœnasq; uolucres:induamus.At cum mali sumus:expurgãdũ nobis uetus fermentũ:Apostolus nos admonuit:ut fiat in uobis noua cõspersio:reiiciendam inq̃ ueterem illam spumosam mucidãq; uoluptatis libidinẽ:ineũdãq; ueritatis uiam: per quam nobis bonæ ueræq; diuitiæ cõparantur.Non dixerim:ut cũ Aurelio loquar improbãdũ argentum atq; aurum: quæ creauit deus:nulla est dei creatura damnanda sed inuehendum in hominem qui dimisso creatore conuersus est ad creaturam:ut illud Dauiticum extat.Simulacra gentium argentum & aurum. Nam & diuitiæ & reliqua fortunæ bona perinde sunt.quod Terentius inquit: ac eius animus:qui iis utitur.Iure ab Aristotele instrumenta sunt ad

excedas uirtutes existimata. Quamobrem & philosophiam diffi
cilem sine rebus ad uiuẽdum necessariis: Pytagoras & Anaxagoras
dixisse phibentur. & Iuuenalis ait: Haud facile emergunt: quorum
uirtutibus obstat res angusta domi. Sed cum in mundo non nisi
ad perfruendas uoluptates his utantur diuitiis ut Ticium illum præ
se ferant: Aut ad ambitionem ut Isionis Sysiphiq; nõ sint dissimi
les aut ad exaggerandum coaceruandumq; pecuniarum cumulum
ut Tantali uideantur & phynei. Certe Diogenis est adhibenda ra
tio ut pecunias malimus perdere: q̃ ab ipsis perdi. At cũ ista religio
quam tibi delegisti: ueras inquirat diuitias: a falsis migret: ut Ambro
sius monet. Ditior istic eris multo: q̃ unq̃ antea futurus esses. Nunc
tanq̃ nihil habens: & oia possidẽs Christiano documẽto: cum nihil
habeas. nihil tibi deerit: ut ille se iactabat Terentianus. Nihilo ege
bis. Nihil appetes: & pecuniæ usus cupiditas: & uoluptas instar erit
Ciceroniani præcepti: ut nihil tibi sit magnificentius: q̃ pecuniam
negligere: cum non habeas: cum habeas ad amicicias liberalitatem
q; conferre. Ditissimus es ergo factus ista tua procellosissimi naui
gatione pelagi: & adeo quidem diues: ut pauper esse nõ possis: Pos
sides enim ea: quæ nequeant naufragio: incendio: rapina ulloue ti
bi deficere calamitatis genere: de quibus quidem illud Biãtis uni
us ex septem Græciæ sapientibus recitatur. Omnia mea mecũ porto
Ditissimi sunt: quorum deus custodit thesauros cum non nisi ubi
thesauri sunt: thesaurizantium corda firmẽtur. Quod si in deo ga
zophilatium est: cor quoq; ad deum directissimum procuratorem
ac tutorem sibi comparauit qualem nemo decepturus: nemo supe
raturus sit. Honores autem quos eras habiturus in mundo: quos in
hac religiosa uiuendi lege ac uita es habiturus: Poteras ne illic alid
quicq̃ assequi q̃ magistratus? q̃ clientelas? q̃ ad summum aliquem
principatũ At q̃to hæc in religione cõseq clariora possis: ea multo
quidẽ præstantiora: In mundo ñ nisi per inuidiam: per curruptelas.
per simultates: ambiendo donando mentiendo: quisq̃ dignitates
assequitur: Nã ars prima regni est: ut inquit Tragicus Seneca: posse
inuidiam pati. Hinc gladii ingulãt. uenena interimũt: produtiões
delationes quæ oriuntur: atque omne flagicii genus: Et ut eruditis
sime dixit Ouidius: Filius ante diem patrios inquirit in ãnos: Pu
dorq; omnis atq; fides ac pietas penitus fugantur. His honoribus

qui deniq; potitur:assidue cruciat᷑.uenenumq; in auro bibit:cuius mens nūq̄ cōqescit:& peccatorum afflicta cōscientia: ut inqt Tullius:& augendæ dignitatis cupiditate.Hi sunt ait Apostolus:quos habui in derisum.Hi sunt ait Iuuenalis:q metuūt: & ad omnia fulgura pallēt.Hi sunt Danaidum illarū simillimi:quas ꝓhibēt urceolis ꝑforatis haurire lympham apud inferos:frustraq; assiduo laboꝛ defatigari. Sunt ne honores illi uirtutis inq̄ ꝓmia: testimoniaq; fœlicitatis Aristotelis sententia:q̄bus acceptis miserior ē hō q̄ antea:Honores & ueri qdem & optandi sunt:quos ex religiōe consequeris: si religiosus nō haberi modo uolueris:sed ēt eē:Præfuisses illic iudicādis corporibus:istic animorū arbiter fies. Vide q̄tum inter corpora & animos intersit:Partem mundani principatus illic fuisses adeptus:partem istic cælestis regni nācīscere:Ad reges illic tibi aditus patuisset:istic deum optimū maximūq; semper:cū uoles:alloquere. Nūq̄ ad eum tibi accessus inter cludetur.Quid si ab iisdē regibus petiisses multa:quæ nō impetrasses:a deo nihil frustra postulabis. Quid si duras:quas inquiunt fores calcibus interdū cēties pulsasses prius:q̄ semel apertæ forent. Quid si quesiuisses plurima inuenisses uero nulla:Istic āt uerba Saluatoris tibi fidem faciunt:Petite & dabitur uobis.pulsate & aperiet᷑ uobis.querite & inuenietis. At gloriam quam eras in mundo habiturus:an eam quæ inanis ē: quā diffiniuit Augustinus eē uelle uincere ubi meritū n̄ ē posses ne panis nomine:aut saxo panis loco pasci:quid potes igit᷑ eam existimare gloriam quæ uera nō est:Dices ueram diffiniri ab eodem gloriā bonam de alicuius uirtute: ut Plato etiam uoluit:cum fama notitiā aut testimonium aliquorū de nr̄a uirtute bene sentientium.Quid id ē:nonne quod & prius:Possunt.n.& falli homines & falleꝛ.Possunt id opinari:de aliquo id sentire.id dicere ac laudare: quod nō ē. Vagatur ea fama.iactatur.perreptat orbem. Radices certe nullas ꝓpagabit. Vera ē ea gloria:quam beatorum iūcti numero cōsequēturꝛ:quæ ꝑ opera fidei ad caritatē ꝑducta nihil fucati sibi componit Nihil ficti præ se fert.Nihil palliati suæ præponit laudi. Gloriari licere in domino docēt sancti & in infirmitatibus ac erumnis:ut apostolus docet.Ea est uera gloria:quam quærūt sibi qui patientia.tolerantia.mansuetudine.cōstantia.pietate.innocētia immundiciæ debellatione discriminum mūdanorum superatione.cælum aliqn̄ cō

ſcẽdunt.hanc tu tibi compoſuiſti:uiãq; ſanctiſſimã per quã imma
culatus incedas:monẽte pſalmiſta.Beati immaculati in uia de qua
ꝑ ſe ipo locutus eſt chriſtus inquiẽns.Ego ſum uia ueritas & uita.ui
tã igitur uiuẽtium delegiſti:ea prætermiſſima.quæ moriẽtium erat:
in quã ait Gregorius.In hac uita cõtinue morimur:& ſicut aqua la
bimur.Nequit enim aliud eẽ q̃ mors:cũ ſit infernus:dicẽte ꝓpheta.
Deſcẽdit in infernum uiuẽtiũ:& rurſus:Dilatauit infernus os ſuũ
illic in aſſiduis uerſabare periculis:ſiquidẽ nõ imperite ſcripſit Ma
ro:Nocte dieq; tutũ patet atri iãua ditis: Et iterũ facilis deſcenſus
auerni:& Diogenes undiq; dixit iter ad inferos.Iſtic autẽ quies ti
bi cõparabitur.ſuadeo tibi ergo ne ab iſtituto:cuiuſq̃ diſſuaſione
diuertas:nec arbitreĩ ullum te uiuendi genus ſalubrius æternitati q̃
rere potuiſſe.Bene.uale.Ex Mediolano.v.Idus Decembris.

Sinonima ſuaſoria.

Suadeo tibi ut diſcas.
Ne quod iter aggreſſus es deſeras:te hortor.
Abs te peto diligenter:ut ab inſtituto non diſcedas.
Nihil arbitror q̃rendum tibi magis:q̃ ut iſta in uia perſeueres.
Te unice obſecro:ne deſiſtas ab incœptis.
Fac ſi te amas:ut quæ aggreſſus es diligenter proſequare.
Tolera te rogo ſingula:quæ quidem reliquis difficilia uideantur:ut
perſiſtas in propoſito.
Ne leuitatis ſimul accuſere:tibiq; rectam adimas rationem:eſto in
inſtituto conſtans.
In primis tam hoc tibi ſuadeo:q̃ quod maxime.
Quod acriter firmeq; tibi hanc rem ſuadẽdam arbitrer:haud poſ
ſem per litteras declarare.
Id apprime tibi conſulo:ut non reuoces quod ꝓpoſueras.
Et ſi multi diſſuadeant hoc tibi:ego tuæ laudi hoc tamen uideo ma
xime profuturum.
Crede ſuaſioni huic meæ quæ tui nominis eſt capaciſſima.
Mea omnis exhortatõ eſt:ut ne diſcedas ab hoc animi tui decreto.
Vnũ hoc præcipue te rogo:ut perſeuerantia nullam hoc in negotio
uirtutem eſſe tibi neceſſariam magis opinere.
Hæc eſt ſuaſio in te mea:ut ſis in propoſito.
Cupio te plurimũ in hoc:qđ es aggreſſus aſſidue perſeuerare.

e

Dissuasoria familiaris.

e T si perdifficile uidetur esse factu cũ suasus ẽ aliqs ei dissua dere:cũ tamen ratione gubernentur homines:nõ solo sensu nihil arbitror factu facilius q̃ si quid argumentis ueritateq; probet illud dissuadere posse quo fuerat persuasum. Est enim & suadendi & dissuadendi lex eadẽ.ut declaretur:quid utile ac honestum. quid contra damnosum & turpe sit:Tibi suasum ẽ:ut bellũ aggrediare cum possis pace uiuere:At ego bellũ tibi dissuadeo.A quo magis ab horrere debẽt homines:q̃ ab eo:quod est ab hominũ natura disiun ctissimum:Quid ab homine disiunctius humani sanguinis profu sione?Quid ei cõuenientius:atq; cõmunius uita? Nam ut Home rus declarat:bella non nisi coactis inuitisq; uiris intercipiuntur ut uiuatur in pace.testimonio Tullii. Quamobrem & apud latinos a bælluis dicũtur bella quia bælluarũ dimicatio periculosa sit. Bella dixit Artaxerses ineunda:ut uincatur.uictoria quærenda:ut triũphe tur:Triũphus expectandus ut otietur.At qs ꝓhibet sine bellis otiari: dixit Orontes aut dimicatur propter gloriã aut ob imperiũ: Neutro tibi nũc est contendendũ.Inglorius hoc adires bellum aduersus lõ ge te inferiorẽ:& cũ eũ tuo subdidisses imperio plura multo præliã do cõsumpsisses:q̃ uincendo quæsiuisses.Ergo id tibi:nõ utile sed detrimẽtũ fieret:nõ honori cederet:sed dedecori. Posset enim Oui dianũ illud aduersarius iste de se dicere:Non tam turpe fuit uinci: q̃ cõtendisse decorum.Magnus es & dux prestans atq; prudentissi mus. Verum illius memineris:quod Alexander Philippi regis filius inuitatus ad cursũ pedestrẽ in olympiadem:nõ esse sibi currendũ respondit nisi cum regibus.Dissuadeo tibi uæhemẽtius bellũ istud & ut tuæ dignitatis amplificandæ cupidissimus:ita tuam omnẽ exe cror turpitudinem:Crede mihi:qui tibi deditissimus sum:non dece re te opus tã abiectũ.Bene uale.Ex Mediolano quarto Idus decẽb.

Dissuasoria familiarissima.

n Ihil est:quod tibi dissuadeam magis:q̃ quod incœpisti. Au diui.n.te minime litteris ob quas obsequendas istuc ꝓfectus es:operam adhibere:nec religioni rursus ut debes:incumbere:sed ꝑ urbẽ assidue uagari comitibus illis socius:qui & in pudici sunt:&

insolentes. Id q̄ té deceat nō te latet: modo te audias & te tibi uēdi ces ut Lucillum admonet Seneca. Quid enim est fœdius: q̄ aliud de se polliceri atq; profiteri: aliud sequi? Tu religionem professus. tu doctrinam pollicitus spem maximam de te parentibus dedisti. Harū rerū pessima iecisti fundamēta. ubi ꝓmissa deo castitas? ubi cō temptus mundi: ubi libidinū detestatio: In his omnibus consequē dis omnem constituis curam. Dissuadeo id tibi uæhementius ni te malis famosum: q̄ laude dignū. Quod si me audies: & si te nunc nequicia cogit flectitq; in scelera: intelliges aliquando: cum mente fies pacaciore fuisse meam hanc omnem dissuasionem tibi quidē opportunam ac unice utilem. Vale Ex Mediolano. iii. Idus decēb.

Dissuasoria Grauis.

f Actus sum amicorū litteris certior: eā te in sniam: nescio quorū nebulonum adhortatiōnibus suasum deuenisse: ut uænatio ni uacaturus in urbē ire nō cōstitueris. Id ego dissuasurus de siluis non nihil eoq; uiuēdi generē cōtendā prius: q̄ ad urbanas descēdā uoluptates. Quid inter siluas inueniūt ii: qui eis delectantur: quod laudare possint: Num apparatum rerum: aut urbium splendorem: aut uirorum consuetudinem: si quæris apparatum habitandi. En ti bi foueas: & latebras fœtidas marentes fimo putridissimo plenas: ut Hesyodus inquit Siluestrem feritatem olentissimam. Si reliquum: uide sub arboribus hyeme lutum cœnosissimum: aut niuosam gla ciē quam uel ipse feræ non secus: ac pestem euitant. At æstate pulue rem peregrinos suffocantem: muscas & earū omne genus molestis simum omnibus: iis præsertim: qui uersantur in uenādo. At splēdor q̄lis: lucorū q̄ris: an nemorū: utrūq; siluæ nomē est. luci a nō lucēdo dicti sūt. In his dicūt Poetæ aias heroū habitarē: credo hāc fuisse cām qm̄ ꝓpter asperitatē loci raro q̄s q̄ illo perueniat. Incultus ē lucus spi nosis arbutis densus. dumis creber: ut qui eo deuenit aut in leporē uertatur aut quam teneat ad inde regrediendam uiam. non intelli gat. Nemora uero a pascendo dicta: quæ cultiora tenet: ad pastores attinent aut septa pastorū: aut ea quidem ferarum signa: quibus per uestigia canes discant earum processum. Vis i nemoribus quiescerē tecum scenam affer: uel ad umbram captandam i arboribus solis lybici: uel ad hyadas sub Arctoo tempore uitandas. In quire in iis fontes. Parata est tibi Dyrcæ paratus Pegasus. paratæ Hippocrine.

Vndas habebis a bibulis bobus ac armẽtis cæteris: nec non ipsis uariis ferarum generibus tam ornatas: ut fecẽ te bibere posse uideas. si tã dẽ sitieris: ut in illud Erminii peruenias: Mori malo: q̃ fœdari: Ad esum autẽ in tẽpore. mora. fraga. pomaq; durissima & acerbissima: q̃bus nedũ defatigere mordẽdis: a gustu uero stupescas: uerumetiã ita stupescas dẽtibus: ut nequeas tuæ fami satis facere. At uirorum consuetudo que in primis est inquirẽda uiro: cũ sit: ut Plato dixit: Animal sociabile: qualis illic est ac quãta: Magna profecto numero ut numerari nõ ualeat: excellentia: ut recitari non possit: Numerus inq̃ nullus: aut si quem uideris: ut Iuuenalis inquit: ẽ rara auis in terris: nigroq; simillima cygno. Pastor tamẽ is ipse rarissimus erit: aut tui simillimus: qui ueuetur atq̃ frustra tẽpus terat. Poteris ne aut nullius: aut pastoris d̃lectari cõsuetudine? In nullo desiderabis assidue quenq̃ in uenatore cupies nullũ. cũ Seneca ipso Ciceroneq; testibus: animalia eodẽ uiuentia cibo sese mutuo oderint. Cũ q̃bus de actione uitæ aut rerum plurimarum doctrina: aut de contemplandis loq̃re numinibus? Aliud enim horum: aut omnia simul eos sequi. aut de eis comẽtari debẽt inter sese illi. qui uirorum appellatiõe se uelint exhibere dignos Adhibebis tecũ cõmẽtantes de mãsuetudine ac facilitate ursos. de castitate ac pudicia q̃dẽ apros. de prudentia damas de simplicitate uulpes. de animi magnitudine ceruos. de fortitudine lepores. de sciẽtiis robora ipa: quæ possint adhuc. Druides & Sẽnotheos Gallorum: & primos homines duro de robore natos & forte colũbas afferre Iouis. q̃ responsa dabant. Quid si tecum illic. Actẽõ suã miseriã fabuletur? aut Arcas suã calamitatẽ cum matre Licaonica narret aut Calydonius ap. aut Herculeus ille iouis ue dicteus Taurus. Quid si Dianã offenderis. & cũ ea tot nymphas compereris. Quid si occurreris Hippolito ac Parthenopeo. Gãbisæq; ac Meleagro. Credes ne illos tibi fauturos. qui tuæ simillimã artẽ exercuerũt At contra q̃ iucũdius est. in ciuitate uersari. nec uelle tibi sapere soli. Qui sunt in urbibus. quid habent apparatus. Quid ornatus. regias nõ solũ domos lucullinas illas quarũ in Apolline tot milibus cum cæsare parabatur. ubi aulea sunt. & Attallica singula uasaq; cœlata ex Corynthiis opificibus huc aducta: ut abacũ esse putes ex Asiæ regibus collatum ad pompeium. Nihil hic immũdi: omnia splẽdidissima. Famuli Ganymedes Asyæ inq̃ flores. Ancille formosissi

ma. Famuli Ganymedes Asyæ inq̃ flores. Ancillę formosissime ue nerem ipsam redolẽtes: de quibus illud a Iunone dictum existimes Sunt mihi bis septẽ præstanti corpore nymphæ. Quicquid gula possit appetere moderata quidẽ & incontinens hic reperitur: Quicquid uel ægrotis iucũdum eẽ solet: uel multomagis bene habentibus. At cætera prætereo: quæ uel ad hominis ex omni generẽ uitæ necessaria sunt uel ad uoluptatẽ cõparata: Quid illud est: quod uersaris inter homines: cũ qbus ualeas omne transigere uiuendi ac bene quidẽ uiuẽdi munus: Aut. n. res ẽ q̃ consiliũ postulat. in urbibus uersantur labeones. Virginii. Sæuolæ aut quæ cõmentationẽ poscat familiarẽ. hic affines aut domesticã: hic parẽtes aut leuẽ: hic socii: apud quos nec oscæna quidẽ sint nec turpia aut grauem: hic uiri consulares: Catones: Fabricii: Curii. Quid qđ hõines in urbe uides. nõ bælluas: qd cũ omnia uideas: ut optas: & ambis quietus es: nec corpus defatigas nec mẽtẽ: Istic uel iuga. Cynihi uel cytheronis adeas uel ossæ: nunc molosis laxandis canibus: nunc Creteis huc illucq; cursitas. nunq̃ loco stas inter discrimina uersatus ea cũcta: quæ morientibus in solitudine sunt parata. Quid quod ubi te fulmineus oppresserit aper: uel inmanis cõpresierit ursus: si diem obieris: urna cares: cælo illo uirgiliano tegeris: Quod si per id temporis facilis ut ille inquit erat iactura sepulchri: nũc tamen ẽ perdifficilis: cũ sacra sint omnia dicata sepulturæ. Quid quod uiuus etiam si redierit: qui cũ feris pugnat in testem non admittitur. Eam enim conditionem subit: quam gladiator: quam quantum ueteres improbarent: docet im℗bata Neronis atq; domiciani uita. q gladiatoribus delectati propo suissent munera. Quamobrem & Iuuenalis Grachum illum haud minus turpem ducit: qui lustrauit mediam gladiator harenam: q̃ q coruicini nupserat: pro monstroq; pariter scribit: quod mænia Tuscũ figat aprum ueteres illi uenationi uacantes bellis præludebant: ut & Daroni libyco: qui Athlãtidum custodibat peruigil mala: ꝑlusit hercules cũ hidiã expugnauit ut Cyrus Alexanderq; futuris ꝑludebãt ꝑliis. At tibi ñ ẽ ꝓposita marcialis uiuendi uia. Potius es apolineus At apollo dices: Chyronem iterenit: sagitariusq; uocatur ab Orpheo: cur ñ eũ imiteris: quẽ seq̃ris: uerũ ille semel uænator: tu uero sp. Eũ decuit: te đdecet. Est dãdũ: ut Seneca ait sapiẽtissimus: ali qđ iterualũ aio. Et ut inqt Cicero sunt adhibẽde studiis intermissio

nes:& rursus ad ea reditus. Si bellaria uteretis ueatōe: aut holeribus non dissuaderem: ut exercitatione corporis mens ipsa recrearetur Sed cum uæhemenrissime cuiq; uiro graui placere possit: ac debeat Terentianum illud Id arbitror apprime in uita utile: ut ne quid nimis. Dissuadeo tibi supra modū siluas & ut ab urbibus absis: qbus pferas solitudinem Bene uale Ex mediolano pridie Idus decēbris.

Sinonima dissuasoria.

Dissuadeo ter uehæmentius: ne id assequaris te hortor.
In hanc rem adeundam te dehortor maximopere.
Ego te plurimum rogo ut ab hoc abstineas.
Cupio te mirum ab eo te abhorrere negotio.
Quod minime tibi faciendum existimem: hoc unum est.
Caue supra modum id facias.
Id si feceris quod es aggressus: pœnitebit te tandem.
Videbis te deniq; sensisse pessime: si hoc prosequeris.
Nihil est quod sis maiore odio commemoraturus: si mihi non credis dissuadenti: q̄ quod nunc temptas.
Fac ut animo rem istam e mente deleas.
Hoc quod proposuisti uæhementius tibi dissuadeo.
Dissuasionem meam si negligas: pœnitebit te negligentiæ.
Ne credas hoc ab me tibi per inuidiam dissuaderi: sed pro maxima erga te mea beniuolentia.
Crede amori in te meo: dissuasionem in hac causa fieri tibi ab me maximam.
Nihilo plus aliqñ lætus eris. q̄ si qđ te dehortor non prosequeris.
Cū intelligā quid te dedeceat: hoc opus ne suspias hortor.
Dehortatio mea omnis iccirco fit: ut ab iis abstineas quæ tibi sunt plurimum aliqñ: ni abstineas: obfutura.
Nulla me compulit ad hoc tuo instituto dissuadendum: nisi quod expræsse cognoui: magnæ tibi fore turpitudini.

Domestica de proprio statu familiaris.

Titulus decimus.

s I uelim de meo statu redder̄ te certiorem neq; possem id breuiter scribens efficere: nec si possem: omnia tuto me censerem litteris commendare. Nam in hac mea nauigatione: quo uitam hāc alio uocem: quam nauigandi nomine: tam sum acriter ad nauseam

usq; perturbatus: ut quid me continuerit: haud satis intelligã. De niq; sereniore sumus cælo melioreq; aura in portũ perducti. Cum primũ in urbem uenimus: in inuidias incidimus ũdiq; uexabamur undiq; mordebant nos atq; torquebãt aculeorũ multa genera. Tũc ego factus sum mihi sapientior atq; tolerantior. Posui mihi ante o culos Scipionẽ: q post deletã Cartaginẽ in iudiciũ repetũdarũ accer situs ẽ. Posui multo prius Camillũ: q exul factus ẽ. Posui multo ãtea Romulũ q cæsus ẽ. Et inter tot uiros summa laude dignos existima ui mihi ferẽdã æquo animo inuidiã: q̃ tanta laude insignes uiros fa tigarit & oppresserit Demũ Fabiũ illũ: q̃q̃ in re satis dissimili. imi tatus cũctãdo mihi recõciliaui maliuolos. inuidos & susurrones: tã taq; & apud põtificẽ maximũ & apd̃ purpuratũ hũc chorũ & aucto ritate ualeo & gratia: ut deesse mihi possit nihil. Domi meæ bene ha bent ex familia singuli: hocq; duntaxat macerãt: quod te nõ uidẽt. Si hic esses omnes p̃ leticia gestiremus. Quid superest: nisi ut huc eas: sed tu ad nos humiles uir tantus haud ires: nisi magnũ te aliqd̃ munus consecuturum existimares. Id nostra in facultate nõ est. Va le ex Mediolano Idibus decembris.

Domestica de proprio statu familiarissima.

c Vpis ab me scire: quo in statu res mea sit hæc paucis accipito. Valeo ut Virgilius inquit: Vitamq; extrema p omnia duco. Nã ut Claudianus inqt: paupies me sæua dõat: dirusq; cupido: sed tolerãdus amor: ñ tolerãda fames. Hic me p̃mit. hinc cruciat egestas. Quo me uertã: haud satis accipio: In amore parũ mihi spei cõstituẽ dũ. Nã marmor & adamãtẽ amo sed cogor amarẽ: fatisq; traducor. Ditari ñ expecto. At utrũq; cupio: utroq; careo. Quod mala sit mea uiuẽdi cõditio: nũc tenes. Nõ postulo: ut me adiuues: cũ aliud neqẽ ãt te sciã: aliud nolle. Vt es mulieribus hostis: ita qdẽ p auarus. uerũ hoc posco qd̃ negaturũ te mihi nõ opinor: ut quotiẽs oras superos ro ges me prospiciant: mihiq; prouideant ut non amem nec egeã. Id si faciunt mecum ipsis affinitatem contraxisse censebo: Bene uale. Ex Mediolano. xix. calendas Ianuarii.

Domestica de proprio statu grauis.

q Væ sint negocia mea: quoq; in loco sit domesticus mihi sta tus: cupis ab me scire. id & si nõ uno: ut ait Plautus: uerbo p stringere possũ: quo breuius tamẽ potero atq; succinctius cõplectar

Scis me discessisse Mediolano maiorem mihi gratiã apud exteros quæsiturum:q̃ domi cõsequi possem. Nam cũ istic iam cœpissent illius insidiæ inter nostros sacerdotes & monachos conflare seditiones:q grauissimus ẽ hõinũ inimicus: Aliiq; cœpissent albis:ac alii uacare nigris simultatis hostis:malui eorum cedere litibus: q̃ inter undas ignesq; uersari. Nã ut ẽ ibi deus:ubi pace i eius nomine uiuitur. Ita censendum ẽ illic eẽ demonem malũ:ubi discordiæ pullulant:delationibusq; ac murmuribus fraudibus studetur atq; dolis. Quid est.n. iniquius iquit Socrates quod plato refert: q̃ q peregrini sumus in hoc orbe nesciamus quiete frui: Discendes istinc igit sum huc missus huic monasterio prefuturus. Curaui primum omni diligentia:quod Lygurgus Lacedæmonios admonuit:exẽplo morum. ac uitæ declarare quæ uellem a reliqs obseruari:ut Christiano documento:queẽadmodũ ego faciebã:similiter & hi religiosi:quos mea hæc ꝑlatio meæ commendauit fidei facerent. At qm̃ in his erat quædam ferina potius:q̃ hũana libertas:qua cœpant oio fieri insolentes:ac equi minus obtẽperantes fræno:me primum domitorem. Magnetem aliquem prestiti:mox oia cumulatissime cogitãs:alia sũ uia ꝓgressus. ut Basilius nobis ꝑcipit. Nõ eẽ feras q̃ diræ sunt stati exaspandas:sed leniendas aliq̃tulum:ut pedetentim mansuefacte succubant. Ita quos uidi ab obedientia hũilitateq; penitus distractos:& in quos preceptũ Aristotelis de plantis nõ posset obseruari ut ad oppositã curuaturã traherent:hũaniter leniterq; allexi Factũ est ãt ut cũ eẽnt exosi me:meãq; nr̃æ legis obseruantiã. a qua iã abhorrebant:ut ñ solũ interminati sunt mihi necẽ:sed aliqñ ꝓcurarit At ego & minas nõ metui & ꝑseuerare in bñ cõsideratis nõ dubitaui. Siqdẽ Apostolus & erũnas pati & calamitates & oẽ crucis gẽus nos docet pp nom̃ dñi. Et saluator ip̃e beatos inqt q ꝑsecutionem ferũt pp nom̃ suũ. Si gloriæ uere cupidi fortiter dimicamus:est nobis in cælo parata copiosa merces. Ad hæc aũt debemus existimare nos promissione dñica beatos:si ꝑsecutionem pp iustitiã patimur. Quid ãt iustius ẽ q̃ ꝓuidere:quæ publicã afferat cõmoditatẽ atq; dignitatem? Nam si:ut Aristoteles docuit:bonũ q̃to cõmunius est. tanto præstabilius eẽ:cõstat eiusdẽ instituto:quo sicut oẽ ꝓpositũ ẽ in proposito:sic omne oppositũ ẽ in opposito:malum id ẽt quod ẽ cõmunicus maiorem afferre criminationem:maius deferre detrimẽ

tum. Curabam igitur pro mea uirili: ne q̃d monasterio meis hume
ris demandato deesset: uel ad utilitatem uel ad dignitatem: uel ad
obseruationem officii nr̃i. Eo minus præualebam in malam illorũ
dissuetudinem: q̃bus eram propter opera innocẽtiæ nõ odio modo
sed lapidandus. At uidebat inuictissimus hic dux: uidebat. n. frater
optimus humanissimus. atq; doctissimus Octauianus: qua procede
rem uia: cumq; reliqui eẽnt mihi infensi. Placebam principibus. pla
cebam curiæ. placebam ciuibus cũctis: præter eos fortasse quos cum
primũ cognoui præesse custodes ecclesiasticos redditibus atq; cau
sis: æque ac solent oues lupis cõmendari: ex officio mali ministerii
reieci atq; reppuli. Demum cura mea factũ ẽ: ut hic locus monaste
rii possit iã religiosorũ cõuẽtus appellari: cũ antea nescio q̃d ei mi
nus cõueniret q̃ quod apud Psalmistam legitur cõciliu impiorum.
Quod si nondũ ad idest p̃uentum: ut uiuatur q̃obseruantissime
at saltẽ eo p̃uẽtũ ẽ ut minus studeat libidinibus. At uacet diuinis
officiis: & aut sponte: aut inuiti omnes ieiuniis incũbant atq; uigi
liis. Nõ me amplius terrent: sed a me terrentur: q dicebãt me instar
passeris: quolibet exanimari nutu. Probant hi principes mirifice ca
stigationem hanc meam: admiranturq;: ut qui uel in se ipsos fierẽt
aliq̃n intemperantes: nũc uni fraterculo tam obtẽperẽt timide atq;
uerecũde. sed non sine summa diligẽtia: maximisq; sum hæc labo
ribus assecutus: atq; assidue prosequor. Fuit interdũ mihi de uita
dubitandum. At ego proposueram mihi Platonici illud generosũ
decere aut pulchre uiuere aut pulchre mori. Quid sumus in hoc or
be corpuscula q̃bus undiq; discrimina p̃rata sunt. Nec ut uult Se
neca. Tantũ se q̃sq̃ tuetur in facie. ne tergo mors immineat? Apo
stolus uero p̃iculorum multitudinẽ magnitudinẽ atq; uarietatem
nõ ẽ ausus describere. Quare si ex iis p̃iculis in illud icideraq̃ quod
ipse noiat in falsis fratribus malebã interire q̃ inter pseudo prophe
tas numerari aut ferre ut in hũc cõuentũ illi cõuenissent a q̃bus sal
uator admonuit cauẽdũ. q cõ uterẽtur ouium ueſtimẽtis. itrinsecus
eẽnt lupi rapaces. Hinc spero me laudẽ apud hõines & deũ cõsecu
turũ ut mea uigilantia & castigationis assiduitate intrepidaq; m̃te
medicinã huic morbo tã salubrem cõparari. nunc hẽs q̃d hactenus
egerim atq; q̃d agã. ut tempus foris nõ teram perperam. nec otia cõ
sumã neq̃. Nũc uideo q̃etiorem esse Mariæ uitã. quã dñs probauit.

optimam partē sibi delegisse: quæ non auferetur ab ea: Marthæ ue ro consuetudinem sollicitiorē ac molestiorē eē. Sed certe in agēdo uersati minus quieti sunt: pluribusq; periculis subditi: sed quibus ut opinor: sit maior merces expectando: si durāt nec frangūtur: nec mutantur: nec loco mouentur. Ne dum. n. sibi prosunt: sed multis. Hoc mihi cōstitui uitæ genus: ut nedū in cōtemplando uerser utilis mihi: uerum in actione uitæ pluribus aliis futurus non inutilis. La bores erunt propensiores. ac & premia sunt existimāda fore digni ora. Iustus est. n. deus: distribuitq; p ea pmissione qua per ora pphe tarū locutus inquit: Iustus ut palma florebit. Et alibi: Vincenti dabo ædere de ligno uitæ: quod est in paradiso. Et deinceps. Qui uice rit hunc constituam quasi colūnam in paradiso. Bene uale. Ex Me diolano. xyiii. calendas. Ianuarii.

Sinonima domestica de proprio statu.

Ego cum meis bene ualeo.
Res hic meæ meliuscule habent.
In hac urbe nihil deficit mihi quod appetam.
Vt illud est Terentii: cum nihil hic habeam: nihil mihi deest.
Si quæris: quid agam: ociose uiuo.
Hic ego laboro ad laudem.
Nullum in hac urbe otium mihi frustra teritur:
Assidue defatigor ad laudem consequendam.
Omnes uigiliæ meæ sunt in laboribus constitutæ.
Quæro mihi omni diligentia immortalem gloriam.
Valeo ut aiunt & corpore & mente.
Nequit suis acerbissimis ictibus me fortuna prosternere.
Sunt qui me perterrefaciant: ut desistam ab instituto.
Non cōmoueor: perturbor ue cuiusq̄ minis.
Sum animo ad omne decus constantissimo.
Sunt angustiæ mihi maximæ: sed spes optima.
Faciunt ac fingunt in me inuidi multa nihilotamen obsunt.
In mea mihi tolerantia fides ē talis constituta: ut facturus sim quæ decreui.
Ego iam ut illud est comicum: in portu nauigo.
Res mea est omnis tuta.
Principes hic habeo meæ laudis peramicos

Commotiua ad pacem familiaris.
Titulus Vndecimus.

e O fungar officio: quod saluator nos docuit: ingens: Inquã cũq; domũ intraueritis dicite: Pax huic domui. Quamobrẽ & Romani templũ cõstituere pacis: ut apud Iuuenalẽ ẽ: ut colitur pax atq; fides. Quinetiã Plato: qđ usurpauit Tullius: Pacẽ atq; cõcordiã duo dixi rerũ publicarũ fundamẽta: Vos igitur hũanissimi principes hortor ad pacẽ. Satis pugnatũ ẽ. satis cruoris effusu; satis admissum iniuriarũ. Cedãt Tullio suadẽte arma togæ. Quid bello terribilius? qd pace mãsuetius qd armis horribilius: qd qete iucũdius: qd hominũ interitu peius & naturæ magis inimicũ: Quid conseruatione humanæ uitæ naturalius: ac in ciuitate magis expetẽdũ pacẽ instituit deus pro tutela hũani generis. Bellũ immisit i mẽtes hõinũ dæmon malus: ut psequeret' oĩ astu mortaliũ aĩas: ñ ut qbus dominet': ingrat Augustini testimonio: sed cũ qbus i æternũ dãnetur. Diligite pacẽ uiri boni: diligite pacẽ p deu; immortalẽ: uos oro: inuicẽq; christianũ pceptũ insecuti uos diligite: sicut & patrẽ suũ uos dilexisse inqt dñs. Bene Vale. Ex Mediolano. xyii. calendas Ianuarii.

Cõmotiua ad pacẽ familiarissima.

q Vam ægre ferã bellum hoc uestrũ: haud possim breuibus expedire. pacem uobis colẽdã opinor: quæ semper ẽ dimicatõibus præferenda. Quid prelia uobis afferunt: laudẽ ne: At nulla est pugnandi laus: nisi cũ i pace stari neqt. At uos qs negat pace uiuer' Aut dignitatis' amplitudinẽ: cõmodioresq; diuitias Consumitis æs assidue nihiloq; proficitis magisq̃ nix riphæa in uulcani Siculi rogo euanesceret. Irrident uos oẽs finitimi: dicuntq; ferocitatẽ uestrarum mentium hoc uobis iniecisse stimuli: ut qescere nesciatis. Hoc si bellũ apud exteros gereretis: intolerabile uideretur. Quale' censetis existimari cũ geratur inter uos propinquitatis strictissimo gener' coniunctissimos. Accusant hoc consilium uestrũ tam iniquũ omẽs boni. Rogo uos: ut paci consulatis: ut decet. Bene uale. Ex Mediolano. xyi. calendas Ianuarii.

Commotiua ad pacem grauis.

s I quæruntur antiquiora quidem sæcula: uetustior lõge pax ẽ q̃ bellũ si rõ inqrit': nihil ẽ formidolosius præliis: nihil amabilius pace: Paci dixit Cicero: quæ nihil sit insidiarum habitura;

mea sententia semper cōsuletur. Et iustius intercipienda sunt bella: ut uiuatur in pace. At plato nihil se bellorum a deo naturaq; consti tui uidisse dixit: pacē autē utriq; coustitutam. Ouidius uero Naso posteaq̄ cahos pethicū ascripsit illud: ut unita declararet eē quæ & conseruantur & conseruant: ait dissociata locis concordi pace liga uit. Pacē hesiodus docet a diis procreatam: bellū autē a gigantibus. Quamobrem & humanum genus nulla inuenit natura præliandi arma: sed usu gentium sibi tæla in dies ingeniose cōparauit: cui ut ē apud Maronē. furor arma ministrauit: faces & saxa: & interdū su des præustas: At bellū: quod ex inferis ꝓdiit inuidiæ auaritiæq; cō iunctum adeo uiris bonis est inimicum: ut uel ipsis auctoribus noce at. Nam si pugnare primi cū superis ausi sunt uel apud Siculos illi: quod pulcherrime poetæ fabulātˀ. uel in Phlegræa uale: q̄bus hercu les succurrit cū Pallade: superati sunt continuo. subditi interempti. Anceps est semp exitus belli: cū ī eo plurimū Plutarcho & Vegetio testibus fortuna dominetur. Bello sordescūt omnia. Inculti sunt a gri. Siluescūt uineta. Sanguine sudant cāpi. Nullis in rebus ruris ur bis ue remanet suum decus. Omnia corruunt. omnia delabuntur. Ad pacem rident coloni. Crescūt iumenta: uniuersa in super & pe cora cāpi. Vide q̄ sit pace delectatus psalmista ingens de hoīe. Oīa subiecisti sub pedibus eius: oues: & boues uniuersa īsuper & pecora cāpi. Minuisti eū paulominus ab angelis: gloria & honore corona sti eū. Non inquit: subiecisti tæla enses scorpiones balistas: nec in his eum uoluit coronari: sed in iis quæ pacis sunt & concordiæ: qui bus coalescunt omnia: quæ sunt usui nostro necessaria. Parti anima lia bruta Demosthenes ait ad arādum homini tradita: partim ad ue scendum: partim ad uestiendum: omnia ad hominū usum: nulla ue ro declarauit ad pugnādū: q̄q̄ hodie multi uolunt armenta dici ab armando: ut tergoribus boum equoꝝq; fiebant apud ueteres arma Ego uero ab arando dicta puto. Quotendo patres conscripti ut in telligatis: quanti rear: pacem concordiamq; faciendā esse. Pax a pri scis presertim Orpheo. Prosopopea facta: fide commitata describitˀ. læta quidem annus: diutius scilicet obseruata: quæ lætos reddat po pulos: in qua fiat quod promittitur atque dicitur. Bellum monstrū est informe igni gladiisque circonuentum. mœstum & iuuenile quod & nuper sit inuētū iuuenū furoribus: & nihil obseruet fidei

omnia uiolet omnia cædat:cogatque mœrore omnes informes fie
ri. Paci phœbus præ ē cōmosus formosus:uates sanctus. Bello mars
terrificus. galeatus. hastatus deformis impius. Siquidem recte Luca
nus inquit: Nulla fides pietasq; uiris:q castra sequuntur. quæ qdē
castra illic eē duco. ubi castrorum sunt effectus: rapine uiolētiæ præ
de: ruinæ calamitates. depopulationes deuastationes ærumne. Proh
deum atque hominum fidē: possunt ne homines adeo eē immites:
& ut efferi sint magis q̄ implacabiles feræ. Inter eas ut sententiam
complectar Thucididæ q̄ Iuuenalis in se traduxit. quæ suo generi
obsit. Quis leo leonē iugulat. Quis ursus ursinos interimat fætus
Quæ tygris interimit tygres. At hominibus hoc iam ē uitæ genus
hic laudis usus: hæc gloriæ quærende gr̄a ut sese dilanient p̄liis su
umq; cruorē premāt musti loco. A præliis & pudor fugit & religio
quibus sublatis quid homini supersit aut uirtutis: aut spei nō intel
ligitur. Quot. n. pudore cōtinentur qui ratione cōtineri nō possūt
Quot deum colētes eūdem metuūt iubēte Dauitico uersu. Initiū
sapiētiæ timor dn̄i. qui mali hoc sublato metu fierēt. At uobis O pa
tres quis ingessit discordiæ faces. quis coegit hoc tabo fædari. Qui
docetis præcepta pacis. estis belligeri. Qui admōetis populos & ad
pacem ac concordiam adhortamini. eam profugitis. Qui debetis
exemplo cedere cunctis inocētiæ humilitatis paupertatis uolūtariæ
ac cuiusque uirtutis. allicitis usu uestro cæteros ad uicia. Videte ne
deus hoc ferat. ne irascatur. ne uos in furore arguat. Cōsulite pauci
tati dierum qbus nihil est firmius obitu. Cōsyderate qd auctor pa
cis a uobis petat q̄que sitis in eum auari pacis. q suo cū interitu con
suluit paci nostræ: cum iam cœpissemus acriter expugnari. ad pacē
cōcurrite patres ad pacem optimam frugiferam hominūq; in om
ni genere altricem. fædulamque tutricem. Pax hæc ea ē uirgo. quā
Museus ille nō doctus minus q̄ ātiquus describit eē nudam albam
& oliuam manu ferētem quippe quæ nuda simplexque nihil habe
at simultatis. nihil seditiōis admixtum. Alba uero pura sit & imma
culata ferat autem oliuam abūdantiæ signum q̄ fouētur omnia ui
tæ nostræ necessaria cum & inuētrix oliuæ Pallas Athenas statuisse
dicatur. urbem nō solum ad uiuēdum optimam. sed ad oē studioꝝ
genus præstatissimam. In bellis discūt homies sæuire furer̄ isanir̄.
In pace uero docētur bonos mores. rectas disciplias beneq; ac bea

teuiuendi rationem. Quid ex bello nõ iniquũ ubi Phœnissis uer sibus Cæsar usus perhibetur. Si uiolandum ius est: regnandi causa uiolandum est: At in pace illud habetur Momericũ: quod sic inter peretor. Pace homines uiuunt peperit que sola quietẽ. Bella fremũt si uero anime sternũtur & ossa incipiunt albeř solo. Sed pace iuuã tur in studiis populi. Nihil est in pace malignũ: i bellis sine fraude nihil. Pax optimas leges instituit: moresq; bonos: At bella nefanda decreuere dolos: quibus est uiolentia parta. Hisce uerbis satis eẽ du co: ut uos a discordia cõtineatis: & ego uos ad pacẽ concordiamq; commoueã. Quæ uobis tũ usui cedet: tum amplitudini. Bene uale Ex mediolano. xv. calendas. Ianuarii.

Sinonima commotiua ad pacem.

Ego tibi suadeo pacem.
Tibi plurimum dissuadeo bellum.
Cupio te ad pacem commoueri.
Vt pace uiuas te hortor uæhementius.
Nihil abs te plus appeto: q̃ ut a bellis abhorreas.
Fac si me amas: ut pace quiescas.
Consule: si sapis: togæ potius: q̃ armis.
Si uis habere per q̃optime: præficias tibi pacem.
Nulla res tibi cõstituenda ẽ accuratius q̃ ut in toga uerseris.
Sit tibi pax preferenda bellis.
Fuge prælia: occurreq; quieti.
Tam est pax tenenda: q̃ bellum execrandum:
Dilige pacis otium: ne subeas bellorum anfractus.
Pacem adibe tibi cõturbernalẽ potius: q̃ bellum conuiuam.
Phœbum tibi prepone ducem quietis auctorem.
Martem profuge: rerum tuarum imperatorem.
Mineruam tibi magis coniunge q̃ bellonam.
Quære semper pacem: que facit omnia florescere: q̃ prælia: quibus omnia sordent.
Omni cura pacis incumbe studiis: quibus omnia læta sunt.
Attentissime tæla pelle ac militiam: cuius ui omnia lugent.
Esto uirorum socius: quos ad pacem inuitãt singula uitæ cõmoda.
Noli bælluarum uestigia sequi: que semper dimicant.
Totiens euitabis belli curas: quotiens tuæ tuorumq; saluti ac incolumitati consules.

Titulus. xii.

Commotiua ad bellum Familiaris.

e T si uidetur q̄plurimis bellū ab hūanitate alienū. ego ñ arbi
tror: oē bellādi genus idē eē. Si tueri. n. se ipm natura duce li
cet. ac uim ui repellere: docēt populo℞ omniū leges ac iura: si rursus
cū neminē lædere iubemur: continuo subdit Cicero: nisi lacessiti fi
mus iniuria: illud certe bellū iustū ē qd̄ ut nos imunes tueamur. su
scipimus. Id n. uel animātia muta sequūtur ui naturæ: ut uel ea quæ
ad præliandū nō sunt idonea: dimicare cogant̄: defendēdi sui cor
poris causa: qd̄ si nō defendūt interdū: robur tñ oē uimq3 in sui tu
telam excercēt. Nā uel ipse leo quē Aristoteles Albertus Pliniusq3
natura describunt nō ōnino ferina: si pōt hōinū insidias & tæla ui
tare fugiēs: uite potius incolumitati fugiēs cōsulit: q̄ eius bellans in
dubio furori. Nō ego te cōmoueo ad bellū: qa uel ipsis te uelim im
mitionē eē feris: sed ut indemnitati seruias urbis tuæ: tuo℞q3 clien
tiū. Quis ē: q nō intelligat: te nihil hūanitatis officiiq3 ꝑtermisisse
ut pace uiueres cū hisce tuis fratribus. Maluisti de tuo cōdonare: q̄
de re illo℞ qcq̄ diminuer̄. Fuere assidue bellatores: q̄ otii quietisq3
cupidiores. Neq3 dedisti belādi causas: neq3 eos inuitasti qdē ad
pugnā. Ipi sunt impetuosius adorsi. Cōmonuisti rogastiq3 & es de
mū interminatus: si te ꝓuocarēt ad arma. Irrixerūt neglexerūt ac te
penitus duxere nullius eē ꝑtii. Hōines hēs atq3 deos tuæ benignita
tis testes: & ut inuitus i hoc ꝓdeas bellū: sed q aut cedas fratribus: rē
q3 amittas omnē aut pugna te defendas. Itaq3 te para: i idq3 castro
rū accinge: quæ fauore terra℞ cæliq3 sint futura faustissima. Bene
uale. Ex mediolano. xiiii. calendas Ianuarii.

Commotiua ad bellum familiarissima.

a Vdio tibi litē itercipiēdā eē cū tuis tutoribus illis: q d̄bebāt
eē patres. Lis ipa priuatū eē bellū a Sceuola iuriscōsulto dif
finit̄. Bellādū ē igit̄ tibi. hoc agēdæ determinādæq3 genus causæ
q uelint: iꝓbēt: ego te laude dignū duco. Hic & iniuriā: qd̄ hōestos
decet ois atq3 bonos: ꝓpulsabis: & p̄imoniū tibi obligurriri ñ sinas
ꝓperā. Fac ut bono sis aio nec cuiusq̄ ꝑces audi: nec minas expaue
scas: nisi uel iisdē ꝑcibus alliciāt̄ hostes tui: uel minis prius deterre
ant̄: & pace malint rē tuā tibi restituere: q̄ raptā armis uiq3 fraudar̄
Scis qd dicā. Me admitte cōsulē: q te amo. scioq3 qd te deceat. qd
ue dedeceat Bene uale. Ex Mediolano. xiii. calendas Ianuarias.

Commotiuo ad bellum Grauis.

i Nomini re intercipienda:finem eē diligentius animaduer tendum Aristoteles docet:siquidē res ipsæ tum a fine deno minandæ sunt:tū etiam bonū appetunt:in quod omnia dirigunt. At hoc præcipuū uoluit esse hominis Plato:ut deligat ratione:sum moq; consilio:quid cōstantissime patientissime tolerantissimeq; psequatur. Nam ut illud ē Ciceronis:pstat nō incipere: q̄ ab incep tis turpiter desistere Bella suapte natura dira sunt: discordiæ diffi ciles simultates odiosæ factiōes abhōinādæ. Vituperātur itre priuatos rixe inter amicos dissidia ut illud extat Terentii: Valeant q iter nos dissidium quærunt inter necessarios iurgia:inter oēs dissensiones contumelie conuitia:quæ sunt omnia diuersa bellorum genera. Sz in omni facinore bellico illud tertius minusq; ferendū:quo simul & res offenditur & dignitas læditur & uitæ finis ettēptatur. Hic ne q; fides seruatur nec fœdus:nec pietas. Quamobrem Romani fue re minus aliqn̄ mansueti in Pœnos fœdifragos:in Nūmantinos i Epyrotas:q̄ uel in Asiaticos uel in latinos:uel in ipsos deniq; Scy thas qbus primi bellū intulerunt:coegerūtq; sese ab illata quidem iniuria tueri. Nam ubi bellū infertur:& id omni acerbitate præliādi: quis arguetur de scelere.q ppulset:nō inferat iniuriam. Quis autē accusetur excessus:qui multo reddiderit etiam peiora:q̄ acceperit si quidem nō numero possunt inferri uulnera:neq; mēsura: Reddē dum eē par pari docet Terentius in Thaidem:quod eam mordeat. Reponere se uelle dicit Iuuenalis inquiens nūq̄ ne reponam? Idē tidem sibi factitandum declarat Tullius dicens: sibi Romæ:cū ue neris:reponam. At cētū pro uno interdum reddunt Christiana mo nitione:qui uolūt Theophrasti disciplina:agros fertiles imitari. At q̄iuste te cōmoueaz;ut a bellis hisce aduersus hos fratres corrosores atq; corrasores nō desistas:hinc uide q qui te oppresserūt: assidue indurescūt in re tua nō reddēda:in tua calamitate coadceruanda: in tibi nō parcēdo. Sunt iccirco facta inuētaq; tælorum diuersa ge nera:ut Quintilianus affirmat:ne homines cæderentur: sed se de fenderent aduersus crassatores & iniquos. Quod si tuendi sui cor poris defendendæq; rei nobis est licentia:quis neget omnē iniuri am in aduersarium reiiciendam? At mihi uindictā:& ego retribuā inquit dominus. Et nolite Apostolus ait.æmulari in malignātibus neutrum ex geminis hisce præceptis negligendum opinor. Iniuria

tum animus magnitudine perturbatus omnino sedãdus est:nec ii sunt audiendi:qui nihil habẽt mansuetudinis nemini parcunt:nec cbseruant poeticum illud:Parcerẽ subiectis sed dissipant & euertũt omnia discuntq; potius a malis esse mali:cũ licet:q̃ a bonis fieri boni:cũ decet. Verum ubi aut res ferro defendi potest:aut recupetari cur esse utrunq; faciendũ: nemo suadet:nullus præcipit. Quod si æacidarum animo digna sententia iudicatur a priscis illa Pyrrhi: Nec mi auꝝ posco.nec mi preciũ dederitis:qua tandem i re quæ ad se minime pertinebat ullo iure:aperuit non cauponantes se:at belligerãtes seq uelle:qd illos deceat:qui tuẽtes rem suam armis utantur opus est:aut ad ea se accingant:ut rem ablatam iniuria:iurẽ recipiant Arma sacerdotũ ratiões. Augustino teste sunt & orationes:precentẽ pro incolumitate ꝓ dignitate ꝓ ipa deniq; uita illũ:qui nullis ẽ seductus illecebris mũdi nullis perterrefactus periculis:nullis distractus oppressusq; uulneꝝ doloribus:quominus genus seruaret hominũ iperpetuã mortem coruentiũ. Vt autem ille mortem nostram:qd nos docet ecclesia christiana:moriendo destruxit & ultam resurgendo reparauit:sic nos misericordiæ sp opera prosecuti non ferro debemus iniuriam ꝓpulsare:sed supplicationibus ac omni facilitatis generẽ ut potius hostes i sniam nostrã flectamus lachrymis q̃ iflãmemus aduersus nos accerbissimis minis. Arma nostra prima ꝑcipua q; ñ diffiteor hæc eẽ ut deũ in adiutoriũ nostꝝ festinantem aduocemus:ut Dauiticũ extat illud. Et ubi deus ꝓnobis:quis contra nos:& dominus adiutor meus:& ego despiciam omnes inimicos meos: At arma secũda sunt rõnes:qbus prius nitẽdũ est:ut Terentius ꝑcipit. Omnia prius experiri:q̃ armis contenderẽ. At hic ipse:abs quiuis homine iussit ubi opus foret:beneficium implorandum. Si ferentur ea uulnera:quæ maximã populo parerent utilitatem:ex pedire dicẽdum arbitrarer:ut unus moreretur ꝓ populo. At cum & res amittitur & uita sine cuiusq̃ alterius utilitate:q̃ ipsius oppressoris:siue ullius detrimẽto alterius:q̃ oppssi:ẽnitendũ ẽ oĩ uia:ut occurratẽ succurrãtur q; calamitati. Volucribus natura dedit rostra. leuissimosq; interdũ aculeos quosdam:a quibus diffugerent:q cuperent iis obesse:ut id generis conseruaret illæsum. Vide q̃ sit existimãdum nobis diligẽtius consuluisse:qui homines sumus:quorum uita est utilissima:mors autem perniciosa singulis. Quod si cunctorũ est natura cõserua

trix hominū:multomagis eoꝝ:qui & sibi sunt & reliquis adiumen to atq; decori. Duco id quidem & scm̄ religiosum: argumētis disci plina incusando accusando per oē defensiōis māsuetæ genus tue ri uos decere. Sed cum reliqua proficiant nihil: ad bellum uos acci gite: non ebriorum laphytharum atq; cētaurorum more: ñ Martia li uia furiali nō probris nō cruoris effusiōe: si aliter fieri potest: sed q̄ honestissime: ut docet Hesiodus fecisse superos quibus cū minis rationeq; satis nō fuit: gigantes illos tælis cælestiū confossos reddi derunt. Formicas tamen imitamini quæ mordent: ne pereant. Vale Ex mediolano. xii. calendas. Ianuarii.

Sinonima commotiua ad Bellum.

Esto bellacior q̄ oppressior.
Ita te tuere armis. ut non pereas.
Nullum prætereas tæli genus: ut sis immunis.
Ad te conseruandum illæsum: uel bellum tibi iuste suscipiendū est
Nihil est obmittendum: ut nō sis iniuria lacessitus.
Omnia tibi sunt armorum genera procuranda: ne pereas.
Adhibe tibi & uires & uim & arma potius: q̄ & re priueris & uita.
Nihil tibi negligatur: quod ad tuā possit pertinere tutelam.
Fac ut uel rem bellis experiare: ne qcq̄ hostes tibi surripiant.
Ego te ad bellum commoueo: quoniam neq; pace uiuere.
Cū quiete sedere tibi nō liceat domi: sis in castris inquietus.
Sunt iccirco tibi subeunda castra: qa domi te requescere negant.
Bellis insta: quod ratione tibi non datur.
Ad arma diffugiendum est: cū uerba rationesq; non sufficiunt.
Eumenidas sequere: si te phœbus fugit.
Martem adhibe tibi ducem: si minærua te spernit.
Non commouerem te ad arma: si uiderem satis eē consiliis.
Tæla suscipe auxiliaria: si uides rōnem tibi fauere nō posse.
Si legibus nequis: armis pugna.
Cornus tibi iactetur bellax: si laurus pacis musarumq; fautrix nihil prodest.

Ti xiii.

Postulantia rei certæ familiaris.

e Quum habes: ut audio: singularem robore ac specie. ut iam Bucephalas. Alexādri macedonis ille uideatur aut Gemino

rũ Cyllarus. Est talis: ut te multomagis dicatur efficer̃ bello strenuũ q̃ sis uel natura uel usu. Quod ego uero dlecter eqs nobilibus isti usmodi: nõ ignoras: q̃q3 soleant eẽ mea quæq̃ tibi communissima ẽt nostri. Nihil habeo tãtum: quod pro ueteri nr̃a consuetudine tibi nolim eẽ dedicatum. Cuius qdem rei pericula nõ semel abs te facta sunt: meq3 semper & tui amantiorem: & erga te liberaliorem inuẽi sti. Nec ea quidem adduco in medium uerba ut exprobrem tibi qc q̃: Es enim gratissimus omnium & beniuolentiæ tenacissimus. Verum ut memineris: nõ arbitrari me posse: te qcq̃ eẽ negaturꝝ. Haud te latet in quam inopiam sim redactus: postea q̃ ab hostibus sum superiore anno superatus. Nunc autem iaceo quasi manchus. ut iuuenalis inquit & extincte corpus non utile dextre. Nam ut peritissime dixit Ouidius: Crede mihi miseros prudentia prima reliquit. & sensus cum re consiliũq3 uenit. Nunc audent in me debacchari: q me prius uerebantur. & inter pedites stipendiũ mihi statuendum: dicere: ne peream: quasi misereantur mei. Quod si equum ad me tam egregium dederis. & apud deum & apud homines officium fœnerabere. Non reddam nunc uel pretium uel mercedem. sed ne dubita: fore me unq̃ immemorẽ beneficii. Bene uale. Ex Mediolano. xi. Calendas. Ianuarii.

Postulatiua rei certæ familiarissima.

L Ibrum accepi te possidere: cui par in Italia nullus extat: Plinium inq̃ correctissimũ: qui eum & rarus & nusq̃ inueniatur alibi: q̃ apud te: potes dominus unicæ uoluptatis appellari. Na3 q̃tũ Plinio debeamus quis ignorat? Hic ut plurimarũ ẽ disciplinarum autor. sic nullius artis iperitus. medicinam prosecutus ẽ. naturæ arcana rimatus res paucissimis admodũ notas prosecutus. Quoq3 nobis est utilior sua sic expressit tempora ut neque Iuuenalẽ. nec Martialem. nec Quintilianum. nec Suetonium. nec Cornelium. nec alium queq̃ ex ea tẽpestate. nec mores historiasq3 rerũ illis tẽporibus gestarũ intelliger̃ ualeamus sine Plinio. At si mẽdosus est. ut a nullis adhuc librariis emẽdatus. qd prodest semiuiri corpus quasi mõstrum intueri quid cũ muto sordoq3 loqui? qd cũ eo causam ager̃ q qdem ẽ omnium difficilimus? Quaobrem si æque postulo. si nõ iniurius tibi sum. si rem non admodum perdifficilem abs te oro.

ut exorari hanc sinas: te rogo atq3 obsecro. Iubeq3 de me tibi ac pol licere quod uelis. Bene. uale Ex mediolano. x. calendas. Ianuarii.

Postulatiua rei certæ Grauis.

q Vi postulant res magnas atq3 amplas: non nisi maximos debent & amplissimos adire uiros. Ii enim solent: ut reliqui: se digna tradere: cum philosophorum sententia sit decere quemlibet sese uiresq3 suas in officiis metiri. Quamobrem & Cicero inquit: hominem occidat: qui tua opera uti uelit: Et alexander ille magnus cum egregium Argem auriq3 pondus philippo nescio cui barbaro dono dedisset: incusareturq3: q magna tradidisset barbaro quibus esset indignus. At ego Alexandro respondit: munus dignum dedi Quo autem mortalibus reliquis princeps antecellunt: q̄ ui maiestateq3 donandi: q possint bonis benefacere? Reliquis enim uirtutibus a multis priuatis interdum æquantur: nōnunq̄ superātur. Cirus apud persas: & cæsar apud nostros donando sibi gloriam immortalem quæsierunt: factiq3 sunt apud posteros clarissimi: Hac officiorum exhibendorum gratia ppropinqui sumus superis. Donat enim deus largitur: concedit quæ postulamus ab eo: non solum benemerentes sed ab illo: qui clæmens est. qui misericors est: qui pius est neq3 secū dum ea quæ facimus: ut Apostolus inquit: sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit. At uel ipse deus nōne uotis hominum oblationibus: decimis: primitiisq3 placatur non qui egeat: sed qui hominum uelit mentes in donando cognoscere? Itaq3 tum illud sacrum exodicum extat Non apparebis in conspectu domini uacuus. Et illud Nasonis: Munera crede mihi placant hominesq3 deosq3. Placatur donis Iupiter ipse suis. Quamobrem & in ipsos persarū principes idem solebat obseruari: ut occurrerent populi tā publice: q̄ priuatim singulis suis regibus offerentes pro suis facultatibus munera. Hoc autem inter magnos interest atq3 paruos: q regum ac dei exemplis intuemur esse factitatum. Nam Artaxerxes non minus læta fronte iucundaq3 mente perhibetur aquā sibi a uillico oblatā in agro sitienti accepisse: qui nihil haberet aliud: quod donaret: q̄ quicquid preclarius atq3 rarius persæ cæteri ditissimi quidem illi tribuissent Christus uero in magorum muneribus non admisit sæ rius offerentes thus atq3 myrrham: q̄ qui aurū traderet. At reges in

subditos sunt ea műificentia liberales: q̄ possit ac debeat uel regia dici: uel regalis iudicari. Deus uero nihil donat qđ nõ maximum sit censendum: qppe qui nõ ignorat: quibus egeãt homines: quod nos ignoramus. Itaq; non iniuria Socrates admonebat non esse a diis illud postulandum: aut hoc: sed q̄ nobis scirent ꝓfutura: quam sen tentiam cõplexus Iuuenalis: si quid tandem certi supplicatur: postu landum cõsuluit mentem sanã ĩ corpore sano. Herodotus uero Ali carnaseus ꝑ Cleobi ac Bytona matrẽ pientissimã religiosissime do- cet supplicasse ut iis deus largiret: q̄ uideret eis magis esse cõducẽtu ra quæ deus sciret: genitrix ignoraret. Itaq; dei filius Saluator no ster humanã indutus carnẽ: cũ orasset patrẽ: ut amaritudinẽ aufer ret sibi crucis: si possibile esset: subdidit homo: ut hanc facultatem ac difficultatem omnẽ diuino cõsilio iudicioq; submitteret: uerum tamẽ nõ quemadmodũ ego uolo: sed quomodo tu. Qua quidem & christiana & gentili admonitiõe distractus & si nõ debeo peteř certum aliquid: cum tamẽ hodie uita sit nobis aliter cõparata: aliter & apertius supplicãdũ: & certius aliqd postulãdum esse duco. Na; licet tu põtifex maxime deus sis nobis in terris: gerasq; christi offi ciũ: es tamẽ homo: q ut Tullius inqt: uel prudentissimus: uel sapien tissimus in mẽtibus hominũ atq; multoꝝ necessitatibus: potes falli atq; errare. Quare mea qdẽ ẽ detegenda ualitudo: ut Boetius do cet: si medicantis operã expecto: uulnus ẽ detegendum. Ego iã du dum & litteris adhibui omnẽ operã: & uitæ curam habui modestis sime: in primis ut & doctus aliquando: & bonus & edhiberi possẽ & esse: tum uero: ut quæsita fortunaꝝ ui atq; fauore: commodius q rem atq; liberius incũbere studiis. Videtur enim uiuẽdi acerbitas atq; difficultas plurimũ obesse bonæ hominũ in studendo agẽdo q; uoluntati. Quamobrẽ illud Terentianum hactenus me ꝓhibuit mihi desperare. Cum non potest id fieri qđ uis: id uelis quod possis illudq; spem cõstituit optimam: quod apud Maronem: O passi grã uiora dabit deus his quoq; finem. Nunc ubi & laboraui iamdudũ in uita: & familia meis humeris a patre grauis est relicta: & patrimo nium est debilissimum & eo pacto a studiis distrahor ꝑ familiaria negocia: & a negociis per studia: ita ut neutris satis faciens nihil ef ficiam: ad tuam decurro sanctitatem: quæ me adiuuet: mihi meisq; uiuẽdi uiã aperiat. Quid certi postulo? de re queris: uel de genere?

ut sis in me officiosus:ut quoniam religioni sum ascriptus tantum in me conferas beneficii:quantum non mea quidẽ merita:quæ aut nulla sunt:aut minima:exigunt:sed tua munificentissima solitaq; largitio impartitur. Vacat hic diui Ambrosii abbatia:uacant alia q̃ dã ecclesiastica. Delige quod malis:meq; tua exorna gratia. Eo pacto & meos ex Horco iam semineces i lucem reuocabis:& me procurabis inter uiros non ignaros aliquando numerari:qui me tuæ beatitudini totũ dedico. Vale. Ex Madiolão.viiii.calendas Ianuarias.

Sinonima postulatiua rei certæ.

Rogo librum hunc mihi commodes.
Ne rem hanc mihi neges:te obsecro.
Cupio uehementius id mihi tradi.
Plurimum appeto:tuum equum abs te consequi.
Laboro solum:ut hoc mihi dono des.
Omnis mea cura in hac re consequenda sita est.
Fac si me amas:ut rem postulatam ad me mittas.
Si meus es:ut ostendis:nihil excipies:quo minus hoc me ornes munere.
Credo abs te amari:ut dicis si rem petitam mihi das.
Afficies me uoluptate incredibili:cum in hoc mihi donando nihil omiseris.
Quod abs te cupio:ne producas in spẽ uanam.
Esto erga me tam in hac re liberalis:q̃ ego erga te forem.
Obserua in re parua quam postulo:talem in me diligentiam: qualẽ in te multo in maioribus obseruarem.
Cura ut intelligam te in hac re postulata non minus liberalem:q̃ in reliquis antehac semper fueris.
Peterem hoc abs te uerbis prolixioribus:nisi te munificum natura cognoscerem.
Tam es solitus esse liberalis:ut in hac re certa postulata nihil dubitẽ
Quoniam a te pendet mea salus omnis:hoc quod oro:facut exorẽ facillime.

Titulus.xiiii.

Communis amiciciæ causa familiaris.

e A debemus amicis singula:ut Plutarchus docet:quæ nobis ipsis. Propterea uoluerunt ligurgi leges: ab amicis uel ditissi

mis in amicorum caueri causis: nisi cum iisdem diuitibus ex causæ proprie crederentur. Agit istic Curius causam: qui mihi supremo est amiciciæ genere coniunctissimus. Ago causam hāc ego ipse: cū nullo sit a me diuisus ille. Afficit̄ is iniuria: Ad me pertinet. Iure in eius agitur causa: Ad me attinet. Quid nam suum ille scit eē: quod mihi commune uel ipse diffiteatur uel ego non affirmem. Te igitur rogo uæhementius ut amiciciæ communem hanc esse causam ducas: nec a Scipione Lælium separari posse nec a Curio Lodouicum. Sumus ais ita coniuncti: ut animus ab Aristotele coniunctus dicitur eē corpori: ut lætanti conlætetur: & dolenti condoleat. Communem mihi uitam cum eo comparaui: cōe uiuo fatum: communē quoq3 subirem mortem Tu me amas: hunc ama. Tu me foues: hunc foue. Tu me uides: hunc uide. Nihilo differimus alio: q facie. Vultus est idem quem a uolendo diffiniuit Tullius dictum esse signum apparens ī facie: secundum animi uotū. Vnde illud extat Nasōis. Heu q̄ difficile est: crimen non prodere uultu. Mente non dissimili. pari studio. paribus officiis etiam cupimus fungi: nec alius cuiusq̄ est muneris particeps: cuius alter possit expers appellari. Superest ut in eo me totū esse ducas. Bene uale. Ex Mediolano. viii. calendas Ianuarias.

Communis amiciciæ cā familiarissima.

i Niuria lacessitus est a conciue tuo Marcantonius amicissimus meus. Communis amiciciæ causa fecit hanc iniuriam: n̄ ad me minus attinere q̄ ad illum. In illo enim ego sum: facitq3 firmissimum hoc & uerissimum amandi genus: ut neq3 ab me absit ille: nec ego ab illo abesse possim. Debet qui est iniurius uindictam dubitare. Is iniquus certam habet: quam expectet propediem: putet q3 non esse nos mente tam abiecta: ut ulcisci hāc nequitiam nesciamus. Faciemus id quidem: & maiore multo mensura. Commune sibi odium suisq3 comparauit omnibus & meum & amici: hoc ē duorum ingenia. uno spū: duorum tæla uno ictu: quod ut eum admoneas: te plurimum oro: ut intelligat: quid egerit Bene uale. Ex Mediolano. vii. calendas Ianuarias.

Communis amiciciæ causa grauis.

t Rito illud Græcoꝝ uerbo a nobis usurpatū ē: ut amicoꝝ omnia sint cōia. Quāobrē iter eos iterdū cōtēdi uisū ē đ morte

quam uterq; sibi mallet:ut amici succurreret uitæ:qui fuer apud ue
teres cõi amicicia cõiunctissimi.nam cũ Phythias & Damon ami
cissimi quidem illi ad Tyrãnũ Siculũ cõuenissent a quo alter eẽt
neci destinatus:peteretq; ut se ire domum sineret. testamentũ edi
turum ordinatuq; negocia domus suæ:pro eius reditu alter cauit:
ea lege ut si non rederet pro eo cederetur. Miratus paulo post tyran
nus eius reditum ad patum iteritum.ut amicus uiueret necnõ utri
usq; cõtẽdentis uolũtatem moriendi:ne piret amicus nihil magis
optauit.q̃ ut tertius illis ãnumeraret:quoꝝ oẽs erãt cões causæ:Eo
dẽ fere contẽdẽdi genere amicũq; sibi pferendi cognitus est apd
Dianam illam Turicam:cui a Toanoe uiro Ephiginie solebat alter
ex hospitibus immolari:cogniti sũt Orestes & Pylades:ac seruatus
uterq;. O iucundissimum amiciciæ genus:quod neq; letos deserit
nec mœstos:nec magis uitæ cedit.q̃ morti: Quid si potius in luctu
ac rerũ acerbitate uerum cognoscitur cõmunis amiciæ fũdamẽtum
ac robur:q̃ in exultando? Nã ut sappho. In aduersis optimi sunt a
mici. Nam prospera semp amicos habẽt. At ut Seuerinus ait. Qui
cecidit:stabili:nõ erat ille gradu. Vos i eũ estis religionis nostræ sa
cerdotem ac theologum in uecti:omniq; hũc cõtumelia iniuriaq;
insectati:q ut uir doctissimus est:atq; omni probitatis innocentiæ
integritatisq; genere splendidissimus:sic mecum ea coniunctissi
mus amicicia:ut communia mihi ducam huius singula. Iniuria nõ
est hic igitur unus a uobis lacessitus:at & ipse cũ illo mihi ppriã il
latã iniquitatẽ eẽ duco. At q despexistis eũ talẽ ac tãtũ: cõtemnetis
& me pariter:nec a me magis uobis eẽ cẽsebitis metuẽdũ:q̃ ab ipo
timueritis. At quod primũ ẽ:occurrat uobis Virgilianũ. At sperate
deos memores fandi:atq; nefandi:nec existimetis: qa nondũ uos
plectit oblitũ uos esse christum. Nam ut Valerius ait. Lento gradu
ad uindictam sui diuina procedit ira:Tarditatemq; supplicii graui
tate compensat. Verũ & homines nos haud cẽseatis tam esse uel ra
tionis expertes:uel humanitatis:ut nesciamus:nolimusq; docere q̃
inique tulerimus:& insẽsi feramus:ut inulta hec remaneat iniuria.
Communis amiciciæ causa:uitam meam & rem omnẽ in hoc uin
dictæ genus debere me conferre:non nescio:at cõtra scio mihi om
nes defatigandas propinquitates:ut eis sim adiumento:qui uel mi
hi profuere:uel amico:cuius communem causam semp ago: Quod

si id nō seruaretur: frustra pro ulciscēda Patrocli morte: apud Homerū Eacides se prælio insecutioniq; asciuisset Hectore: a qua iure iurādo iratus in Agamemnona se abdicarat. Illorꝝ q cōmunē amicicià tam diligenter obseruarūt: & ego uestigia imitatus nihil omi surus sum: quo minus hanc in amicum illatam iniuriā æq̄ : ac in me ipsum ulciscar. Rem habes qui contra sentis. Ex Mediolano. yi. calendas Ianuarias.

Sinonima communis amiciciæ causa.

Amici mei causa mea est:
Omnia quæ amicus sentit: ego sentio.
Nihil ad amicum attinet: quod ad me non pertineat.
Quicquid amicus sentit: ego experior.
Si quid amico accidit: mihi euenit:
Amico iucunda: mihi sunt uoluptuosa.
Fac ut amico placeant: si uis placere mihi.
Nihilo mea mens differt ab amico:
Quæ uis amara mihi: sint amico prius.
Cor meum amici corde coniunctum est.
Nulla sunt in amico: quæ non sint in me pariter.
Difficilis æque sum in amici luctu: ac in meo.
Cum de amici commodis & incommodis loquor: de meis me loq crede.
Nulla cogitatione uel in re minima sum ab amico disiunctus.
Nihil est tam mihi mecum: quod ab amico separatum esse uelim.
Quod me curare quis uelit: faciat ut amicus curet:
Cui meus est amicus fautor: is me sciat sibi futurum adiutorem.
Nulli est uel patris tā cara causa: uel filii: q̄ mihi quæ mei sit amici.
Nihil inter ueros amicos est non mutuum.
In amici uita: mea quoq; stat uita.
Ab amici pendet incolumitate in primis mea salus.

Ti. xy.

Iocosa de se familiaris.

e Go nihil unq̄ pluris feci: q̄ ut graues & modestos honor: sic leues & petulantes aliquo afficerem incommodo. Sic enim me admonet Hesiodus epigrammate suo dicens ut grauis atq; bonus titulis iactatur honestis. Sic malus assiduis constet & ipse iocis.

Eo enim pacto ut Plinius docet: boni ad uirtutes alliciuntur: mali a uitiis deterrentur. Cum hodie noster ille Theologorum simia in io cularium patrum incidisset: iamq; supra modum se iactaret: ad me q; conuersus auderet de Theologis subtilissimis uelle contendere. Quis nam dixi o Cucule noster futurus est arbitrer: ne diem inglo rius teram? Percunctantibus qui astabant: plerisq; bonis patribus: cur eum Cuculum appellassem: fabulaq; satis iocosam dixi. Cuculus ausus est cum philomena uelle de cantu: musicaq; certare. Coacta il la in certamē descendit. Asinus delectus ē iudex: qppe q primus il lac transierit: quia primum transeuntem iudicem delegerunt Audi uit hic auriculatus utrunq; canentem. Philomenā modulis ad æthe ra uolantem cuculum suo illo inconcinno cuculatu in idem sp se flectentem Tādē sic censuit Ego te philomēa tot garritibus usaq; nō capio: hunc intelligo: q latine cantat & aperte: Hic meo quidem ar bitrio te superat. hac fabula dimissus est cōfusa Simia nostra. Vale. Ex mediolano. v: calendas Ianuarias.

Iocosa de se familiarissima.

SI quid agam: quæris: dormio. Nam inter assiduas hic sum ne bulas: nec lux ē ulla interdiu: nec cum quibus cōmenter de re ulla: inuenio socios. Fratres meos a somno uix possum excitare. Cre do mundum ruiturū. Dormio: ut me dormiētē mortis dolor minus afficiat. Ad hæc autem ne mortuorꝜ me inuadant cadaueram solum Nā cū adsint omnes in cellulis: ego quid solus cōtra tot luce fūctos auderē: Quid quod eo magis mihi dormitādū ē: quod hic insurre xit frumēti caritudo maxima: Itaq; ne sæpius panē quæritemus: q ne gatur assidue: dormimus. Quod si ad me scripturus es quippiam: fac ut eam expectes diē: qua nos Apostolus uocet: inquiens. Hora est iam nos de somno surgere: cū hactenus Christum audiamus dicētē dormite iā & requiescite. nam & uos pariter ois dormit cōiector: ni hil ad nos mittentes lrāꝜ. Ex mediolano. iiii. calendas Ianuarias.

Iocosa de se grauis.

CVm uellem ad te grauiter qcq̄ scribere. tū occurrebat iocosa de me materia. Distrahebar a scribēdo: sicq; mecū ipse dice bā. Ad uirū grauē iocos scribā: At quo pacto grauis esse iocādo pos sim: Tū redibā in mētē: cū meminissē: & ciceronem de cauillandi io candiq; gratia satis elegāter locutū. & Demosthenē apud Græcos

idē factitasse: & plærosq; uiros doctissimos sūmā laudē iocādo con secutos. Quid est enim aliud iocus(unde cauillū & facetiæ ꝓdeūt) ꝗ̄ gēus quoddā & artificiosū & urbanū. quo uel mores alicuius cū modestia accusantur. uel frænū inicitur insolēti uel inter amicos & pares aut non multo dissimiles ridendi materia ñ ꝓcaciter exhibe tur. nā quis te fili accinxit ensi dicēs Tullius. & risū cōmouit & ma gnā multorū sedauit aioꝝ perturbationē At quid illud apud Græ cos de duplici. D.D. in oraculi sorte inuento. quo uolebant aliqui scriptū interꝑtari. Dominaberis Dionysi. At ioco dictū delitas Dio nysi: omnē in Dionisii uim ac mētē sñiam pēdentē reuocauit? Præ tereo Terētianū illud inurbanū. Tute lepus es. & pulpamētū quæris Ad me uenio. qui cū nuꝑ in corona uiroꝝ essē clarorū. allectus sum ad iocandū a nescio quo. quē & si ut Virgilius ait fama obscura re condit. Est tñ ea & auctoritate apud multos principes & gr̃a. ut non sint eius respōsa. queq; in eū rñdentur negligenda. Is. n. in nr̃os sa cerdotes inuectus. dicebat eos edaces uoracesq;. ebriosos libidino sos. & huiusmodi cōfectos uitiis. Ego rñdi. quod in Petrū apostolū dictū ꝓhibent. loquela tua te manifestū facit. Rogāte illo. qd dixis sem. Idē aliis cōplexus sū uerbis dicēs. Qui de terra ē de terra loqr̃. Percūctāte rursus illo satis litteraꝝ ignaro. qd dicerē. mutatis iterū uerbis eādēq; secutus sententiam subdidi Virgilianū illud. Naui ta de uētis. & rursus eo molestius instate quid dicerē. in illud Saty ricū incidit. Tractāt fabrilia fabri. Cū autē omnino uellet uulgi mo re latinius a cōmunius ab me exprimi. quid demū uellē. Sic ego. Cō stituit Gāmarus cū uulpe de cursu certare. dicens ad currendum se paratissimū cū Olympionicis posse contendere. Vulpes irridebat primo Gāmaꝝ bestiolā admirata. mox instantē audiuit. Sed cū iā cursus decreuissent spaciū a quodā riuo. in quo erat Gāmarus edu catus: ad aliū usq; riuū: i quo fines erāt prati. ꝑ quod currerē cōstitue rāt: subdidit. Gāmarus ipe: currerē cū uulpe nō uelle: nisi eā sibi tāto ꝓponeret interuallo q̄tū eius uniuersū cōplecteret corpus. Nolēte uulpe: quæ satis esse dicebat contentione: uel sine hoc pluri. Gāma rus instabat hoc uelle: ut maiorem assequeretur uictoriam. Tandem eius importunitate commota uulpes condutionem accepit. Spa

fabula

ciũ designatũ ẽ: & extendentis caudã uulpis totumq; ab bñ cõmo diusq; currendũ corpus pilum accepit: candæ gãmarus: ex quo pẽderet: quod illa præ pilorum multitudine non præsensit. Mox dato signo: a carceribus ad calcẽ (ut aiũt) uulpes gammarum leuissimũ pertulit caudæ pendentem: cũq; se conuolueret: ut eũ: quem existimabat adhuc esse in prima linea: irrideret: is sese prostrauit: & ictu caudæ uulpinæ in proximũ finitimũq; reiectus est riuum. Clamante autẽ illa: ubi nam es o bellua? respondit is: ubi tu o fera? Conuoluens ad illum se uulpes: illis est usa psalmistæ: Hoc est mirabile in oculis nostris. Potes & tu fortasse bene ac leuiter currere: sed cursoris certe faciẽ non refers. Hac fabula irrisus est ille mihi: qui uellet alios quasi uir grauissimus accusare. cum nihil haberet in se non leuissimum. Titubare cœpit ipse. Alios cœpit risus non mediocris. Rem habes. Vale. Ex Mediolano. iii. calendas Ianuarias.

Sinonima iocosa de se.

Ego mihi iocando non indulgeo.
Nihil prætereo: quod ioci sit.
Cum desunt alii: sum in meipsum iocosus.
Habeo quid iocer: uel in memet.
Cunctos iocis adeo.
Neminem sine iocis prætereo.
Tam mihi sunt facetiæ multæ: ut eas non possim obliuisci.
Nullius rei facilius: q̃ cauillandi memini.
Non prætermitto cauillandi rationem.
Mordeo multos iocis.
In plerosq; iocando ueritatem exprimo.
Magna mihi est de facetiis cura.
Adhibeo præter cæteram maximam facetiis diligentiam.
Et si res graues nunq̃ obliuiscor: iocosas tñ non reiicio.
Græcos imitor: q in cauillis maximam uim eloquentiæ statuerunt
Habent ioci nescio quid mordacitatis urbanæ.
Facetos ego uiros plurimi faciundos duco.
Cupio in omnibus iocis uti non indecoris.
Video plurimum prodesse facetias: si nihil habent scurrile.
Iocosos homines maximi facio.
Supra facetos uideo nullos hodie in precio.

Cauillorum audio legem antiquis usurpatam.
Plurimum iocis oblectari uideo cunctos.
Ad facetias omnes intueor modestas inclinari.

Titulus. xvi.

Iocosa de alio femiliaris.

a Ccepisti: an nondũ qdem nostri Curii facetias? At ego tibi hominis omnem uolo laudeȝ notã eẽ. Est ut illo utar Hieronymi: nõ minus in cauillando: q̃ in accusando ꝓnus. Vt curius est ita nomine suo dignissimus: cui nihil ꝓbari potest sceleratũ. is ubi nescio quem intueretur bonos omnis irridentem assidue in Curiũ iam risum apparasse: hunc uocauit in hominũ coronam cõuẽtũqȝ non paruum: atque ait. Scis ne bone uir· Cur canes latrent? illo respondente: quoniam fament: subdidit male sentis: At quoniã eoꝝ hoc fert & usus & natura. Verum intelligis: quare infantes a laruis defleant uisis: dicente illo: quia lac non habent: quod emungatur: adidit nec id quidem bene: sed metuunt a bestiis sibi formidolosis. At tenes: cur leone uiso Asinus rudiat: illo referẽte: quia metuit: Nec id quidem bene: Sed quoniam paratum uidet regẽ: a quo possit uorari: natura id facit non metus. Quid annuerent hæc problemata: postulanti respondit: posse in eũ cõferri singula: qui consuetudine naturaque canis semp latrat: nec qd ĩ quẽq̃ loquat̃ cõsyderet: eũ uero nõ audere quicq̃ apud laruatum loqui cũ uideret bestiã hunc eẽ: qui laruatum se hominem diceret: quasi Simiam: irrisorẽ cælitum: ipsi uero posthac se suique similibus uisis: quasi asino: apd̃ leones rudiendũ assidue: nec prohibendũ ei quidẽ sua sentẽtia loquacitatis fatuitatis scurrilitatisque pretiũ Risere Curii grauissima & cõmodissima cũcti. Vale: Ex mediolão pridie calẽdas Ianuarias.

Iocosa de alio familiarissima

p Etrũ nostrũ scis esse inuersum: nolui cõuersum dicere: ut cauillo uti liceat litteraꝝ mutatione. Factus est eni noster monachus. uouit: ut ait: se nunq̃ peccare in seipm: ea ut opinor mte: qd̃ suã cupiditatẽ fraudabit nũq̃ Animi se rõem habiturũ constituit: hoc ẽ q̃tũ animus reddat uoluptatibus. Bõus ẽ totus: nã cognomto dicitur bõus. Quis eo melior: qui se non negligit. Teipsũ audi: ad Curionẽ scripsit Tullius. id obseruat hic noster pręter se neminem

audit. Per infamiam (inquit Apostolus) & bonam famam: id istud curat: Sibi parat infamiam: suis reliquis uiris optimis bonam famã: Totus (ut uno concludam uerbo) iocus est: qui nedum alios (ut in se iocentur) commoueat: uerũ etiam in seipsum ipse iocari nõ desinat. Vale. Ex Mediolano calendis Ianuarii.

Iocosa de alio Grauis.

o Mnis humanæ uitæ ratio: quæ ꝑ uirtutis consuetudine sit in uenta: ut inquit lactantius non nisi cum uirtute coniuncta censenda est. Cauillis autem & facetiis qui uti sciunt: plurimumq; (ut Plinius & Martialis ait) habet salium: quasi condimento suauissimoq; ad panem obsonio munitus accedit. Cum enim inueniantur qui mordere alios suis ineptiis apparati nemine metuũt: sed & iurbani sunt in cauillando & scurriles: ut Mimi solẽt in scenis aut ad mẽsas parasyti. Iocosi uiri docti sunt: a qbus illi cogantur resipiscere aut nõ assidue furere: ut ait Polybius. Mutius igitur hic noster: quẽ appellamus aliqñ mutũ: nõ ẽ tibi nũc appellandus Mutus: neq; rursus loquax: sed eloquẽs & iocosus. Nã cũ eẽt in corona curiæ: a qua neq; milites abessent: nec sacerdotes: nec principes: inuasit eũ stultus ille nebuloq; Pasinus: quẽ Palatinũ scurram: ut Iuuenalis Paridẽ Pãtomimũ uocat: merito sumus uocaturi: petiitq;: qd nam esset: cur rideret nõnũq̃: sæpenumero uero flæret. In parte respondit Democritum imitor & Diogenem: q eiuscemodi fuissent. Quare petiit ille non in uniuerso at in parte imitaris? Quia illi subdidit: aut hominũ ineptias omniũ ridebant: aut inanis operationes uoluptatesq;: qbus merguntur: lachrimabant. At mihi non omniũ ridendorum dolẽdoꝝ ue labor adhibetur: sed illius dũtaxat cõuentus: in quo uerseris. Risũ. n. ab iis cõtineo: qñ tuis oblectẽtur insulsissimis salibus: ab iis gemitus mihi ministrat̃: q quicq̃ in te cõferũt adiumti. Quẽ me dixit ille: credis eẽ? Nõ credo respõdit: at scio certo te cãis simillimũ: qui aliqbus adulat̃: ut edat. Es. n. edacissimus colax: in aliquos latrat: q eũ uerberibus ab se pellũt: ut tu in eos soles mordẽdos eẽ diligẽtissimus: q te qdẽ indignũ appellãt: in quẽ uel munera ꝑ dantur uel cenæ Esto canis: sim ait: Quid deinde Simia dixit: quasi me simiã: quia cũ neq; humanitatis habeas quicq̃ nec officii: nec loquare: nec audias: qualem Albertus eam esse descripsit: faciem tamẽ hominis præ te fers. dentesq;: at nutus bestiolæ: & ut Iuuenalis ait:

Es fraterculus ille gigātū: Hisce iocosissimis: sed uerissimis quidem uerbis obmutuit ille: tā diuq̧ siluit: q̄ diu risimus omnes: Mox ad a stātes cōuersus: minime pudebit me inqt cænaē ꝓpterea. Vide qua lis ē uterq̧ Bene uale. Ex Mediolano. iiii. Nonas Ianuarias.

Sinonima Iocosa de alio.

Est hic uir iocosissimus.
Dicit hic omnia facetosissime.
Nihil hic loquitur iniucunde.
Est in hoc homine plurimum salium.
Ex huius uerbis assidue ioci pullulant.
Nullum est huius sine cauillo uerbum.
Abundat hic in omnibus uerbis iocandi condimento.
Vt hic est facetosissimus: sic & urbanissimus.
Quo pacto nihil immodeste hic profert: sic iocis ad rem utitur & ꝑ sonas commodissime.
Ex hoc homine loquente inter amicos: plus hauris salium: q̄ ex alio ineptiarum.
Nunq̄ hic facetus esse solet inurbanus.
Quid est quod hic sine summa ratione cauilletur.
Qui hunc mordet insipide: ab hoc mordetur sapidissime.
Ad huius uirtutes reliquas accedit: qđ est unice facetus.
Eam hic habet in iocando gratiam: ut nullius accusatione castigari debeat.
Tanta est huic in cauillis modestia: ut nihilo excedat.
Quis hunc dicat mordacem.
Omnibus bonis huius facetiæ placent.

Titulus. xvii.

Særia de se familiaris.

n Isi laudē ueteri accepissem Romanoq̧ uerbo: in ꝓprio sor descere ore. særiū nescio qd atq̧ graue de me scriberem. Accessit huc noster commilito. q regentis hic titulo conductus ad docendū eēt Arbitratus ē se Pythagoram philosophando cęteri. Scotum ipm sapientiæ nodis enucleandis. Sæpenūero in illud ꝑuenit Cicerōis: ut & supbū se declararet q nihil rn̄deret: & cōtumeliosū. q male rn̄deret. uelle plus sapeē q̄ oporteret. aduersus apostoli ꝑcepta

Vbi plurimum hæsitatum est utrinq;: & apud hunc qualez sese in nos patefaceret: & apud nos: qualem existimaremus: tandem cœpit se iactare: neminéq; sibi philosophum aut Theologum dicere parē in uniuerso terrarum orbe: nos uero iudicamus hunc malos educas se clientes: a quibus non laudatus seipsum iactaret. Interea & i me fremebat: q ei non deferrem q̃tum uellet. Ego tum palam eū hono rabam: tum priuatim: ut sese ipe uinceret: frustraretur q; spe sua. Cu piisset. n. ab me cōtemni: ut dissidii cām inueniret. Tādem sese leuis simum apuit hinc abiit assidue sibi arrogans multa me paratum in uenit taciturnum. superbus humilem. loquax elinguē. Ebriosus mo destum. Gulosus cōtinentem. In ieiuniis in uigiliis: i canonicis ho ris ē cognitus: qualis esset. Hæc grauitas mea. Bene ua le. Ex Medio lano. iiii. nonas Ianuarias.

Særia de se familiarissima

i Am dudum egi cum Lutio litem. Sed ita qdem: ut nō litigas se: at potius disputasse uidear: Egi enim unam cām nec pro bris unq̃ cōtendi: nec iniuriarum ullo genere. Si quid excandesce bat: nihil ad cōtumelias respondebam nihil ad minas: hoc dūtaxat cum resipisces: hanc exues mentem. Nūc tui non es compos: Tibi ñ obtemperas. Perturbata loqueris rōne. Rabies eum aliquādo furor q; uidebatur inuadere lingua nutu: oculis gestuq; totius corporis loquebatur. Eo eram in petulantem minus exasperatus. Risu coge bam hunc opprimi. Cum pacatiore cerebro quiescebat: tunc argum̄ tis ame uincebatur. Vale. Ex mediolano pridie nonas Ianuarii.

Særia de se Grauis.

n Ihil arbitror in uita dignius q̃ in særiis assidue grauibus q; uersari causis: quæ (Salustio teste) ut homines per se laudāt ita semper ad uirtutem inclinant. Quis enim in re leui uersatus as sidue (ut Basylius inquit) pōt eē haberiq; non leuis: Nam qui de terra est (ut christianum est illud) de terra loquitur: tritoq; apud he siodum græcorum dicitur uerbo: auem garritu nosci. Grauitatem ic circo ueteres in Catone laudant leuitatemq; i plerisq; sermonis. ui tuperat. Mihi nuper id contigit: quod neq; sperabam: nec expecta bam ut quidam me hypocrita nō temptauerit solum sermone imo desto: sed coegerit: q̃ sit særius sermo meus: aperire. Cum predicaret

enim:& ad eum conuenirent pleriq; uiri boni & simplices:& fortas se famæ cupidi:ego uero minime:publica me cœpit insectari prædi catione:illa solita hypochritaꝝ seruata clausula se mei misereri:quē uideret hostē esse uerboꝝ dei q̄ nunq̄ ad audienda precepta. Salua toris accederē. Ad huius eo die auditoriū accedēs: priusq̄ e pulpito descendisset: hæc sū pcūctatus ut diui Thomæ remedio usus publi cū hūc accusatorem:publice docerē accusandū: Quæro bone uir di xi. Nū deus ipse sis. Eo se deū negāte subdidi:quæ nā igitur lex do cet:qui ad te nō audiendū accedit:hæreticū esse? Quoniā ait: ego hic sū q loco Domini loquor. Vbi mādatū dixit? Quis te procura torē instituit? Ego ne tibi credā:quē cōtra sunt omnia dicta: Temu lento sobrietas: Ignauo sollertia. Furenti prudētia. Imperito doctria est cōtraria. Quis te in his uirtutibus credat recte loq quod nescias: uenitq; in mētē Iuuenalis carmen. Loripidē rectus derideat:æthio pem albus. Et rursus. Quis ferat Gracchos de seditione querentes. Debet ut Chrisostomus docet:a nemine posse incusari:qui accusat alios. At ille obmutuit:nec quidē ausus ē ad ea respondere:quæ ad didi ad eius uicia. Særia fuere omnia hæc a doctissimis iudicata. Be ne uale. Ex Mediolano Nonis ianuarii.

Sinonima særia de se.

Nihil est mihi særia oratione carius.
Grauis sermo cunctos decorat.
Qui sapit sermonis dignitatem:in sententiarum crebritate si tam iudicet.
Orationis laus omnis in særiis esse debet composita.
Si uis loquens omnibus esse iucundus:grauis esto.
Nemo se cuiq̄ grauitate uerborum ingratum existimet.
Abhorret ab omnibus oratio non grauis:at særia cunctos delectat.
Quis est tam alienus ab omni doctrinæ genere:cui grauitas pōdus q; uerborum non placeat.
Nemo tam rudis est:quem non delectet plurimum oratio særia.
Iocosa nutriunt aures:at grauia mentes.
Animis hominum sermo særius æsca quædam est: omne uiuacissi mum afferens nutrimentum.
Oratione graui maximopere lætor.
Tam est mihi uoluptuosa oratio særia:q̄ quod maxime.

Cum in uerba peruenio grauitatem præ se ferentia: nihil inde me facile detrahit.
Sum rebus uerbisq; Særiis deditissimus.
Særia quæq; in epistolis me sibi ascripticium asciscunt.

Titulus.xviii.

Særia de alio familiaris.

q Vam sit noster Curius grauis in omni re sua: uel eius sermo manifesto docet. Est enim totus særius. Disceptauit nunc de diuinis publice in clarissima Theologorum corona: Quis possit) uel si cẽtum habeat Homeri: quas Persius replicat linguas) describere: q̄ omnia dixit særie. Credidit aduersarius hunc cauillis mordere: nunc Mercurium ægyptiacum uocans: nunc Colossum Phodiũ nunc Circulum ad tabernam. Hic tulit iniurias: uerbis responsa reddidit q̄ grauissima: eo illi turpius eẽ: quod loquacior ab elinguibus superaretur. Tandẽ in id deuentũ ẽ: ut interminatus fuerit aduersarius. At curius: q grauissime dixerit: non iniuria constituisse ius ciuile: opus esse facto ubi uerba non sufficerent Propterea sibi cedendũ duello non cõtentioni. Dic ille in quit (si non cedis) imo nihil hic ait cedendo taceo: ne te cogam: ut Terentius uoluit. Ex stulto isanum reddi. Cognouerunt Curii grauitatem omnes: illiusq; leuitatẽ Bene uale Ex Mediolano.viii. Idus Ianuarii.

Særia de alio familiarissima.

u Oluissem. adfuisses cum hic noster Curius compulit nos suã grauitatem supra modum admirari. Aduersus petulantiam Marcãtonii: cuius cõtumeliis afficiebatur assidue sua in lite: fuit ea uerborũm særiorum modestia ut nil grauius dici queat: Ille maledicebat: hoc semp benedicẽte ille hunc stultum uocabat: hic eũ sapientem: Sic tandem: Si tua istæc sermocinatio sapientis est: mea stulti: quæ contraria tuæ. Vale Ex Mediolano.vii. Idus Ianuarii.

Særia de alio grauis.

c Vrius noster uir grauissimus: & si nunq̄ aut fecit qcq̄ non permodeste: aut cogitauit non prudentissime: aut locutus est nõ særio quibus uirtutũ generibus reliquos huius ætatis superauit omnis: nunc tamen ea & cogitauit: & dixit. & fecit: quibus seipsum superauit: ut illo utar Isocratis. Nã cũ in hac urbe delectus fuerit prouinciæ monachoꝝ nostroꝝ p̄ses: aduocauit primum i consiliũ ex oĩ

ordine ministros atq; custodes: habuitq; orationē & copiosam & elucubratam diligenter de iis omnibus quæ deceat illos obseruare: q̄ uitam religiosam delegerunt. Hac autē paucis complexus ē: qbus ordo noster teneatur uotis: tantasq; tum castitatis: tū uolūtariæ paupertatis: ac obedientiæ laudes protulit: ut incredibile dictu sit. Nam & ab Aristotele declarauit has esse institutas leges uitiorum fugandorum: q uirtutē distixit i cōtinētiā uirtutē: & heroicā: & xp̄ano exēplo id aptū ē: cū nō pmisit se Saluator tēptatus a spū i incōtinētiā delabi: p panis oblationē in summa fame: nec in supbiā: per hortationē: ut se deiiciēs ex pinnaculo speraret ab Angelis in manibus suscipi: nec in auariciam: per regnorū omniū promissionē: si cadēs adorasset eum. Addidit & illud Iohannis qcquid esset in hoc orbe: aut in castitatē esse carnis. aut uite superbiam: aut oculorū incontinentiā: ꝓptereaq; religiosum aduersus ea mūdi picula debet sese ascribere castitati: obedientiæ. paupertati. Mox in hæc explicanda descendit: exectatus libidinem supra modū: q̄ cæcū sequeretur ducē. cū qua esset omnis immunditia omnis turpitudo. Superbiā uero illā fuisse docens: quæ coegit primos spiritus in Abyssum cadere. Auaritiā pari modo illinc originem duxisse a qua fiunt homines immanes in pecunia optanda: quam ut inquit Cicero. Nemo sapiens cōcupiuit: & sophocles dicit. Auri cupiditatē abiectiōe mentium gigni. Deinceps ubi consulto cum patribus multa commentatus ē ad religiōem pertinentia. cunctos adiuit conuentus alios puniuit peccantes: alios castigauit errantes. alios ad uirtutes (propositis etiam præmiis) inuitauit: ea uerborum grauitate: ut admirati sint oēs: maluerintq; huic obtemperare uel acriter uerberanti: q̄ alteri uel humanius mitiusq; cogēti. Vide q̄tū inter hōiē hūc huiusq; cūcta særia & alios aliqn̄ acerbiores (sed leuiores) intersit. Bene uale. Ex Mediolano. yi. Idus Ianuarii.

Sinonima særia de alio.

Certe hic uir est grauissimus.
Hoc nno quis magis særiis delectatur.
Est in hoc tanta grauitas: ut nihil non loquatur særio
Tanta est incurio uerboꝶ ac sententiaꝶ copia: ut admirabile sit.
Verboꝶ ac factoꝶ hic pondere ac mensura cunctos superat.

Nihil ab hoc profertur insipide: nihil immodeste.
A nulla grauitate abhorret hic noster.
Est hinc omnium in særiis & cogitandis: & dicendis haud inferior
Vt cogitat hic omnia mature: sic facit consulto.
Temeritas & insolentia dicendi agēdiq; Curio ē ꝑtinus inimica.
Prudentissime curius cuncta rimatur: & cōsultissime ꝑficit.
A Curio tam abest leuitas: q̄ ab insanis grauitas
Cum Curio nulli stulto quicq̄ est commercii.
Tanta est huic cū sapientia familiaritas: ut ab ea nullis uitæ suæ partibus possit disiungi.
Curius cū ē in agendo prudentissimus tum in dicēdo grauissimus
Vtinam omnes qui særiis delectantur. Curii similes fierent.
Si res publicæ Curii similibus mandarentur gubernandæ: fœlicissime semper essent.

Titulus.xix.

Imperatoria familiaris.

e T si non dubito: uos milites huic ædicto continuo fore obtēperaturos nec multis arbitror opus esse ad eos adhortandos q fuere semper mihi obsequētissimi: ut adiiciam tamen calchar equo sponte currenti (ut Euripides dici) uobis impero: ut ad diem constitutam in castris cum impedimentis iam sitis. Dies autem erit.xii. calendas aprilis. Martis enim fauore fræti: quod ueteres factitarūt: bonis procedemus auspiciis. De uictoria nobis ac hostilium fortunaꝶ præda nobis est nihil dubitandum: cum infirmi sint illi: nobis autē nihil ex his desit: quæ inquit Cæsar ad oppugnandos hostes necessaria. Nam & militum numero ac præstantia illis ātecellimus: & gloriæ cupiditate: quæ in omni adeundo discrimine plurimum ualet. Facit enim ultra cætera quæq; militū præmia hæc nobis proposita immortalitatis merces nos ad omne facinus magnum & memorabile ꝑ nos. Venite igitur iussu imperatorio: nec nisi uelitis meā indignationem in uos experiri: ullo pacto desistatis. Valete. Ex Mediolano.y. Idus Ianuarii.

Imperatoria familiarissima.

n On ignoratis: ubi castrametari constituerim & ad quæ nos oporteat accinctos esse.xii. calendas Aprilis dies est designata qua prodeatis in castra. Quam uos deceat obtemperare imperio:

non nescitis: Ad hæc & paratissimos uos esse duco: & unice ꝓptos
Itaq; nihil opus est: pluribus hic certare. Fierẽ in dicendo longior:
si crederem: uos esse ad obediendum difficiles. At ut seruetur mili
taris ordo. uobis impero: ne quid excipiatis causæ: cur non ueniatis
ad designatam diem. Itaq; uobis gratiam meam ad ueniendum di
co. Valete Ex Mediolano. iiii. Idus Ianuarii.

Imperatoria Grauis.

m VLte sunt in imperatore causæ: quas neq̃unt ii cognoscere
quos obtemperare decet: nec omnia sciscitari. Nã ut ait Alci
byades: q̃ uidet imperator: ipse tenet: Xenophon ãt ille philosophus
& imperator: alia esse dixit in imperatoribus: alia in militia. Quão
brẽ & Agesilaus fœlices ait esse milites: q̃bus ĩpator ediceret agen
da: cõsilia uero nõ nisi detegeret in tpe: Scio qd mihi cũ hoc hoste
designato sit agẽdũ: & q̃ facile possim hũc superare. Nã quæ quat
tuor debeant in imperatore inuenire: q̃ egregie possideã: non igno
ratis. Nec me iacto. Sed uos mea laude in hanc & alias expeditiones
aiandos esse reor: cũ non abesse ab me rei militaris scientiã uideatis
nec uirtutem in ꝑliando: nec auctoritatẽ in rebus gerẽdis: nec fœlici
tatem in ꝓsequẽdis: q̃bus pfectum imperatorẽ Tullius extulit. Cõtra
uero his feẽ oĩbus carere nostros hostes: uos ñ latet. Habẽt ne scio qd
plus diuitiaꝝ. At nos aĩos eo maiores: corpora eo fortiora. Sunt locis
munitissimis: Omnia uincit dies Obsidebimus si ii fortes habẽt mu
ros. Quid nõ domat obsessio: ut inquit Cornelius? Obsidiõi succũ
bũt oĩa: ut Plinius est arbitratus. Venite uos modo ad diẽ cõstitutã:
nec si a me accerrime non uultis mulctari: q̃cquid inueniatis causæ:
quo minus ueniatis. Laborabimus fortasse nõ nihil. At ut illud est
Agesilai: laboris difficultatem spes uictoriæ consolabitur atq; recre
abit: ex qua ꝓcedet & merces & gloria. Vos me tenetis. Venite con
tinuo. Ex Mediolano. iii. Idus Ianuarii.

Sinonima Imperatoria.

Impero ut cõtinuo huc eatis.
Ite in castra imperio meo.
Ne desitis imperatoris uerbis.
Audite hac in re me imperantem.

Hæc est res quam uobis imperator edico.
Præfigo uobis imperatoris gratiam.
Imperatorio uobis hoc præcipio iure.
Facite ut non deficiatis imperiis meis.
Si non exequimini:quam imperaui pœnitebit uos errati:
Vbi non parueritis imperio meo:subibitis pœnam.
Præstate uos in obediēdo difficiles:si uultis iperatorē iratū experiri.
Quando nihil ex imperatoris præceptis omiseritis:conducet uobis summopere.
Deerit uobis apud me nihil:si nihil ex imperiis meis neglexeritis.
Si cupitis a me consequi plurima difficiles uos nusquam imperiis meis exhibete.
Estote in iis quæ uobis impero paratissimi.
Ex præceptis meis despicite(si sapitis)nullum.
Adhibete diligentiam omnem in prosequendis:quæ impero.
Sola obedientia:uos in omnem euentum imperatori q̄ commendatissimos faciet.

Titulus.xx.

Minatoria turpis familiaris.

c Vm n̄ soleāt rōne feræ coerceri:sed minis:ut Alchmæō inqt poeta q̄ ferina sūt natura:eodē uidēt eē cohibēdi castigationis generē Quod sis ab hūanitate distractus o bælluaꝝ n̄ leo solus: sed elephas:cū ignores ip̄e:cæteri n̄ ignorāt. Ausus es o temerarie in me debacchari nihil ex iis omisisti:q̄ ad meū dedecus attinerēt. Scis eē me iis & diuitiis & cliētelis.ut nihil effugere discriminis ualeas. qd̄ te subire cōstituā. Caue igit̄ q̄tū potes.& tibi cōmilitones istos tuos lenones:ac reliquū nebulonū genus tuo adiūge lateri. Tuebit̄ te nullus ordo.ne tādē i meos cōcidas laqos. Curabo te asinū bipedē ad necē usq; deuerberari. Porcū āt i cryptis assidue cœnocisissimū i cloacis abdine i lucē hominū ꝓdeas ꝑpetuū & patriæ dedecus & parētū. Iādudū tūuisti uētre isto abdn̄e suffarcinato.nec minus temulētissimis uerbis q̄ ebriosissimo sēsu i omne scelus ꝓlapsus neq; homines metuisti.nec deum es ueritus. Omne facinus licere tibi attēptare.duxisti.quia nemo te furentē correxit.nemo te ipudētē castigauit. Posthac aut obibis.aut fies mea castigatiōe mius petulās mius isolēs mius bestia.qd qd̄ te audes mecū uelle cōferr?qd q; ne

q; te mortiris: nec tua: q̃ uilis es officio: q̃ turpis fama: q̃ i omniũ ocu lis ignobilis: atq; degener? Huic audaciæ opus ẽ me correctorẽ: ut p illo Hieronymi: Qui loqui nescis: discas aliquando cõticescere cũ tibi sit lingua in frustra cædenda. uita uero & spurca & intolerabi lis Ex. Mediolano pridie Idus Ianuarii.

Minatoria turpis familiarissima.

Fac ut intelligas bestia: qui dispare certemus uoto. Tu nullius exti mationis: ego aliquis in eorum numero: qui habentur in pretio. Tu uir neq̃ qui rem semper agis perperam. ego sine consilio nihil: Hæ bebis meo iussu mercedem & dictorum meorum simul & factorum Nam dignus es mercennarius tuo pretio: qui nihil dicas ueri: nihil nõ iniqui. Debaccaris in bonos omnis: idq; tibi eueneit usu: quod Simiis: quæ quo magis in altum prouehũtur: eo pudibunda magis detegunt Dicis ostensurum te medium: ut Iuuenalis ait: mihi reliqs q; digitum: qui tibi comminantur. Potes id & soles efficere. Quid si & nates detectas ostendes: At feres meritum ob stulticiam. Quod si te õn piget errati: pœnitebit acceptæ penæ tibi debitæ. Ex Medio lano. Idibus Ianuarii.

Minatoria turpis Grauis.

q Vanq̃ Claroꝝ hominũ minæ turpes esse non possunt: cum a celebri uiro ut Cleobolus Lyndius inquit: nihil uel dici: uel fieri turpe qnæat: non possum non tamẽ obscœnitate uerborum uti in te iuandẽdo. Quid ãt ẽ aliud interminari: ut placuit Maroni q̃ uerbis inuadere. Tu nihil uel omisisti uel pretermisisti: quod ad meã turpitudinẽ attineret: q̃uis ea quoq; turpitudo dici nõ ualeat: quæ bonũ uiꝝ: qcq̃ falso dissеminat ut Augustinus docuit dicens. De bono turpe qcq̃ fictũ nõ durat: Nec turpe qdẽ est: quod non ni si turpibus fidem facit: nisi omne quod a turpibus prodierit: turpe uocet. Sed nisi resipiscis: ex capro asinus fies. Cap ẽ. n. hyrcus sine te stibus cuius coniunx est multorum usuraria At asini solent siluis onusti sæpe domum duci. Vehere tu quidem hac sarcina militari præditus in quam me uidisti cloacam: in quem tamen impudice.

locutus sis. Nũ ne tibi uideor dignus: in quē insanias: At ego tibi pharmacũ curatoriũ sanitatis ꝓcurabo: aut illã cædi tibi studeo uenam: de qua Iuuenalis. O medici mediã pertũdite uenã: & de qua Persius nec enim mihi cornea fibra ē. Caue tibi neq̃ bestia ut satyrico utar uerbo. Dicent aliqui: nõ eē te murē leõis ita dignũ: aut cynicē aquilæ furore puniēdũ. At ego nullũ excipio plectēdũ q me lædat. Nunq̃. n. castigarentur insani: si uiuerēt hodie q Peryclis atq; Socratis patientiam aduersus maledicos maleficosq; laudabãt. Irridentur nũc q ñ ulciscuntur iniurias: iniustiq; ducuntur q eo tolerãtiæ genere alios ad idē inuitãt criminis. Ego te cogã i Syllæ pidicularem incidere morbum: & in insomnia eius: in insomnietatemq; Marii: de qua errant. qui cēsent Iuuenalē sensisse cum inquit. Exul ab octaua Marius bibit. Ego tibi uitam eē tædio studebo: ut miserrimus omnium tibi ipsi sis odio: nec a tuis quidem adiuuari ualeas. Ex Mediolano. xix. calendas Februrias.

Sinonima Minatoria turpia:

Diminuetur tibi lingua nostra opera.

Curabo ut nequeas esse loquax.

Afficiam iniuria te non dissimili.

Ab me non inferiorem accipias pœnam: q̃ feceris iniuriam.

Custodi diligenter tibi testes ne castoris fias similis.

A mea uigilantia tibi summopere cauendum est.

Nihil debes studiosius aiaduerterẽ: q̃ ne pœnam stulticiæ feras

Equissimus censebor: cum te pro tua in me malignitate plectam.

In te unum omni odio insectandũ ero solertissimus ac unice itētus

Omni opera tuum interitum: aut summam aliquam turpitudinem examinabo.

Ero in te puniendum curiosissimus.

Nunq̃ in te summa quadam iniuria conficiendum: conquiescam.

Adhibebo in tuam perniciem oēm pro ingenio diligentiam.

Nulla me cognosces in re die noctuq; acutiorem: q̃ in exitio tuo summa quærendo cura.

Tunc me tuis defuturum incommodis insectatorem crede cũ ignis coire cum unda sciet.

Cupio ut intelligas dum uiuam: deesse mihi acrimoniam uiresq; in te odio persequendum non posse.

Fac ut immemor tui ſim prius:q̄ tuas obliuiſcar iniurias:& te non plectam. Titulus.xxi.

Laudatoria familiaris.

c Vurius noſter omni laude cumulatus illud famæ genus con ſequi poteſt:de quo Terentius iqt.Hō perpaucoꝝ hominū: imo nulloꝝ.Digniſſimus ē Curii nomine.Is.n.de quo tantā omnis hiſtoria mentionē facit. Plutarchi teſtimonio uir fuit:ut frugaliſſi mus(& ea qdē frugalitate:quam cicero uult omnē cōplecti uirtutē) ſic æquiſſimus fuit:ſi eius reſpōſa & Sānitibus & aliis facta diligen tius cōſyderētur.Quid ſi a diligenti per omniū rerum ſibi agēda rū cura Curius cæpit appellari Tu uero tali tantoq; patre natus: ne degeneres:cura:nō in hoc minus ſis:q̄ in omni probitate innocētia prudētia fuerit ille Curius.Video ingenii tui acrimoniā.Memoriæ ꝑſtātiā:doctrinā iā pœne paternā:aliaq; tū naturæ:tū induſtriæ mu nera:qbus genitorē ſi nō ſuperas:æquas certe.Quibus ſi nō reſpō des ꝗ augenda laude:q̄ nuper in tuo nomine iecit fundamēta: certe delaberis:nec quo pacto reſurgas inuenies.Grauis ē in te commota hoſtiū omniū expectatio:qbus ſis uiribus ut de Curiōe dicit Tulli us qua uia ſis patri futurus nō diſſimilis.Sed quid ego ea in re du bito quicq̄:Generoſa ſæmina in hortis creſcunt ſuis.Pater tibi fuit unicus in Italia ſcientiæ ſplendor.Tu quidē ab ineuntibus ānis bo nis litteris deditiſſimus.Cenſēdū ē tibi deeſſe nihil poſſe:quo ſis apud poſteros immortalis.Quod ut commodius conſequaris:me n̄ habes inferiorem cæteris:qui tuis laudibus æternitatem ſcribendo parem:quod aſſidue facturus ſum.Bene uale.Ex Med olāo.xyiii: calendas Februarias.

Laudatoria familiariſſima.

n On ero in dicēdo longior.Vidi quæ ſcripſiſti ſingula.ſum tuum acumen admiratus.Eloquentiam uero tuarum epiſto larū tanti feci ut nullius poſſim efficere pluris:uel ueteris:uel noui. Admiſces tot in ſcribendo ſnīas:tot cum ſententiis teſtimonia: tot cum teſtibus argumenta:ut legendo alliciar ad exiſtimandum ex te flumen profluere uerborum. Quid autem minus ſcabrum:minus perplexum:minus uile:Omnia in tuo ſtilo uidentur antiquitatem redolere.Adde quod es humaniſſimus:non ſuperbis tua laude nō

tumescis. Quo tibi maior est gloria: eo tu minus (ut multi solent) in solens: minus elatus: minus iactabundus. Dii tibi fortunent nomen quo dignissimus es. Me habes cui quod tantus sis & habearis: es stu pori fere incredibili. Bene uale. Ex Mediolão. xvii. calẽdas Februarias.

Laudatoria Grauis.

a Triplicibus fortunæ corporis atq; animi bonis uoluere Peripatetici laudandos esse uiros quos hac in parte Cicero secutus est: cum cæteris sit omnibus Platonem imitatus: qui duplicibus duntaxat cõtentus erat: internis ac externis: at fortũæ: nec in animo nec extra aium diceret: sed ab utrisq; aliena. Quã hæc oia sint i hoc nostro patre. attendite p deũ imortalẽ o fratres uiri eruditissimi ac religiosissimi: ut cognoscatis mãifesto q̃ nobis in huius diligẽdi cura cõsilioq; sit gaudẽdũ. Est primũ (ut a leuioribus ad grauiora queramus ꝓgressum) ea generis nobilitate: quæ in Italia possit inter primas nũcupari. Nã si florẽ huius hodiernæ Italiæ debemus existimare insubriã: & agrorum ubertate & urbiũ ãplitudine. & soli dexteritate & uiroꝝ præstantia. In insubria uero Mediolanũ ciuitas ea est: cui similis in toto non inuenitur orbe terraꝝ uel populi multitudine: quã. Suidas scripsit populosissimã: uel reꝝ ad uitã hois dignitatẽq; necessariarum: certe hic eo nobilior est: quod Mõdella familia cretus: & generosa ẽ & ãtiqua i ea urbe domo: parentibus cretus optimis clarissimis. Insubriumq; principibus sp iucundissimis: de qbus (ne in illud incidã Senecæ (Aliena iactant: qui genus suũ laudant: hoc prosequar: quod apud Iuuenalem est. Cũcta licet ueteres exornent undiq; cæræ atria: nobilitas sola est: atq; unica uirtus. Nã & si est generosissima stirpe satus: si natura in huius uniuersum corpus fuit liberalissima: si nutrimentum & educatio huic plurimum ꝓfuit: multo plus tamen laudandus est ab animi bonis: modestia in adolescentia: diligentia bonarum artium in iuuentute: prudentia i senectute hac uiridi: ut illud est Virgilii. Sed cruda deo uiridisq; senectus: cæterisq; in omni ætate uirtutibus: quibus aut superauit maiores suos: aut illorum attigit laudes. Prius cœpit laudari continẽtiæ q̃ scire posset: quid foret continentia: ut de Epaminunda: & de Agesilao a Græcis scriptum perhibetur: assidue religioni tam uacans & castitati: ut insẽsatior (ut dicit Aristoteles) nusq̃ uacantes uoluptati: q̃ mundior aut abstinentior soleret apud socios appellari. Mox in

mundi contemptum sese induebat eo: quo nnnc:panno tum:quia constituisset Fräciscaster esse:tum quia iam elegantiæ hostis esset. Pluribus hunc argumentis omnes propinqui ab ea distrahere uitæ uia nitebantur. Hic assidue ut summe solent cautes: annosissimeq; arbores: inconcussus ac inlabefactus loco moueri non poterat se si bi natum in primis inquiens: sibi uelle satis facere. Si qs illud addu cebat Academicum: non solis nobis nos natos esse: at patriæ paréti bus: & eiusmodi reliquis: hanc eorum esse uitam dicebat: qui in agẽ do uersantur: non amiciendo: non in poliendo. Intrinseca hæc suo posse quenlibet ingenio debereq; curare diligẽter. quæ ad animũ fœlicitatemq; comparandam pertinent: ut Theophrastus inquit. Extrinseca uero nullis a sapientibus pendi: nostro ne: an alieno fiat admonitu. Quid quod neminem audiuerit: nulli auscultauerit: ne mini obtemperauerit in religionem non sit ingressus: Ouidianum illud ad dehortantes usurpans: Nitimur in uetitum. Quamobrem iam admodum adolescens præfectus est Thaurisco monasterio: ut de Scipione: cui Iuniori longe ante senatorios annos demandata est res publica: & de Alexandro Macedone: qui tam natu minor tot res gessisse perhibetur. Eam autem administrationem cum Plerisq; aliis quibus deinceps assidue prælatus est: tam exercuit perhumane ac perbenigne: ut admirati sint omnes. Non multo post apud pon tifices multos egit maxima: nec in patriæ suæ: nec in amicorum ne gotiis unq̃ defatigatus est: nunq̃ laboribus cessit: ut iam alter Clear chus uocari posset: qui causas & amicorũ & patriæ præferebat suis: Ea tamen fuit semper demissione suæ laudis ut cum uel fiducia sui quiret: uel ut se notum redderet apud incognitos: nunq̃ se uoluerit uel laudare: uel in faciem laudari: ne quis posset in hunc assentator existimari: Qui imo secum ipse si quod laudabatur in eo: memoria illud in. Apollinis templo scriptum: quod ab Homero usurpatum ẽ & Pythaco Mitileneo repetebat: Nosce teipsum. seq; non täti iudi cans: arbitrabatur a Socrate discere posse: qui se diceret unum scire solũ: qđ nihil sciret illudq; Ciceronis ñ obliuiscebatur: nec natura nouũ nec sciẽtia uetus repit: Tädem i häc ẽ ꝓuectus sedẽ ut nõ so lũ sua singulari uirtute pepererit amplitudinem: sed suis omnibus

hoc est nobis:nostræq; religioni:suæ patriæ:suis agnatis cognatis: necessariisq; ac ꝓpinquis reliqs laudē atq; gloriā imortalē. Nō.n. in hāc ꝓfectura sorte cōiectus ē:sed una omniū eoꝝ sententia: qbus huius delectiōis bōus iminebat. Nō hoc loci curruptelis tēptata res est(ut sæpe)nō amicoꝝ studiis(ut assidue)nō principū lr̄is cōmēda titiis(ut semp)at sola uirtute:ꝓbitate:doctrina:sapiētia huius Lodo uici.huius Theologi clarissimi.huius uiri aio maximi.huius suo co gnomento dignissimi:qui ē iccirco de Mōdello dictus:quoniā mū dū uincens:paruus sit mūdus uirtutū q̄si thesaurus effectus: quem Microcosmon Bernadus siluester appellauit.Huius nunc regimur & gubernamur claritudine:præceptis:ac institutis.Habemus quem imitamur uirū ꝓstātissimū.Philosophū & doctria & moribus.Theo logū optimū patrē innocentissimū.pientissimū.reliogiosissimū.cu ius quotiens per uestigia ꝓcedemus:totiēs non errabimus. Quod ego per me decreui uos hortor:non recusetis:cunctis unice conduc turum.Ex Mediolano.xvi.calendas Februrias.

Sinonima Laudatoria.

Hic uir est dignus uiri nomine.

Summa est huius uirtus.

Nullam uirtutem hic minus tenet.

Omni laudi æque hic operam adhibet.

Vt modestia iuuenis atecellebat cunctos: sic nunc prudentia præ stat omnibus.

Hic nullius est probitatis:præter cæteras particeps:sed omnes tenet mediocriter.

In omnia uirtutum genera Curius eodem habet pacto.

Tantus est Curius:ut diuinus possit potius:q̄ humanus appellari.

Virtus Curii ut est admirabilis:sic incredibilis.

Ad hunc diuino sunt munere:omnium delatæ uirtutes.

Qui uelit huius prosequi laudes:laboret infinitum.

Nemo uel diutius scribens calcē attigerit laudū huius enūerādaꝝ.

Maxima est de huius uirtutibus apud omne humanum genus ad miratio.

Facit Curii sanctimonia:ut in eo laudando uiris uel eloquētissimis uerba desint.

Qui sunt in cæteris copiosissimi oratores: in laudanda huius uirtu te obmutescunt.
Amplissimus est prosequendæ tuæ uirtutis campus.
Non possum non te fœlicem hac uirtute iudicare.

Titulus.xxii.

Vituperatoria familiaris.

t Vrpe uideri potest: huius mali atq; pniciosi hominis uitia in sequi. Sed hoc habet prudentia. Ciceronis definitione: ut rerũ bonaꝝ: malarũq; sit scientia. Veritas autem Caldæorũ definitur astronomoꝝ uerbis: per quam quæ fuerunt: sunt aut futura sunt: im mutata dicuntur. Quamobrẽ & prudẽtẽ oportet: tã mala scire: q̃ bona: ut ab iis caueat: hæc sequatur. & q ueꝝ seqt̃: rẽq; ut est: sic explicat: minime peccat. Nõ inuehor: uera sequor: Est ille nebulo tam mẽtis inops: ut nihil aĩaduertat: oĩa intẽperate simul & insolenter efficiat. Vacat libidini: plus q̃ possit: uiolatq; ĩ hoc naturam: ut crapulã admittit huius ampliãdæ gr̃a. Tessaræ ac oĩ tali generi adhibet oẽm operã: A uirtute uero tã ẽ alienus: q̃ a cælo refert tellus. Hõ est (ut paucis agã) ꝑ uersissimus: ebriosissimus: mẽdacissimus: sceleratissimus. Adeo delectatur decipiens aliquẽ: fraudans decoquens: ut ĩde summum se bonum esse consecuturum existimet. Fur autem est diligentissimus: aut ante rẽ tibi subtraxerit: q̃ tu tibi quicq̃ in hũc potueris suspicari. Quarẽ si quid es acturus cum hoc monstro: ne tibi censeas caueri quire: sed deũ optimũ deprecere: ne hũc sinat ad te ire. Non recedet abs te sine tua uel ignominia: uel re perdita. Qui enim ali cuius uident cũ hoc familiaritatem: quibus quidem sit cognitus mi rant̃: nec pñt ñ existimare qcq̃ inter eos esse flagitii. Quare si me amas: hunc abs te abiice: ne aut icõmõ te afficiat: aut famã tuã macu let. Bene uale Ex Mediolano.xv.calendas Februarias.

Vituperatoria familiarissima.

m Alus est Sulpicius: sed peior longe huius filius: homo cũctis sceleribus deditissimus: Nihil enim hũc flagitii latet: omnia nouit: ac sequitur quæ nefaria uiderit. Nec gulã excipit: nec uenerẽ: nec furta. In homicidiis non est ieccirco uersatus: quia uiribus nullis est: otio duntaxat ascriptus & inertiæ Puer huic interminatus: metũ faceret: Sed ut malus est: sic & maledicus. Nemini uel murmuribus cedit: uel delationibus: Hinc factum est, ut a nobis eiectus monaste

rio ac penitus fugatus deliteat: nec certam habens loci sedem uagetur assidue: possitq; illud Virgilianu; licet dissimili causa: de se dicere. Ipse ignotus egens Lybiæ deserta peragro. Europa atq; asia pulsus. Rem habes. Vale. Ex Mediolano. xiiii. calendas. Februarias

Vituperatoria Grauis.

u Ereor ne plus mihi laboris assumam in uituperando Augustino nebulone famosissimo: q̄ sequi possim. Nam ut sum laudandi alicuius boni cupidissimus. sic ab insequētibus malis alienissimus eē soleo. Nihil. n. magis detestor: q̄ malos (ut Diui Thome testimonio) eoꝝ contactu: quasi pestifera cōtagione: me pestilentē morbosumq; fieri posse reat. Verum quia nihil est tam humanum ut Terentianus inquit Chremes: q̄ existimare hūana quæq; ad hōinis curam attinere. Nolim hic pernitiosus Helluo te fraudet: in aliquāq; calamitatē perducat. Est. n. delator assiduus: & cum delatiōe quidem uanissimus: non solū mēdosissimus. nō delectatur: nisi ut tygris cruore: cupitq; semper alicui mortē ꝓcurare: aut hominē cum quo agit uorare: penitusq; consumere: ut de Lycaone fabulantur. Quid Cacum uel Procustem: uel Listrigones poetæ describunt? hic est illis longe latro maior: & immanior. Verrem Cicero uitupat Quis hoc uno Verres est inuentus ad furta ꝓnior ac ingeniosior? Habet nescio quid primo ingressu: inter icognitos humanitatis ac eloquentiæ. Sed omnis ea facies uirtutis est ad fallendū simulata. Formidolosus est: ut sinon dicitur extitisse. Aliquid admittit in uerbis aliquando ueritatis: ut figmētum maiorem faciat fidem. Accipe semper ex iis quæ dixerit: quicquid sinistri potes accipere Nam dextra fraudem affert atq; dolos. In nulla re. honesta hunc firmū aut cōstantem esse ducito. Vt est oculis assidue infirmis: nec cuiusq̄ os respicit: sed quasi modestissimus in pedes dirigit aciem: sic huius mentem fallacissimam ducito alio: q̄ quo debet tēdere: nihil præ se ferre ingenui nihil modesti: nihil innocentiæ: Possem in hoc uno plura significare. sed iis ero contentus: quibus tibi notū hominem eē quire ducam. Est abiectissimo quidem genere: a quo nō degenerat. Quali sæmine procreatus: tales fructus affert: psica inq̄ illa præ coqua: quibus existimauit Asia Romanos contaminari ac interire. sed mutatus illis profuit ager. Huic nulla uarietas temporum: nulla

gentiuȝ diuersitas: nulla castigatio profuit. Nam semel admodum adolescens uirgis est cæsus. Paulominus est nuper q̃ suspensus. nisi enim intercedebamus: actũ erat de fure puerissimo: qđ ei cõdonas se nõ alia de causa pœnitet: nisi quod emẽdari neqt. Assidue peior est. semper immanior. Patrẽ aũt habuit: licet abiecto loco natũ: satis honestum: & ingenuis moribus: matrem optimã: a quibus tã est alie nus: quã nihil ab sua origine alicuius soleat inueniri. Quid Thersi tem apud ueteres ignobilẽ querũt: Hic ille Thersites Achille cretus est: de quo Iuuenalis. Malo pater tibi sit Thersites dummodo tu sis æacidæ similis: uulcaniqȝ arma cap. scas: q̃te Thersitæ similẽ produ cat Achilles. Hic est parentum ille dolor: quo desperatione ducti pe rierunt. Assidue huius audiebant male peruerse: pniciosequȝ uel dic ta uel facta: manifestoquȝ cognoscebãt hũc euasuꝝ nõ esse: quin nõ plecteretur digna pœna. cupiebantquȝ potius mori: q̃ eo usquȝ uiuere. Hoc primũ est generis munus: a quo nõ abhorruit: ut uilissimis de lectetur & parẽtũ: a quibus plurimũ refert: ut nihil unq̃ libẽtius au diuerit q̃ eoꝝ obitũ a quibus huius accusabantur facinora: Hinc au tem accipe secũdũ: quod ab ineũtibus annis usquȝ nihil admisit lau dis in cunctis uersatus est sceleribus ad omne se facinus conuertit. Libidinem. Paphiam. cæcuȝ cupidinem: ac lyæũ sibi præfecit numi na quæ coleret: ac uenerraretur. Nullius rei magis est excusus uim at quȝ maiestatem q̃ castitatis: innocentiæ ac fidei. Tunc obseruat quæ promisit: cum aut res turpis est & sibi periucũda. aut fallere uult uæ hementius. Audet autem omnia modo sint praua. Nam in bonis(ut Plato inquit est eneruatus. Accipe nunc tertium hoc. & crede tibi folium sibyllæ recitari. nec Apollinis tripodem afferre posse hac ue ritate quicq̃ uerius. quod est inimicissimus bonorum omniũ. & in primis tuus. quoniam bonus es. a quo tibi cauendum esse duco ma ximopere ne quid tibi paret detrimenti. Bene uale. Ex Mediolano. xiii. calendas Febru arias.

Sinonima uituperatoria.

Hic uir pessimus est omnium.
Abhorret hic ab omni laude.
Nihil huic est familiarius scelere.
Cum hoc nebulone uitium omne coniunctissimum iudica.

Si recte intueberis: nihil inuenies in hac bestia laudis.
Est hic ut malo ingenio: ita plurimis sceleribus cumulatus.
Habet hic petulantiam admirabilem: inauditamq; procacitatem.
Quid est in hoc homine boni? quid nõ nefarii?
Paratam hic habet mentẽ ad omne facinus malum.
Tam est hic pestifer: ut pestilentia etiam uerba conflet.
Nescio quid tetrius hoc homine dici queat.
In hoc certe uno cuncta sunt omnium uitia.
Vt uirtus est in Caruca nulla: sic omne genus uitiorum.
Quo plura in Caruca uitia cõsyderant̃: eo plura inueniuntur.
Scelera huius hydram referunt: ut uno cognito detegantur pluria.
Sic est Augustinus nefariis deditus facinoribus ut inde se uitã querere censeat.
Vt pisces aqua uiuunt: uiri uirtute nutriuntur: sic Caruca omni crimine alitur.

Titulus .xxiii.

Paternalis familiaris.

e Go mi fili iucundissime: ut afficior tibi plurimũ: ita cupio te uirum esse præstantissimum. Sed hoc tibi prædico: nihilo te præstantiorem posse fieri: q̃ si noctes diesq; uirtutibus incubueris. Virtus enim est (Platonis testimonio) quod usurpauit Cicero: sola illa: quæ uiros uita mortales: diuturnitate memoriæ facit ĩmortales. Que uides in terris: que uulgus admiratur: pulchritudo formæ. sinceritas & ꝓceritas corporũ (ui Hieronymus dixit) aut aeris itẽperie aut demum ætatis rubigine cito corruunt. at fortunæ q̃ bona diu solent ut apud Basylium legitur: alearũ instar ludicra: nunc in hunc traducuntur locum. nunc in illum: Pompæ cadunt iuuẽtutis decus deflorescit. Hominũ in reliquis gloria euanescit. in uirtute semper est solidior: atq; stabilior nec (ut Homerus scripsit) uiuos deserit: nec nõ comitatur luce functos: Solent uiuentibus occurrere multa: quibus ad libidines inuitantur alliciuntur prouocantur. Distrahũt̃ a sociis. Animantur ab iis: qui maiores natu mali sunt. Ab æq̃libus suadentur ad uoluptates. sed si sese audiũt naturamq; sequuntur ducem. nihil cõmittunt sceleris. Non omnes motus impetusq; iuueniles improbo. Nõ ꝓgressus adolescentiæ singulos damno. Eius ẽ ætatis aliquando falli: ut hominis eẽ docet Tullius decipi errar̃: nec

omnia recta itelliger. Vera post culpā subeat penitētia: succedat pu dor: seruetur modestia. Erubescat ætatē ætas. Vereat senē adolescēs: patrem filius. Hæc ego tibi seruanda reor: ut & tibi sis suauis & mi hi: & tuis oibus n̄ iniucudiis. & apud oēs ea ualeas auctoritate: ac gra tia: qua & hic lætus uitam agas: & posteris immortalitatem cōsecutū te doceas. Vale. Ex Mediolano. xii. calendas Februarias.

Paternalis famialiarissima.

n Ihil ē: quod plus appetā suauissime fili: q̄ ut bonus sis: ut in genio sic etiam usu. Naturæ fūdamēta sūt inte optima: In geniū accutissimū. Mēoria tenacissima. Vis animi optima. Sed ni si hæc exercitatione uirtutisq; consuetudine coalescunt atq; colun tur: facillime fiunt deteriora: nihilq; afferunt fructus. Cupio ut assi due ab iis aliquid discas: & addiscas: qui te possunt non docere so lum: sed diligēter erudire. Nam ut illud ē Platonis (quod Boetius ad nos traduxit) Qui nō addiscit. Ad hæc aūt memineris modestiæ ne quid supra: q̄ puera deceat (& eū qdē educatum ingenue) loqua ris: aut de te audeas profiteri. Si quid per appetitū & animi pturba tionē te stimulat: ratiōis te cohibeas fræno: censeasq; demū: id esse in te plurimū laudādū: ut senior uideare q̄ iunior. Hoc pacto illud pulcherrime attinges: cuius es cōsequēdi gratia pfectus in studium mihiq; carior assidue fies: Vale. Ex mediolano. xi. calendas Februa rias.

Paternalis Grauis.

n On iniuria illud Maro cōplexus ē. Omnis in Ascanio cari stat cura parentis: & Cicero docuit. caritatem esse patriā. Nā ex omni officiorum genere: nō consuetudine solū & moribus: sed uel sola natura duce: debet patri filius pietatem: at filio pater carita tem. Itaq; apud Homera. Hesiodū Orpheumq; filii semper erga pa rentes dicōtur eē pii: patribus autē nati cari: iucūdi suaues appellat: suis utriq;: ut intelligitur: epithetis. Vt eni Aristoteles & omnes de clarant philosophi ea est naturæ uis: ut in successoribus augeatur Nec id qdē iniuria: cū pater ac auus & proaui se ducant in nepoti bus posse uiuere: suiq; nominis familiæq; propagationem in eos pendere. Quamobrem & quibus naturales non fuere filii: legitos sibi adoptarunt: ut in eorum manibus & signis uiuerēt: familiasq;

conseruarent Hinc & ab octauia familia in iuliam translatus Octa uii filius: qui possessiuo ac nominatiuo cognominatus est Octauia nus. ubi. C. Iulius cæsar nomine agnomineq; adoptantis diceretur & ex æmyliis in Cornelios adoptiõe traductus ẽ adoptiuus. P. Sci pio dictus: ubi prius Emylius esset: quod retinens cognomẽto uoca batur Emylianus. Tãtũ patres filiis: q̃tũ natura debeat: tantum iis læ ti sunt q̃tũ eos non forma potius: q̃ uirtute præclaros intelligũt: nec iuribus magis: omniq; corporis dexteritate: q̃ modestia cõtinentia: omniq; mentis ac animi tempera mento. Illa. n. & leuissima bona sunt: uixq; bonoꝝ nominibus digna: interdũq; plerisq; cõmu nia bælluis: quæ uel cito corruant uel minimã utilitatẽ afferãt. Hæc aũt quæ ad animi splendorẽ attinẽt: eiusmodi certe sunt existiman da: ut cũ nullo ualeãt cõparari ornamẽto: ut Hieronymus ait. Quid enim iste tibi ꝓfuturus est color: quo lilia purpurãq; uincis: & te p̄ stas polydorum. Hyacinthum Narcisum. H politum: Hilã & Gani medẽ? Quid iste decor adiumenti daturus ẽ: Quod phœbeus pos sis Cupidineusq; dici: Quid cõfert ad æternitatem: certe nihil. Cũ nõ multopost uenustas oris: læuisq; cutis sit a pilis deformiq; squa lore obsidẽda: exq; pardo iã incipias ursus fieri. Nã (ut Basylius do cet) plus obest longe species quæ flosculoꝝ instar: a mane ad uespe rum concidit q̃ conducat. Accedat robur: & mẽbrorum interdiorũ q; præstantia: quæ nobis te dicat Eacide similẽ: aut Hectoris: aut Fu rium referat: aut Camilum aut eorum aliquem: cuius tanta uis fuit p̄ liis. Quid hæc uires afferunt uitæ nostræ subsidii: quod agiles fui mus iuuenes: Agiliores Simiæ. Celeriores corui atq; damæ: quod ro busti: robustiores elephantes: quod fortes animosi: fortiores animo sioresq; leones. At quid tandem: uel superemus hisce laudibus ani mantia cũcta: quod homines cædimus. carpimus. uincimus: i prædã eorum res uertimus. Istud est: quod uelim nos meminisse: quod qdẽ ẽ ab omni humanitate alienum. Discimus hoc pacto Martiales fie ri: laphytas & centauros imitari gloriam militarem nobis quærere Quousq; tandem hæ uires. hoc robur: hec ualentia nos comitatur. q̃ diu stabilia hæc sunt: nullam profecto solidam habent sedẽ. Nul libi firma dici solent. Nunc intemperies hæc aeris uerberat: ut Aure lius inquit: nunc inordinatus cruciat uiuendi modus: ut ait Seneca. Nũc nimius labor: nunc otium nunc cibus immodestus. nunc libi

do ite mpetata:ut Theofrastus dicit:eripiunt hæc muneta. Desint ea incommoda:nō ē ætatis defutura canices atq; rubigo:quæ corro dat quasi tineatas uestes nr̃a corpora:ut uerbis utar Gregorii:mēbra q; penitus cōsumat eneruata:& enodata:ut Ambrosiano utar ser mone. Prudentia uero.æquitas religio.fides.sanctimonia cæteraq; huiusmodi:neq; his:nec aliis debilitantur importunitatibus:semp durant:assidue sunt meliora:firmiora magis inconcussa. Quāobrē mi suauissime fili:ne te ꝓsternas ulli fortūæ ipetu ne te subiicias ul lis uoluptatū blādimētis:ne te abiicias ulla reꝝ mūdanaꝝ desperatio ne. Cur finxit Homerus poeta clarissimus: Glyssem in Siculo pela go in Sirenū cātus incidisse:ac sese malo nauis alligasse apertis auribus:cæteros autē nautas & uinctos esse uoluisse & obtutatis au riculis:nisi quod illaꝝ audiēs cātus sese in pontū ꝓiicere nequiret: Erant autem sirenes mulieres libidinibus deditæ:q̄ solebant illinc transeuntes ad oblectationes incestas tractos perdere malū autē ra tio erat:cui se uir bonus deuinci:ne se proiicias in uoluptatū pela gus:sed audiat iucūditatē inanē illam:sciatq; non solū a se propul sare ac execrari:sed in aliis:qui suæ sunt cōmissi uigiliæ:castigare tā acriter & opportune:ut summergi ñ possint. Omnes ut Terentianū illud declarat ꝓcliue a labore ad libidinem corruūt:cū Aristotelis arbitrio.passio deterreat oia natura qdē animātia doloreq; fugent at uoluptas alliciat:& in suam facillime redigat potestatem. Succur runt in ordine mensæ bacchanales illæ: Sardanapeleaq; cōdimēta conuiuiaq; Neronta:quæ iuuenum mentes cogunt furere suiq; ñ eē compotes. Tu uero abstine mero. Abstine ab iis odoribusq; quos ex arabum deuehunt siluis ex Damasco Cypro:Creta:quibus opero sa consuluit saties.& ut Socrates admonui paucis minimisq; natu ram esse contentam:ede:ut uiuas:nec uiuendum esse tibi ut come das arbitrare:sed ut discas:ut sapias.ut assidue te uirtutibus exerceas Nec tibi Pithagoricum illud excidat:iuuenibus tam diu tacendū esse:q̄ diu didicerint loqui bene. silendo ac audiendo. Tuæ uero modeste quidem exercendo:quæ audiūtur:at demū docendo:q̄ au dita fuere simul & exercitata. Quid insolentius:ut Plato uoluit: q̄ loqui uelle:ubi sermonis non est ratio: Succurrat autem illud.

Agesilai nõ esse tam indecoram in adolescente uultus turpitudinẽ: q̃ alicuius motus: aut gestus incontinentia: Mendaciorum consuetudinem ex qua uanitas oritur: quã uoluit. Tullius oblectationẽ esse mentiendi: ꝓhibet omnis philosophoꝝ scola. His nihil addi posse præceptis duco paternis: quibus mea in te admonendo caritas exprimatur: nisi ut sis religionis amicissimus: fidei obseruantissimus: ut & dei possis: & hominũ amicissimus existimari. Quis eni q deũ ñ coluerit: nõ omni opera industriaq; sit ueneratus qcq̃ poterit in uita cõsequi: unde uir magnus appelletur: In quo religio non est: ut Crysostomus inqt: in eo nihil esse potest laude dignũ. At fides: qua continetur quædam promissorum obseruatio: nisi constantissime singuli seruetur moꝝ: cogit hominẽ euanescere: nec inter homines qcq̃ existimari. Fac igitur mi fili: ne qcq̃ ex his prætermittas: neu magis haberi uelis: q̃ esse bonus. Fucatus enim color & simulata quæq; delabuntur. Vera semper bona permanent: & uiuos exornant: & mortuis uitam parant. Carissimus nobis es: at multo) ut ait Tullius eris carior: si meos non aspernabere moditus. Bene uale. Ex Medioläo. x. calendas Februarias.

Sinonima paternalis.

Ego te ad uirtutem hortor.

Cupio te fieri meliorem:

Amplectare si me audias uirtutem omnem.

Nihilo: mihi magis gratificabere: q̃ si laudi omnem operam adhibebis.

Tunc mihi multo iucundior fies: cum uidebo te nulli plus q̃ gloriæ uacare studio.

Nihil magis desydero: q̃ tuæ uirtutis famam.

Fac ut ingenii tui uiuacitatem. cum omni coniungas laude.

Nil decet te magis mi fili q̃ ut tuis te maioribus reddas ñ iferiorẽ.

Cum omnes debeant se modestissimos exhibere: tum multo tu magis in quem omnium sunt oculi conuersi.

Peto abs te in primis hoc: ut te studiosissimum lraꝝ efficias.

Si bonis te moribus dedicaris: tam icredibili nos afficies uoluptate: ut ad cumulum addi quæat nihil.

Viuum me diutius optabis: ubi te uirtutibus totum dedideris.

Vt sis excellenti laude præditus: omnem exerceo curam.
Tunc me fœlicem existimabo: cum ea te gratia uidebo præstantem quæ te numeret inter claros.

Titulus.xxiiii.

Maternalis familiaris.

c Vpio te mi fili: ad nos redire incolumem: Sed ut id cito fiat: te uehementius oro: ut uiuam. Nam sine te uita mihi sit iniucunda. Debes tu quoq; labores mihi meos compensare qbus sum diutius in te pariendo. educādo. nutriendoq; defatigata. Quæ aūt est compensatio mihi uel carior: uel optatior q̄ ut te uideam: audiā amplectar? Pater tuus uir est: nec eo te aluit dolore ac cura qbus ego semper anxia tuæ ualitudinis. Propterea is te destinat studiorum laboribus. Ego te mali uiuū beneq; ualentē apud nos eē: q̄ istic litteratissimū i piculoq; ualitudinis. Scio qd desit apud exteros filio meo. Vbi mollia: quæ hic tibi pare sū solita: Vbi ciborum iucūditas: ubi otium: istic laboras (ut aiūt) sp. Quid tibi quæris mi fili. nū Herculis Thesei ue labores: Quid tum: ut moriaris: uelut illi iuuenes obierūt. Redi ad nos te rogo: nec patrem seuerum audias: & crudelē. Ita fac & cito. Bene uale. Ex Mediolano. ix. calendas Februarias.

Maternalis familiarissima.

a Vdio te mi Fili: aliq̄diu aduersa ualitudine laborasse nūc aūt cōualuisse: Me miseram i hūc usq; diē: ea de re nihil mihi significatum est: cura p deū imortalē tuā ualitudinem diligenter si mea non tibi minus ē seruanda uita: q̄ tua. Tuus. n. interitus sine meo nō pcederet. Scis q̄ te amē anime mi: q̄ cupiā te mihi superstitē ac tuis omnibus: si nocet studiū tibi: desere quicquid obest: & te mihi serua sanū & fac ut te cito uideam. Vale. Ex Mediolano. viii. calēdas Februarias.

Maternalis Grauis.

s Cio te mi dulcissime fili ñ lateř nihil usq̄ te mři tuæ carius eē posse. Nō. n. ab re fictū a poetis phibēt Cererē tā curiose Persephonē filiā ingrere solitā: cū per uniuersā Siciliā clamaret in triuiis. Quod si de filia ta fuit diligēs mater: qd ē cēsēdū de filio matrē cogitare. Docet eni Aristoteles: cur filio magis afficiatur q̄ filiæ genitrix: quoniā cū inualida sit mulier: sese adiuuare: plus eum dili

gat:a quo plus ſperet adiuuari. Cum autem natum non neſciat: pa
tris hæredem fore: qui domum regat: q̃doquidẽ uir (qui iunior uxo
re ſolet eſſe moriturus etiam cenſetur ocius) in eo ſe totam compo
nit. & ab eo ſic pendet: ut cum eius incolumitate: ſuam quoq; inco
lumitatem uidet eſſe coniunctam: Ad hæc ãt ut plato uoluit: nõ mi
nus ad procreandum maternum concurrit ſemen: q̃ patrium: ut De
ucalionẽ & Pirrham cõiuges admonuiſſe dicitur Themis: lapides.
hoc ẽ matris oſſa poſt ſe iacerent: ut Ouidius poſt diluuiũ ꝓſecutus
eſt inquiens: & maribus nudas oñdit Pirrha puellas: Quid quod
plus ſibi ex matre ſumunt pignora q̃ ex patre: Nam ab eo ꝓdeũt ſo
la ſæminaria: ab hac aũt non originẽ habẽt modo ſed fouẽtur. ſed
ſanguine: carne: ſpiritu: neruiſq; conglobantur: ſed educantur in
laboribus & ærumnis interdũ plurimis: ut Bernardus inquit: Amat
eos igitur mater plurimum: ut uel in minimis cognoſci beſtiolis po
teſt & angitur eorum cã uæhementius: ut & illud eſt Lini: ut galli
na ſuos pullos fouet anxia: miluus ne premat acrius: & animo abſẽ
tibus filiis nunq̃ conquieſcit: quare comica ſententia ſcriptum eſt:
p̃ræſtare: ut eueniunt hominibus quæ coniuges ſuſpicantur: q̃ quæ
matres: cum coniuges de illarum uoluptate ſint zelotipæ: ne cũ aliis
gaudeant fœminis: matres uero de diſcriminibus meticuloſæ: ne fi
liis ulla inciderint aduerſa. Nunc me premũt de te inſomnia mi fi
li: ut illud Virgilianum de Didone mihi accidat: Anna ſoror quæ
me inſomnia terrẽt: Nunc ne incideris in itinere in latrones: aut in
urbe factioſa in animicicias. aut inter diſceptãdum in rixas & a cõ
tumeliis: & conuiciis ad uulnera conueneris: dubito. uereor. timeo.
diſcrutior. Scio q̃ magno ſis. animo: q̃ alta mẽte: q̃q; per ætatẽ forte
ꝓuoceris. Ne quem ledas: neu ledaris ab ullo: aſſidue agito. Ve ma
tri omnium infœliciſſime quid eẽt prius optandũ: aut quid potius
non optandum periculo: egrotationis atq; mortis: q̃ ut tibi qcquã
ſiniſtri: quod auertat ſummus iupiter: accideret: Viue ſic igitur apd̃
exteros mi fili: ut te memineris iſtic ſolum ſine parẽtibus ſine agna
tis & cognatis: ſine propinquis eẽ ullis: ut te manchum iudices: ut ti
bi ſemper metuas: ut poſſis ſaluus ad me redire. Cura dũtaxat ſtudia
quorum te cauſa iſtuc ſeuerus pater miſit. Cura ſi potes ſine pericu
lo uitæ: ſin id nequis: uitæ in primis cõſule: litteras deſere. Satis erit
patrimonii. Satis maternæ dotis. Nõ audis quottidie dei ſeruos im

pbare i multis multas litteras? Viue simpliciter ac religiose: deo te quottidie commenda. Vtere dei seruorum familiaritate. A conuẽtibus & scolarium cœtu absis. ualitudinem semper cura. Bene uale. Ex Mediolano. vii. calendas Februarias.

Sinonima Maternalia.

Caue tuæ uitæ mi fili.
Fac per deum ne tuam ualitudinem negligas.
Esto de te fili curiosus.
Succurre anxietati meæ: quam de te capio.
Sum de tua ualitudine semper suspecta.
Nihil plus appeto: q̃ sp de te qcq̃ audire.
Te mihi serua mi fili diligenter.
Euitato rixas: contumelias & conuitia.
Si sanus ad me redis: satis te litterarum hausisse ducam.
Sum assidue de te in ambiguo: ne quid tibi accidat.
Si me uiuam esse uis: fac ut tibi omnia pro arbitrio sint meo.
Quod a superis die noctuq3 opto: prouide semper: ut omnia tibi bene succedant.
In omni re tua deum aduoca tutorem. atq3 defensorem.
Inter omnes curas tuas diuinis incumbe monitis.
Audi me fili. & cum ualitudine cito ad me regredere.
Tam te doctum nõ expecto q̃ pater. modo bene ualeas. & otius huc reuertaris.
Quæris quid primum abs te uelim. ut a periculis caueas. quid secũdum. ut ualeas quid teritum. ut redeas.

Titulus. xxv.

Filialis Familiaris.

e T si scio pr̃ optie. nihil te mihi cõsuluisse. quod ñ sit oraculo Apollinis uerius. duxi tamẽ meaꝝ eẽ ptiũ: ad ea: q̃ scripsisti: ñ nihil respõdeř. Accepi oĩs tuas admõitiões eã in sñiam i qua ꝓlatæ sũt. Quid. n. cẽseř possũ de me patrẽ ñ itelligeř lõge melius. q̃ mihi ꝓ ætatẽ liceat. Nõ ab re iqt Aristoteles. ñ eẽ iuuenẽ moralis disciplinæ auditorẽ idoneũ. cũ uiderit iuuẽtuti rationẽ. ad degẽdã uitam aut nullã. aut paruã esse. sed tua pceptio ñ solũ paratissima fit mihi uia. ut a uitiis abstineã. sed ad capessẽdã uirtutẽ assiduus stiulus. audiã ut iubes lĩaꝝ doctores: nec curabo mĩus. ut agesilaus istituit. eẽ

Philosophus q̃ scire philosophiam. Assequor enim cõiectura sine moribus litteras ꝓdesse paꝝ: plurimũ ãt uel sine lr̃is bonos mores Si quid interdũ erraui tu familiaritatibus ascribe pessimis. Nam ut apud Hieronymũ illud apostoli reperitur: quod est. a poeta usurpa tũ Græco. Deprauant bonos mores colloquia mala. Vale. ex Medio lano. yi. calendas Februarias.

Filialis Familiarissima.

n On nescio q̃ te cruciet mater pientissima quod istinc absim: in urbeq; uerser factiosa. Vereris assidue. ne qd qđ nolis ac cidat. L aborare aũt me mirũ doles. sed ne te macera mater. Nullo sum in discrimine. At neq; labor ẽ ullus: inter cõmilitões studioꝝ esse: ubi nulla fit: nisi de uirtute disceptatio: sed nec ea cõcertationis instar. Cõmẽtamur de rebus honestissimis qq; doctus loquitur: pal mam refert h oc est gloriam apud eos qui nos audiunt. spero autem ad uos me q̃ primum rediturum: at ea laude confirmatum: quam pa ter optat. I nterea tu non negliges: ad me sæpe de tuo patrisq; statu deq; nostrorum ualitudine quicq̃ ad me scribere. Vale Ex Medio lano. y. calendas Februarias.

Filialis Grauis.

m Vlta paucis es cõplexus pater optime: nec pauciora mater ẽ pientissima ꝓsecuta qbus si nõ obtemperarẽ: ferreus sim: & ut apud Virgiliũ illud ẽ: aut duris de cautibus ortus: aut inter hirca nas tygres enutritus. Ad Matris cõsilia (q̃ omnia in mea curãda ua litudĩe: sita sũt) ñ multa respõdi: ne magis in corporis ualitudine q̃ in mẽtis sanitate q̃rẽda uideat attentus eẽ. ne tamẽ hãc ullo cõficiã dolore: post ingenii studia: doctrinæq; p̃cepta uis mea omnis in ua litudine sinceritateq; mẽbroꝝ cõstituetur. Ad ea uero. q̃ cumultatis sime sunt abs te scripta: qd respondeã aliud: nisi ꝙ ea sum uolũtate ut nihil negligã: qđ tu mihi seruandũ decreuisti: Erraui quãdoq;: fa teor: pateq;: quod apud Terentiũ legitur ꝓ peccato maximo paulu lũ supplicii satis fuit sed neq; nimia indulgẽtia: ut Hieronymus in quit: me tibi perditum eẽ ducas: nec ꝓpterea quod aliqñ peperceris uirge filiũ odisti. nã iis sũ parẽtibus ortus ut ab iis nequeã eẽ dege ner. Habui te genitorẽ: cuius sæminaria sint ĩ me cõiecta naturæ. Ha beo te p̃ceptorẽ: cuius assidue ĩstitutiõe ñ possim usq̃ errarẽ. Te ducẽ

sequar. Te uexillifeꝝ audiã: tuis hærebo uestigiis: ut uoluptates prætermittã cupis. an eas admisi: ut deseram libidines iubes an eæ me cũ habitãt. Mirantur certe hic multi ut in tam teneris annis sim a lasciuia impudicicia omniq; alienus imũdicia. sed nihil mihi eius modi mirabile sit. nã ut illud Crispus recte inquit. ubi intenderis ingeniũ ualet. nec quicq̃ tã difficile factum est (ut Terentius ait) quod uolẽdo facile nõ fiat. Decere dicis (cũ errare sit huius ætatis) erubescere uiros grauis. pœnitereq; peccati: quod Cato laudabat. Verum multo ꝑclarius duco nullã subesse cãm erubescẽdi: si nõ peccatur. nihil facilius ait Plato q̃ secũdũ uirtutẽ uiuere. Teneo memoria qđ apud Plutarchũ legi. Peryandrũ dixisse Corinthiũ: inueni: q secũdum naturam uiuat: uitium fieri difficilimum. Id ego sum aliqñ in multis: uel meoꝝ studioꝝ familiarissimis expertus: q cũ in pluteo solerẽt bõis artibus uacare quietissime. Puellaꝝ amoribus: inter mille discrimina diei noctisq; iactabantur: nec tã erãt primi sedati dolores q̃ cõcurrebant continuo plures. Horum cum bene rursus iterumq; rimabar uitã ac mores: comperiebam: plus esse difficultatis in uoluptate. q̃ curaꝝ laborisq; fuerint unq̃ in litteris cõsecuti Ab his didici uel in maximis negociis otiosissime uiuere: uel in meis (quas diligo) curis liberrime. nimiꝝ (ut scipio dicere solebat) nunq̃ mius uel solus sum: uel otiosus: q̃ cum solus: aut ociosus. Alloquor eos a quibus tu pater: cæteriq; didicerunt omnes boni. Cum his de uita mihi tenenda cõmẽtor. Hi mihi ante oculos & illos ponunt: quos ut pestiferam euitem luem qui a claris maioribus degenerarunt Cicerone ac Hortensio: & illos: qui clariores atauis uirtute facti sunt: quos imitor. Inter hos ꝑceptores philosophos & piẽtissimos tu quoq; multa disseris elegantissime pater: qbus pro uita uirili studiosius parebo. Vale Ex Mediolano. iiii. calendas Februarias.

Siuonima Filialia.

Parebo tibi pater q̃tum in me erit.
Nihil ex iis negligam quæ iussisti mater.
Quod uos mihi parentes præcepistis: omni exequar nixu.
Præcepta tua tam mihi sunt o pater iucunda: caraque: q̃ quod maxime.

Iubere uos modo parentes ero erga uos obsequiosissimus.
Ea parebo tibi pater mente: ut cognoscas q̃ te amem.
Quid poteris edicere mihi pater: quod non teneam.
Pluris tuam admonitionem facio pater: q̃ quicquid muneris in me quisq̃ uel maximus princeps conferret.
Es mihi genitor alter in terris deus.
In mente semper habeo fidissima quæ mihi præcipis.
Tam unq̃ a tuis de me diuertam institutis: q̃ a deo diuertere potest pietas.
Non philosophum te solum in hisce monitionibus uideor audire mi pater: sed numen quasi quoddam cælitus ad me missum.
Cumulatissime dixisti multa mi pater: ex media quidem ablata philosophia.
Tantum me satis facere mihi posse rear: q̃tum preceptis institutisq; de me tuis o pater satis fecero.

Titulus.xxvi.

Seruilis familiaris.

m Eum officium omne in obtemperando seruiendoq; situm esse debere: satis iādudum intellexi. Nec iccirco tuas iperatorias expectaui litteras: ut non fuerim ultro litteris occursurus: si peruenire fas fuisset. At cum tuū sit iubere: scireq; quid iubeas. ut Demosthenes dixit: meum autem arcana principis nō inqrere: at cū iuberet: nusq̃ refragari: tacui: expectauiq; diē designādā: iterq; tenēdū. Nūc præcepisti: ad diē cōstitutā essemus i castris: dieq; constituisti: prædam es pollicitus: animādoq; ad arma (ut ita dixerim) allexisti mentes nostras. Pro me duxi respondēdū me tā esse tuum. ut si uitā centies in rebus amiserim tuis: nihil me censeam meū amisisse. Nā si me seruum habes: si me ales si me tueris. instatuq; auges: quid est meū illud quod abs te non habeam? tibi non debeam. Satis est mihi pdæ: satis muneris. satis gloriæ. si rem egero tibi non ingratam: q te semper nos omnes tam gratum beneficumq; præstitisti. Bene uale. Ex Mediolano. iii. calendas Februarias.

Seruilis familiarissima.

q Vod meam laudes fidem ac taciturnitatem mi here: tuā humanitatem decet: non quærit mea seruitus: quæ (ut Terentianum illud est) mihi apud te semper fuit: & iusta & clemens. Accepi

semper abs te plura q̄ sim meritus:quod tuæ munificentiæ fuit offi
cium:non officii mei donum. At quod præcipias ac iubeas:ut sim
tuis in rebus(quæ hic aguntur)q̄ cautissimus:atq; unice diligens:fi
et:nihil ab me obmittetur quod meaꝝ sit uirium. Tu modo uide ut
istinc omnia huc concurrant ad rem efficiendam:ut pro filio non
desint libri:nec amictus. Prædiis adhibe curam:reditusq; fructuum
ad te referam. Vale. Ex Mediolano pridie calendas Februarias.

Seruilis Grauis.

i N omni mea uiuendi cupiditate præcipuum a superis mihi
munus hoc semp supplicaui:ut scirem possemq; sine fraude
ac dolis hero sic obedire:ut fidelē me posset seruū illū appellare:cui
gratulatur uerbis christianis dominus:quod super pauca fuerit fide
lis:ꝑmittitq; super multa se illū constitutuꝝ:nec eius unq̄ similem
dicere:ad quē serue neq̄ iqt Saluator. Quoniā eū cōseruoꝝ miser
tum nō eēt:& quē iussit in tenebras uinctum cōiici: Quid.n.sunt i
hoc homines orbe:nisi quisq; suā norit teneatq; mensuram?& ut
apud Horatiū legitur:sorte sua contentus quisq; uiuat:nec Epithia
bos:nec iugum caballus optet?Terētius ipse fuisse legitur Lucani
Terentii seruus:aquo quia & fidelis foret:& ingenio non tardiore:
præceptoribus litterariis cōmēdatus heri diligētia liberalitateq; ma
gnum euasit in uirum:atq; clarum. At Esopus pariter seruus fuit.
Quid de Ciceronis Scipōnumq; seruis?qui quidem omnes libera
liter educati non uernarum non Atriensium locis educati sunt:sed
pro filiis. Hanc ego munificentiam abs te consecutus sum here mi
optime:ut iam æque ac libertus possim agere. negociari proprias ha
bere. fortunas:nec iuris seueritati subiectus tibi quæram:quæ labori
bus nanciscor meis:qd possim tuo iussu efficere:quod nō debeam?
Sūt q putant indignum:sibi adominis officia commemorari:ut So
sias inquit ille: Istec commemoratio quasi exprobratio est immemo
ris erga me benefcii:malum certe hominum genus:cum sine hac
ego mēoria nolim uiuus eē. Quid.n.me mius ingratū iis.q de me
sūt optie meriti:ut Ambrosius admōet:eē faciet?q̄ si habeā i memo
ria semp illius in me beneficia. Tūc & meam ante oculos conditio
nē habebo:nec me fugit. quis essem prius. que; herus me tot affecis
set muneribus. Tolero si quid durius uidetur in uita. Domino ma
iores ago (& si possum) refero gratias: si quid contingit melius.

Idipſum ab Homero didici: cũ tu me ab ineuntibus annis: here mi optime imbui bõis artibus latine Græceq; curaſti: ut is optimus me rear dici ſeruus: q ſeruit officioſe ac ſponte. Nõ ego igitur coactus ad ea ꝓuocor quæ tu iubes ſed ultro: & cũ aliquem adiicis ſtimulũ: equo ſponte currenti chalcar adiũgis. Nihil eſt tam aſpeꝝ. duꝝ & cũ periculo: quod mihi leuiſſimũ eſſe nõ uideatur: nõ ꝑte faciam. Hæc enim oſſa: hi nerui: hic ſanguis: hic ſpiritus: hæc demũ omnia: quibus uegetor. alor. uiuo ſentio. ſapioq; fortaſſe (aut non omnino inſipio) tua ſunt omnia tibi dedita: tibi dedicata: ſeruiq; obligatione deuincta & obnoxia. Tuũ eſt in imperãdo mũus. Ab me attinet audire tantum: q̃ iuſſeris: at continuo quod in me fuerit: exequi: & ut illo utar Virgiliano: tuus eſt mi dñe quod optas. explorare labor: mihi iuſſa capeſcere fas eſt. Tu me paſcis. Tu me uiuũ tueris. A te mea pendet ſalus: Tue uoluptatis tuæ uitæ. Tuæ laudis par eſt mea. Si tu bene: ualeo quidem bene. Vbi angeris & maceraris: & affligeris: omnis tuus uel luctus uel mœror: uel gemitus ad me attinet. In qua tu fatoꝝ ſede uerſaris: ea eſt cõmuniſſima mihi Quid ſeruo cũ domino. Quid homini cũ deo. Nam tu quoq; meus es in terris deus. Te iſtar adoro nũinis. Neq; te magis iratũ metuo: q̃ Iouis fulmen: nec magis placatum lætor: q̃ cum omnes ſuperos fautores mihi duco. Accepi autẽ conditionẽ per litteras abs te miſſam ea fronte: q̃ Domitianus legitur ſpectaſſe Thymelem deriſoremq; latinũ: apud Martialem: aut Iupiter a Marone fertur ſubriſiſſe ueneri: quo uultu ſerenat tempeſtates: q̃q̃ ſatis eſt impar ſimilitudo. Ad ea quæ mãdaſti: ſic me accingam: ut intelligas: nihil me facere pluris: quam ſi pareo tuis de me inſtitutis. Nunq̃ inuenies me minus uel pronum uel promptum in rem tuam: q̃ cũ ago meam propriam. Quod me at admones: a tuo caueam filio: ne qd deterat tibi de re tua: domi ſũ Nõ me fallet: nec alliciet in ſententiam ſuam: ubi tecum non ſenſerit Fruſtra laborabit: uel pollicitando uel terrendo quod dicis. Nec. n. factus ſum puer q nucibus inducar: nec auis: quam terreat. Bene uale. Ex Mediolano calendis Februariis.

Sinonima ſeruilia.

Parebo tibi perlibenter.
Vt iuſſiſti faciam here.
Nihil ex iis quæ præcepiſti prætermittam.

Ero in obediendo & nunc & semper paratissimus.
Habes seruum in te me domine fidelissimum.
Quæ tua causa committitur mihi:eam abs te geri censeto.
Tam tibi debeo here mi:ut assidue in soluendo uersatus tuis de me meritis nequeam satis facere.
Nulla res iucundior mihi eẽ põt:q̃ si tibi obsequor ut cupis
Modo tibi seruiam lætus sum.
Non mutem meam cum ullo primate conditionem dum tibi rem gratam efficiam.
Quid esse mihi ualet in uita iucundius:q̃ si mea cũ industria gratificor Domino tibi meo:
Fac quod malis de me periculum:inuenies seruum nullũ unq̃ fuisse sui heri obseruantiorem:q̃ ego sum tuus.
Abhorreo ab omni seruorum ignauia:cum re tua studeo fidei ac uigilantiæ.
Nihil esse duco magis meum q̃ si tibi obedio.
In hoc est mea omnis deposita uiuendi ratio:ut qui tuus sum abs te pendeam & fide sim erga te diligentissima.

Titulus.xxvii.

Clientalis familiaris.

SI uelim(ut in tuam clientelã traductus sum)meis in te officiis satis facere:nec ingenio satis mihi sit hoc exili:nec oratione hac ieiuna nec uiribus huius corpusculi mãchis. Nã(ut Cicero perpulchre docet)seruorum loco successerunt apud priscos cliẽtes i patronos:nec iniuria. Quod eni ẽ officiũ dominorũ in seruos:idẽ & multo quidẽ maius patronorũ i cliẽtes extat. Debẽt cliẽtibus. Patrõi tutelã.defẽsionẽ.auctoritatẽ.gratiã(ut Plato constituit)quod prius apud lacædemonios instituerat Licurgus.debent deniq; cibum si clientes non habeant. Quamobrem iure optimo Iuuenalis sue tempestatis patronos iprobat dicens. Vestibulis abeunt ueteres fessiq; clientes.uota q; deponunt:q̃q̃ longissima cenæ. Quare cum tuus iamdudũ sim cliens:te nũc patronũ oro primũ:ut mihi crebro iubeas.non secus:ac seruo:mox ut rem meam(de qua sæpius ad te scripsi tuearis:adiuues.dirigas.nihil omittas:quod ad defensionem attineat causæ. Quod & scio te penitus:uel me reticente curaturum magnitudini tamen tuorum occurri negociorum:ne quando minora

maioribus cedant. Scis: q̃ me coquat res ipsa. q̃q3 me curiosum opor
teat esse. Bene Vale. Ex Mediolano. iiii. Nonas Februarii.

Clientalis familiarissima.

e Go tuus sum cliens: tu patronus es meus. Nihil meũ ẽ qđ ad
te ñ pertineat Agit̃ ut ñ nescis istic mea causa de iis prædiis:
quæ iure posco hereditario Exerce ꝓ ingenii tui doctrinæq3 ꝑstãtia
quod uoluere iuriscõsulti patronatus ius eẽ. Vt.n.creatus abs te cen
seo quãdo me in clientelam admisisti: sic mihi nõ cõsiliũ debes so
lũ: sed fauorẽ ac auxiliũ. Fac ut oẽs itelligãt: q̄ eum te mihi ꝑstitisti:
quẽ solitus es hactenus reliquis ꝑstare clientibus. Nulli enim cedo
beniuolentia in te singulari: ac incõcussa fide. Sunt alii fortasse ti
bi cliẽtes ditiores meliores corpore: nobiliores generẽ. at nullus amã
tior. Ex Mediolano tertio nonas Februarias.

Clientalis Grauis.

c Vum cliẽtes haberet Siculos Cicero: dicebat se nõ minore Si
canos seq fauore deberẽ q̃ romanos: cũ cliẽtelæ iter prima po
tissimaq3 fortũæ bona solerẽt numerari. Alchbiades aũt ille tãtus
uir: & imperator: nõ existimauit cõtra legẽ fieri: si cũ imperio cliẽtes
Focaces tuerẽt. At Mylciades in Lemnũ: les bũq3 idẽ factitasse phi
bet. Quis enim uir bonus nõ amet cliẽtes: quos uidet in se paratos
non minus q̃ filios? Quid si filii nõnũq̃ deserũt ea tempestate pa
tres: qua deberent in eos esse piẽtiores & caritatis pleniores? At cliẽ
tes inuẽti sunt nũq̃ patronos dereliquisse. Quare iam trito dicunt:
illud Aschlepiadeũ: filiũ da mihi bonũ: seruumq3 fidelẽ: cliẽtẽ sem
per ego reddam optimum: Itaq3 cũ Rome inuenti fuerint serui ma
li sediciosi factiosi: a cliẽtibus est adiuta respublica. Societati sũma
debetur fides: multo clientelæ maior. Nam ad tempus interdum so
cii: perpetui sunt clientes. Socios nõnũq̃ eos iungimus: qui hostes
aliquando fuerint. ut & apud Grecos: & apud latinos legimus plu
rimos. At cliẽtes nũq̃ asciuimus nobis: nisi quoꝝ & cognita fuisset
erga nos beniuolentia. fides ac deuotio: & quos intellexerimus no
strum assidue studiosos. Itaq3 cũ mea iamdudum familia sit om
nis in clientelam traducta tuæ domus: ut a uestra & salute & fortu
na. pendeat & salus & fortuna nostra: quod primũ est: cupimus ut

exerceas in nobis iuspatronatus iubeasq; uel maxima cuncta.qbus nostras intelligas partes exerceri posse.ut intelligas.q̃ & tui simus. & cupiamus in rebus tuis operã nostrã exhiberẽ. Deinđ uero cũ mea istic agatur nõ mediocris causa.sed qua nõ parũ ãgor atq; affligor cupio ut patronus es ita me sic adiuues.& tueatis non me latet.qua ualeas apud principẽ istum.& auctoritate & gratia qualisq; soleas in amicoꝝ eẽ causis.Prætereo quod debes cliẽtẽ patronus adiuuare. Fac supra q̃ debes.quod potes.nec primittas me fraudari cuiusq̃ nequicia. Malus ẽ.cũ quo agitur mea cã.sed longe peior ẽ prætor urbanus.q pecunia corruptus.non aduocati minus officio fungitur q̃ arbitri. Rem habes.eam adiuua. Vale Ex Mediolano pridie Nonas Februarias.

Sinonima Clientalia.

Adiuua me clientelem patrone tuum.
Debes mihi patrocinium.qui tuus sum cliens.
Omnis clientela in tui est patroni manu.
Quis meam suscipiat causam:nisi tu patronus.
Abs te pendet mei clientis spes omnis.
Patronatus officium abs te postulo.
Faciens rem patrono dignissimam.si me clientem non deseres.
Quid potest ab ullo certius & officiosius sperati.q̃ ab eo qui patronus est ut tu meus officium clientelæ debitum.
Ois mea spes in te sita mãet.q clienti mihi patrocinium debes.
Nequeo mihi hac in cã desperare.cum sis mihi patronus.
Tu solus metum hac in re totum adimis.cuius sum cliens.
Quid potest a tanto patrono quantus es contingere mihi ñ optato
Facies tu certo scio. in me quod patronum decet in clientem:
Hoc abs te postulo:ne te patronum esse meum sis oblitus.
Quæso ut solita in cæteros:sis etiam in me clientem diligentia.
Cum exercueris curam in hac re tuam omnem:eris in clientem officio functus.
Commendo me cliẽtẽ fidelissimum tibi patrono diligentissimo.

Titulus.xxyiii.

Disciplinalis Familiaris.

i Amdudum preceptor mi doctissime cupiebã te corã affari:& ut illud ẽ Marõis Veras audire & reddere uoces:At posteaq̃

id nondum per locorum interualla potui consequi: per litteras pro sequar: nec lõgiorem temporis inter capedinem: in hanc sitim extin guendam admittam. Sunt qui dicant: non esse latine dictum perpe tuitatem cum Cicero utatur hoc in officiis uocabulo: neq; probẽt a causidicis nullitatem dici processus: cum tamen nullam esse rem: iu risconsulti uetustissimi dixerint. Quid hic sentias expecto. Genito rem. genitricem: natũ gnatũq;. non dicẽdũ affirmant alii: sed patrẽ matrem: filium. ac filiam. Alii uero non esse minimorum titulos ut dicantur egregii: aut singulares. Alii uæhementius improbant: si qs famosus aut gloriosus appelletur. Quæ autem coniunctionem: nõ nisi breuitate punctorum scribi posse latine asserunt at quæ relatio nem expresse. Idemtidem q̃ & quod differenter a relationibus: & cum coniunctionem a præpositione & plæraq; talia. Ego tuæ imita tionis cupidissimus: a cuius scola (tanq̃ a platonica pendeo) tuam in his singulis sententiam expecto Malo enim erare tecum) ut Actici dicebant cum Platone q̃ cum reliquis bene sentire. Vale. Ex Me diolano Nonis Februariis.

Disciplinalis familiarissima.

qVæro abs te præceptor humanissime. ut Gazophilatium ex primas: quo differat a Thesauro: an idem sit? Quis proprie Architriclinus censeatur: quis Choraules? Habemus enim quosdã hodiernos interprætes: rerum & linguarum pariter ignaros. Quod ei sit urbi nomen: in qua corpus & reliquiæ Diui francisci seruant̃. A quibus fuerint Mediolanum. & Bergomum: urbes cõditæ? Quæ sit differentia inter intra & in? Quæ sint propriæ uoces latinæ dic tæ rhanarum: equorum. asinorum. boum cæterorumq; huiusmodi? Hæc si declaraueris afficies me uoluptate incredibili. Tu iube ac me ama. Ex Mediolano. viii. Idus Februarii.

Disciplinalis Grauis.

u T illo utar Iuuenalis: qui præceptorem loco uoluere parentis esse: uiri fuerunt non pietate minus gratitudineq; singula ri: q̃ innata quadam de litteris bene sentiendi cupiditate: ac assidue quæ didicissent: memoria repetendi: Vt enim a patribus sumus: sic a præceptoribus bene sumus. Ab iis uiuimus: ab his aũt bñ uiuimus

Quid si bene simul & beate: Quid enim (ut Aurelio placet) aliud est bene: ac beate uiuere: q̄ illa & discere: & tenere: quibus æternitas gloriæ comparatur. At a quibus aliis has emunt mercimonias uiri: q̄ a præceptoribus. Ab his discimus non loqui solum: quo a mutis differimus animātibus ac brutis: sed eloqui: quo nos Cicero cæteris hominibus nos docet antecellere. A prisciano grāmaticē. Beda. Phoca Capro. Marcello. Varroneq; ab Hermagora. Hermogene. Eschine lysia. Demosthene. Aristotele. Isocrate. Cicerone. Cathoneq; rhetoricen accipimus: ab Orpheo Musæo. Hesiodo. Homero Pindaro: Aristophane. Euripide. Sophocle. Marone. Ouidio. Horatioq; poeticam: ab Herodoto. Thucidide. Polybio. Plutarcho. Liuio. Salustioq; historicam a Seneca. Quitilianoq; declamandi modum: & ab aliis singulis singula nr̄is moribus uitæq; necessaria: cū q̄bus nedum cogitemus omnia modestissime dicamusq; politissime ac plurimum elimate: uerum ēt faciamus consulto. æque. sancte. pie. religiose quibus uirtutum gradibus hinc nobis ab inferioribus ad superiora paramus ascensum: & cum in terra corpora uiuant: in cælo mentes pascantur. Nunc igitur: cum te absentem animo speculor: atq; nō secus: ac præsentē in tueor: non aliū uidere uideor: q̄ eū: a quo ex nihilo factus sim aliq̄s. Tu me non minus bonos docuisti mores: q̄ bonas artes. nec minus (ut admonuit Lactantius) Curasti: ut saperem: q̄ ut scirem. Ad te redeo: cū quicq̄ ambigo: a quo utpote peritissimo q̄ram & uerborum rationes & rerum. Quedā de uerbis dubitamus: melius nec ac latinius quarto calendas: an quartū calēdas dictū sit. Quid proprie sit eiulatus: quid gemitus: quid singultus q̄d planctus Quæ inter recreare. consolari. leuare. ac reficere sit differētia: Quædam de rebus ipsis. Nū epicuri s̄nia sit ullo pacto de uoluptate tolerabilis: cum & a Cicerone tātopere damnetur: & ab iis omnibus qui Ciceronem secuti sunt. Quædam de nominibus: Nū recte scriptū sit in officiis Aristotelem & Isocratem: quorum uterq; suo studio delectatus cōtempsit alterum. Quædam de historia. Nū Dido potuerit Eneam amare: Sin id minus: q̄d hoc exponat figmenti. Quædā de poetica: fuerint ne qui ante Homerum & Hesiodū scripserit cum Philon id iudeus negare uideatur. Hæc discipulus a doctore postulo. Tu responde: ac Vale. Ex mediolano. vii. Idus Februarii.

Sinonima disciplinalia.

Doce me mi præceptor.
Ne sis in me docendo difficilis.
Adhibe in me instruendo diligentiam.
Fac ut non graue sit:discipulum admonere.
Præceptis elegantiæ tuæ discipulum imbue.
Nulla me maiore affeceris uoluptate:q̄ si sis in me docēdo assiduus
Ero incredibili abs te munere donatus si me doces.
Quid potes in me conferre præstantius:q̄ eruditionem.
Tu plane me beabis:cum docueris egregii quippiam.
Quotiens in me defatigabere:totiens tibi plus debebo:q̄ si me omni thesauro feceris q̄ ditissimum.
Est ne quicq̄ abs te mihi dono dandum: quo te munificentiorem exhibeas:q̄ si preceptis me bonarum artium institueris.
Adhibe in præceptis erga me curam:si uis me tibi perpetuo deuinctissimum esse.
Cum te rogo plurima:ne sis in me docendo durus.
Ego te quando me doces assidue:numinis instar colo.
Te supplico per immortalem deū:respondeas ad hæc q̄ sæpe q̄ro.
Facit doctrina tua ut non sim negligens in quærendo semper quicq̄ ambigui.

Titulus.xxix:
Doctrinalis familiaris.

q Vod me ames:equum est. Amaris enim ab me supra modū. Sed ne prolixitate uerborum tempus teram:cum sententiarum potius opificem:q̄ uerborum sapientem esse decere:doceat Augustinus:ad ea summatim respondebo:quæ postulasti. Perpetuitate utūtur:uel obseruatores latinæ linguæ in iis:quæ ad philosophiam attinent:siquidem commodiore uocabulo ea sententia nequit exprimi Vt enim ab æterno formatur æternitas:sic a perpetuo perpetuitas: At cum licet oratorem amplius loqui:utendum est consuetis immortalitate æternitate. Sempiternitas & perpetuitas philosophica sunt: necnon & hinc procedentia uerba perpetuare sempiternare. At si apud poetas reperiantur:quibus carminis est difficultas:toleratur:ut & apud eos genitor:& natus:& apud comicos gnatus. Refert enim

& iter ipsos poetas: heroice ne quisq̃; scripserit: an elegiace: an saty rice: an bucolice: cum hæ carminũ diuersitates uaria soleant admit terẽ uocabula Satyrus caballũ dicit: nõ heroicus: at sonipedẽ. Vt apd Maronẽ. Stat sonipes & fræna ferox spumãtia mandit: at carnipedẽ quem satyrus monychus: ut Iuuenalis: aut q̃tas iaculetur monychus hornos. Nullitatis dictio bona est Egregium uocat Tullius cæsarem nec põt præstantior q̃s q̃ dici: q̃ egregius: mõ titulus adiiciatur artis: ut egregius uocetur philosophus. aut orator. aut prĩceps. Singularis eadem habet rationẽ: dum ne uulgi mos addatur superlatio: quæ sta re non potest cũ plusq̃ singularem dicere ualeamus nullum: cũ ex pluribus singillatim uisis delectus hic unus sit: ut Tullius uix singu lis ætatibus singulos inquit tolerabiles oratores extitisse. Breuiatio nes aũt ac punctuationes nouiores iuenerẽ: nõ prisci. Omnia possũt latinissime plana scribi: nec errabitur modo quæ relatio diphton getur cõiunctio uero minime. Cum autem a cum nihilo differt nisi quadam nouorũ quorundam supstitione: qui (ut Tullius in Græcos ait) ne parum multa scisse uiderentur ea interdum conquæsierunt quæ nihil ad artem attinebant. uel inanis arrogantiæ causa uel spe lucri: uel ut ars difficilior cognitu uideretur. Hæc habes. Ego tuus sũ audenter eiusmodi pete. Ex mediolano. yi. Idus Februarii.

Doctrinalis familiarissima.

GAzophilatium mi fili (non secus enim: ac filium te diligo) a gaza uocabulo Persico quod censum significat: & phylago unde philace: hoc est seruo & custodio compositum: custodiam de clarat hodie ecclesiastici quidem census. At apud ueteres gaza pro omni capitur censu: ut apud Maronem Arma uirum tabulæ: & troia gaza per undas. Architriclinus ab archon: idest dominus: & triclios hoc ẽ aula: dominus dicitur aulæ: quæ nos præfectum uocamus hos pitio. Choraules autem chori dicitur ductor. De diui francisci urbe: axem respõdeo: cuias & Propertius fuit. Mediolanum & Bergomũ Suidas docet a Gallis ædificata. Intra ueteres dicebãt ultra uls. citra: cis. Tra uero ad Euphoniam est additum ut Gellius docet. Rhanæ cohaxant: equi hinniunt: Asini rudiũt Boues mugiunt. Ex Medio lano. y. Idus Februarii.

m Vlta breui cōplexus es mi fili:qñ me patrem appellas: nec immerito quibus & igenii tui fecunditatem expssisti:& studiorum assiduitatem & tuā in me pietatem. Lætatus sū mirifice qui tantū peperim fructum.tam suauem:tā nectareum ·Quod ad rem attinet quartum calendas sine præpositione non inuenitur latine dictum:ut Cicero ad Tertium calendas hoc studebam & de eo intelligitur:quod futurꝫ & paratum describit tempus. At quarto calēdas de presenti iam tempore scribitur:ut idem Tullius:hæc scripsi Idibus mane. Eiulatus est sic a muliebri uoce tractum:uel a molli uiro cum in funere fit clamosa lamentatio:ut in bestiis plerisq; pariter a uoce originem capit uerbum:ut ul ulatus in lupis latratus i canibus cuculatus in cuculis. Gemitus est qui uel uiros decet quodā admixtus in funeribus moderamine. singultus mutatione litterarꝫ ab igultiēdo eiulatu dictus ē:ubi præ pudore ñ emittit clamor. Plāctus muliebris ille clamor ē cū lachrymis in mœrore. Nā mœror ē egritudo flebilis de eius morte:q nobis carus fuerit:ut Ciceroni placet. Leuarē dolorē suadendo leuiorē efficerē: At recreare. ac reficere ñ solū ē facere leuiorē:sed persuadendo in primā reducere mētē. Cōsolari autem est:spe proposita maioris uoluptatis ægritudinē de mēte delere:ut apud Virgilium Venus se dicit solari se solitam casus troiāos spe promissorꝫ iouis. Epicurus(mea quidem sententia(uir fuit doctissimus:& haud qualē impbāt multi cū Cicerone. Posuit summū bonum in uoluptate. Quid aliud ē beatitudo:q̄ idelebilis uoluptas? Quid apud nos paradisus:q̄ uoluptatis locus:si Cyrechaici constituerūt summū hoc bonū in indolentia:nōne melius Epicurus i uoluptate:cū uirtus i operatione pfecta)teste Aristotele)sit cum delectatione: Quid uera Christiana fides nobis pollicetur inquiens: Gaudete & exultate:quoniā merces uestra copiosa est in celis. Vir qui post obitum nihil censeret permansurꝫ ñ triuisset in scribendo tempus:ut ille:qui quadrigenta septuagintaquattuor librorꝫ ædidit uolumina futuræ gloriæ imortalitatisq; studiosissimus. De Aristotele intelligitur & Xenocrate: quorꝫ uterq; suo studio delectatus ē:Dido statuit Carthaginem annos circiter triginta prius q̄ fuerit urbs Romana condita ab æneæ successoribus annos quadringētos aut paulominus:post interitum æneæ: Figmentum illud omne apud

Virgilium p æneã Romam significat: p Didone Carthaginem q̄ nouitate ac similitudine delectata. qđ pfugi Troes condiderint urbem ut & Dido profuga: primū & dona misit: & cum Romāis maximā cōtraxit beniuolentiā. Mox quia Romani amplificare cupiebant imperiū: a pœnis recesserūt: quare Carthaginenses sibi mortē asciuerunt: triplicique uulnere sunt cōfossi. hoc est triplici bello punico eneruati. Ante Homerū & Hesiodum scripsit Orpheus qui audierat Linum Thebanum: qui quidem Linus Cadmum Agenoris habuerat præceptorem. At multo antea perhibentur scripsisse poetica: & apud Egyptios uulcanus & pleriq; profetæ: & belli Troiani tēporibus sibylla. Nūc ad ea respondi singula: que petieras. Cæterū est ut perseueres: nec te unquā querere pudeat: que nescis: cum multo nescire sit turpius. Ex Mediolano. y. Idus Februarii.

Sinonima doctrinalia.

Ita fac mi fili semper roga.
Vt multa discas: quærenda sunt plurima.
Nihil est tibi temporis terendum: ut discas assidue.
Si percunctaris p̄ceptorem semper: nūq̄ te pœnitebit.
Fies summopere doctus: si semper quæris.
Efficere peritissimus si studebis. & quæ n̄ intelligis: postulabis
Si nescis fœdum est: si quæris pulchrum.
Quid magis discipulum decet: q̄ aliquid assidue quærere:
Nihil magis est discipulo proprium: q̄ ut quærat a doctore aliquid assidue.
Si fabri simus fabricando: multo magis docti rogando ac exercēdo
Magnus eris in litteris si semper aliquid audis.
Non ut te scire putes (fies doctior) sed ut assidue aliquid discas.
Ne te pudeat scire uelle: quæ nescis.
Illos non audias quos pudet magistros audire: cum maiores natu sunt.
Ab illis qui uel senes audiebant bonarum artium præceptores: exēplum tibi uendica.
Nihil in homine ignorantia turpius ē: sed turpissimum pertinacia.
Debes semper uidere multa: & quæ non tenes sciscitari.
Haud difficilis in q̄rendo sis: ubi doctorem facilem habes.

Munificalis Familiaris.

m Vnificentia illam esse uirtutem Aristoteles docet:quæ maiores ac plures sibi uendicat amicicias. Conciliantur enim munificis populorũ animi:fiuntq; in eos omnia hominũ genera deditissima: Id ego cõsyderãs sæpe in eos me præsertim esse debere me munificum duco qui uiri sunt & docti & boni:qui merentur oẽm munificentiã. Ex eo℞ enim memoria:nunq̃ excidunt munera:& a nobis factum est opus quod sp laudaturi sint:q̃ recti quippiam sentiunt. Scio q̃tus sis:q̃q; doctus:q̃q; multo merearis plura:q̃ tibi dono dẽ. Cuperem posse tanta ministrare tibi:q̃ta me cogeret incredibilis tua uirtus. Sed ubi uoluntati non satis fiet:facultatem admittes & æqua mente feres:paruam hanc esse largitionem meam:q̃ fortũæ debilitas tenuiorem fecit. Vale Ex Mediolano.iiii.Idus Februarii

Munificalis Familiarissima.

e O contentus sic munusculo:quod ad te dedi:nec eius paruitatem exiguitati uoluntatis:at facultatis ascribe: Sum enim ea in te beniuolentia:ut nihil ad te dare tñ me posse uideam:cui ñ sint assidue defutura q̃ plurima. Mereri autem maxima te quæq; ñ nescio:in quo tam diuina potius q̃ humana sit uirtus. Accipe q̃ familiarissime quod in me fuit:& cuius rem minimam animi magnitudo maximam faciat:Non quæ data sint animaduerte:sed qui dederit. Bene uale. Ex Mediolano.iii.Idus Februarii.

Munificalis grauis.

t Heophrastus largitionẽ inqt.fundũ nõ habere. Qui dat.n.(ut Aristoteles docet)si liberalis & haberi uult:& esse:sciat liberalitatem a dãdo dictam eẽ. Nam philotimia uocatur apud Græcos quippe quæ amicos honoret:uel amet honorare. Quod si Platõe teste honoramus aliquẽ in uirtutis testimonium:manifesto constat huiusmodi honores muneribus ab iis esse implendos:a qbus in primis solent:ut ab habentibus facultates:expectari. Principes enim:ut ditiores sunt reliquis:sic & fortunas habent:quas donent propensiores. Quare ne sua largitio fundum habeat recte admonet Theophrastus.ut nihil in principe turpius:q̃ au℞ uel cumulare uel cupere: ita præclarissimum in iis est:ut multa donẽt. Arati. Sitionii laudatũ est illud in suos ciues munificentiæ genus & Cæsaris in ærario per

populũ partiendo: & Cyri: q̃ liberalissimus fuit in largiẽdo magni ficẽtia: qd ꝗ nobis dicturos eẽ multos opinemur: si cũ admodũ pau ca paruaq; possimus: ut multa donemus & magna. Nolim ab aliis rapere: ut aliis donẽ: ut illud iprobat Tullius. Sed malim debere sp plurima: ut habeã unde multo elargiar plura Quam me delectat ĩſ põsum illd Curii. Nolle romanos auꝝ: sed auꝝ habẽtibus imperare uelle. Quã eo fabricii lætor: cum a Samnitibus auꝝ uoluit dicens ĩ digne sibi uisum fieri: si ab illis ea caperet: q̃bus eis usus eẽt: cũ ipe nesciret uti. Qua sumus uirtute simillimi supis alia magis: q̃ libera litate: Quid ãt in principe fœdius: q̃ si thesauꝝ augeat: instar Crœ si Lydie regis. aut Mydæ: aut Phinei: q̃bus thesauroꝝ magnitudo plurimũ obfuit: Ego dono & libenter & sæpe & illis ĩ primis: q me rẽtur cũ uirtute: meq; ad donãdũ inuitat. Accipe quod minimũ ad te dedi nec rei tẽuitatẽ potius: q̃ uolũtatẽ specta. Si. n. ad ea: q̃ te de cẽt: & q̃ tuæ debẽt laudi: hæc cõferas: nihil acceperis: munus corruat Si meã mœtiris facultatẽ: supplebit uolũtas: qđ defuit largitati. Ad hæc aũt neqñ mea negligas: te hortor aliqñ ad me scribas ñ nihil: ut intelligas: q̃to ab me plura sis habiturus: q̃ ab illis q me multo sũt ditiores: maioresq; principes. Cognosces Platonicũ illđ: nõ in ipe rio: sed in m̃te cõsistere principatũ. Audio & tibi filios eẽ. Filiæ si nubẽt eis institui dotem. Filios quot ad me dederis curabo apđ me q̃ liberalissime: ñ æducari solũ: sed erudiri ut meã erga te: tuosq; om nis cognoscas beniuolẽtiã. Si qd est autẽ: aut nunc: aut deinceps qđ aliud ab me postules. fac ut sciam. Nihil es a me frustra petiturus: Vale. Ex Mediolano pridie Idus Februarii.

Sinonima Munificalia.

Accipe munusculum ea mente: qua dedi.
Paruitatem muneris magnitudo nostræ compenset uoluntatis.
Indulge dono: si meam non exprimit mentem.
Pro mea facultate donum capis: non pro animi magnitudine.
Si tanta res esset mea: q̃tus est aĩus: maiora longe caperes.
Habes a me signum animi non ingrati.
Non quæ te deceant: dedi sed quæ possim.
Scio quæ sis meritus: at tu non nescis q̃ta sit facultas mea.
Si tuam mœtiris uirtutẽ: fac ut & q̃d ego possim non prætereas.

Debeo tibi maxima:sed cogit impotens tenuitas reddere parua.
Nihil est:quod plus cupiam:q ut habeas ab me quæ meritus es.
Tanta est tua uirtus:ut uel cum sanguis meus ac spiritus dono tibi datus sit:debere adhuc me tibi sciam alia.
Nullum seruarem in largiendo tibi modum:si possem rem animo suppeditare.
Fieres a me q̃ ditissimus:ubi fortuna uoluntati meæ(quod uellem) ministraret.
Fer æqua mente:si non misi:quod uellē munus ad te:sed qđ potui.

Titulus.xxxi.

Iuridicialis familiaris.

c Vm illud sit Iudicis ꝓpriū:quod apud. Demosthenē legitur ut nec amore. nec odio:aut alliciatur:aut ꝓuocetur:nō tā ego hac i cā mutuæ fauebo tuæ in me beniuolētiæ:q̃ meā seruabo fidem Hoc.n.a me poscit iurisdicio mea:ut nō alios corrigā:alios ꝑtereā: alios pdam:alios seruem. Vocauit i ius te me corā:ad ea quæ petiturus erat:responsurum Curius: Ad diem cōstitutam ñ accessisti:ut tuam damnemus cōtumaciā instat. Aut negemus ei ius exequi opus ē: aut te damnemus. Vtrunq; difficile:sed deterius illud.q̄obrem:aut huc accedas ē necesse:restituimus enim adhuc tibi ueniēdi respōdēdiq; locū aut post designatā diē:nō eris indamnatus. Dies aūt a nobis tibi sit deinceps ad.xiiii.designata calendas decembris. Cupio te adiuuare in iis oībus:q̃ mea sint ære:domo.subsidiis:amicis clientelis:at in iis:q̃ mea non sunt:sed legis:haud qcq̄: Aliud est eni priuatum amicū esse aliud publicam gerere ꝑsonā. Marcellū sp habes prætorem non nisi cum ius decreuit. Ergo fac ut uenias ne legem iratam experiaris. Bene uale. Ex Mediolano. Idibus Februariis.

Iuridicialis familiarissima.

a Ccedentem istuc parmenonē:qui te nostro in ius nomie uocat audies & deinceps nostris odedies idilate mandatis. Nā audiuit nos aduersarius tuus:ut nuncius iste tibi significauit. Ad te igitur petitionem hominis dedimus:ut respōsurus accedas. Nō erit id nobis ini ucundum:ut negligas:quæ iubemus. At si negligas feres contemptionis pœnam. Multabimus enim te in decimum argēti pondo:nec admittemus causam:cum in contumacem oīa iura clamant. Vale Ex Mediolano.xyii.calendas. Martias.

Lycurgus lacedomoniis leges tulit:ut si quis in ius uocatur(in stante aduersario)non uenisset:æque damnaretur:ac confessus quæ peterentur.quem ipso iure Cecrops dixerat esse damnatum At solon mitius apud Athenienses agens:rursus atq; iterum inqt uel contumacem ipsum:reuocandum esse:ut si causam more dixisset idoneam:admitteretur:Sin id minus & damnaretur aduersario debitor:& multaretur pro negligentia.Labeo uero uir doctissimus hoc addidit ut non redderetur moræ causa:ne forte mendaces fieri plures cogerentur ad damnationis seueritatem.Sed cum tertium in ius uocaretur:non ueniens decernetur ea confessus quæ intermina tus arbiter esset.At Scæuola doctissimus ille maluit pclive in absoluendum agere:q̃ difficulter in damnandum.Itaq; detreuit ius suũ urbibus esse:quod singulæ sibi dicerent Quod si iuberet urbs ulla damnandum esse:qui aut primum aut quartum non uenisset id obseruaretur.Nunc autem in hac urbe scis esse principis edictum: ut qui primum uocatus est:continuo non accedens damnetur ob id ad quod uocatur.Fabius quid abs te petat:istis accipies litteris. Est homo permolestius(nec id inficior)sed cui non sint iusticiæ partes denegande:quam nec ipsi malo dæmoni deus denegaret.Nam & alexander ille:rex tantus:cum quærebatur de alio quisq̃:unã occludebnt aurem ,quam se dicebat alteri seruare parti:ut utraq; audita rectius iudicaret.Amo te plurimum:sed ita quidem:ut agis ille respondit ad ea:quæ dixerat pater:qui iudex ẽ:personam exhibet in terris dei.Nullum in lege amicum hosti præfero:æqua procedo lance. Astræa illa me uirgo uidetq;:neq; Tytanas suos seruauit.Huc igit accede q̃ primum in ius uocatus:ad ea responde quæ petantur.hõe staq; sit causa tua:uel turpis.considera prius q̃ in eius disceptationem descendas.Melius est enim(pro Ciceronis sententia)nõ incipere q̃ ab incœptis turpiter desistere. Possunt facillime in arbitros compromitti causæ:Transigiturq; non difficulter inter omnes:cum euentus litium Quintilianus dubios esse doceat.Ni pactus id fueris:quod honesta tibi sit causa:nec tamen legum tenes ac ordinem udiciorum:causidicum tibi quære non Mathonis similem:qui te inuoluat perplexumq; in foro discruciet:nec eorum aliquẽ:de quorum inquit Seneca genere.Hic clamosi rabiosa fori iurgia uendẽs

improbus iras & uerba locat. lege tibi uirum bonum: qui possit (ubi opus sit) & arbiter interesse. Ordo autem causarum idem est: qui & rhetorum complectitur orationes. Nam ut exordiuntur hi: sic illi factum proponunt esse dicendum: ut & iudices attentos: & beniuolos faciant. Vt narrant hi: narrant etiam illi casus propositione materiã litis explicantes. ut hi diuidunt: illi partiuntur: quæ sint probanda. negata: positionibus: uel que affirmata sint in suam commoditatẽ traducẽda. ut hi confirmationibus totuplicibus utũtur: quotuplices sunt pertitiones: illi articulos ad probanda referunt: argumentationibus nituntur: rationibus legibusq; rem transigunt: Hoc differũt quod propositione: ratione. rationis confirmatione: ex ornatione: complexioneq; sequuntur rhetores probationes. inficiationesq; suas: at iurisconsulti non nisi iuris inductionibus. Illis sunt probabiles: ac ueri similes argumentationes: his autem demonstratiuæ ac necessariæ. His tibi & ordinibus & modis est in foro disceptandum: quos docuerat in republica Plato: sed multo magis hodierna docuit consuetudo. Ne te igitur ab his distrahas: nec inuersurum hunc ordinem pro te iudica: ne aut famam damnem meam: aut mihi sim criminis conscius: qui alias habeam pro amicis. alias pro reliquis leges. Non habeo personarum exceptionem. Bene uale. Ex Mediolano. xvi. calendas Martias.

Sinonima iuridicialia:

Ne sit in iudicio contumax.

Haud amori meo in causis confidas: quaæ sum arbiter.

Nihilo tibi plus deessem q̃ filio: excepto foro.

Fac ut quando publicus iudex sum: de iustitia nihil diminuas.

In iudicando neq; te noscam. nec alium quenq̃.

Non erit fides mea pro te uel alio in foro uiolata:

Omnia mea tibi debeo: præter legum maiestatem.

Commendate mihi sunt iuris partes: quas a me nemo petat: ut restituere commendanti possem deo:

Quid est in amico insolentius: q̃ de iuris uia rationeq; uelle quicq̃ amico detrahere.

Quæ mea sunt: ab me posce communia tibi: iuris leges intactas depositori seruo principi:

Cura ut non sis contumax. ne in te clament leges omnes.

Fac ut obedias præceptis legum ne plectare si te difficile pstiteris.
Aut causam in foro non habeas: aut iurisditionis obtempera instituti.
Amicus sum tuus: sed priuatus.
Iudex ego te non illi propono.
Habeo te fratris loco: modo tu meam in iudicando dignitatem nō lædas.
Ne tibi de me quicq̄ iudicante pollicearis.

Titulus .xxxii.

Regratiatoria familiaris.

q Vi referre neqt gratias (inqt Cicero) habere certe potest. Ita q₃ cū maximo nos affeceris munere: cunq₃ referēdi: ñ se nobis facultas offeras: habendi certe bono sumus animo agēdiq₃ lingua nō proplexa. Vert cui deessent hac in causa uerba? Ei certe soli q mutus sit: aut penitus elinguis. nihil potuimus nos quidem optar quod abs te uel nō orato: nō requisito: nō simus assecuti? Tu nos hospitio perhumane tam excepisti: q̄ uirum aliquis nostrum ausus eēt cupere. nullum omisisti genus officii. quo nos non insignIueris. At neq₃ nostra te docuit id efficere familiaritas nec antiqua uirtus: nec ulla pfecto causa qua qcq̄ deberes nobis. Ad ea te coegit sola bn̄ficētiæ tua cōsuetudo (quæ talis est) ut neminem prætermittas cui nō te prebeas hospitalē. Est igitur nostrū deinceps munus ut cum tibi plurima debeamus. multo uelimus debere plura. Quo sumus pacto: patrem gratiam relaturi? Vita hæc tua est non fortuna solū. Vtere nobis posthac non secus. ac tui: Bene uale. Ex Mediolano. xy. calendas Martias.

Regratiatoria familiarissima.

r Ediit ad me puer meus q̄q₃ diligens in eius te præstiteris expediēdā cām. rettulit. Fecisti quod sperabā te factuꝝ eē. Sciebā. n. q̄ soleres eē meus. qd meū te dixi. Imo bonoꝝ omniū. Habeo & ago tibi gratias immortales. & si quando fuerit tibi nr̄a opus opera. non recusabo referre. Quuāq̄ scio nihil esse mihi tātum. uel fortunaꝝ uel ingenii. ut par tibi ptæberi possit gratia. Verum ubi cætera in hac referenda gratia deficient. uoluntas certe nūq deerit. Bene uale. Ex Mediolano. xiiii. calendas Martias.

Regratiatoria Grauis.

q Vi genus inuenerũt officii: quo munifico bñficosq; sese ul
ri præstarent in uiros: ut mutua uiueretur beniuolẽtia: iidẽ
edixere leges: quibus & haberi gratiæ: & agi & referri pariter possẽt
Ex qbus Eschinem: apud Atheniẽses imitãdũ eẽ duco: q dixit nul
lum eẽ tã abiecta cõditiõe. q ulla uitæ parte nõ posset exhibere se ñ
in gratum: benedicẽdo saltẽ referret officiũ non parꝝ ẽ. n. a plerisq;
mũeris: ut laude reponatur officio. Nã (ut Plinius docet) qui poetæ
uel urbiũ ac principũ: uel priuatoꝝ laudant uitas: maximis eos mũe
ribus donãt quos extollant: merenturq; ab illis maxima. Quid si
acceptis mũeribus: abs te laudes ꝓ gratia referũt? Ego perpetuũ exi
stimo bonũ illis ꝑferẽdũ: q̃ caduca sũt: ac ĩterdũ uix diurna. Quod
si de dignitate cõtendis? muneris quod donũ cũ laudis immortali
tate cõtendere audet: si qdẽ hac largitione dii: friuolis autem reliqs
delectari solent homines. Fuisti tu qdẽ in me meosq; omnis o cle
mentissime princeps liberalissimus: primũ omni hospitalitatis offi
cio: ut Iouem te possimus hospitalẽ illũ existimare: de quo extat poe
ticus uersus. Iupiter hospitibus nã te dare iura fatentur. Ad hæc lar
giendo nobis assidue multa. nemini christianoꝝ cessisti. Nullum ꝑ
teriisti genus officii: quo nõ fueris erga nos beneficẽtissimus. Audi
uisti nostros omnes facillime Amisisti hũanissime. Vidisti iucun
dissime. Dimisisti omnibus in rebus liberalissime Valuimus apud
te tuosq; singulos tanta & auctoritate & gratia ut nihil addi adoffi
ciorum cumulum possit. Quo pacto respondebo huic benignitati
mãsuetudini. caritati: Res mihi ẽ minima: nec qua tu egeas. Quid
referam ut tibi sim ulla in re adminiculo: At meo fauore consilio
auxilioq; tibi non est opus. Carminibus cæterisq; latine græceq;
respondeo generibus: quibus te faciam ñ moriturũ. At & alios scr
ptores tuarum habes laudum: uirtutumq; precones. Habes: non dif
fiteor: At & urbes habes: & diuitias. Reiiceresne quãquã: a quo pos
ses & alias cum honestate consequi: Scribũt de te multi. Quid si &
me nõ aspernabitur posteritas: Potest igitur hæc gratiæ relatio ñ eẽ
ĩferior cæteris. Habeo tibi ꝓ tuis tot ĩ me officiis grãs. & ea qdẽ ꝑpetu
as & ago ñ ĩferiores. ea tam̃ m̃te: ut nulla tẽpoꝝ diuturnitas: nulli ca
sus. nulla diuersitas locoꝝ: aut gentium hoꝝ de me meritoꝝ officia:

de mea deleant mente. sed in referenda tam̄ non sum ignaus: non infecundus non tardus. Habebis enim me q̄diu uiuam: tui nomis obseruatorem. tuæ famæ ducē: tuæ gloriæ auctorē: & tunc me siler e de te posse censebis: cum luce functus nusq̄ amplius respirabo. Cæterum est: ut si qd aliquando euenerit: ubi tibi amicisuæ: aut seruis tuis me cognoscas opera. ingenio. ulla ue diligētia posse quicq̄ opitulari. suppeditareq; tuæ uoluntati officii: iube. impera manda: præcipe: nihilq; te remoueretur causæ: quæ te cogat credeř: alium eē me q̄ sim: Debeo te sequi omni non amore solum: ac obseruantia: sed cultu: atq; ueneratiōe haud secus ac numen aliquod. Nō solus ego tuus sum: sed tota hæc nostra domus: uniuersaq; familia. Nam qui mihi uel amiciciæ debent officium: uel clientelæ: sese omnes tibi dedicarunt: cūq; intelligant q̄ tuus sim: assidue de te nobis fit sermo nihil est quod uæhemētius appetant: q̄ esse tui. Vtere mi princeps & me & meis omnibus: & quāuis ñ sit necesse: scio tibi & maiores uiros & ditiores amicos: clientes ac seruos eē: ne tñ indigne factū existimes. si nos multo illis inferiores nō eiicis: ñ aspernaris: ñ cōtēnis Vt ait Homerus parui cū magnis amici sæpe coeunt. Non ero i dicendo ꝓlixior ne hac epistola cēseas uoluisse me tuæ in me magnitudini meritoꝝ gratiā referre. Nulla. n. uel amplissima carmina. uel ꝓfusissima ꝓsarū genera satis factura sunt huic debitiōi meæ: quæ quidē est sempiterna. sed tu prudentissimus aˢ nobis accipe (quod dari ualet) mētē tibi deditissimā. Animū tuis institutis dicatissimū Ingeniū tuæ laudis testimoniū. dispositionē in te conuersam. commentationē cū claris de te assiduā. Vale. Ex Mediolano. xiii. calendas Martias.

Sinonima regratiatoria.

Ego tuis de me meritis gratias habeo maximas.
Affecisti me maximis officiis: ꝑ quibus habeo incredibiles tibi gratias.
Regratior sūmopere tuæ in me liberalitati.
Referre nequeo tibi gratias. at habeo & ago.
Dicere nescirē paucis: q̄tas debeā tibi gratias.
Fuisti tā in nos officiosus: ut quando pares referř gratias ualeamus haud satis intelligāus.
Quis tibi nostꝝ æque (ac tu fuisti bñficus erga nos) ř gratietur.

Nulla æloquii præstantia gratias agat tibi debitas.
Gratiarum agendarum loco nos tibi dedicamus.
Sanguinem etiam ac spiritum pro te statuentes: non erimus in refe renda gratia tuis beneficiis similes.
Laborantes die noctuqȝ non satis faciemus acceptis officiis.
Iube si quid in nos uides ad mortem usqȝ: pro habenda non referē da tamen tibi gratia.
Vellem tam esse disertus ut agerem: tam diues ut referre quirem ti bi gratias.
Nulla est res tanta: quam in referendis tibi gratiis non debeam.
Fac de nobis qua malis in re periculum: si uis certo cognoscere: q̄s tibi habeamus gratias: etiam si referre nesciamus.

Titulus.xxxiii.

Commissionalis familiaris.

c Onstituerā istuc ire: ne qd i re mea: me absente: fieret. Nā ue tere ꝓuerbio dici solitum docet Plato: uix corā suā meliorē. Sed ubi mecum animo uolutaui: q̄ sis prudens: & q̄ me ames: decre ui: meā tuæ fidei cōmittere causam. Scio q̄ sis futurus & diligens & curiosus: q̄qȝ multo melius cogitabis qd sit opus facto: q̄ sim ipe co gitaturus. Solent. n. q suas res agitāt: esse maioribus iterdum occupa tionibus circunsepti: neqȝ uider̄ possunt omnia: nec ꝓseq: q̄ ad rem attinent. Fallūt̄ aliqñ apparētis specie boni: aliqñ cupiditatis ui nō nūq̄ ira. odio. amor̄. cæterisqȝ mētis passiōibus. Tu nō liberior̄ mul to cōsilio: firmioreqȝ iudicio pedetentim insinuabis in causa (si o pus fuerit) omniaqȝ cōsulto: nihil temer̄ ꝓsequeris: nec celeritate frā geris. nec tarditate cōculcaberis. Tolerantior eris: q̄ ego esse queam. Itaqȝ huius epistolæ ui ac officio tibi cōmitto: quam ago cū æmylio causam. Quicquid in ea uel egeris: uel transegeris: æque firmū im mobileqȝ esse ducam: nec reuocaturus sum: ac si p̄sens omnibus ad fuissem. Iudices autem omnes eam adhibeant tibi fidem: quam ore meo ꝓlatis uerbis: & mea mente uoluntati expræsse adhiberent Cu ra tu posthac igitur rem meā perq̄ diligentissime. Bene uale Ex Me diolano. xii. calendas Martias.

Commissionalis familiarissima.

e St mihi aduersus Golumellā istic apud ꝓ dominū ingēs cā. Sū aliquot adhuc menses i iis impeditissimus: q̄ ad principē

attinent.nequeoq; hinc:sine maximo incõmodo digredi. At neq; causæ isti cõsulere ñ debeo:qñqdẽ ẽ ñ mediocris: Memini te ñ causidicũ eẽ solũ peregregiũ:sed mihi summa beniuolentia cõiũctissimum. Te unice rogo:ñ dedignere:hanc tibi ꝓuinciã corrigendã assumere. Ego.n.hisce lr̃is fidẽ huius meæ uolũtatis efficio: teq; meorũ hac ĩ cã negotioꝝ curatorẽ & ꝓcuratorẽ deligo atq; cõstituo:cui commissam esse uolui meam omnem facultatem. Bene uale: Ex Mediolano.xi.calendas Martias.

Commissionalis Grauis.

c Vm uiderit Solon interesse suis in foro causis plerosq; nõ posse:quos maxime necessariæ detinerẽt causæ. At cõtra:qui agerẽt nollẽt frustra in iudicio agerẽ:ñ uenięte aduersario: ꝓuidit ñ incõmode:quod a Carbõe primũ:mox aliis iuriscõsultis ñ ĩportune usurpatũ ẽ. Nã aut prece:aut precio:aut beniuolẽtia delegi posse uiros instituit:q alienis intercederẽt nominibus:qbs ꝓcuratoꝝ apud nos nõĩa uidẽus adhuc eẽ:apud Græcos reꝝ actores:uocabula dari. Quãobrẽ & demosthenes ac Eschines ĩ Thesiphontis egerẽ causa:& Cicero ac Hortẽsius in plerisq; aliis. Nã quod ab oratoribus aliq dicant differre solitos ꝓcuratores:ut ab aduocatis hodie differunt causidici:nec id quidẽ negẽ omnino:nec penitus affirmẽ. Vt n.uel hodie interuenirẽ nõnunq̃ ꝓ Iurisperitis hisce tabulis clamosissimis iuriscontissimi uidentur:cũ ẽ cã magni p̃cii:sic & oratores in illis copiosissime dicebãt causis:in quibus paꝝ pfuissent causidici. Cum ergo & ipse interesse meis non ualeam:quæ istic geruntur: & res iste magnæ atq; amplæ mihi negligendæ non sint: delegi te uirum & legum iurisq; clarissimum interprætem: & mei mearũq; rerum omnium amantissimum. Te enim præter cæteros delegi: quẽ arbitror fore mei studiosissimũ. Vt enim es & in amicos officiosissimus.& gloriæ cupidissimus:sic & rei meæ consulturum certo scio: & tuæ laudi. Q nas es unq̃ amplexus causas: quarum uictoriam nõ reportaris. Quod iccirco fieri:non ambigo: quia nihil aggrederis: qd̃ nõ æqssimũ & honestissimũ eẽ ũideas. Nec aliud abs te nunc ẽt postulo:q̃ quod si quid iniquitatis in mea esse cã uideris id omnino reiicias. nec ut Plutarchus dicit. quicquam contendas uel a iudicibus impetrare , uel in aduersarium optinere quod turpe sit.

Quis enim uel fœnore ditari uelit uir bonus quod Cato definiuit hominem occidere: uel cum aliena iniuria: quod Sulpicius mõstrũ in hominũ appellauit natura: Verum quæ iuste nostra eẽ posse co gnoris: nec sine legis ui ac maiestate peti: posce insta: increpa obse cra. ut Apostolus ait: curaq; demũ: ut res tuas. Tua. n. potes existima re mea omnia: cum ob uirtutem in te summam. tum ob ueterem tuã mutuamq; mecũ beniuolentiam. Hanc igitur omnem causam tibi cõmisi: cõmissamq; hac epistola uolo: iubeoq; te meo nomine rem agere: ab omnibusq; admitti: ratũq; promitto gratũq; habiturum q̃tum egeris: composueris: trãsegeris. ac pactus fueris. Habe posthac ergo ab me ipso facultatem nedum petendi: sed accusandi: siquid interciderit: uerum etiam opponendi: obiiciendi. articulandi. testes producendi. concludendi in re ipsa: iudicisq; sententiam audiẽdi ac siquid inique ꝓnũciatum censueris: appellãdi ac rursus: & iteꝝ si duxeris opus esse pronocandi: supplicandi: a Cæsareq; irato ad Cæsarem nõ iratum accedendi: intercedendi contendendi. Quic quid enim affirmaris: ut negaris: uel cũ iureiurando in meam & fa mam & animam stabilitum imbrobatũue fuisse uelim. Scio enim: q̃ & nihil te lateat (quod meum hac in re sit) & si latuerit quippiã esse te omni curaturum industria prius: q̃ affirmes aliquid: de re ut habeat: fias ab me certior. Nihil ergo te impediant: aut remorentur iudices: nec ante causæ constitutionem: litemq; cõtestatã: qs q̃ obii ciat te talem esse: cum ego ad quem hæc pertinet omnis cã. pro te fi dem hic faciam promittãq; ab omnibus eximere te difficultatibus: quas ob hoc ferĩ posses. Bene uale. Ex mediolão. x. calẽdas Martias.

Sinonima commissionalia.

Cura diligenter rem̃ meam tuis humeris demandatam.
Hanc causam omnem tuæ committo fidei.
Constituo te in meo negocio procuratorem.
Rei meæ te patronum uolo destinatum esse.
Fac si me amas ut non neges curare meam istic causam.
Ego te meorum decerno gestorem negotiorum.
Præter te unum meas res agere uolo neminem.
Ad te solum deferri iubeo: quicquid istic pro me agitur.
Cũ tibi soli meaꝝ reꝝ oĩuʒ diligentiã isto in foro commiserim: fac ut acumen ingenii: uimq; tuæ declares sapientiæ.

Tu mihi delectus es meaꝝ rerum tutor atq3 defensor.
Te solum præesse meis præcipio causis.
Quicquid in omni re mea perfeceris:ego quoq3 factum reor.
Confirmaturus sum semper quæ gesseris meo nomine.
Iube in rebus meis:quæ apud uos aguntur:ut uelis:idem affirmo.
Nulla in re tuæ refragab or uoluntati:si res meas īterceperis.
Commisi tibi meas causas:quæ istic tranctantur: nec sententiam muto.
Scire quēlibet cupio delere me quæcūq3 mādata(quāq̄ aliū procuratorem meum appellant)te solum deinceps illum decreuisse.

Titulus·xxxiiii.

Testimonialis familiaris.

m Agna fides adhibenda testi(ut Scæuola iussit)cum exposcit omni exceptione maiorē.Itaq3 cui testimoniū dicendū est: ei animaduertendum arbitror ne quid dicatur temere:siue ꝑ obliuionē:siue ꝑ errorem. Nā qui per amiciciā aut precium:aut odium: aut metum a fide deficiunt:ii mea quidem sententia:uel stulti sūt: uel scelerati:uel immāes:uel abiecta mente nullius faciēdi. Nā testimonio præest deus:& peieratio superos semp habet ultores.Cū ad me igitur sit testificandi gratia deuētum:ne me roget quisq̄:nec arbitretur:me dictuꝝ:quod nō memini· Videor enim quasi somnia meminisse quēdam istinc me præsente:nescio quā pecunia cuidā numerasse. At neq3 tempus memoria teneo.nec locum:nec qui tūc interessent:nec nūmoꝝ numeꝝ.nec ipsos homines inter se contrahentes:nec causas aut pactiones. Ne me igitur cogatis:ꝑterea quicq̄ dicere:quod nesciā. Nec rursus hæc testimonia sint suspecta cuiq̄. quoniā bona soleam esse reminiscentia. Cum.n.tūc me nō dsignauerint testem:nihil ex iis rebus memoriæ demandaui:quippe qui nō credidi:ne unq̄ esse ꝑpterea relatuꝝ aliquid. Si scirem: ꝑsequerer plura. Valete Ex Mediolano.ix.calendas Martias.

Testimonialis familiarissima.

c Ausa sic habet. Curius fabricio mutuos dedit nūmos aureos octo:me coram:rogauitq3 ut interessem testis:si qn̄ quicq̄ ab me q̄reretur ueritatem exꝑssurus. Interserat tunc mecū & Lucius:& Flauius:q sunt pari mō testes aduocati. Post ea tēpora:nihil audiui ꝰmus. Fuerūt hæc autem Parthenope quarto calendas Ianuarias hu

ius anni. Ex Mediolano. viii. calendas Martias.

Testimonialis Grauis.

c Ato uir tãtus: quẽ uel Solon Hieronymus inquit credẽdũ eẽ cum dicturus testimoniũ quæreret iniuratus dicere uoluit. Tabellõe ꝓtoreq; instante: qđ ei fides haberetur uel ñ iurato: at aliis inqt id ñ traditur: ius ãt omnis eosdem existimare debet. Quod si nulla est personaꝝ in iudiciis exceptio qd ego de me cẽseam: cuius testimoniũ expectatis: Tã. n. mihi desunt eæ: quas uulgus admiratur diuitiæ: ut nullã uideãt adhibere mihi uerbisq; meis fidẽ posse qui testimonium legẽt: Nõ. n. ea sunt tẽpora: quibus iniurato. Catõi credebatur qbus Solon i tẽplo testimoniũ a quocũq; dictũ uoluit: ne fas esse: reprobare quibus Mercurius Trismegestus apud Asyrios: aut sic: aut nõ iubebat a teste ꝓferre: nec de illo qcq̃ dubitari: cũ uel maximos peierare posse cẽseret: uel iusiurandum nihil in malos cõponere metus. Nũc autem illud Iuuenalis est in in prõptu: q̃tum qs q; sua nũmoꝝ seruat in arca: tãtũ habet & fidei. Iuret licet & nostrorum aras: & Samothracum: contemnere pauper habet numina. Deberem igitur a dicendo desistere: cum sitis deinde petituri: qđ possideam: & cũ nequeam illud respõdere libertini. Ego possideo plus Pallãte & liciniis: reiiciar: & aut ꝓtio: aut prece ducar hoc dixisse: aut illud. Ni ꝓtinus ad censũ: ut idẽ Satyrus pulcherrime cõplexus est: de moribus ultia fiet quæstio. Quot pascit seruos. Quod possidet agri iugera: q̃ multa magnaq; parasíde cænat. Ego nõ qd respõdeam: qui Codro sum illo pauperior: cui nihil præter abacũ erat: & eã quæ uetus Græcos seruabat cista libellos: At paupertatem noui me ꝑpetuo seruaturum: quid ẽ diuitiis opus. Certe ñ ẽ necesse. At iudice & causidici hæc obiicient testimonio: q̃q̃ beati appellant a christo pauperes: ut Augustinus declarauit paupes inq̃ suo: sed diuio diuites spiritu. Dicã tamẽ (qđ me rogatis) & deos primũ aduoco mihi testes: sic rem habere (ut dicã) Tũ eos homines: q præfuerunt: ñ solũ interfuerũt hisce causis. Pomponius Titũ adiuit: & est unice nobis intercessoribus deprecatus: sibi mutuos daret cẽtũ aureos: cõmodatos autem libros tris: liuium Iustinum & Tranquillum. Dicta sunt multa: inuentæq; plures ad negandum causæ. Demum orauimus ego Camillus Brutus & Sempronius adeo Titum: ut & mutuos dederit: quot petebat: neq; promiserit modo: sed nobis tradiderit coram: &

commodatos illuc allatos: & illinc Pomponii traductos domum li bros pariter. Nō multopost petiit Titus: cum alio ꝓfecturus Pōpōius eēt: ut publico sibi de hisce rebus fides fieret documēto: nosq; quoꝝ fuerāt hæc intercessionibus facta: cogeremur renitētē ēt. Pōponium hoc facere. Nequiuimus hæc suadere Pōponio: quippe cui uideret: ante diē ad restituēdā pecuniā reddēdosq; libros designatā: se nihil debere Tito: quo posset iure cogi: cū ei semel crediderit: nec deterior factus sit. Hec certa sunt. Aduocate etiam testes illos. Ex Mediolano. vii. calendas Martias.

Sinonima testimonialia.

Res hæc sic habet: ut tabulæ docent publicæ.

Nihil hac in causa dici potest aliud: q̄ quod mea legi pōt epistola.

Vera sunt omnia: quæ testimonio firmaui meo.

Neq; prece: nec precio dixi: nec odio: nec amore.

Censui deum interfuisse testimonio.

Sumam arbitror testificandi religionem.

Qui fidem testimoniis frangit: nequit non esse uir nequissimus.

Quid magis impium existimari debet: q̄ irreligiose testimonium dicere: cui præsunt numina.

Qui peierat testis: deos omnes habet ultores.

Quæ sunt a me testimonio tibi dicta: in tamq; conueniunt causā dicta non fuissent: si aliter habuissent.

Nō sunt abs te mihi habendæ gratiæ: sed ueritati: quæ sic habuit.

Vbi ueritas est: ibi Deus.

Totum me mundi aurum testimonio mentiri non cogeret.

Nulla in re delectant me mendacia. Sed multo in testificādo minus.

Expectanda est a me semper in testimoniis ueritas.

Nihil arbitror esse in uita religiosius & fide obseruantius: q̄ testimoniis immutata dicitur ueritas.

Titulus. xxxv.

Lamentatoria familiaris.

p Ossū hoc existimarē: supos ferē ut neq; pietati apd̄ te locus sit: nec religiōi: Me fratrē fefellisti ac iuratus ꝓmittēs asseuerās. Scio illd̄ Ouidii i usu. Fratrū quoq; grā rara ē: nec excidit e mēoria Fraterno primi maduerūt sāguie muri. S; ego me q̄si pegrin ū ad te cōtulerā ꝓmisisti: te nihilo me d̄ceptuꝝ oi fraud̄ ac dolo nix us es

Quid ẽ reliquũ:ut cuiq̃ ãplius fidã. Cõfissus tuæ fidei fraudatus sũ. Quo cõfugiam: Quẽ aduocẽ arbitrum: frater es. In me dico si qd in te q̃ror. At Belus Cainusq; iisdem parentibus nati sũt: nec tñ alium pietas coercuit: ne cæderet aliũ. Proh deũ atq; hominũ fidẽ tm̃ facinus fratrem niti: Nũc ego mihi uiuẽdũ ñ esse amplius reor: cũ ñ amplius inter hoĩes uiuat᾽ at inter imanissimas qdẽ & implacabiles feras. Cura igitur si qd tibi superest humanitatis: ut serues quod hactenus non seruasti: ni malis apud omnis semper me lamentari. Ex Mediolano·vi. calendas Martias.

Lamentatoria familiarissima.

q Verar ne primum tuam fraudẽ: q decoquisti: an rẽ mihi dolo sublatam: quã tã tibi liberaliter cõmodaui: Vtrũq; certe me cogit acriter lam̃tari: ni tu ꝓuides: ne taciturnus & famæ tuæ cõsulã: & idẽnitati. Nam si sum in quærẽdo asperior: habebis homines hostes atq; deos. Sanus sis. Ex Mediolano. v. calendas Martias.

Lamentaroria Grauis:

u E inquit homini Saluator: per quẽ eueniũt scãdala. Quare Plutarchus: consyderandos hominũ ait gradus: & qđ a maximo fiebat pessime: minus tolerãdũ uideretur: q̃ si quid peccasset uæhementius minor. A magnis enim (ut Plato uoluit) exẽpla peccãdi sumũtur: cũ qui errare cupiunt: exemplo maioꝝ gaudeãt. Quãobrem Lycurgus iussit. quod reges alios seruare uellent: seruarent ipsi primi. Quis enim (ut simonides recte dicit) agnos edẽte pastore: lupus abstinebit. At ille princeps Siculoꝝ: qui Tiranus est deinceps Siracusanus appellatus. non abstinebat furtis. non rapinis. non sacrilegiis. quin in æsculapium & eius auream barbam in Iouem. & eius aureum amictum. In aras. & earum aurea uasa cauillatus tandẽ a superis in successione multatus est᾽ Interim huius exemplo quot didicere uacare latrociniis. Nunc rursus in rem meam tam sceleratus extitit ille Turcorum rex quẽ: omnes admirantur. q̃si reꝝ inopia summaq; mendicitate coactus sit mihi sibi deditissimo suas urbes incolenti. suis degenti in monasteriis æs meum. sarcinulasq; surripere. possum non lamentari: non angi. non macerari. At confidebã eius præfecto quæsturæ. fidereq; me censebam. Nihil arbitrabar mihi uerendum apud eum principem. qui tam sit opulentus tam nummosus. tãti custos. possessorq; thesauri. Fidifragus is mihi cõptus ẽ.

cui plus credebam:q̃ mihi. Queri nunc ausim. Apud Barbaros agẽdæ fuerunt mihi gratiæ:q̃d abstulissent ab me omne meum æs:quasi difficile quoddam ad uehendum & peregrinandum honus. Hæc sunt igitur nostra tpa?hæ calamitates:hæ nos ãgustiæ subeũt:Quo me nunc uoluam?Ad quos potissimum quærimonias deferã. Quorum implorem auxilia. Solebat Alexander uel in alios ulcisci collatas iniurias. At Romani quotiens(uel maxima cum impensa)reges suis restituere sceptris qui per populorum iniquitatem essent pulsi Querite ab ægiptiis a Latinis.a Græcis. At christiani uiolentias:p̃dasq; quottidianas audiunt atq; uident de suis fieri:nec prouidẽt nec adiuuant.nec curant. Hei miseris hisce fatis: quæ patimur: quæ toleramus.quæ non reiicimus:Quid est reliquum:nisi ut cum uitã mihi ducam acerbissimam:hac dissolui cupiam:&(ut Apostolus inquit)esse cum Christo:Quod eiusmodi quottidie in alios fiunt & assidue:ut Iuuenalis ait:fient:fient ista palam:cupient & in acta referri. Lamentandi superest facultas hic saltem:quæ fuit apud illud monstrorum genus prorsus ablatum in mediis doloribus. Ex Mediolano.iiii.calendas Martias.

Sinonima lamentatoria.

Mequeo hoc casu:non uæhementius angi.

Hec res me plurimum macerat:

Nihil hoc tpe potuit hac una re mihi molestius esse:

Quid potuisset accidere morte patris mihi lamentabilius.

Tantus est in hoc funere dolor meus:ut accessionem nequeat ullam admittere.

Quam doleam lamenterq; fatis mihi surreptum esse fratrem:tũc intelliges:cum recte percunctabis:q̃tam ex eo caperem uoluptatem

Huius rei(quam nuper amisi)commoditate nulla fuit in uita mihi iucundior.

Coaceruatus sum hac calamitate tot lamentandi casus:ut difficillimum dictu sit.

Fuere in me facta non aspera solum:sed oio imanissima.

Tam aduersa fuit hoc tempore mihi fortuna:ut in omnem conciderem lamentationem.

Si quis daretur quærimoniæ Iudex:meis questibus obtũderetur.

Dies noctesq̃ gemo ac crucior:quãdo tã affectus a fratre sũ turpiter

Lamentatio mea neq; ficta est: nec nõ ex corde prouenit. Non minus langueo: q̃ lamentor. cum tam opportuna mihi substu lerit casus: ærumnaq; successerit.

Titulus. xxxvi.

Hortatoria familiaris.

h Ortor ego te quidem: pro mutua inter nos caritate: ne quid ea in re lamenteris: quæ tibi communis ẽ cum multis. Quis enim in orbe uiuit: nec eiusmodi casibus est subiectus: At constãtiã indue Marii: quem nunq̃ aiunt uel in aduersis flere uisum: uel in prosperis ridere. Admonuit nos quoq; Tragicus ille Seneca: Rotat omne fatum: & rursus extat illud: res deus nostras celeri citatas turbi ne uersat. Num irasceris aut quereris in superos: At eorum aut iussu aut permissione fiunt hæc omnia. Quid si tuum aliquod est prome ritum in Iouem crimen multo maiorem acerbioremq; pœnam. ego te hortor ad ea uirtutum munera quæ sanitatem efficeř dicebat Stra tonicus. Nam cum est perturbata mens nostra uel cupiditate: uel do lore: succurrit philosophia: facitq; ualitudinem bonam. Ad hanc te hortor. que uirtutum est plenissima: quibus qui se dedit: nequit do lere: nequit non lætus ac iucundus esse. Vale Ex Mediolano. iii. ca lendas Martias.

Hortatoria familiarissima.

a D uirtutem ego te hortor: ut eum te præstes quem te parenti bus debes ac patriæ. Nam a cunctis expectaris uir clarissimus si tuis a maioribus non es futurus degener. Virtus te nedum beatio rem denıq; reddet: sed uel interea lætiorem. Quid est enim iucun dius cuiq̃ uiro bono: q̃ secundum uirtutem uiuere. Adimit ægritudi nes uirtus. Rationem pro sanitate bonaq; mentis ualitudie submi nistrat. Quař nõ iniuria. Stoici dicebant cui uirtus sit: ei nihil dees se ad bene beateq; uiuendum. Virtus sit tibi semper comes. Vale Ex Mediolano pridie calendas Martias.

Hortatoria Grauis.

i Vssit Hieronymus adhortari nos alterutrum ad caritatis opa ut illud sequeremur. Apostoli pauli: alter alterius honera por tate. At Epimẽides poeta dixit. Hortatur qcũq; aĩos ad honesta pu dicos chalcar equo stimulũq; bono cõmisit: at illis: quos fouet ingẽ niũ puersa mẽte malignũ: pceptoris opẽ: uimq; imptiť amici. Quod

& si scio: q̄ sit tua sponte uel sine hortatione ulla deditus pietati: nō
ē tam absurdum: ut te horter: ne deseras patrem seniorem: matrem
anum: sorores innuptas. Fauendum ē semꝑ gn̄ro. Quod si ut uult
Chrysostomus: nudo uestimētū debes iussu dei: ac egenis reliq̄s ea:
quæ coguntur mēdicare: q̄to plus ea debes parentibus ac tuis i quos
primum: ut propinquitatis: ita caritatis est genus: At lex naturæ (quā
& diuino uerbo non nescis fuisse Moysi traditam ut referret popu
lo & Thobiæ præceptis Thobiolo filio datam) te hortatur: quæ fieri
tibi uis: aliis facias: & proximum tuum: sicut te diligas: ne quidq; in
alium conferas quod in te nolis cōferri. Qua cupis igitur in te fili
os aliquando pietate fore: hac tu primus in parentes utere. quodq;
impietatis hos effugere uis genus: idem effuge. Nam ut illud docet
Iuuenalis inquiens: Condere ficedulas didicit nebulone parente: a
patribus pueri discunt: a matre puellæ. Te igitur hortor: sis in uirtu
tis disciplina tam solicitus: q̄ decet: eum esse: qui gloriæ sit cupidissi
mus. Quid potes in hoc orbe consequi sine uirtute: quod non con
tinuo delabatur: concidat. atq; corruat. At disciplina te docebit mo
res. uiuendi rationem quæstus ac laudis uiam. Hortor autem super
omnia te ad nominis tutādam amplitudinem. Nam qui secūdum
Græcorum prouerbium: An homines sunt: obiere iamdudum: & ut
Grægorius ait: uersantur in tenebris. Ad eam te hortor quærendam
supellectilem: quæ ditissimos exprimit: & nūq̄ deficit. Hæc si seque
ris: & me hortantem audies: nō pœnitebit te unq̄. Bene uale. Ex me
diolano calendis Martiis.

Sinonima Hortatoria.

Nihil est quod te magis: q̄ hoc deceat. ad quod te sum hortatus.

Ad ea te hortor quæ tuæ consulant dignitati.

Adhibe tuis (me hortante) parentibus omnem diligentiam.

Omnis erga te adhortatio mea in uirtute sita est.

Si me audis: esto in patrem pientissimus.

Si uis q̄ diutissime ac fœlicissime uiuere: fac ut matri apud te nihil
deficiat.

Ego te ad doctrinam consequendam: hortor.

Cura si me amas: ut mea hec omnis ad disciplinam adhortatio tibi
sit non iniucunda.

Nulla re plus debes (me hortante) delectari: q̄ iis studiis: ad quæ te

sum hortatus.
Vbi nullum frustra triueris tempus(quod te hortor)assidue maiorē concipis uoluptatem.
Tanto eris assidue letior:q̄to meis diligentius pebis hortatibus.
Quo te uæhementius amas:te magis ad uirtutem hortor & gloriā immorralem.
Nihil est unq̄ tibi defuturum:si meam nō negligis adhortationem
Cum solertius incubueris·adhortationibus meis eris & ditior & excellentior.
Ornabis domum tuam omnem:nisi meis defueris hortatibus.
Ad ea te hortor:quæ uideor te paratum:unde laudem incredibilem consequaris.
Cum cætera quæq; in orbe uana sint:uirtus(ad quam te hortor) est & perpetua & diuina.

Titulus.xxxyii.

Consultatiua familiaris.

q Veris a me:quid sentiam:sit ne.tibi ducenda coniunx.Consultatiuum hoc qui attingit dicendi genus:ut sit omnino prudentissimus:oportet:ut inquit Plato.Sed ego familiariter hæc paucis.Vxorem qui non ducit:aut uitam celibem profitetur: aut incestam.si turpem in moechia incestuq; uersatur:quid attemptet:ipse uiderit:nihil certe sancti:nihil boni.Si uirginitati seruit:a mundo abest:sibi ne uiuendum sit soli:an & patriæ simul & suis:doceant Stoici dicentes:homines hominum causa procreatos.Doceat Aristoteles inquiens.Naturam sibi tactum procurasse:ut species conseruaretur:doceat Plato:non nobis nos solis natos ostendens:sed pr̄iæ. parentibus:liberis:doceat Aurelius cum ait.Nulla alia de causa nubit mulier:nisi ut mr̄ fiat.Doceat demum Saluator christus:qui nō solum non prohibuit nuptias:sed ad eas inuitatus accessit: illasq; miraculis illustrauit.Consulo igitur:ut nubas:sed ei:cum qua illud inuenias Nasonis:Si qua uoles æque nubere:nube pari:Duc uxorē: non uirum.Bene uale Ex Mediolano.yi.nonas Martias.

Consultatiua familiarissima.

s I bonis ducam auspiciis tibi mercandum:me consulis? Ego sic sentio:quod ab Aristotele dictum in nostrum incidit Ci

ceronem:ut quam quisq; norit artem:in ea se exerceat. Ex tuis maio ribus mercaturæ uacauit nemo. Te primum hoc officium & uitæ ge nus aggredi:non probo. Vult enim mercatura uirum & aliis nego ciis nudum:& uariarum gentium:atq; rerum peritissimum. Tu ue ro & urbem patriam alio profectus nũq̃ deseruisti:& habes familiæ tantum honus:ut uix quottidianis uaces cybis. Me tenes. Vale Ex Mediolano. y. nonas Martias.

Consultatiua Grauis.

u Is cũ Turcis militiam pacisci tuã potius(ut dicis)q̃ inter chri stianos expers uiuere dignitatis. Consulis me:quid sentiam: qui te amo: Amo inq̃ te plurimum sed hæc consultatiua ratio longe ab me abest. fugiuntq; me uæhementius consultatiui generis argu menta. Sed cogit me studium erga te meum:sententiam aperire. cre tensium leges:quas Iupiter ille tulit omnium regum apud Græcos antiquissimus:uetustiora dicebant & priora nos patriæ debẽr:q̃ pa rentibus officia:post superos scilicet prima. Nam & plato. & Stoici. & Cicero affirmant patriam esse:quæ nos aluit:nos educauit: nos i sede ac statu locauit:Hostes autem natura insectamur duce:ut neq; igni cum undis nec terre cum cælo pax esse possit ulla: Quis igitur tam iniquus est:& ab omni alienus humanitate:ut prætermissa pa tria:desertis parentibus relictis filiis:reiectis propinquis:cũ hostibus conueniat:eis sit præsidio:illos adiuuet: Maluit regulus ad omnem cruciatum & interdum redirẽ demũ q̃ ut pr̃ia captiuis aliquot. Afri canis Potentioribus priuaretur Pro patria sese Mutius Chocles De cii duo:Fabii tricenti morti dedicaret. Pro pr̃ia Clearchus nihil me tuit. Alcybiades nihil formidauit. Tu contra patriam arma capies:p impio profanoq; Mahometto dimicabis contendesq; cum tuis? Vide ne id ut nefarium factu esset:sic etiam dictu sit fœdissimum. cogitatu perniciosissimum. Ille Barbarus est Tirannus Ex Parthis oriundus:matre scythica:ex utrisq; parentibus dirus atq; crudelissi mus:& cui:præter humanum sanguinem:fuit:nihil unquam uolu ptuosum:quasi Lycaoni edantur hospites:aut Busyridi imolentur Tu uero latinus optimis: humanissimisq; parentibus cretus quid potes cum ea fera conuenire:a qua tantum abest mansuetudo: q̃tũ a nostris immanitas? Non es dilectus in patria? Cui uiro & ueteri & bono non idẽ accidit? Quot exularunt philosophi? quot uiri fortes

Hic te moderare:tolera:fer patienter.ut & cognoſcāt te tui cōſtantiſſimum:& aliquando inter tuos conſequaris:quæ non ſperas. Hæc ego:Tu me audi:& tibi impera.Ex mediolano.iiii.Nonas Martias.

Sinonima conſultatiua.

A patria ne diſſentias.
Patriæ dignitati ſerui.
Nihil cum patria tibi ſit diſſidii.
Cum urbe tua ſit tibi uel mens ipſa communis.
Patriam reliquis præfer omnibus.
Ante omnia patriæ faue.
Conſule patriæ dignitati:ſi ſapis.
Niſi inſipias:nihil afferes patriæ detrimentum.
Si cum patria ſenties:terris cæloq; gratiſſimus fies.
Nulli prius debes:q̄ patriæ.
Patriam tueri:te docent humana & diuina iura.
Nihil potes:ſine tuo ſummo dedecore: nocere patriæ.
Fac ut patriam in primis ſerues.
Prima deo proxima debes officia patriæ.
Nulla res tanta eſt:qua maiorem non debeas patriæ.
Patriam ſi fugis:parentes omnes fugis & propinquos:
In reliquos ſtudioſus eſſe potes:in patriā colendam n̄ niſi pius.
Qui deſerit patriam:reus eſt ſibi ſuæ necis.
Perinde peccas relicta patria:ac interempto tuo genere.
Nullum eſt ſcelus cum deſertione patriæ comparandum.
Cum pietate in patriam nullum eſt uirtutis comparandum genus.
Si uir bonus & eſſe cupis & haberi:fac ut in primis diligenter ſtudeas patriæ caritati.

Titulus.xxxyiii.

Accuſatoria publici criminis familiaris.

n On quia uelim uir malus accuſādo cēſeri clariſſime p̄tor Antoniū accuſo criminis publici:ſed ut meo ſatiſ faciā officio:q cauſis præfectus ſum publicis aduocatus Tunc.n.lycurgus iquit regi iure ciuitates:cum neglecturus nemo foret:que ad ſe attinerēt. Læſit is igitur uirginē ueſtalem:in cuius uiolēter ingreſſus cellulā: a Tribuno (qui ea de re admonitus ab me fuit)captus eſt.Sed Clodium illum ſuperauit qui auſus ē uelle Bonæ deæ templum uiolar̄.

Is enim in iudicium accersitus sui criminis. Hic ita pecũia tribunũ suosq; occupauit milites ut cõtinuo dimissus libertati restitutus est. Huius ego hunc duplicati criminis accuso tibi: & quod sacrum uio lauerit uestæ: & quod corruperit Tribunũ: hortorq; ac rogo: & instãtissime puniatur postulo: Ad hæc autẽ ne tribunus insolentior post hac fiat multetur oro. Nam nisi eiusmodi coercerent appetitus: nihil ad curiam deferretur. Rem habes: & equissimus es: & ego intercedo. Ex Mediolano. iii. nonas Martias.

Accusatiua publici criminis familiarissima.

d Eprehensus ẽ cum Glore in lecto Antonius. finxit se ꝑualitudinarium: Alter erat sibi apud eandẽ lectulus domũ: ubi cũ cõiuge cõsueuerat esse. At absente uxore. sororem illius adiit. Quid inde nedum suspitionis uerum etiam expressi criminis intelligat: satis cognoscis: ut es omniũ prudẽtissimus Iudex. Ego tribunatũ (ut scis) gero. Mea interest: quos in publico deprehendi crimine: accusare. Fac igitur: ne in suo tam graui scelere glorietur neu putent alii pariter peccarẽ: licitũ esse. Bene uale. Ex Mediolão pridie nonas Martias.

Accusatiua publici criminis grauis.

n On iniuria decreti sunt a Solone Atheniensi: qui publicis preesse criminibus accusandis: ne quos amici aut sui ciues accusaturi non essent (ne simili cãu uel ipsis accusaretur) abirent impuniti. Sceuola uero huius & urbis indemnitati: & publicorum scelerum multæ præfecit delatores publicos: quibus publicos erroret accusantibus partem noxæ censores traderent. At hodierni cæsares fiscales decreuerunt aduocatos: qui eidem instarent officio: nec recusare quidem possent: ad quos id muneris deferretur. Cum me igitur delegeritis patres conscripti: quis inuitum: qui fisco præsim: non possum non ea sequi: sine quorum insectatione uenirem non infamis modo uocandus: sed negligentiæ: quin & doli mali plectẽdus. Nam ut illud est *Senecæ*: qui non prohibet iniuriam (cum potest) facit: & Cicero ab Aristotele usurpans: alterum inquit iniusticiæ genus esse: cum qui potest: iniuriam non prohibet. ne igitur & Antonius in sua se malicia iactet: & alii proposita huius impunitate pari culpa coinquinentur: & ego prætermissi officii culpa arguar Antoniũ ipsum accuso læsæ maiestatis. Seditionem. n. in poppulo ꝓcurauit. nam cũ eius domũ duodecim conuenissent adolescẽtes:

ex iis quidem qui primatum urbis erant filii: proposuit cænam opo pere cultam. post ebrietatem munera quibus esset donaturus: qui se sequerentur. Cum illis urbem discurrit: suum facit cognomen in principis locum clamari Reus est mortis: Vale Ex Mediolano Nonis Martiis.

Sinonima accusatiua publici criminis.

Antonius publicum commisit adulterium.
In incestu publico Antonius deprehensus est:
In aperto flagitio captus.
Flagrantis omicidii accusatur.
Tam palam peccauit: ut negare neque at.
In re apertissima suæ culpæ nullam potest causam adhibere.
Crimen eius est omnibus coram.
Tantum hoc & tam publicum scelus: quis non accusat:
Tam est id erroris omnibus notum: ut cælari nequeat.
Crimen hoc est ante omnium lumina.
Qui non tenet hoc sceleris ab hoc cõmissum: is ciuis nr̃ ñ ẽ:
Non priuatam rem affero: sed uniuersis cognitam.
Id sceleris ẽ apertissimum uel iis ẽt: qui aliunde huc conuenerunt
Etiam exteræ nationes hoc facinus tenent.
Nihil est in hoc facinore priuati omnia sunt publica.
Qui uelit hoc defendere monstrum: is in rempublicam temptat.
Publicum ego crimen ad uos affero.
Reus est Antonius publici sceleris.
Ab hoc scelere absit omnis plectendorum priuatorum mansuetudo quia publicum est.
Tam est hoc crimen publicum: ut priuati nihil habeat.

Titulus .xxxix.

Obiectiua generis uel uitæ familiaris.

c Vm hoc meo competitore non arbitror esse parem cõtẽtionẽ o censores. Nam si genus utriusq; ad hanc dgnitatem consequendam exquiritur: quis dubitat: nihil inter nos esse simile. Inquit enim Seneca generosa fæmina in hortis crescunt suis. At generosum eum definit Cicero qui nobili genere natus sit. At nobilitas (ut ait Iuuẽalis) sola ẽ atq; unica uirtus. Quod si ob iuris disciplinã hic hõ nouus nobilitatus est: at parẽtibus est cretus ignobilissimis.

In me utrūq₃ cōcurrit: & qđ generosū ē & qđ nobilissimum: ut nō
mō antiqssima sim familia: clarissimisq₃ ꝓgenitoribus natus: sed &
iuris insignis magisterio: & æqtatus dignitate sim. De moribus aūt
nostris fama iudicat: uosq₃ censores: q hūc sæpe inter scorta pusio
nesq₃ deprehēdistis: sæpe in meritoriis tabernis me semp in pluteo
uacantem bonis artibus: aut inter doctores disceptantē. Itaq₃ q̄ con
ueniat huius concursatio: quidq₃ nostra censura iudicaturi sitis: ha
betis. Ex Mediolano. xviii. calendas Aprilis.

Obiectiua generis uel uitæ familiarissima.

g Enus meū nobile: huius est ignobile. Is bubulcis nescio qui
bus satis abiectis: ac mercennariis natus. Ego parētibus ex pri
mis urbis huius familiis. Cōiunx mihi ex nobilitate liguꝝ. huic ex i
fima Galloꝝ plebe. Vitæ ratio quæ sit utriq₃: iam quis ignorat? Hic
sorbilādis cyathis: delutiēdisq₃ obsoniis terit tēpus. Ego si qđ ocii
ab actione superest uersor in studiis. Quam igitur cōcurrat me cū
ad hoc beneficium impetrandum commode: ut uideris. Ex Medio
lano. xvii. calendas Aprilis.

Obiectiua generis uel uitæ Grauis.

r Ecte qdē & peritissime uoluit Sulpicius cēsoribus diligētius
cōsyderādū: ubi magistratus legēdus foret: q nā essent nobi
liore genere: melioribusq₃ moribus ac uita: & reliq ad bn̄ uiuēdū
inuitarentur: & ignobiles generis rusticitatē uirtute niterētur supe
rare. Quamobrem cū ad appiū cēsorem deferreretur cuiusdā igno
bilis nomē: qui fœnoř ditatus esset. ex qua inquit familia cretus hic
est? Respondentibus fautoribus: ex ꝓximo agro Arpini honesto ge
nere natus: at qua uitæ consuetudine petiit: subdentibus pecuniæ cu
mulādæ operā adhibuit pecuniæ igitur præsit: ait nō ciuitati. Labeo
non pauperē se malle dixit ꝑficere magistratui bonū: q̄ malū diui
tē. Quid cum in alium utrunq₃ cōuenit. in aliū neutrū. Duo nūc
sunt in prætura cōpetitores o princeps æquissime: ac sapientissime:
quoꝝ alter. Antonnius abiectissimo genere: uita pessima: moribus p
ditissimis: alius nobilissima familia. ratione uiuēdi nulla: sceleribus
deditissimus. Is ut Iuuenalis iqt: quota portio fecis Acheæ: nescio
quo natus Alexi pedite olim tuo: quem quia fuisset crassator nefan
dus: tuo iussu furcis prætor suspēdit. At uita q̄ sit patris hic moribus
q₃ minime dissimilis: hinc liqueat quod ex omnibus fere Italiæ ur

bibus exulat ob flagitia. Alibi furta cõmisit. Alibi cædæ patrauit. Ali bi uiolauit hospitẽ. Alibi falsus inuentus est. Nullibi esse potest: ni si ꝓpter patrem hic: ubi memoria patris eum deberet assidue ꝓtereret At Lælius: q hunc poscat nagistratũ ẽ generosa domo satus: patre. q tuus senator æquissimus diẽ obiit faustissime. in sũma reꝝ oĩum felicitate: quẽ sic imitatus ẽ: ut ipe ꝓmeritus sit apud te senatũ. Quo quidẽ loco tã modeste se gessit. tã est dilectus oĩbus in primisq; tibi: oĩum prudẽtissimo: ut uel hac sola rõne bõis aliis & ꝑclaris uiris in huiusmõi cõcursatiõibus ꝑferri possit. Vita q̃ sit qs moribus: inde discatur: quod aut studet: aut docet assidue: aut iudicat: aut de bene beateq; uiuendo cũ philosophis Theologisq; cõmentatur. Hic tibi deligendus est: quẽ ꝑtorem designes urbanum optime princeps. Antonii similes belluæ in suam perniciem reiiciendæ abs te pelle. Vale. Ex Mediolano. xyii. calendas Aprilis.

Sinonima obiectiua generis uel uitæ.

Hic est abiecto genere natus.
Moribus hic est perditissimis.
Nulla in hoc cognosci põt familiæ nobilitas.
Nihil est in huius uita laudabile.
Omnia sunt in hoc morum malorum signa.
Squallet hic omni generis ignobilitate.
Nihil est tam obscœnum quod in huius non fœdat uita.
Cum sit hic genere obscurissimo: Tum uita longe inferiore.
Vt in hoc mõstro domus antiquitas est nulla: ita uitæ iniquitas om nis superest.
Huic uetustius nihil est sceleribus: nouius aũt nihil parẽtibus.
Habet hic bubulcus mercenarius tantum in uita laudis: q̃tum in ge nere nobilitatis.
Quam abest hic a generosis: tam ab omni uirtutis laude.
Sunt huic ignobilia cuncta dedecorosaq; communissima.
Tam hic est bonus. q̃ nobilis.
Abiecto genere natus abiectissimam degit uitam.
Vt est ignobilis familia: ita uita quidem perniciosissima.

Titulus. xl.

Pacatiua familiaris.

i Rritatus es in me: qm̃ delatũ ẽ ad te quidem falso me tibi ne

scio quid succensere. Vide Senecã ñ minus ĩprobantem. quod cre datur facillime: q̃ si princeps nihil crediderit. Quid si nõ audebit me corã delator ille quicq̃ ꝓloqui: Quid si pessimo ĩ te aĩo dubitãs accusari: præuenit hoc delationis genus? At sequere illud Martialis & delator hẽt: qđ dedit exiliũ. Ego tam̃ tuus sũ semulus: tibiq; ubi cunq; uixero: deditissimus: nec tã me coges ab urbe lõgũ exulare: q̃ ego te sp̃ hẽbo añ oculos: nec cuiq̃ cedã te amãdo. te colẽdo. te numi nis ĩstar uenerãdo. Iube ut libet: parebo ut iusseris: quoq; longius abero: facilius intelliges q̃ essem tibi utilis domi q̃ fidus. Nulla in re poteris alius esse mihi semper princeps meus. sp̃ deus in terris: sp̃ ha bendus añ oculos. uale Ex Mediolano. xv. calendas Aprilis.

Pacatiua familiarissima.

c Vra ut uelis amabo te semper: nec tua de me merita e mente mea delebit ulla temporis diuturnitas. non sum ingratus. Pluris longe facio quod me amaris. quod mihi faueris: quod in ca lamitate me non deserueris: q̃ non doleo quod illis in me credas: qui & me oderunt: & te non amant. Sunt enim perditissimi delato res. Si quid autem erraui: quod castris ad designatam non interfui diem: pacandus es mi dux facillime: tum quod culpa mea non est peccatum: tum quod si etiam peccatum est: ut es omnium humanis simus: debeas ignoscere: ut in multo maioribus grauioribusq; pec catis soles. Erraui fateor: sed ut illud est Senecæ: caret hic error culpa Imbribus sum prohibitus istuc ire. Flumina intercluserunt iter meũ Parce mi princeps. Sis in me pacatus. sis qui soles in tuos. Bene uale Ex Mediolano. xiiii. calendas Aprilis.

Pacatiua Grauis.

n Ihil est: quod facilius fieri posse uideatur uiro docto: q̃ ut pa cet boni principis aĩus in aliquẽ odio concitatus sic. n. clem̃ tiã Cicero definiuit: ut sit uirtus: q̃ aĩus ĩ alicuius odiũ cõcitatus cõi tate refouetur. Quod si turbati principes nõ pacarẽtur: q̇bus esset uiuendum apud illos? nõ illi tũc reges (ut dixi Homerus) uocarent: sed tyranni. At Tyrãnos Plutarchi pitthacus ille similes uult eẽ fe rarum ĩplacabilium. nam si natura uel inter immanissimas uoluit esse feras ñ nullas ẽt: quæ mitiores effici possẽt (ut plinius docet) q̇d ẽ in homine dicendũ: q̇ mansuetissimus est: q̇d in principe: quẽ (ut

Cleobolus inquit) sperant subditorum omnium mentes: & a cuius solius salute populorum omnium suæ fidei mandatorum pendet salus? Iratum esse te mihi: factus sum hodie certior: quia Fabium interemi: Quid si non interemissem? Certe nunc ego non uiuerem. Scio tibi rem intellectam: ut fuit: nec in ea enarranda tero tempus. At quia me accusas maliciæ qui cum potuerim eo crimine abstinere uoluerim: dicis enim: cur non uertisti ad eius insolentiam terga cur non fugisti: poteras id efficere commodissime: pacandus es mihi animo magno: sed non æquissima iratus mente. si pace tua dici potest. Quem ego sum apud te locum assecutus mi princeps: Militis. At qualem se præstare miles debet: fortem: infractum non meticulosum: periculorum tolerantem. Hæc quotiens non seruassem: poteram abs te uilitatis accusari: atque pelli: ut Cyrus dicebat. Inobsaruantissimus autem horum semper extitissem: cum inuadentem me quemque: duellumque poscentem profugissem: aut non iucundissime admisissem. Ad hæc uero quot me contumeliarum conuitiorumque confecit is generibus prius: quam arma exercuerim. Quo me minus uidebat ad tæla pronum: eo inflammabatur in me magis: fiebatque petulantior. Hæc improbas: & ego non solum improbo quæ tibi non placeant: sed detestor acerbissime: cupioque assidue: non exegisse. Verum ut illud est Agathonis: Vno solo priuatur deus: infecta facere que facta sunt. Vis ne princeps humanissime in me unum inhumanus inexorabilisque cognosci: cum in omnis alios: uel illos qui longe maiore fuere in delicto placabilissimus fueris? Vide ne: ut hoc mihi mortem afferat: ita tibi cedat ad famam. Cum me deles: opus deles tuarum manuum: que (ut psalmista inquit) plasmauerat me. Quicquid ego sum: ex te sum Aut non malus dices. Id quoque non diffiteor. Sed alium ego quam te: patrem non noui: At patri in filium (ut Terentius uoluit) pro maximo delicto: paululum supplicii satis est: Parce seruo mi princeps fidelissime: pacatum te mihi redde. Ne sis dirior: fac ut exorem. Ex Mediolano xiii. calendas Aprilis.

Sinonima Pacatiua.

Ne sis iratus mihi.
Redi in uiam pacis.
Presta te mihi qualem solebas antea.

Noli in me durior esse:q̄ in reliquos soleas.
Esto mihi mitis.
Exhibe te benignum.
Tuam humanitatem ne deleat mea culpa:
Te quæro in me pacatum.
Fac ut pacatus me serues.
Ira tua mortem:mens pacata uitam mihi quærit.
Vt iracundus me terres:sic pacatus me solus animas.
Paueo tuam iram:pacationem cupio.
Nihil est quo tibi plus appetam:q̄ pacatus sis mihi.
Tam guadeo te pacato.q̄ qua uoluptate nulla possit mihi maior superesse.
Vt tuus furor solus est(qui me cædit)sic ubi pacatus ad me redis:te diuiuus uideor.
Redi mi princeps in tuam innatam benignitatem.
Peccaui fateor errando.sed tu nec pecces:te non placando.
Quam longe abes ab omni scelere:tam absis a te non pacando tuis seruis.
Redde te mihi mi princeps pacatissimum.

Titulus.xli.

Confirmatiua familiaris.

q Via nihil potuisse dicitis o iudices istic causidicos agere meo nomine: nisi confirmem quæ sunt ab iis acta ita enim docetis Marcum Carbonem Iuriscōsultum statuisse.Confirmo quæ gesserе singula:q̄doquidem illos scio mihi effecisse:quod mihi nō cōducat.Quod accepturi sunt autem ab iis(qui mihi debent)pecuniā meam:idq3 ab me uultis confirmari prius:q̄ accepta sit: non uidetē faciendum:ne possit postea non tradi.Sed quia uos cautos esse ostēditis:secus nequiri fieri:confirmo id etiam(ita quidem)ut q̄cunq3 pecuniam is acceperit ea tradatur Sempronio fratri meo: ipsi uero debitores ex nunc:pro ut ex tunc:dicantur absoluti:quam si fraudauerint:nec dederint:spe futuræ numerationis dicatur hæc confirmatio facta.competatq3 exceptio non numeratæ pecuniæ.Ex Mediolano.xii.calendas Aprilis.

Confirmatiua familiarissima.

q Vi hanc epistolam tibi reddidit.istuc iuit meo nomine futu

tus causidicus & procurator in se mea. Et qm sine mea confirmatio ne: ad nihil gerendum admittetur confirmo quæ geret: omnia: sic quidem: ut uel utiliter gerat: uel cum detrimento mearum partium meo consensu omnia fecisse intelligatur: nec in eum excipi quæat: quod a me non sit actio sua confirmata. Tuum est officium æquissi me prætor: ut nullius personæ facta exceptione haud minus ac per benigne procuratorem hunc meum audias: q̄ si qs cōciuis tuus lon ge doctior ageret istic apd̄ te cam. ex Mediolāo. xi. calendas Aprilis.

Confirmatiua Grauis.

n E quid obiciatur inlegitime factum: inuenit hoc iuris mode stissimus: quod in iis confirmandis exercetur: quæ non interuenien te confirmatione nostra: possent non iure facta excipi. Nam adeo quisq; utilitatis propriæ sallitur iudicio: ut ab honestate nōnunq̄ di strahi facillime quæat: & mentiri non in eum cōsensisse: qui res suo imperio gesserit: quæ non eum sint nactæ demum exitum, quē uo luisset. Quod & si Pannetio ac Cicerōe testibus: utilitas ab honesta te: separari nequit: separata uero non est utilitas. At eo uentum est: ut pauci admodum idem sentiant: plurimi uero nihil admittant ho nesti: modo conueniat: quod conducat suæ cupiditati. Quare Euri pides cæcam esse dixit humanam mentem i iis quærendis cupiēdis q; in quibus inesse utilitatem ac lucrum conspicatur. Recte igitur Sempronius iurisconsultissimus & publius crassus uoluere suis in magistratibus: neminem alieno admitti nomine: nisi & cuius inter ueniebat nomine interueniret & uerbis: hoc est eiusdem confirma retur ore. aut testimonio: quod de oris mentisq; consensu fidem fa ceret. Confirmo igitur: cumulatissimeq; confirmo quæ geret istic meo nomie Scæuola: & quæ gessit omnia: qui q̄q̄ procurator ab me non est institutus æque tamen omnis eius opera mea sententia con firmatur: ac si ego interessem. Ad hæc autem poscitis rogatisq;: con firmem uobis prætorem: atq; designem: quem delegistis. Vt uobis ego uos non arbitror: eē quicq̄ delecturos: quod nō intelligatis ꝓfu turum: ita uirum censeo prætorem ex multis æquitate: prudentiaq; singularem delegisse: quem & fama & rerum experientia cogno ueritis: ea seruaturum: quæ ad prætorem & bonum pertinent: & di ligentem: & gloriæ immortalis cupidum. Hæc enim Pericles debet in magistratu eē docebat: & Thales Milesius suos admōebat. Nā ut

Plato iussit:corpus se tueri p̄tætot existimet:cum i urbe iudicat suis humeris demandata. Verum quia nostrorum edictis maiorum(q̄uis per optime cuncta delegissetis)nisi delecta confirmemus:stare ne queunt:quæritisq; hunc consensum in re nostra. hisce litteris uobis prætorem hunc delectum confirmamus. approbamus electionem: confirmatum:admitti uolumus:hac autem confirmatiõe nostra de inceps eo fungatur magistratus eiuscemodi munere:quo reliqui p̄tores urbis istius nostræ consueuere fũgi. Valere Ex Mediolano.x. calendas Aprilis.

Sinonima confirmatoria.

Quæ gessit is confirmo.
Nihil ex iis infirmo:sed potius approbo: quæ meo istic nomine dixit Scæuola.
Eque habete rata firmaq; Scæuolæ gesta:ac si ego interfuissem.
Confirmo delectum istum magistratum.
Comprobo quæ uillicus meus in prædio gessit.
Firma sit mei fundi uenditio a Scæuola facta.
Non muto quicq̄:quod is effecerit.
Habeo pro facto perpulchre:quicquid meo nomine istic factum est a Scæuola.
Gesisse uolo Scæuolam omnia meo cum instituto.
Nihil excipio ex gestis ab isto.
Fecerit iste non secus singula:ac me præsente.
Sciant omnes me probatissima dicere:quæ fecit mea in causa.
Confirmatum semp̄ quisq; putet:quod egerit pro me Scæuola.
Nusq̄ obiiciam benefactum non esse:quod pro me fecerit iste.
Ab isto quicquid effectum est:omne confirmo.
Nunq̄ negarim bene facta:quæ iste mea gesserit in re ulla.
Faciat ut uidebitur Scæuolæ:recte factum affirmo.
Quæ uobis sine meo consensu non prosunt:approbo cuncta.

Titulus.xlii.

Inuectiua familiaris.

e T si ñ est mei neq; animi:nec moris:in quemq̄ inuehi:non possum tamẽ eandẽ in re seruare modestiam:cuius iure dixerim:ut Hieronymus i Vigilãtiũ iqt:liguã p̄cidẽdã & i frustra lacerãdã:ut q̄ loq nescis:discas aliqñ cõticescer̃. Assidue tuo isto scurrilior̃

ac impudentissimo in aliquem debaccharis: & ridiculum caput oēs bonos irrides. Assidue uersatus in luto ad aures usq3 marcentes alios uocas & putridos. Assidue fis in deridēdos & doctos & eruditos insolentior: atq3 insanior. Vnde ista mordacitas i te tā innata. Vnđ iste tuus furor tā barbarus & imanis. Nā nisi penitus ab oi hūanitate sis alienus: nūq̄ adeo insanir̄ cogaris ut neq3 modū i dicēdo serues: neq3 modestiā: sed te reuiđ bōe uir Terētiane: ac resipisce. nōne iā ānū supra trigesimū nactus nihilo plus sapis: q̄ si puer uersareris i cunis. Persuades te tibi uirꝝ eē sapiētissimū cūq3 nihil unq̄ didiceris lr̄aꝝ (qđ inter lr̄as cōuenir̄ possit) litteratissimū eē te ducis: audesq3 de lr̄is cum illis contendere q sunt in Italia præstantissimi. Proh hominū furiose: imo belluarū pessima: cui nihil fit tolerabilius maledicentia: cui sunt oia nullius: præter uæcordiam: atq3 uæsaniam. Quam autem sit leue cerebellum tuū istud q nescit: uideat tuam istā quottidianam in oi re uarietatem ut nūq̄ tibi sis constantior: q̄ cum stertis. aut crapula & ebrietate obrueris: aut libidinibus uacas: a quibus & si nōnunq̄ debilitas neruorum at nunq̄ uoluntas & immensa cupiditas surripit: Quidquid enim patrimonio relictum est quicquid aduenticium: aut profecticium fuit omne i hisce flagiciis consumpsisti: obliguriuisti. delapidasti. Nunc assidue tete eneruas inter Gnatones Helluones: Pædicones uir immundissime. scelestissime. perditissime. Te igitur castiga primum: mox reliquos tui dissimillimos castigabis: & noli fabula esse uulgarium. Ex Mediolano. ix. calendas Aprilis.

Inuectiua familiarissima.

n Equeo me amplius continere uir impurissime: ut ad ea respōdeam deniq3 quibus me semel: iterum atq3 rursus ineptissimæ tuæ litteræ inuaserunt. Dicis esse me malum: qui te accusarim ignorantiæ: sceleratum qui non uiuam hominū iudicio. Tu ne quē q̄ audes castigare bælluarum maxima? Malus sum: quia te ignorantem appello. At malus sim profecto ac pessimus: si hæc sileam: quæ tui commilitones palam exhibent æque: ac peculiaria doctrinæ bōæ præcepta. Nam cum uel ipsam ignores Grammaticem ad minimos usq3 caratheres componendos: disiungis enim in scribendo syllabas: haspiras, quæ nullam adhibent haspirandi rationem: reliqua sunt apud te barbara: qui possim hæc conticescere. Me uero dicis n̄

hominum more uiuere. Non eorum inq̃ hominum more me fateor uiuere: qua tua sequuntur uestigia nebulones: cũ istud nõ uiuere sit sed mori. At eoꝝ quidem sententia uiuo: qui longe abs te: tibiq; patribus absunt: qui bonis uacãt artibus. nõ sepeliuntur inter epulas: ñ stertunt in lectulis cum scortis. nõ sunt in Tessera impediti: ut tu soles. Quid enim aut cogitas aliud die noctuq; aut dicis: aut facis: q̃ eiusmodi qcq̃. Qui sunt tibi socii. Gnatones parasyti. scurre Tabernarii. coqui. fartores. Quibus omnia credis tua: pueris: meretricibus ubi semper uersaris: In fornicibus. meritoriis. Thermis. I maledicte: ac late. nec omnibus de te eachinnum moueas: & quæ nescis: saltem disce. Ex Mediolano. viii. calendas. Aprilis.

Inuectiua Grauis.

c Vm ex omni hominum generẽ deceat illos in primis detestari qui mali sunt. tum ut docuit Demosthenes: inter malos ipsos existimandi sunt illi pessimi: qui cum omni sint polluti scelere: quasi uiri graues atq; censores: audent alios (a quorum moribus bonis inq̃ atq; innocẽtissimis plurimũ absunt) castigare: accusare dicere perditissimos: & in eos insolentius inuehi. Ad quos illud Lauronia Iuuenalis inquit Tertius e cælo cecidit Cato. Nam si recte cõsyderentur illius Satyri uersus: Clodius accusat mœchos: Catilina Cethegum: & rursus: Quis tulerit Gracchos de seditione querentes quis cælum terris non misceat & mare cælo: si fur displiceat. Verri: homicida Miloni: ad te ipsum conuertet hanc sententiam: & Antonium dicet illum esse qui coegit satyrum loqui. Proinde si maluisses audire Ciceronem dicentem: neminem ad accusandum debere paratum esse nisi & ad innocentiam suam exprimẽdam promptus sit: q̃ tuam istam tam insolentem in dicendo licẽtiam: frenasses aliquantulum tete cohibuissesq; tuam tam insulsam mordacitatem potius: q̃ in me tam imprudẽter. imo tam furiose irruisses. Tunc tibi diuus Hieronymus occurrisset cõsuluissetq; inquiẽs. Nihil est fœdius risu in risione dignissimo. Quasi uir religiosissimus uideris nr̃o succurrerẽ ordini non ꝓbas uiuẽtes liberius religiosos leges reformas bñ uiuẽdi: Ministros & præfectos monasteriorũ admones: quid agendum instas doces præcaris: cõsulis: & quod deterius ẽ pecunia corrũpere conaris. Nihil prætermittis quod dicas nobis ꝓfuturũ: quasi & tu solus uideas: quid cõducat: & cæci sint cæteri & tu sa

pias unus: insipiant alii. Nūc ego: quod in fabulis legitur: uideo lu
pum eē monachū effectū: immo nunc est locus Euangelio: ut ueni
as in uestimentis ouiū: qui es intrinsecus lupus rapax. Audes tu quē
q̄ accusare inobseruantiæ: aut ordinis nostri obseruantiam docere
qui omnium es inobseruantissimus religionis: pietatis paupertatis
caritatis. & ipsius deniq; christianæ fidei: Vide ne hoc tam ridicu
lum deniq; sit: q̄ quod maxime. Nam admirabilius eēt: uidere te re
ligioni uacantem: a qua semper tanq̄ a perniciosissima peste abhor
ruisti: q̄ si (ut ille inquit) mulier uitulum: uel si bos æderet agnum.
Tu nunc e cauponula clanculum rediisti ad monasterium. nunc e
fornicibus nūc a pusionū cōmertio. nunc a uitata sacerdote: ad hæc
scta administrāda. Vbi ē tuo pr̄imonio tibi relicta pecūia: i fœnor̄.
Vbi m̄ris dos: In fœnore. Vbi q̄ clāculū assidue surripuisti mōaste
rio: In fœnor̄. In qbus uitæ gradibus cōsumis hoc fœnore q̄sita. In
gula in otio in scortis in cōuiuatōibus inq̄: cōpotatiōibus. ebrietati
bus sceleribusq; denium omnibus: quibus abiectissima pecudum
exprimatur cōditio: Sardanapalli instar: aut Smindiridæ Sybaritæ
Qui hæc ignorat diligentius inquirat: aut ad me ueniat: Testibus
argumentisq; ꝓbabo dignissimis. ac omni exceptione maioribus.
Sunt Mediolani Romæq; processus quibus de ecclesiasticis rapis
conuinceret̄. Sunt & alii Placētiæ papiæq; quibus cōpertus in sce
leribus atrocissimis æs dedit nō mediocre: ne plecteretur publiceq;
dānaretur. sunt de nostris non pauci: qui si quærantur. coganturq;
dicāt. quo eum comitati sint de quo loquor: ubi sæpius pernoctaue
rit: qd egerit: quibus in discriminibus uitæ induxerit illos sed esto
sis malus q̄tum uis: O bællua: sis perniciosus: sis inq̄ nefarius. Sed n̄
obsis: nisi tibi: sis ridiculum monachorum. mimus roligiosorū. sis i
q̄ inter nos Simia (& ut illud ē Iuuenalis) fraterculus ille Gigantū
At non audeas o bestia uelle uir bonus & uideri: & existimari nec
te iis ingeras negociis: quæ longe absunt ab ingenio tuo isto inq̄
taq; hebeti ac Panicario: sed malicioso: sed uersuto uafro uersi pelli
doloso. Quid enim ut fiat instas: ut insubres ac præcipue Medio
lans pellantur hinc: exteri succedant: bonæ (ut dicis) legi paratiores
ea dūtaxat hoc fingens rōe: ut nobis absentibus: tu ministres: tu gu
bernes: tu omnia tuo nutu imperioq; modereris. O sanctū hoc mo
nasterium te duce. O faustum fœlix: ac fortunatum æuum hoc: quo

tu monasterii huius instaurator declareris. Nō sunt igitur nři tam ad bene beateq; uiuendū accincti. parati: atq; apti: q̄ tu: Potes tu qc q̄ o ignare. o impudens: o pessime: quod nos nequeamus. Absit. ab sit. absit. inq̄ error iste patres optimi: ut hic presit nostris ut hic nřos propellat: ut hic hipocryta nobis imperet. Præficite quē malitis: mō istius maliciæ non sit locus. Præposite nobis seuerissimū quēq; rectorem: modo & iste cogatur ab illo: uideriq; aliquando possit: quis sit homo: quareq; institit usq; adeo. Ex Mediolano. vii. Calendas Aprilis.

Sinonima in uectiua.

Omnium es sceleratissimus.
Nihil est in te non flagitiosum.
Nullius es sceleris expers.
Tam abes ab omni laude: q̄ uir optimus a flagiciis.
Nihil est tibi cum bonis commune.
Antiquius in te nihil est incontinentia.
Vt es omnium imprudentissimus: sic & impudentissimus
Viuis tu quidem pessime ac perniciosissime: si belluarum dici uita at nō potius mors debet.
Amas omnia male uel facta. uel dicta. uel cogitata.
Quid est obscœni: qd̄ nō dicas: qd perditi quod non audeas.
Es una eadēq; omnium uoce sentia scelerum cloaca fœtidissima
Tunc tu plurimum oblectare: cum plurimum peccas.
Nullum est tam uastum & abhominandū crimen: quod tibi leuissimum facillimum. ac minimum non uideatur.
Adhibes sceleribus omnem operam.
Quo maius est ac rarius uitium: eo te illud delectat magis.
Ab omni uirtute alienus cunctis criminibus uacas.

Titulus. xliii.

Amatoria honesta familiaris.

q Vanta sim erga te beniuolentia nō ē facile dictu. Na; si uero illud a Cicerone dictu; est inuitari nos ad amādos: quos nūq̄ uidimus in quibus sit uirtutis simulacrum quo debeo esse i te studio. quē uidi nouiq; uirum oī laude cumulatū. Habes tu quidē quæ in homine sunt rarissima ingenuam indolem. fœcunditatem ingenii nō mediocrem. doctrinam q longe lateq; superat ætatem.

Esq3(qđ maxime pbādum est ĩ hodiernæ tēpestatis hominibus)omniũ humanissimus:atq3 q̃ gratissimus:nec te officiis uinci sinis:nec cuiq̃ es difficilis. Amo te igitur uæhemetius & abs te amari cupio:ñ qui rear posse te mihi amore parem fieri(superabo te semp)sed qui nõ amẽ:a quo nõ amer. Quod tunc fieri posset: cũ tu maioribus occupatus negociis posses mei nõ meminisse. Id ut ingrati eẽt hominis:ita cõtra omnẽ humanitatis tuæ naturã atq3 uim. Nam si uero dictum ẽ a Seneca:si uis amari:ama:necessariũ ẽ:ut amet̃:q amat:eũq3 in naturã & beneuiuendi rõnẽ niti:qui cũ ametur:ñ amet. Si qđ ego postularẽ turpius aut attemptarẽ indecori:ñ eẽm amãdus: teq3 mihi nõ respõdẽtẽ in amore nõ accusarẽ igratitudinis:ac mecũ ipse potius magnificarem hõestatẽq3 ac pudiciciã tuã nequirẽ ñ laudar̃ At ubi tua me ad amãdum ĩuitauit pbitas.egregia laus:summa eruditio:qs põt ñ pbar̃ aĩ mei sniam:qs te nõ impbar̃:si nõ respõdeas? Ama me igit̃ mutuo:& aliqñ qcq̃ ad me dato lr̃ar̃:qbus optimũ cõsequar amoris erga te mei fructũ:legẽdis sæpenũero doctissime abs te exaratis. Quid.n.iucũdius ad me deferri possit:q̃ quæ tu tã disertus elegantissime perfeceris? At cõtra tu me:meisq3 oibus:æque uter̃ ac te:tuisq3. Tũc enim me mihi rem gratissimam effecisse cognoscã: cum tibi gratificari me posse duxero. Incredibile dictu est:quam tibi cupiã morem gerere. Ex Mediolano.yi.calendas Aprilis.

Amatoria honesta familiarissima.

a Mo te plurimũ:ob incredibilem doctrinã tuã:cupioq3 abs te mihi in amore responderi. Quod cũ feceris:& officio simul tuo satis feceris:& desydero meo:cum neglexeris & a uirtute defeceris:& spẽ fefelleris meam. Horum utrum & ipse uelim:ac expectem: & te deceat:tute iudica:q uir es prudentissimus. Si me ad te amãdũ tua promouit eruditio ac probitas:fac ne uel rudis:uel improbus uideri malis:q̃ qualis es. Ad hæc autẽ scribe nõnihil aliqñ.ac iube:ut & litteris tuis elegantissimis iucundus mihi sis:& mea utaris opera. Vale Ex Mediolano.y.calendas Aprilis.

Amatoria honesta Grauis:

c Vm nihil ab me quæri soleat diligentius:q̃ ut iactura nulla sit temporis. Nam ut Lactantius docet:ne quid:frustra fiat puidendum est:tum hoc etiam diligenter inquiritur:ut ingratum ñ sim officiosus. Nam & si officium in neminem est negligendum(

ut uoluit Sophocles)tamen duo sunt p Euripide officii genera:quo rum aliud exprimit liberalem i benemerentē aliud pdigum i ingra tum. Vtroq; nos amāt reges ac dii imortales. Vno sunt homies lau dandi. Nam uel ipsi reges:atq; dii(quod Theophrastus inquit)cum uiderint nos non resipiscere:officium reuocant. Nos homunculi:q bus non licet nec est semp facultas reuocādi:quod dederimus:desi nimus potius dare(si sapimus) q̄ si dederimus: speremus reuocare: cū etiam nos Sulpicius iurisconsultus admonuerit:melius eē n̄ sol uere q̄ male solutum repetere. Cum igitur ad amādum aliquem nos ducit.inuitat: atq; trahit.quodāmodo ulla illius egregia & rara uir tus:nisi nos ab eodem amari sētiamus.frustra nostꝝ nos officiū im pēdere:ac tempus terere intelligimus:in quos illud Ouidianum iu re dicēdū sit. Quid harenæ semina mandas: Non pfuturis littora bobus aras. Merito possimus uel Belidū ūdas haurirē uel Sysipheo saxo laborare:uel Isioneæ inuolui rota. Quaobrē cū ad te amādū:n̄ una:sed plurimæ tuæ summæq; uirtutes allexerint:ut si te n̄ amē to ta mēte:sim penitus amēs. Amo pfecto:tam sincere.tam uere.tā pfec te ut eoꝝ cesserim nulli:qui scribuntur apud ueteres tam arctis deui cti amiciciæ uinculis .Sed ut amer abs te pariter cupio ne frustra sim in amādo perplexus. Haud enim uereor non amari:sed eo qui dem amandi officio mihi non reponi:quod expecto. nam ut ad te amans crebras litteras dabo:sic referri uelim respōsa:ut mutuos de; accipiāq; amoris fructus. Ait enim quod non nescis Aristophanes: presentes consuetudinem q̄ familiarissimam amantes habere:absē tes uero litterarum usum Itaq; q̄ diu his erimus locorum interualis disiuncti:litterarum contendamus officiis:alter alterum superare: q̄q̄ elegantia dicendi abs te uictus te semper amando superabo. Scio quid dicam:nūq̄ amādo me uincas. Prior incæpi tuis allectus laudibus:Tu me sequæris. Vocatus respōdebis. Auctor huius:ego sū beniuolentiæ. Cū facile sit inuentis addere. Prima laus in inuētiōe consistit. Amat ait Seneca qui te prius:is te ducit. Dux ducto maior est. At Homerus uidentem præfert cæco:qui in alio intelligat:quod in se nequit intelligi. Ego te amo:quoniam es doctissimus.eruditis simus:disertissimus. Tu quid in me uides:cur ames. Nihil profecto: nisi quod amaris.non es in amando officiosus:Sed si non ames: ingratus appellare. Tu in me cæcus. Ego in te uidens. At amando

simul impera non nihil:ut usus opera mea:uel ingenio.uel faculta tibus uideare mutuo me amare.Nā ego ubi uidero quicq̄ in te:quo mihi sit opus:nō desinam quærere.Si dabis:muneri tuo satis facies si negabis:non ego:sed tu peccaueris·Quod si quid in me uideris quod tibi gratificari possim:nec eo sis usus: pide malefeceris:ac si auarorꝫ more:a tuis abstinueris rebus:Mea.n.oia sic sunt ite conuer sa:ut ego quoqꝫ cōuersus sum.a quo nūq̄ aberis:& cū quo:q̄to eri mus locis disiūctiores:tāto eris caritate cōiunctor:tāto tibi sum sp futurus deditior atqꝫ dedicatior Modo tu me pariter ames:nec idi gnū putes existimare:debere te hoc mihi quod te amem tam mirifi ce ut nihil supra.Ex Mediolano.iiii.calendas Aprilis.

Sinonima amatoria honesta.

Ego te plurimum amo.
Incredibili sum in te beniuolentia.
Cupio ut mutuo me ames.
Expecto abs te in amore mihi responderi.
Si uis non esse ingratus:ama me:ut amaris.
Si me mutuo non ames:sis omnium ingratissimus.
Quod te primus amare cœpi:debes tu plurimum mihi.
Fac ut meū in te studiū non negligas:sed in amando rn̄deas.
Ama me ut te amo.
Cum amem te honestissime:tu pariter ama.
Quando inuitat ad te amādū me uirtus:ne te ingratū exhibeas.
Ne te inferiorem respondendo præbeas: q̄ in tua amanda uirtute prior ego sim inuentus.
Cum intelligas q̄ te sincera menta amem:non ducas indignum:si me mutuo ames.
Imitare in amando si potes fœcundissimos agros.
Nunq̄ amando me superabis:sed ut annitaris cupio.
Ego quod abs te quoqꝫ postulo:in amando:nemini cessero.

Titulus. xliiii.

Rei nouæ nunciatoria familiaris.

q Vid hic agatur noui nunciaturus quod potissimum scribā: aliud non habeo:q̄ quod ad nos attinet. Vir ille bonus(hoc est omnium fraudulentissimus)oppugnat hic bonos omnis:inuēit qꝫ pastorare quoddam lupus tegmen:ut quia non uiuitur in hoc

monasterio(ut ait)obseruanter:exteri huc traducantur:pulsis nostris insubribus:quasi uelit obseruantior eē reliquis:aut non potius occupaṙ monasterium:& solus imperet:& suis sceleribus omnia polluat Nos obsistemus quātū opera.ope.consilio. amicoꝝq; fauoribus poterimus.Sed ꝓcipue dei optimi maximiq; auxilio:qui non feret has sordes hisce fraudibus tegi.Cætera hic omnia quiescunt.Nam dux insubrium & mater & filius bene ualent Pacata sunt quæq;. Bene ualemus singuli Tuum ad nos aduentum expectamus. Vale.Ex mediolano.iii.calendas Aprilis.

Rei nouæ nunciatiua familiarissima.

h Ic frumēti maxima est caritudo. Viuimus omnes difficulter. Nam & de peste ñ ē suspicio mediocris.Pullulāt enim signa quædā:qbus manifesto cognoscitur:quid impēdat.Fit coniectura de pace potius:q̄ de bello:tametsi uideantur quædā significaṙ bellū qbus discordiæ populoꝝ flagrant.Sed futuroꝝ solus est arbiter iupiter.Tua coniunx aliquātulū ægrotauit:nunc conualuit. Filius tuus natu maior est in litteris diligentissimus.At plus longe delectat̃ poeticis:q̄ legibus Quicquid conatur dicere:carmen est Inuito ne quid sydere:annitatur:operaq; adhibe ne plus sapere uelle uidearis q̄ sapias Inuitis nihil est contendere fatis.Frater tuus ex Trhacia ditissimus rediit:nec qcq̄ plus cupit:q̄ te coram intueri.Cito(si sapis) redi. Vale Ex Mediolano pridie calendas Aprilis.

Rei nouæ nunciatiua Grauis.

n On paruum in scribendo munus Libanius constitutum eē dicit:cum amicis per litteras res nouas nunciamus.Sic enim illi rerum audiendarum nouitate delectantur:& nos officio functi ea in re summus.Nam si homo(ut a Platone didicit Tullius)sciendi cupidissimus est:uel eas res scire plurimum desyderat:quæ gerūtur ubiq; nouæ:præsertim in patria:a cuius salute sua pendet semꝑ salus.& cuius cum incolumitate sua incolumitas est coniunctissima Quod ego mecum animo uolutans(quippe q tibi sum ditissimus) cōstitui te de iis rebus reddeṙ certiorē:q̄ hic assidue fiūt naues. triremes.biremes.myoponesq; parāt̃ q̄ diligētissime:ut ingēti uiroꝝ lectissimoꝝ nūero:classeq; potētissima ĩ Turcoꝝ expugnādū ꝓdeat̃ Tyrānū.lecti sūt āt ex oībus ordinibus uiri fortissimi quoꝝ sēatores

Triremibus biremibusq; presint. Equestri autē ordinis nautæ naui bus instent: ex plebe honestissimi myoparones regant atq; scaphas æs grāde datū ē. Mercesq; ꝓposita multo maior. Ab isubribus huc & pecuniæ multæ missæ sunt. & hominū cateruatim stipatoꝝ ñ pau cæ massæ. Regē Hūnoꝝ iqūt: sese huic expeditioni tam acriter de uouisse: ut mortē potius sit subiturus: q̄ sine uictoria i Pānoniā redi turus. Frācoꝝ autē & Britānoꝝ rges i hāc expeditionē paratissimos scimus: ut iā iter aggressi sint. Deū āt optimū qs dubitat eē miseris: calamitosisq; christiāis fautuꝝ. Omnia sūt igit' ita nobis apparata: ut i portu nauigar duci possimus De ualitudie Venetoꝝ nihil atti gero. Tātus ē. n. i hāc urbē ex uariis cōcursus urbibus ut undiq; i di es pestilēs morbus afferat': nec satis ualer possimus. At ꝓ ea ualitudie q̄ i urbe quidē eē in iis potest: q suæ uitæ custodiā adhibēt: nos cura mus: quātū possumus ne ægrotationē incurramus. Sēprōius diē obi it. Cæteri oēs tui bñ ualēt. Vale Ex Mediolano calendis Aprilis.

Sinonima rei nouæ nunciatiua.

Hic omnes bene ualemus.
Hic annona cara est.
De bello nihil hoc loci dubitatur.
Turcorum exercitus fugatus est.
Armatur hic clasis in Turcos.
Aes grande militibus datum est.
Maximus fit in Turcos apparatus.
Tuus frater nauigauit in Syriam.
Pater tuus ex Danubio rediit.
Teutonici pugnant cum Pannonibus.
Expeditio in Bosnos celeratur.
Rome summus potifex designatus est.
Nihil est tuo filio iam conualescenti metuendum.
Audiuimus hic te ægrotasse sed continuo conualuisse.
Tanta hic sunt frigora: ut omnes undæ hic riguerint.
Supplicationes hic pro uictoria christianorum triduo factæ sunt
Nihil amittitur in hac urbe: quod ad uoluptatem attineat.
Hi ciues assiduis uenationibus uacant.
Qui sunt in hac urbe meliores: plus student libidinibus.

Rogat te Iulius:ad se scribas nonnunq̃.
Miratur tua coniunx:q se adeo negligas:ut de tua ualitutidine ni hil usq̃ sibi significes.
Omnes hic tuum ingenium summamq; doctrinam admirantur.

Titulus.xlv.

Publicæ fidei præcatiua familiaris.

c Vm istuc ire plurimũ cupio princeps optime:tam̃ nõ abs te:a quem nihil unq̃ peccaui:sed ab iis uæhemẽtius in me quicq̃ patrari metuo:qbus aliquid debeo nũmulo℞:nec hactenus expedir̃ potui quod debebam.nam rugiẽtes quasi aduersus me leones no lũt meæ cõsuli saluti:nisi prius fuerint:qđ crididerũt cõsecuti. Ast nemo dat:quod non habet:Quod Agathon ait:nõ ii qd possint: animaduertũt sed qd uelint.Difficile impossibileq; fit:utex aridis simo qdẽ saxo hauriatur unda uel sãguis At illi sic uolũus.nunq̃ re dibis in patriã nisi soluis.Vnde soluã?Toa interest.Ad te igitur hu manissime cõfugi princeps:q soles omniũ eẽ misericordissimus:ñ q petã hãc pecuniã omnino remitti mihi spẽq; creditoribus eius un q̃ adimi recuperandæ:sed ut illi nõ exerceãt in me iracũdiam: mihi liceat libere istuc ire indeq; ad annũ usq; sæpius:ꝑ arbitrio redire. Interea promitto me omni opera curaturum pro uirili mea:ut illis satis faciam.Vale princeps optime.Ex Mediolão.iiii.nonas aprilis.

Publicæ fidæ precatiua familiarissima.

a Ccederem istuc nõnunq̃ uir clarissime:ut cũ principe te uise rem:& negocia mea ꝓcurarẽ:si liceret.Sed sunt.quibus non nihil debeam æris:qui assidue interminentur curaturos se meam ca ptiuitatem:si istuc iuero:nisi prius secum pactus fuero. Conditionẽ autem nullam uolunt:nisi ut soluam.At non nescis:qui me iam mẽ ses aliquos oppresserint casus terra mariq;:Nam & mercatura mari mihi fuit plurimũ detrimẽtosa:& agricultura terra me fefellit.Qua re te unice rogo:me commẽdes principi nostro humanissimo: eum q; roges publicam mihi fidem sua benignitate:largiat͛:ut istuc ire: indeq; ꝑ libito redire possim.uale ex Mediolano.iii.nonas aprilis.

Publicæ fidei precatiua Grauis.

f Idem publicam a populis & principibus postulari docuit So lon oportere:cum timeretur quicq̃ uel in uita uel in re ipsa. Nam uel erratum sit quippiã:uel id minus:sibi cauendũ eẽ diligẽter

Modestinus admonuit: Aliquãdo sunt delatores quorũ multa ti mentur ut apud Neronẽ multi sunt interempti: plures cruciati. mul ti fortunis ac uitæ parte spoliati. Nõnunq̃ interueniunt inimiciciæ: quæ a malis exorentur cum dñis. Aliquãdo uero solẽt occurrere alia & alia casuũ genera: q̃bus q̃ non ꝓuidet: facillime in miseriarum incidit laqueos. Publicã ãt fidẽ Agesilaus tanti uoluit esse: ut qui eã uiolaret: cõmuni totius Græciæ ꝑsecutione deberet ẽt in tẽpli ante deorũ dilaniari simulacra. Quid.n.in uita supesset fidei: aut pieta tis: aut asyli: si principes suã fidẽ non seruarent: quã uel hostibus ser uari uoluit. Actilius: & docuit Cicero? Aut enim cum postulatur a ca lamitosis & quouis hominum genere negetur: aut promissa seruet nec in fide publica (ut iussit Xenophon ille socraticus) iusta ne an iniusta ꝓmissa sint: quæratur: postea q̃ promissa sunt: sed obseruẽt nulla interprætatione adhibita: puta: nuda: simplici & intacta. Ego tandem quid sum postulaturus? ut clementia tua functus primum remittas mihi quod peccaui. Fateor enim me commisisse in tuã ma iestatem: sed per errorem. ita me adiuuent superi. Nõ fuit culpa pec catum: Sed quia tanti est in maiestatem peccare: sed id improbas: & indulgendum nõ esse ducis producendũ saltem nõ stabiliendum consilium istud: uelis. Da mihi fidem publicam: ut istuc & in oẽm regionem tuam: singulasq; terras mihi liceat impune ire. ꝑnoctari morari semelq; ac pluries id exequi: ac inde libere discedere: nulla interueniente quærimoniam: cuiusq̃ue inquietatione. Id si tua be nignitate consequar: in hanc rẽ publicas mihi decerne tuas litteras tuæ uoluntatis ac fidei mihi testes: superaq; tua mansuetudine ma lignitatem erroris mei: q̃d cum te orem unice princeps clarissime: tñ spero mihi nõ negaturũ. Ex Mediolano pridie Nonas Aprilis.

Sinonima publicæ fidei precatiua.

Rogo mihi des fidem publicam.
Posco abs te publicæ fidei litteras.
Insta cum principe pro fide publica.
Saluum conductum (quem uulgo dicũt) abs te posco.
Da mihi: ut impune istuc eam: ac redeam.
Fac ut ad uos mihi pateat liber & accessus: & reditus.
Ne neges mihi fidem tuam o princeps.
Concede ut tutus ad uos ueniam: rediturus pro arbitrio meo.

Nihilo mihi magis es gratificatutus: q̄ si pro me publicam ab isto senatu fidem exoraueris.
Ego te unice obsecro: quæras ab isto populo litteras publicæ fidei.
Vt asylo tuo tutus istuc eam: & regrediar: quæso mi princeps.
Vt nullo impedimento inuoluar: si istuc iuero te oro mi consul.
Præsta mi humanissime regule mihi ueniendi tuas in urbes redeū diq; quotiens uoluero: liberam facultatem.
Concede per deum immortalem mi prætor ut nulla ingruente uaxatione istuc ire: indeq; quotiens mihi libuerit redire liceat.
Da mihi: te rogo maximopere: impune ad te ire facultatem.

Titulus xlyi.
Historiæ narratoria familiaris.

c Vm Belgæ conuenissent cum Germanis iis: Rhenum incolunt: postea q̄ illorum Dux Carolus bello Germanico peremptus ē: Lodouicus rex Gallorum adorsus ē eos. ea spe ductus ut omnem illum occuparet potentatum. Causas autem inuenerat belli quod ad se diceret pertinere uniuersā Galliam: cuius partē in Belgis dicebat ab allobrogum Ducibus Philippo patre: ac Carolo filio iampridē potentissimis occupatam. Existimabat aūt facile Germanos aut sibi fauturos: aut aduersarios non futuros qui paulo ante societatē aduersus allobrogē Carolū tuebantur. Itaq; & ob initam amiciciam: & ob odium uetus in Belgas principes ducebat eos sibi futuros auxilio potius. q̄ detrimēto. Fracti sunt tn̄ iam ter ac fugati cum suo iamq; Duce Belgæ (ut ito dixerim) tam dissipati: ut eneruati dici possint. Hæc historiæ narratiua est epistola: q̄uis familiariter: ac succincte omnia expresserim: & per tabellarii celeritatem uoluerim ad te aliquid ex historia scribeē. Bene uale Ex Mediolano Nonis Aprilis.

Historiæ narratiua familiarissima.

c Vm essent cōfecta repagula mœnia i liburnis a Venetis ad quadraginta fere possuū milia i cursiōe Turcoꝝ impuisa: & repētino q̄si torrēte ifluēte diruta sūt ea pte: q̄ magis uidebāt eē tuta & icōcussa. Turcoꝝ āt ductu cōuenerē ex finitimis plurimi Pānones Seraphi. Epyrotæ: aliiq;: uel q fidē obnegassēt christianā pfidi uel q adhuc i fidē uersati: nōieq; christiāo nihil hn̄t cū nr̄is cōmūe.

His mænibus captis: inuadunt scenas militum nostrorum: occupant omnia: cædunt: capiunt in prædam omnia uertunt. populātur mox & uastant agros Teruisū penes. Quid deinceps dubitādū sit: quis ignorat? Nam futura æstate metuitur hisce partibus uæhementius. Historiam habes: & eam quidem uerissimam: ut res acta est. Bene. Vale Ex Mediolano. viii. Idus Aprilis.

Historiæ narratiua Grauis.

h Istoriæ describēdæ genus utilissimū omnibus: & (ut Cicero inquit) speculum nostræ uitæ: primus omniū Pherecides Syrius adiuenit: id quod plæriq; Hermodamanti ascribunt. Creophilo: quid ascribunt dixi. Imo dono dant. fuit enim inuentum ut omnibus iucūdissimum: ita quidem uæhementius necessarium. Nam ut ex historia multa semper discimus: quæ prodesse plurimum possint: sic sine huius lectione: quos imitemur in actione uitæ (ut Plato dicit) non habemus. Egyptii uero sacerdotes idcirco dicuntur despexisse Græciæ illos sapientes quoniam per diluuia plurima carerent historia: nec quicq̄ hac sine possent sapere. Homerum autē scripsit Strabo eo præstantiorem: quod primus historiæ modum etiam poematis dederit Videntur in historia quotidiani & priuati & publici uariarum rerum multorumq; uirorum apparatus. Intelliguntur consiliorum diuersitates: quæsitæ locorum. & rerum & temporum opportunitates: ut in Xenophonte. Herodoto. Thucidide. nostrisq; omnibus hæc singula possumus conspicari diligenterq; consyderare. At ut epistola non nihil ex historia narraretur primus est apud nostros Tullius: apud Græcos prosecutus Demosthenes ille. Non parū hoc scribendi genus nostris hominibus attulit: dicit Eschines: quo superiorum temporum: nostrorumq; res gestæ memoriæ mandarentur: atq; tenerentur. Hinc ego factus sum aliquando ad perscribendas etiam epistolis historias: quibus & ingenii non exercerem: & non nihil utilitatis afferem illis: qui meas lecturi forent epistolas. Quod quidem animi mei institutum: ut tecum non negligam: ecce historiam nostri temporis non uulgarem. Archimbaldus Gaschon satis & ingenio acutus. & corpore fortis: & audacia perditus: cum inter ligustinos multa patrasset fraudum genera: & arces dolo cœpisset: & more crassatorum latrocinia commisset: tandem dimisso Saliceto castello. quod sociis surripuerat: alteriq; uēdiderat uili p̄cio: uēit ad

Tauriscos ibiq; non pauca scelera(nec minima quidem)sed & multa & atrocissima secutus ē. Non multo post capit Pinaroli & in carcerē intruditur: publicoq; damnandus iudicio laqueo expectatur suspendi. Videt nescio quem:rogatq; ad Ludouicū Sabbatiæ Ducem illum:hæc deferat:haud sibi molestam esse necem:quā multis maximisq; sceleribus sibi procurasset:at periniqua se mente ferre: quod prius suspendatur:q̄ ea Duci significet:quæ ad eius attinent status indemnitatem:(cui si consulebat)accersiret ad se Archimbaldum:a quo auditurus esset mirabilia. Misit dux ille bonus atq; credulus arquitenentes(quos Galli dicunt)satellites suos aliquot:a quibus ille nefarius uinctus tutoq; custoditus in Sabbatiam ueheretur. Ita fit:cathenis alligatus equo uehitur satis debili nequo curreret fugam raptutus. In Sabbatiam uenit. Ad ducem ductus non prius se inquit propalaturꝫ arcana:q̄ & Ducalis senatus totus interueniret. Sciebat enim esse in eo senatu ex iis aliquot:qui Gallorum regis ꝑ id temporis Caroli partibus fauerent:quem metuebat ille Dux maximopere. Conuenere senatores. Quæritur quid dicere promiserit. Tunc sic ille Sinon:aut Sinone peior. Cum essem in pedemontio liber. nonnulliq; pedites mecum agerent. Aloisius Bellares princeps Relianæ atq; Centallii:cui causa esset tutandi beneficii quod ad eius filium deuoluebatur seruandæq; possessionis ecclesiasticæ: me uocauit cum meis:qui ei uigiliæ custodiæq; preessemus. Hinc ē mihi cum eo principe familiaritas maxima comparata & iam tam assidua consuetudo ut aperuerit nobis sui pectoris secretissima. Is inquit Carolum regem iniustissimum esse:in Ludouicum filium: & ea propter non multo post habiturum pessime:in quem fierent in uniuersa francia maximi apparatus:quis occulti summoque cum silentio. Ad hæc autem sentire principem Relianæ Ludouici Delphinis intercessione cum Renato rege: Francisco que Sphorcia Mediolani Duce:in diuidendo pedemōtio:ut pars Renato. Pars Insubrium duci traderetur:quorum mox auxiliis Ludouicus in patrem regem niteretur. Earum autem pactionum litteras horum singulorꝫ principum esse penes Aloisium ipsum bellarem in eius pluteolo.q̄d se latere non dixit reseraturumque reliqua ad hanc rem pertinentia ipsi Carolo regi:si opus foret. Non audet Dux Sabbatiæ(q̄uis huic non adhibeat fidē)ulterius in hunc ꝓgredi:nisi prius huius omnia

significet regi. Rex autem his acceptis: per litteras iubet: ad se conti nuo delatorem libertate donatū honorifice mitti. Absoluitur latro: særico. auroq; ac equis donatur. Ad regem procedit. Idem replicat: additq; si sibi ex Sabbatia fiat commissio: ea esse mēte: ut principē Centalli capere audeat: captiuūq; in frāciam cum litteris illis pactio nibusq; apertissimis mittere. Impetrat q̄ postulat. fingit. simulat. dis simulat. Centalū uenit quasi fugitiuus ex Sabbatia: ubi hæc omnia clāculum transacta sunt: in arcem admittitur. Imo quasi nolēs illo proficisci: cogitur centalli. Sed iam uidebantur hinc illi illinc hi ue nire Archimbaldum uisuri cum quibus ei amicicia foret contracta. Cū in arcē uentum est: hi socii q ex improuiso uariis ex locis uenis se simulabant: custodes opprimūt arcis: is p̄fectus latronū filiū ante patris Aloisii oculos interimit: q uellet rem tueri: patrem capit cum omni familia. Arcē occupat munitissimā atq; ditissimū spoliat prin cipē. Res ciuium i p̄dam uertit. Nam assidue cōcurrebant illo mul ti ex finitimis urbibus: quos ille fur admonuerat. Mittitur Aloisius i franciā: sed sine ullis accusati sceleris testibus. Occupat ipse Cētal lū mūitissimo loco sitū. Quærit in Gallia uir ille optimus Aloisius qd in regem attemptasset cū filio. Nihil inuenitur. Frācīscus Sphor tia (q hæc resciuit omnia) Ducē Sabbatiæ cōmonefacit. ni cōtinuo. Aloisiū q fœdere sibi iunctus erat: in suū restituat pricipatū bellū ab Insubria sibi putet indictū. Quid faciat bonus Dux. Iā a Carolo Aloisius liberatus ē. Expeditio nullū sortitur effectū. Irridet Archim baldus & regē pariter & ducē: dicitq; sibi eē q̄dā cū duce signa: q̄ nisi uideat: n̄ eē Cētallū se redditu℞. Tandem fit expeditio Ducalis in Archimbaldū. Ille rei militaris peritissimus & ad eam natus (ut deinde bello Centalico uisum ē) se tuetur. Pedemontiū expugnat: ex finitimisq; quottidianā p̄dā refert multoq; ditatur assidue ma gis. Militibus suis Gasconibus inq̄ plurimis: qui conuenerant illo huius promissionibus pellecti: nūc se cum Sabbatiæ p̄suadebat sen tire duce. nunc cum insubribus. Tandem illo uētum ē: ut fraus frau de sit intercepta. Nam Ambrosinus longignana: qui tunc p̄erat p̄ pinquæ arcis eiusdē pricipis custodiæ: simulata societate: dissimula taq; causa: cœpit Archimbaldum ei confidentem. Arx se continuo dedidit: capto præside: Inuentum ē eum nebulonem tam sagaciter callideq; gessisse: ut paulopost futurus esset Pedemontis princeps:

cum eorum fere omnium consensu qui Tauriscarum urbium arci bus perant: quoq3 omnis in sententiam diuersis traxerat promissio nibus. Casus & sectus est archimbaldus. laqueo suspensi: centum ac triginta Gascones: corpora fere Gigantea. Reliqua non prosequor: & q̃ astute gesserit. & q̃ uideretur religiosus: q̃ mũificus: quos hẽbat fautores quos ministros. hic ut intelligas: q̃ soleat fortuna multos il ludere: ac ut Boetius inquit summa infimis: infima summis admi scere utq3 a sceleratis semper cauendum sit qui nil nisi scelera ma chinantur: nil aliud curant. Vale Ex Mediolano. vii. Idus aprilis:

Sinonima historiæ narratiua.

Hic bellum apparatur in Turcos.
Fiunt in hac urbe noui pacis apparatus.
Nihil est quod dubitemus huc summum pontificem esse uẽturum.
Consilium in imperatorem instituitur.
Historiam tibi dico ueram esse.
Quod uelificatus athos sit: nõ admiror: cum apud Bæna cum sint etiam montes uelificati.
Gigantes & nanos uidimus diebus hisce.
Nuper ego apud Venetos piscẽ uidi hois habentem imaginem.
Cum essem Ferrariæ: hominem uidi bicipitem ut Geryonem non obstupeam.
Inter historias & hoc habe: quod asinus bipes hic creber est.
Fabulam existimas uaccas inuenire bipedes: historia est.
In hac urbe sunt Galli pondo decem singuli referentes.
Volant hic equi: si uelis historiam ab me Græcam accipere.
Nihil est uerius hac historia: quod nihil hac hyeme rigoris uisum ẽ.
Hic ferunt Turcorum regem esse interemptum.
Non uno ex loco uera hoc historia dicitur: constituisse Mahomettũ regem Turcorum Christianorum sequi fidem.

Titulus. xlyii.
Fabulæ expositiua familiaris.

u Trideas fabulam accipe: cum superiore nocte apud caupo nem peregrinus agerem: nam redibã ex Galliæ Diui antonii

templo: inter somniandum sum uisus cum Cauponis agere coniu ge: cauponemq; non multopost insidias mihi parantem uæhemen tius expauescere. Hoc metu perterritus expergiscor: & ad huc somnii attonitus inuoluero: exagitatusq; formidine: uel uigilans in Caupo nē ense feror ac furore. Is uir̄ bonus: satisq; ad prehandum debilis fugiens delituit in stabulo: nec diem illum uniuersum: noctemq; sequentem apparuit. Ego ratus uerum esse: quod somniaram uxorē eius subegi consentientem inq̄: nec usq̄ renitentē. In diluculo mox discessurus ab ea donatus sum tanto nummorum: ut hucusq; perue nerim. Vide quid casus inuenerit: quod ars uix sibi comparasset. Nunc & Iouem in cygnum cum Danae uersum esse credo: cū hoc longe sit admirabilius: Nunc cum Europa in Taurum. Interea rede unti mihi domum occurrit in propinqua silua serpens. Existimaui fatum esse (quod uulgus mulierum appellat) ibiq; pernoctaui assi due cogitans: quid hoc esset: quod continue me spectans a me non discederet. Sed ubi iam tenebræ texissent omnia: nec uidere quidē amplius possem: nec uideri: cæcus uiam perrepto in serpentem cer te conuersus. Quo me uerterem nesciebam. Tandem luna mihi lu men obsecundauit: & domum regressus nisi sæpius hoc monstrum. Vale. Ex Mediolano. yi. Idus Aprilis.

Fabulæ expositiua familiarissima.

n Ihil hic maiore uēditur precio: q̄ fabula. Iccirco ut rem tibi hac ætete dignam mittam: sic habe. Antonius abfuit hinc mē ses duos de uiginti. Cum rediit: cōtinuo coniunx peperit puerum scitum. illiusq; simillimum sacerdotis: quem n̄ ignoras. Persuasit uiro Martia: filium esse suum: seq; cōpressisse dolores: donec is redi ret: exēploq; firmauit Alchemenes: cuius cōpressus ē Iunōis cura p tus: donec Stenello nasceretur Eurystheus qui posset herculi impera re. Credulus uir cōditionem admisit: similemq; illorum se fieri pos se ratus fabulam non accepit aliter: quam diceretur. Vide. q̄ pulchre deceant mulieres litteræ q̄q; plura illæ uiderint: q̄ Plinius reliqui q; scriptores: quod ad duos de uiginti menses nasci posse doceant partum Nunc filius educatur Antonio quem sibi simillimum asse uerat: ego eam similitudinem uideo: qua gallus asini simillimus ē. Vale Ex Mediolano. y: Idus Aprilis.

Fabulæ expositiua Grauis.

n Ihil est tam iucundum inquit Pindarus: q̃ fabulam scribere Sed fabularum duo eẽ genera: docent ueteres tam Græci q̃ latini: aliud de iis rebus quæ neq; uere forent: nec uerisimiles (ut ẽ illud Plauti: in faciem uersus Amphitrionis Iupiter aut quod hõ in bælluam uerteretur: cũ Aristotele teste: impossibile sit: unam speciẽ in aliam commutari(aliud de iis: quæ si nõ uere: tamen uerisimiles quæ fieri potuerunt. ut Terentius amare Pamphilũ ostendit: & Glycerium ei tandem cõnubio iungi. Hoꝝ utrumq; ꝓbat Simonides: quorum alterum delectet: alterum iuuet. At Horatius inq̃t aut ꝓdesse uolunt: aut delectare poetæ. Aut simul & iucunda: & idonea dicere uitæ. At poetas id admonet. Quid in epistolis obseruandũ? Idẽ tidem puto. Nũc ergo scribendæ fabulæ ratio uenit in mentem: ut non desinas ridere: quam q̃dem rem posteaquam fabulam dixeris(quod potuerit fieri) factum existimato: & fabulosam historiã appellabis. Salualalius quidem Picæus (uel ut alii dicunt ex flamminia) cum pertransiret nemus quoddam: ad quasdam nuptias ꝓfecturus uir uel mediocris: uel infimo loco natus: serpentem uidit: non miræ longitudinis sed album miri candoris: corpulentum: & se ita respicientem: ut diceret uideretur: ad te ibam. hic callẽ occupabat nemoris: ꝑ quem iturus erat Salualalius. Secedit is ex calle: rectaq;: quo cõstituerat: ꝓcedit uia: sed respiciens aliquãdo post humeros relictum serpentem: quasi secum uerba facere uolentem: intuetur stare loco seq; firma spectare acie: Horruit primũ Salualalius mõstri magnitudinẽ: mox rem oblitus: in locumq; perueniẽs destinatum choris saltibusq; uacauit. Noctu rediens domum cũ sociis: nihil uidit. Postridie in easdem uenturus nuptias eadem iter fecit uia: eundẽ serpentem intuetur: sed tanq̃ blandientem: ac adulantẽ: toto se corpore contorquere ad Salualaliumq; alludere: ac eundem occupãr callem: tandemq; cũ iam securior ille monstrum spectaret: cœpissetq; quærere: uellet ne quicq̃ dicere. Si me sequeris. respõdit serpens ditissimus fies: ac maximus uir: nec dubita. me sequere. Factus ille audatior mõstrum seq̃tur. in quandã deuenit foueã ubi se se abdebat serpẽs. q hũana uoce descẽde ait. nec q̃cq̃ (dicebat) timeas. Inuẽta ẽ ut affirmauit scala ærea: ꝑ q̃ ubi descẽdit: spaciũ cõpit latius: ubi regina quædã eẽ uideret egregiæ formæ: multisq; lapillis ac unionibus ornatissima: cum uirginibus plurimis eodem ornatu specieq;

m 3

clarissimis. Admiratus hic homuncio quid hoc esset: ad eum sic regi
na. Ego tibi sum nniuersæ Italiæ datura imperiũ: uade mõ: & mili
tes tibi compara infinitos qbus (quod ab me sortieris) æs maximum
daturus sis: qui si tibi non crediderint: ad nos eant te duce. uoluit: ut
ingt reginam obsculari. Subrisit illa: subdiditq3. Nondũ hoc tibi
cõsequi licet. Sed cõmodior occasio dabitur. Inde hic abiens rẽ ami
cis aliquot aperuit dixitq3: q̃ uidisset: singula. Sequũtur hunc ex iis
multi: q ad omne facinus aptissimi uocabantur milites. Incipiũt pe
cuniam in hanc nouitatẽ imparciri diuitesq3 pleriq3 mercatores. ac
ex finitimis locis honestissimi ciues: Iã coalescunt hi milites fiuntq3
plurimi. Iam equitũ peditumq3 ductores non pauci huic herent mõ
stro: fiuntq3 manipli. centuriones. decuriones. ex omniq3 militum p̃
fectorum genere atq3 nominibus ad numerum usq3 sex milium ut
omnes terræ Salualalii nomen uiderẽtur resonare: in locisq3 cauer
nosis echo reboare. Interdũ ex his primates ab eo in foueã illã duce
bant᷑ ac æq̃ reginã illã (quã Fatã uocabãt) cũ suis nymphis: oiq3 or
natu uidebãt: ac ipe Salualalius: hoc ẽt plus: qđ uidebãt᷑ ab ea regina
illis ostẽdi Thesauri aptissimi ac maximi: quos dicebat se parasse: ut
suo traderet Salualalio: Sed ñ añ octauũ calendas Quintilis traderẽ
posse. sic esse ab iis ordinatum: qui haberent in his rebus arbitrium.
Hoc eos decepit multomagis q & sequebãt᷑ hũc iperatorẽ: & ei pecu
nias dabant mutuas: quod uiderent thesauros: a tantaq3 regina au
dirent ei belluæ paratos. Sed uide: q̃ soleat in iis esse diligens demõ
quæ ad homines fallendos attineant. Cum iam per uniuersam Ita
liam audiretur hæc fabula: in uulgoq3 increbuisset hæc uox: apud
sapientes minime crederetur: res tamẽ sic haberet: ecce diu Iohãnis
diem festum. quo pecunia ex Thesauris amplissimis illis debebat in
militiam diuidi ex qua omnes erant futuri q̃ ditissimi. Conueniũt
illi cum Salualalio cuncti lætissimi: ad expugnandosq3 superos im
peratoris iussu paratissimi: modo illi uisum foret: ut Gigantes fecis
se fabulantur. Credulus quoq3 Salualalius non latet: exultat: ac ge
stit eo die se ratus fundamenta iacere ad imperium orbis occupan
dum. Neq3 regina inuenitur: nec fouea quidem illa: hyatusq3: quo
ad eam iter erat. Inquiritur diligentius: Eo minus inuenitur: nec in
uestigari quidem signum potest: ubi nam esset ille aditus. Cum re p
dita: speq3 sublata: simul eis loci aufert᷑ mẽoria: Illusos se uidẽt illi.

Sunt qui uelint in eum impetu facto cædere in frusta præuaricatorem: quem putant ac præstigiis usum. Sũt qui eos frenant: nec desperandum esse ducant: quibus minime fieret uerisimile: hunc non interim latuisse: si quid errasset: aut non in præstigiis perseuerasse: si hoc sciret Sunt qui simplicitatem illius minus esse castigandam cẽseant: q̃ cæterorum: præ cupiditate: uæsaniam: qui adhibeãt illusionibus infernis fidem. Ex iis fuit: qui demonis quandam retulerit hoc modo fabulam. Malus demon o socii plurimum solet fauere uiris: illosq; sæpenumero pro sua uirili obsequi. Quod cum sæpe alias: tum semel: ubi miles quidam in tantam eẽt uitæ asperitatem redactus: ut neq; per senectutem militaret: nec ei quicq̃ ad uiuendum necessarium subministraretur. Is enim cum sese in templa sæpe colligeret: superosq; rogaret suæ mendicitatis misererentur: tandem cuiusdam uetulæ admonitus persuasusq; consilio candelas aliquot reliqua sibi emit pecuniola & accensas inter sanctorum simulacra in ecclesia depicta diuidit: cuiq; suam affigens: atq; orans: suæ calamitati subueniret. Cum una superesset candela: diuisis cæteris: uideretq; demonem cathæna deuinctum: alligatumq; Diui leonardi ad pedes: En inquit & tibi cæreum uotum ut non boni me solum adiuuent cælites sed & tu Stygie demon: Is noctu uisus est ei militi sit loqui: q̃ te plus ego ad iuuem: q̃ ii cuncti: quibus tot candelas accendisti: accipe: hic est maximus thesaurus: eum tibi dedico: hisq; dictis euanuit. Miles quid faciat nescit aliud. Erat enim ut uidebatur in prato mundissimo. lapidem non habebat: nec quicq̃ quo signaret locum: mane ut statuerat rediturus: depõit illic superfluum onus credens id mane se in prato inuenturum. inuenit quidem: sed in lecto. Hæc solet demon. Hæc debemus prouidere Cœperunt omnes ridere: locũq; dederunt fabulæ. Vale Ex mediolão. iiii. Idus aprilis.

Sinonima fabulæ expositiua.

Hic mulier est uir effecta.
Nihil est in hac urbe communius auro.
Asina peperit agnum.
In unam canem tres simiæ sunt conuersæ.
Iupiter in formam est fanni uersus.
Lupi solẽt hic diligenter de iis rebus prædicare: quæ reddere solẽt.

omnis q̄ religiosissimos.
Vinum scio ubi ex aqua conficiatur.
In apulia sunt boues aurum effodientes.
In Lydia dicunt formicas aurum effodere solitas.
Mulier formosissima in fœminam euasit pudicissimam.
Seneca cui nihil odiosius in uita q̄ mulier:uxorem duxit.
Pueri duo facti sunt in Insubria continuo senes:
Si senem tyrannum audis: admirare.
Mimi ac scurræ deliguntur Athenis In presides:
A Romana dignitate illa quidem censoria plurimū abest grauitas:
Ab insulsis abest omnis leuitas.
Nihil est in uiro doctissimo præstabilius ignorantia.
Quid disertissimus dicitur Cicero: non audet se cum eloquentia cuiusdam conferre noui.
Agnus apud nos candidissimus:qui per urbem uagabatur in tygrē maculatissimam uersus est.
Amicus ille qui dormitat:oua solet in lecto sæpe conficere.

Titulus.xlviii.

Exemplificatiua familiaris.

p Oesim inquit Simonides picturam loquentem esse:at picturam tacentem esse poesim. Vt enim debet Poeta describere proprietates rerum atq; personarum:nihilq; prætermitter: quod ad ullius artis expressionem pertineat:sic pictor nihil negligere: quod ad rem personam ue perfecte cognoscendam perquiratur Nisi Cæsarem tibi declararit historia:nisi post historiam ex huius re gesta: physionomia expresserit:qualem oporteat esse qui hac:aut illa ē natura:quiq; hoc aut illo uersatur i actu:nisi affectus naturales multa rerum experiētia cognoscis:nisi ea prosequi possis uel carmine uel pictura singulari:quibus non recitari:aut pingi uideatur.sed homo uideri uiuus in agēda re persistere:certe neq; poeticam bene tenes: qui scribis:nec picturam qui coloribus inuolueris ac tabellis. Vt.n. Homerus æque recitat. Vlyssis naufragium: precedētibus tempestatis signis:succedentibusq; procellis:Identidemq; factitauit apud nostros Virgilius at armatos ferociores inducit:censores grauiores: consules æquiores:turbam loquaciorem:sic & reliqui debent imita

ti:qui poetarum nomine uelint appellari:illudq; sequantur:quod apd Horatium ē: Vos exēplaria Græca nocturna uersate manu: uersate diurna. Id nisi facturi sint:animaduertant Horatianū rursus illud. Cur ego si nequeo:ignoroq; poeta salutor. Vt enim recte dictū ē:ac sapienter:quā quisq; norit artem:in ea se exerceat:sic Alexadri macedonis exemplo non loquamur potius ꝑsice:q̄ si loqui nesciamus linguam illam profitentes:auditoribus ridiculo simus. Aliorū exemplis uiuendum est. Vale Ex Mediolano tertio Idus Aprilis.

Exemplificatiua Familiarissima.

u T ignoscam Antonio:rogas. Exemplo Cæsaris:oia memoria teneo præter iniurias:& ut Agesilaum imiter dicētē:cū trāsactum est crimen iniuriam e mente deleui:sic ego uix postridie illius diei:quo decoctor Antonius me fraudauit:sum illius doli memor effectus. Itaq; ne parcā opus est iādudū peperci:ac ex animo aboleui fraudē illā. Sed ut in gratiā redeat nō postulas:quod ego admissurus sum nunq̄ negligentiæ genus:aut aliis fallendi similē ꝓbeam occasionem. Eum igitur non sum odiis insectaturus: neq; ab aliis principibus quæsiturus:ut plectatur sed neq; mea gratia ei peccandi:aliisq; daturus exēplum. Vale Ex Mediolāo pridie Idus aprilis:

Exemplificatiua Grauis.

n On iniuria placent Oronti Artaxerxis genero(quicquid persuadere quisq̄ uellet)exemplis firmādū esse:ut quas ꝑ uestigia ꝓficiscentibus ꝑcedētiū paratior esset ac tutior gradiēdi cōmoditas. Nā & Agesilaus ille rex sapiētissimus dicere solitus ꝓhibetur: nō esse quicq̄ ulli dubitandū:q bonoꝝ hæreret exēplis. Xenophon aūt ait: Et si solēt:q errare cupiunt:exemplis maioꝝ:q mali fuerint: gaudere:quasi cæci a cæcis ducti: At bonoꝝ exēplo uiuentes securissimā hn̄t uiuēdi rōem. Ambrosius igitur ille nō doctus minus:q̄ sapiens:magnā parari sapiētiæ putauit uiā:cū exēplis bonoꝝ allicere mur ad bene beateq; uiuēdū. Nam & Aristoteles illos refert Hesiodi uersus:Optimus ille quidē qui ꝑ sese omnia noscens: præceptor suus ip̄e sibi meliora peregit: Ille bonus rursum:monitus qui recta peregit. Sunt enim ut Demosthenes dicebat: doctorum hominum admonitiones:exempla pariter quæ possimus imitari: cum nihil in medium afferant docti:quod aut non sit in recta fūdatum rōne:aut

inde sumptum atq; translatū: quod latam habeat auctoritatē: atq; plenam. Cum igitur ad te frater optime scripturus non nihil essem de iis quæ te censerem oportere sequi: sum arbitratus exemplificati uo utēdū scribēdi genere: ñ q te aut doceā. aut hortet. aut admoneā suadēdo sed q añ occulos exēpla ponā: p q̄ possis & i luce ābulař & in tenebris. Alexander admodū adolescens nihil uel diceř solebat uel facere quod a pře Philippo illo sapientissimo uel dictū accepis set uel factum: dicens: turpe uideri sibi: qui non dedicisset litteras: eum doctrinam ꝓfiteri: publice ue docere. At alcybiades uir deni q; medestissimus ꝓponebat inter senes quæstionē: de qua illos au diret commentari: bene ne: an male hoc aut illud ab odolescēte ne scio quo dictum eē: uel factum: nec nomen cuiusq̄ aperiebat: nec su am dubitationem dicebat esse illā: sed ut intelligeret illorum sentē tiis: quid sibi deligendum foret. Cirus aūt iunior præmia consilio rum grauissimis proponebat senatoribus: resq; arduas quasi ad se non ptinentes in medium afferebat: ut prius eorū audiret sentētias q̄ opus aliquod aggrederetur inconsulto. Cupio te igitur: qui mihi tum ob egregiam indolem carissimus es: tum ꝓ ea: quæ mihi cū pa tre tuo principe optimo fuit beniuolentia: ut Alexandrum: Alcibya dem ac Cyrum imitatus uel nihil dicas: uel facias: in quo non adhi bueris quo quo uel exq̄sitissimo cōmentationis consultatōis ue mo do rerum omnium exptissimos: aut earum saltē de quibus dubitas uiros & doctos: & graues: a q̄bus uel idē factum aut dictum accipias ut per eoꝝ ꝓficiscare uestigia aut faciendum dicēdum ue tibi ꝑsua deatur: quibus uti quæas ducibus. Na; cū multa sint adolescētibus p uitæ nouitatem difficilia: cum id quidem difficillimum: ea in æta te: quæ perfecte rōnis ē incapax: nō errare: nō labi: nō decipi. Qua obrem aristoteles: moralis disciplinæ idoneos auditores noluit esse iuuenes: q̄uis subdat non differre. iuuenem eē ætate: aut moribus & Simonides dicat multos ætate consenuisse: q sunt moribus admo dum adolescentes. Es tu q̄dem ea ingenii ꝑstantia ut siqs ex se qcq̄ egregii discere potest & addiscere. in te hoc debuerit iam radices ꝓ pagasse. At ea est uiuendi recte parata difficultas ut uix etiam adhi bitis aliorum & exemplis & institutis & consiliis qui plurimum sa piant satis nobis sit adiumenti ad eam laudē capessendā cōpatum qua debemus ornati & uideri simul. & esse. ut immortalem gloriā

consequantur. Quot cum habuerint parentes eximios præceptores clarissimos. auxilia naturæ ac artificii plurima. i pessimos nebulões euaserunt? Præter Ciceronis ac Hortensii degeneres. illos filios. circunspice hodie multos ex omni hominu3 præstantium genere. quibus nihil facilius: cõmunius. atq3 paratius est. q̃ a suis degenerare maioribus: seseq3 inimicissimos uere laudis exhibere. Tu igitur nõ adeo uel acumini tuo confidas. ullo ingenuæ tuæ naturæ muneri nisi oio senũ assistas lateribus. ab illis. q plurima solsticia cũ uirtute uiderint aliqd discas. ab eorũ fõtibus. qui uiuacissima sũt sapiẽtia non nihil nutrimenti haurias. Habebis ante oculos semp exempla: quibus nixus cadere nequeas? quoꝝ ductu per rectam uiam gradiaris quorumque memoria semp tibi iucundior sit. Eo pacto & tibi tua uita suauior fiet. & me summa quadam afficies perpetuaq3 uoluptate. Vale Ex Mediolano Idibus aprilis.

Sinonima exemplificatiua.

Cæsarem tibi exemplum adhibe imperando.

Ciceronis in eloquẽtia exẽplo nitere.

Fac ut in republica gubernanda Periclem adibeas exemplum tibi.

Nemnem in poematis utiliorem tibi Nasone ducito. ac Marone.

Velim in omni tuæ præturæ administratione solius Catonis hæreas exemplo.

Noli ab eorum exemplis aberrare: qui fuere modestissimi.

Nunq̃ fallet tua te sententia. si constantia tibi Fabricium propões exemplum.

Eris omnium continentissimus. si exemplo tuæ modestiæ.

Scipionem præficies.

Vbi non deserueris ulyssis exemplũ. fies assidue prudentior.

Si uis fortissimus fieri æacidæ aut Hæctoris exemplis fias.

Scæuolam quære ducẽ tuarum cogitationum: si uis iurisconsultissimus appellari.

Vestigiis hære Curii. si cupis innocentissimus incorruptissimusq3 dici.

Nihil erit tibi cum uulgo commune. si sapiẽtum exẽplis. ad perfectam contendes uirtutẽ.

Contentiosa familiaris.

q Vid te mihi pfers o belluas? Quæ tibi mecum esse potest æq contentio? Generis ne? At tu homo nouus (ut illo in Cicero ne utar Salustii)q rupto robor natus: ut Naso inqt nullos habuisse parentes cēsendus es Virtutis: At q uirtus ē tua. Quod cyathos am plissimos: calicis illius nasoꝝ quatuor beneuentani sutoris nomen habētis: de quo loquit Iuuenalis: simillimos uno haustu sorbilar de lectaris i tuaqꝫ nefādissima libidine tua ē militaris cōposita gloria: At mihi & generis ē nobilitas tāta: ut erubescer m iur possis ubi hæc tibi sit cōtētio: & tm in uirtute laudis: ut me uenerari non nequeas. Cōtendis mecū de diuitiis: Tibi nō cædo. Nā qq habes plures num mos: plura pdia plures fundos: nō es me tamē ditior. cuius cupiditas nulla est: nisi cū uirtute. At tu cupis: & inflāmaris tuis pturbatiōibus nec tm habere potes reꝝ: ut n multo auidius optes plurima. Ego pau pertate mea cōtētissimus nihil appeto: & ut illo utar Terentii: cū ni hil habeam: nil mihi deest. Ex Mediolano. xyiiii calendas Maias.

Contentiosa familiarissima.

e T si me summope puder decet: tecū cōtentionē ullā ager: ne tua te tamē in phrenesi iactes: ad ea cōtentiose respōdebo: q unis ad me scripsisti lrīs. Nō auder me boas affirmare bene dictū te corā Moniiūta: cū monumēta dicēda putes potius. Peto abs te uir ignare lraꝝ: moneo qd pteritū habeat: monui dices: qd supinū: mo nitū. Vnde hoc monimē: & monimētū formatur a supino. Cur igi tur. i. mutabitur in. u: Cur in nocumento: Veteri quadā cōsuetudine uel alia formatiōe q ea: q ad moniimtū attinet. q potest & debet mōi tio dici mētis. ita ut n monimē. sed monitio. quasi a pteriti adiectiuo dicat. & mēte driuet & cū ipis cōpōat. Inde apd Virgiliū. monim tū & pignus amoris. & rursus ab andromache: manuū tibi sint mōi mēta meaꝝ. hoc ē mēoriæ. Sic ego reor. Vale ex Mediolāo. xyiii. calē das Maias.

Contentiosa Grauis.

c Ontendere mecum audes. quam obrem non est mihi ne gligendum de quo contendas. Non enim sumus perduel les nec pduellionatus crimen nobis ē propositū contentiōis genus

De bonis litteris non de uulneribus:nõ de probris est contentio: q̄ adeo probauere Atheniensium scolæ:ut uel præmia cõtendentibus cumulatissima proposuerint: Romani uero declamatores habebãt assiduos:q & muneribus simul:& honoribus donabãtur nõ paruis si recte tum Quintiliani:tũ Senecæ declamationes intuemur:tum paulo prius quæ a Cicerone de multis equiualibus suis: & de seipo scripta sunt.Cõmẽtationes autem & a Platone: & a Cicerone in suis dyalogis introducte qd significant aliud:q̄ cõtẽtõnis genera honestissima:quibus uerum fiebat dilucidius? Quid hodie diui Thomæ Scotiq; disceptationes:qbus cum hæc aut illa quesiuerint:& sibi respondẽt:& in suas arguunt sententias:ut ea cõtẽtione quicqd intrincatum erat:magis enodetur? Hoc dicendi scribendiq; genus cum utilissimum eẽ probat Thomas:tum doctis hominibus iucundissimum:quo excitantur:ut Lactantius ait:si qua sunt ingenia sese misopitamentes refouẽtur:doctrine inter se cõciliãtur. Quãto nos emimus clarorum familiaritates uirorum pcio? At contentionibus hisce.cum eruditissimis ac clarissimis assidue uersemur:opus ẽ:quorum auctoritate ac gratia fræti possimus eorum supare uersutias callidissimasq; rõnes q nobiscum certamen ineunt.Faciũt enim eiusmodi uexatiões pspicaciores intellectus:ut docet Seneca. Itaq; tibi contẽdere parato uicẽ apparo:ut contẽtione cõmuni:aliquid ad posteros a nobis perfectius deferatur: Quod dixi de polypodis ac telluris coloribus:improbas. At Aristoteles probat:ut ignis terrã in suũ & naturalem reformans colorem:albam efficiat:ut calcem ex lapidibus factam At Basilius te docet:cum nullus sit natiuus polypodi color.eum sibi ex adiacẽte quæri solo:ut alius albus sit: alius croceus: alius mixtus. Quod uero inertiam nõ debere haspirari: affirmaui: tu haspirari uis:cõtendis rursus insipide:cum si ars nõ haspirat: ut uel tu nõ negas.Iners ab in & arte dictus:quasi cui nulla sit ars: haspirari nõ possit.Ars enim philosophorũ testimonio ẽ collectõ præceptorum ad unum finem tendẽtium. Adducis nescio quorum nomina imperitorũ:quos obscurissimo loco ereptos i mediũ affers testes tibi tuæ ruditatis.Tũc tibi credo minus.Dicis & uiros hodie doctissimos iisdem scribere caratheribus.Si id faciũt:in hoc sunt ignarissimi litterarum:q̄q̄ ego pro te dictum hoc puto:qui te doctissimũ esse uelis. Sumo uerbũ gemino uis.m.scribendũ esse:ut & summũ

quod inde dictũ autumas: quia nemo sumere dicat: nisi quod summum ē. Vnde somnies hæc nõ intelligo: cũ aliud summũ sit: aliud Sumo: illudq; duplici. m. scribatur quasi a sumo & manu: hoc ē: qđ tota sumitur. & uix stringitur manu. Sumo uero unico. m. scribi debeat: quique secus censent: ii fallantur uæhemẽtius Contendis rursus non decere principem Magnificum appellari. At Cicero ab aristotele usurpauit in ædificandi splendore: domesticoq; apparatu magnificentiam eē sitam. Qui ergo ædificiis dignissimis omni laude delectatur uiuitq; pereleganter: is Magnificus dicendus ē. At elegantiam uis in uocabuloru; præstantia: nõ in domestico uel apparatu: uel cultu: uel corporis eē ornatu dicendam: affersq; testimõium & laurentii ualle: qui elegantias edidit: & augustinũ Senesem: qui Elegantiolas effecit. Ego neq; illum: nec illum Duces sequor: sed ueteres quos aulus Gellius ꝓbat Elegantiam inuictu uestituq; sitam uoluisse. Vis tabellas ꝓ paruis accipi tabulis: quibus ædificať adducis Tibullum testē: qui tabellas uoluit tabulam esse: in qua de pictum aliqd in tēplo foret. Ego tabulas alias ædificiis debitas puto: ex quibus tabellæ nõ prodeat alias quibus scribatur pingaturue qcq̃: ex quibus tabellæ ꝓdire possint: ut etiam ius ciuile ad cõtra tabulas titulum habet: & tabulæ testamẽtariæ dicuntur: & inde tabellæ ac inde tabelarii: quoniam in tabulis scribebatur cæratis: ut te dicis nõ latere. Quod nõ arbitreris recte dici Marciale sexto casu: ut Iuuenale: non cõtendas: in sentẽtia uolo permaneas: ut apertissimus uideare fatuus: q neq; quod ipse: nec quod alii fanť: intelligas. Cætera tua eiusmodi sunt obiecta in meas litteras: ut per se sileant: erubescãtq; meam faciem. Sile uir ineptissime. Contentio sit tibi post hac cum tui simillimis mihi uero nõ: nisi cum doctissimis atque disertissimis: ut & Alexander inuitatus ad stadium sibi respondit: non nisi cum regibus currendum uoluisti hac cõtẽtiõe (ut opinor) non nihil tibi gloriæ comparare. Esto: sis quod optabas assecutus. Nihil ex tua peat opinione Respice. Ex Mediolano. xyii. calẽdas Maias.

Sinonima contentiosa.

Non habet hæc res: ut tu sentis:
Hector nequit (ut sentis) inhaspiratum scribi.
Male opinaris de bubalo: quod sit genus Elephantis.

Recte dixi Elephanti problosidem: eminentiam esse nasi.
Rynoceros secundum casum male tua sententia format rynocerō tis: sed habet rynocerotis.
Non bene doces: rynocerota in fronte cornu habere: cum habeat in nare.
Non est sapide dictū (melius dici) honor: q̄ honos & lepor: q̄ lepos.
Gloriosum uetuste admonui non inueniri nisi in malam partem.
Fac ut elegantius studeas loqui: si uis doctus haberi.
Nihil dicis: cum si contentione utendum sit: non possim aliquid addere.
Nolim tecum contendere: quod si facerem: multa in te falso dicta coniicerem.
Habes tu quidem in sensu nihil de litteris sani.
Quod credis de litteris breuiandis: omne falsum est.
Multa in syllabis disiungendis fingis. quæ nescis tam abdere: ut esse uera uideantur.

Titulus. I.

Commotiua familiaris.

a Ffecisti tu me qdē iniuria: qui cōuiciis famā meā maculare nixus es. At eē me puta: nō assuetū cōtumeliæ toleradæ. Red dā tibi sed maiore mēsura multo & nō solū par pari (ut apud Terē tiū legitur: quod te mordeat) sed tanto magis: quāto sū te lōge ma iore qdē aio. Tu tamen a tuis ñ degeneras: q ea fuere sp conditione ut in cōtumeliis & cōuiciis summope detestādis assidue sunt uersa ti: Sed cū quo credis agēdū eē tibi: qñ mecū? Certe cū illo: q multos tui similes castigaui: multos castigaturus sū. Interminatū eē me tibi ñ multi facies. Ad id exequar cōminatiōis: qđ deinceps magis metu as. Afficiā te tāto (ñ metu solū) sed dolore: ut possis ñ iniuria optasse me tibi fuisse nunq̄ antea cognitum. Faciam ut faunus Herculis ic tu cadas: aut nanus Gigantis percussiōe delabare. Sanus sis. Ex Me diolano. xvi. calendas Maias.

Comminatiua familiarissima.

n On sum ego ex eo passerum genere quibus fiunt laruæ for midabiles. Sed hoc tu tibi nō esse p̄dictum: neges me oi ope ra curatuꝝ: ut ꝑ tuo tā acerbo furore plectaris. Sunt: ut nō nescis: & amiciciæ tot mihi: & clientelæ: ut possim te in ægyptū usq; insequi.

Nec falli quidem potero. Scio q̄ sis intrepidus: q̄ elata mente: ac sup bo spū: qui neminem metuas: sed erūt sine isidiis: eæ pate uindicte: quas metuisse: præstiterit. Hoc autem facilius offendere: quod lædi a nullo dubitas: tantum esse tibi uirium: tantum facultatū existimas Resipisce. Ex Mediolano. xv. calendas Maias.

Comminatiua Grauis.

n Ihil est durius ut Eschines iquit: q̄ publicas iniurias perpeti. Quod autem (ut Thucidides uoluit) tam publicum existimari potest: q̄ quod i oium est ore cōstitutum: Iam uel ipsi tonsores: uel ipsi pistores clamitant fuisse te in nos iiurium uiolenterq; nobis p̄dium ablatum possidere: nec uereri iudicium aliquod: nec nos me tuere. Sic solebat Diomedes Thrax qui Tyrānus acerbissimus omnes afficiebat iniuriis. Sic Antæus qui suo ducebat potētatu cōfūdere cūctos quire. Quod te consilium in hoc perduxit patrādum sceleris. Quæ tibi confidentia i nos fuit. Habes tu quidem nōnihil pecūiolæ: sed nō tātum uel imperii: uel potentiæ: ut nulla in te referri uis ua leat. Nō est opus Alidem renasci: qui te pūiat. Animo es perditissimo: sed neq; ingēio: nec facultate: quæ uires suppeditet menti. Potes & a me lōge iferioribus lædi: nec cum magna ui mãu certe p ua. Fac igitur ut quādo me inimicum maluisti: q̄ amicum: posthac tibi diligētius nocte dieq; caueas: custodiasq; tuam uitam si uis mea ñ interrire opera. Nolim ego abs te unq̄: si uulneribus cōfossus euaderes: dici proditorem aut perfidum. Leonis ego plus natura delector: q̄ uulpis. Nam haud e memoria excidit: quod apud Plutarchum legi: dicere solitum Agesilaum insidiatorem uel i ara interfici oportere: Nūq̄ insidiabor. A partis usum me comminationibus in te probabo. At quo pacto possim ego: ñ esse honoris ultor. Præter prædiū meum tam fertile: tam pulchrum: tam nobile: quod mihi surripuisti: debacchatus es in me: sine ulla tuæ linguæ mitigatione: ullo freno: eaq; de meis & parētibus & moribus dixisti: omni uerborū obscœnitate adhibita: quæ uix ausim de tuis cogitare. At linguam dicebat Prienensis ille bias. optimum esse membrum: & pessimum. Quid enim excellentius. q̄ eloquentem audire uirum. de bono benedicentem? At quid fœdius quid inq̄ (ut inquit Tullius) immanius. q̄ eloquentiam ad usum naturæ atq; ad amicicias cælitus datā: ad pniciē

hominum conuertere? Tu uero quasi suauissimo quodam nectare plurimum oblectaris: maledicentia me fœdare: nec usq̃ de me in sermonem inciditur: ne me (non modo pungas) sed acerbissimis insectere uerbis. Fingis autem ea de me scelera: quorum ego antea neq; nomina quidem audiueram. Id unde audeas nescio: nisi qa nimis me bonum: nimis inuenisti mitem. nimis iniuriarum immemorem Non nego: me solitum iniuriarum penitus obliuisci: si eum errati pœnituit: q fuit i me malus. At si ptinacior es nolim (Apostoli snia) crudelis appellari: q negligam famã meã. Id. n. ut obesset famæ: sic tibi licentiã pararet: cæteris exemplum ad omne malignitatis genus Vt apud Aristotelem uocantur insensati: q nullam accipiunt ex iucũdis rebus uoluptatem: ita quidem non hñt hois quippiam: q cum eis subtrahitur bona fama: nõ excãdescũt. Nam ubi etiam tibi nocere nõ uellem: in propulsanda iniuria: quicqd agerem iniustus dici nõ possem Docuit enim Plato: nõ esse queq̃ iniuria cõficiendum: nisi cum propulsatur iniuria. Inferre nõ licet iniuriam dicit Pherecides: propulsãdo autem inferentem cædere semper licet. Quamobrem ego prædico tibi curatu℞ eẽ me omni diligentia ut tibi ñ oris fœditate: sed re ipsa reponam: ut uerberibus ad mortem usq; cæsus resipiscas: fiasq; aliquando tuæ linguæ cõpos. Id si times (ut timere te certe scio q̃uis non simules uereri) fac ut prædium restituas meo uillico: fructusq; quos iam circiter ãnos tris q̃ diu in Britãnia abfui percepisti: cõtinuoq; apud omnis: apud quos meæ detraxisti laudi: restituas mihi famam: & Euãgelico instituto: mẽtitum te dicas cum detraxisti: & me nõ solum mitigabis: sed ad ueram inconcussamq; amiciciam pacatissimum reddes ita quidem: ut nihilo sim tibi deturus: quod in me sit magis: q̃ fratri. Quod si meam hanc neglexeris comminationem. uel quia nolis inferior me uideri: uel quia ut es petulans: sis etiam temerarius teq; plurimi faciens cæteros aspernere: nec tuas uires: nec alterius metiare cuiusq̃: nõ multo post ea ꝓcurabo: quibus manifesto cognouisse fatearis: quantum inter asinũ intersit & leonem: Scis quæ mihi sint: & diuitiarum fundamenta & famulorum clientumq; turbæ. Te tibi uendica: nec in id incidas discriminis: unde facile nequeas regredi. Ex Mediolano. xiiii. calendas. Maias.

Sinonima comminatiua.

Ego tibi ob tuas in me collatas iniurias: interim tum pcurabo.
Caue tuæ uite: cuius ego finem omni diligentia queram.
Nihil plus appeto: q̃ tuam necem.
Sum in te interimendo continue occupatus.
Amici mei nihilo se nunc sciunt mihi potius gratificaturos: q̃ si te cædent.
Proditorem me nemo dicet: tibi mortem interminor.
Hæc epistola sit tuæ mortis tibi comminatiua.
Tanta me non contumelia solum: sed iniuria confecisti ut mortem tuam sim omni studio procuraturus.
Habes me tuum assiduum hostem.
Nunq̃ hoc tibi remittam in me crimen.
Tam me turpiter affecisti: ut sim nullis temporum discursibus indultutus tuæ culpæ.
Tua in me malignitas quottidianam ultionem expectat.
Nulla mea simulatiõe aut dissimulatõne: indultũ ab me tibi iudica
Semper ero curiosus tuæ ignominiæ.
Assidue in tuis ero damnis occupatus.
Cum tutiore te loco censebis: maiora mea solertia tibi tunc imminebunt pericula.
Nusq̃ esse te securiorem a me iudicato: q̃ ubi luce functus eris.

Titulus. li.

Belli edictiua familiaris.

u T naturæ bonorum omnium pax est iucundissima: sic ab igenio meo semper alienum fuit bellum. At cum pace uiuere ñ licet: non laudatur minus apđ doctos Mars æquus uel armatus ctuẽtatusq;: q̃ Phœbus crinitus: cum citharaq; decorus. Ego nihil omisi: quo me paci præseruarẽ: nec miseros colonos tuos cogerẽ plangerẽ: ciues conlachrymare: te uero tandem & regno cedere: & fortasse uitæ Sed nihilo profeci magis: q̃ si littus ararem: quod Didoni obiicit apud Maronem Hyarbas. Assidue peior: & immanior factus es: nec quicq̃ præteristi: quod: ad me prouocandum intellexeris posse facerẽ Nam & seruos meos cecidisti: & agrum inuasisti: & affecisti nos oĩ iniuria. Cogimur & nos (ut homines sumus: sentimusq; dolores: ac nequimus non interdum perturbari) cum urget causa uæhementior aliquando ulcisci nos atq; nostros: declarareq;: q̃ iniqua tulerimus

mente tuam in nos diuturniorem insolētiam:atq; immodestissimā uastitatem.atq; depopulationem.Ne igitur aut inobseruantes nos aliquis unq̄ dixerit Martialis legis:aut tu te oppressum improuide dicas:indicimus tibi bellum ad tertium calendas Martias:ut deinceps intelligas:nec ad nos tuto uenturum ex tuis quenq̄ esse:nec n̄ tibi.agro.tuo.tuisq; cauendum esse die noctuq; terris. Tunc enim edicto belli: nemo nos accusabit iniuriatum:nec tu tibi non prædictum esse:dices. Rem habes. Exercitus apparabimus:q̄to poterimus plures:quotq; nobis uidebūtur equitū:peditūq; milia:in te debellandum traducemus:omniq; annitemur opera:tibi declarare:q̄ male senseris:cum amiciciam nostram non tantifeceris:q̄ti faciunda fuit:sicq; alii quandoq; deterrebuntur ab iis sceleribus committendis:pro quibus se pœnas aliquando daturos esse sciant. Ex Mediolano.xiii.calendas Maias.

Belli edictiua familiarissima.

Qvantis nostros affeceris incommodis:& ministros contumeliis:agros depopulationibus:& filios ipsos interdum uulneribus:non ignoras. Nos omnia uoluimus prius experiri:q̄ armis cō tēdere:pacis potius studiosi:ut regulos esse decet:q̄ belli:cui uix sufficiunt Tyrranni Te nōnunq̄ admonuimus:ut desisteres ab iniuris:non esse nos aliud:q̄ homines:aliquandoq; fortasse non tolerat uros:quod sæpius uidimus inuiti quidem:sed tuam demolitione; expectantes. Eo fuisti tu semper immanior:minusq; nostris comminationibus credidisti. Quare cum uerbis proficere nos nihil posse intelleximus:ad arma confugere auxiliaria constituimus:& q̄q̄ regulus non multum apparare possum armorum: non multo: amen posse te plura scimus:q̄ non ualeamus. Quod si qui tecum sociale bellum ex nostris finitimis contrahent(ut solent aliquando inquieti uelle uiuere multi)nos quoq; socios ex iis nobis asciscemus:q bus in te uæhementior ac æquior sit pugnandi causa:q̄ illis in nos. Ego nemini sum iniurius. Tu multis. De me nemo:de te iure quæruntur multi. Sed tu curabis:ut uoles:ego rem sequar:ut uidebitur. Tu tibi hac epistola bellū indictum censeto:ut post tertium calendas Martias.hostem me paratū esse tibi ducas. Ex Mediolano.xii.calēdas Maias.

Belli edictiua Grauis.

b Ellum edicere dixit Plato: n̄ decere queq̄ nisi reges. At mode
stius Aristoteles artem esse militarem iquit: i qua n̄ nisi iuste
se quicq̄ exercet .. Nō enim iniustis uictoria est expectāda: ut Home
rus ait: sed interitus. Sequitur enim a tergo iniustos deus. Seneca te
ste. Omnis igitur in bellando ratio fūdata esse debet in æquitatis le
ge: ut nihil iniquum attēptetur: ut uoluit Tullius: nihil fiat: quod a
bonis & æquis uiris probari nequeat. Nā ut negligātur iura: n̄ regi
bus locus est: sed Tyrānis. Hi enim (modo sic libeat) illi sunt: i quos
illud Iuuēalis dici potest: Sic uolo: sic iubeo: sit pro ratione uolūtas.
At ubi iura seruātur: nihil esse potest uiolabile: nihil corruptum: ni
hil immūdum: ut Gregorius inquit. Qui Martem sequūtur: eum se
qui Martem debēt: cui sacra fieri queant: qui nō iniuria sit in cōci
lio cōnumerādus superum. A quo nihil inuenitur factum uiolenter
omnia innocēter: & illo (ut Virgilius docuit) præcepti fine: Parcere
subiectis: & debellare superbos. Imo interdum eo: de quo inqt Psal
mista. Quis ascēdet in mōtem sāctum tuum: aut qs stabit i taberna
cula tua: Innocēs māibus & mūdo corde: qui n̄ accepit in uano ani
mam suam: nec iurauit in dolo proximo suo Homūculi quid i hoc
orbe facimus: qui socios iugulamus: finitimos uiolamus: nec ꝓprii s(
quasi Pelopes) filiis parcimus: Vnde tātū creuit in nobis facinus: nō
aliunde certe: quꝫ ex auariciæ labe. Ambitionis rota. Inuidiæqꝫ liuo
re ut inṭe māifesto cognoscimus: qui iam Phineus effectus es: aut Tā
talus: cuius & deturparint Harpiæ mēsas: & neqꝫ undæ potēt: nec
poma saturēt: ꝑnimia: qua detineris: cupiditate: quiqꝫ nō fabulose:
at uero: dici possis in Ixiōis torqueri rota. Sisiphyqꝫ assidue uehēdo
saxo cruciere. Quid enim tu non concupiscis æstuāte ista tuæ men
tis furiosissimæ fornace: Quos amicos (q̄uis simulatos omnis: nul
los stabiles) non ābis: ut maior fias: ac potētior: Quibus satellitibus (
q̄q̄ fidelibus nullis: sed ad tempus tibi obsecundantibus) non polli
ceris plurima: ut tibi morigeri sint in omne scelus. Quotiens tu no
cte intempesta furtis eos & latrociniis exercuisti: quos uidisti tibi de
ditos: Quotiens multa uicinis eripuisti: sacros prediorum ac finiuꝫ
lapides subtraxisti. In ipsis lectulis eos cecidisti: a quibus rem tuam
detegi posse credidisti: Proinde q tecum in aliquo fuit nefario cri
mine. curat nihil aliud q̄ ut abs te propere diffugiat. hinc alios que
ris tibi fures. alios transfugos: alios perfidos: nec consyderas in eū

esse fidem posse neminem: qui fidem nulli seruat: cuiq̃ credere ua
leat nemo. Resciuntur inde non multo post oia: quæ clanculum te
ducis commisisse: nulliq̃ nota. Quod cum alias sæpe: tum hoc ano
bis ad nos delatum est ab iis: qui neq̃ mentiri sunt soliti: nec alia
id mihi referarunt de causa: nisi quia noluerint tantam me semper
incommoditatem sequi: nec me qcq̃ ex ea re scire. Nam ubi quære
rer: & annitamini noctu surripi & i pdiis nocturnas factas eẽ dpopu
latiões ac uastagiones inũerabiles & i agris multa desse: q̃ qs subtra
xisset: nesciremus: detexerunt ii latronẽ: pbarũtq̃ ñ uulgaribus ar
gumẽtis: qd i nos egeris: qd agere nixus sis. Scripsimus ad te sæpe: ro
gauimusq̃: ne nos malles hostes: q̃ amicos: cõtra ingenuã meã uiuẽ
di rationem esse: ut molesti cuiq̃ fieremus: sed coactos id demũ ñ eẽ
nos neglecturos. Respondisti tm̃ esse lacædemone Athenas: q̃tum
athenis lacædemoniã: neq̃ curare te uerba: cum uiri Ducis filius: ñ
mulieris famulæ fueris. Tãdẽ huc uentũ ẽ: ut Marte nobis hæc tua
iniuria propulsanda sit: quam Phœbo tueri me nequeo: Tua tamẽ
causa in bellũ nos existimes cadere: meminerisq̃ qd Virgilius ait
sanctissime. At sperate deos memores fandi atq̃ nefandi. Ad tertiũ
calendas Martias indico tibi exitiale bellũ: quod ferro flammisq̃
definiatur. Ut enim & crudelissimus es: & sæuissimos habes cliẽtes
atq̃ tuo℞ ministros scelerum: sic nos fore in te tuosq̃ immanissi
mos: expectato. Si qua in re mitiores nos exhibebimus: id benignita
ti naturæ nostræ cnncedetur: q̃ interdum plus sibi seruiet: q̃ tibi sæ
uiet. Præterea cõiugi tuæ pudicissimæ: filiisq̃ tui dissimilimis cõpa
tiemur: ut homines sumus. & Terentiano instituto: nihil humani a
nobis putamus alienum. Transacto igitur eo die: quo edicimus tibi
bellum hac epistola belli edictiua: nihil esse tibi tuisq̃ mecum atq̃
cum meis commune ducas: præter præliandi cupiditatem. Nunc ha
bes & quid tibi cauendum sit: & quid mihi cogitandum. Ex Medio
lano. xi. calendas Maias.

Sinonima belli edictiua.

Tali die bellum indictum esse tibi: scito.
Post eum diem pax mecum tibi nulla futura est.
Fac ut existimes post eum diem. perpetuas tibi mecum inimicicias.
Implacabile transacto eo die exercebitur inter nos odium.
Nihil post eum diem inter nostros tuosq̃ exercebitur beniuolẽtiæ.

Tuam ob causam talis dies initium nobis constituet belli.
Prælia quæ tali die summus tecum inituri: cessabunt deinde nunq̄.
Ea dies principium nobis erit præliandi: nullum habitura finem.
Fecere iniuriæ tuæ: ut nunq̄ post eū diem bello cōstituam abstinerē.
Nemo me iam distrahet: ut peracto die illo: sim assidue tibi bellum illaturus.
Frustra laborabis si lapso die illo censebis posse nos a præliando diuertere.
Cupimus diem talē aduētare: ut deinceps geramus sp̄ bella tecum.
Adeo me coegisti tuis iniuriis sæuire: ut eo die superato: immortales simus futuri hostes.

Titulus.lii.

Pacis proclamatiua familiaris.

p Osteaq̄ non mediocres nos ad bellum prouocauerunt causæ subest iam ultima præliandi ratio: ut in pace otioq; uiuatur: ut apud Thucididem legitur: & Cicero perpulchre cōplexus ē Nos iamdudum iuste mouerunt ad communes inimicicias rationes: quibus alteri alteris non cessimus Credidere tui iam sibi fines nostros communes esse pascuisq; suis debitos. Nos secus sensimus. Res dirimenda bello fuit. Post cruoris tantum effusum Mars uiam inuēit ueri. Sublatæ sunt discordiarum uiæ. In pacatissimam & tranquillissimam uenimus mentem. Ager noster nobis relictus est. Vos iurē cessistis. Iam est pax perpetua proclamanda. Sciant igitur & nostri oēs: & exteri: licere publice priuatimq; inter nos nostrosq; quicquid rerum agi: & commertiorum omnibus transfigi: sublatasq; nobis bellorum leges præconisq; uoce nostras hasce proclamatiuas pacis lr̄as declarari. Ex Mediolano.x.calendas Maias.

Pacis proclamatiua familiarissima.

c Vrate o nostrarum urbium præsides: passuumq; custodes: ubiq; publice proclamare precones nostros: post diutina bella: inter nos Tauriscosq; transacta: iam pacem indelebilem esse firmatam ut omnibus liceat quoquo modo res suas in utriusq; imperiis agere: tum pedemontanis apud Insubres: tum insubribus in pedemontio: tum exteris in utrisque principatibus: omnes enim cessarunt discordiarum causæ: cum de iniuriis: quas querebamus nobis illatas esse: pacti simus: nec cuiusquam uel minimæ rixæ supersit cā.

Lætandum autem & publicam lætitiam ambabus agendā partibus remur: quod tam cito beneq; sedatis periculis: quæ utrisq; imminebant: pacata sint omnia. Proclametur igitur hæc epistola: & publicæ seruiatur letitiæ. Ex Mediolano. viiii. calendas Maias.

Pacis proclamatiua Grauis.

i N omni humanæ uitæ actione: id præcipue querendū docet Theophrastus: ut medicos bonos imitemur: q si possunt: pseruant ualitudinem bonam: curantq; puidētes: ne qd accidat ægrotationis: Vbi uero uel naturæ malignitate: uel uiuendi corruptela i morbum inciditur: & diligenter: & cito annitūtur māibus pedibusq;: aut omnino: aut magna ex parte ægrotationem tollere: ac radicitus extirpare. Id cum in aliis plærisq; causis uideam ualere similitudinis: tum in primis in præliando: pace armisq; uiuendo: ut docet Hesiodus inquiens. Si pace uiuere licet: bella non quærantur: Si bella temptanda imminent. q̄to otyus sedanda sint: Prælia sunt qbus ager sudat hominum cruore. Pax est quam in terris: ad conseruandum genus humanum: instituit dominus. Vt enim bello ceduntur homines squallēt urbes: sordescunt agri: sic pace nascūtur uiri: splēdent ciuitates. læti sunt suis satis uberrimis coloni Iamdudum inter nos & Tauriscos: intercedentibus quorundam discordiis finiū: bella sunt gesta: in quibus nec eis conduxit præliari: nec nobis quidem Tandem huc uentum est: ut sedatis discordiarum uiis: imperpetuā conuenerimus pacem: atq; concordiam. Vt enim æquitas iubet: & admonuit olim Cato: nec nos omnia consecuti sumus: quæ posceba mus. nec ipsi. maluimus utriq; regredi finibus. q̄ progredi: nequid ad publicum delendum odium deesset rationis: nec ut Marcū Carbonem Cicero factitasse refert perinique: rem nō nostram quæsiuimus usurpare: sed quisq; de iis potius quæ ducebat ad se ptinere: ptem dimisit: q̄ si futurus in ea seruanda pertinax semper in bello uiueret. Hæc sumus a Platone admoniti: esse rerū diuturnarū fundamenta quibus in quiete ac otio ut Orontes ait: uiuendum est. Vbi autem in sententia stare constituūt hostes nūq̄ uiuitur. Dissipantur urbes. Corruunt principatus. Eneruāt omnia: qbus ē opus uitæ nr̄æ. At ubi mtes pie sibi suisq; indulgēt: in id deuenitur ingenii: ut oia

sileant. quæ torpebant reficiantur quæ calamitosa modo fuerãt: ue luti splendeant: reddanturq; felicissima: Pax igitur est nobis cõsti tuta: & ea quidem mente: ut stabilis inuiolabilisq; permaneat: nec ullo mutari queat casu. nec ullis rerum euentibus. Delegimus enĩ futuros arbitros: si qua unq̃ interuenerit controuersia. uel contẽtio Ad hæc autem & affinitate ꝓpinquiores facti sumus. ut quos fortas se diuisos sanguine: mentes: acrius disiungebant: cõiunctio ꝓximi tatis nunq̃ in diuersas traducat sententias. Vos autem o nostraru; urbium iudices: prætores. presides. tribuniq; publica præconis uoce ubiq; facite ꝓclamari pacem hanc: ut licere omnes sibi sciant: in lo cis pacatissimis omnia seq: quæ ante bellum indictum aut agebant aut agi procurabant Amate aũt ac honorate quos fuistis odiis oli; hostes insectati: sic enin nobis plurimum gratificabimini. Ex Me diolano octauo calendas Maias.

Sinonima pacis ꝓclamatiua.

Seruite publicæ inter nos initæ paci.

Proclament præcones nostri pacem publicant.

Vt a nobis ẽ pax perpetuo duratura firmata sic curate ut omnibus ĩnnotescat.

Facite cũctis notam eẽ: quam cũ Thauriscis firmauimus pacem.

Plurimum cupimus pacem hanc a nobis tam diligenter institutam omnibus palam esse.

Adhibete curam omnem: ut pax nobis Tauriscisq; commu nis ad exteras usq; nationes fama perferatur.

Nihil hoc tempore magis optamus: q̃ attentissime hanc pacem pro clamari.

Sit hæc epistola pacis proclamatiua: quasi ore nostro s̃nia.

Mittite præcones nostros: qui ubiq; proclamẽt hanc pacis firmitatẽ

Post diutinas discordiarum causas pacem nobis fimatam esse diu turnam: omnibus aperite.

Cum sublatæ sint offensiones: paxq; inter nos stabilita: uos quoq; hoc omnibus declarate.

Quod pacata sint inter nos omnia: desyderamus omni studio cũc tis populis referari.

Sciant omnes ex uæhementissimis odiis inter nos summam beni uolentiam stabilitam.

Titulus.liii.

Fœderis icti significatiua familiaris.

u Nde id sceleris sit ortum admiramur:ut inter finitimas nõ nunq̃ urbes odia sint natiua quædam ut nihilo se plus amare possunt:q̃ si assiduæ insurgerent læsiones: assiduæ cædes. Habemus enim ante oculos Romanos cum pœnis:cum latinorũ multis: cum quibus & fines communes forent:& interdum cõsanguinitates:in quos inferebant iniurias & semp bellis instabant crudelissimis. Hoc autem cum natura non patiatur:consuetudo non ferat: ꝓpinquitates nõ tolerent:ut Aurelius inqt:sola procedũt animorum uæhementia:q superbissimi atq; pacis inpacientissimi: aut alienæ fælicitatis inuidissimi:atq; multaꝝ rerum auidissimi semper aliqd cupiunt. Nos tamẽ solutis hisce tenebraꝝ uinclis:significamus omni hominum generi:cum Tauriscis ictum nobis fœdus indelebilẽ. Ex Mediolano. vii.calendas Maias.

Fœderis significatiua icti familiarissima.

c Vm Thauriscis nobis ictum fœdus omnibus significatũ eẽ uolumus:hac epistola icti fœderis significatiua. Quid enī; dirius erat:q̃;cum finitimis nostris.cum quibus cõmunibus assiduæ deuinciebamur affinitatum uinculis:semper gerere bellum? At id aliq̃diu:uel nostra negligentia:uel ipsorum incuria factum ẽ:ut neq; homines:nec deos ueriti nr̃is inseruiuerimus odiis: agros alter nos depopulati:omneq; discordiarum genus insecuti.Tandem in mẽtes rediuimus bonas:& publicũ nobis est fœdus ictum: diuinis auspicibus. Ex Mediolano.vi.calendas Maias

Icti fæderis significatiua Grauis.

n On fuit eius Themistoclis parua diligẽtia: q ad frenandos iracũdos & perturbatos animos iacere fœdus instituerit. Quod uel induciaꝝ uel ꝑpetue pacis genus tam uoluit apud nr̃os Mamerco ille prudentissimus & bellandi peritissimus obseruari:q̃ quod diligentissime posset mentes instituere ad amiciciæ sempiternam uiaʒ comparandã. Quid enim homines ut soli sumus aut discordes: si pace nõ uiuimus:aut si:cum bellandi causæ intercidunt:nõ eẽ:ullũ fidei munus:quo nobis credere possimus. At fœdus a fœda porca dictum:quæ in medio decertantiũ posita:lapidibus solebat fœdari ac cædi:uerba hec malis in obseruantes oibus ꝓclamabat: sic in eũ

obtuatur q̄ fœdus hoc infringet. Fœdifragi deinde cum fidifragis comparati publicis odiis uindictisq; digni omni in cōmodorum afficiebantur genere: in quos possent libere impuneq;. Imo & pro positis publicis præmiis tendere laqueos: atq; ultionis uiam omnē Quāobrem in pœnos Romani fuere difficiliores: qui fæderibus q dem inter Africam & Sardiniam ictis non seruatis: nisi fuerūt om ni psecutione dignissimi: & quorū deniq; urbs solo æquararetur. In Pyrrhum fuere mitiores: ac in omnis eos: qbus fœdera inuiolata pmansissent. Hoc tam præstanti munere concordiæ seruandæ nūc conuenimus nos & Taurisci. cū qbus fuerant aliquot annos publi ca bella. Ne pluribus tandem molestiis & nostros & eorum cliētes cruciaremur. pridie calendas Decembris iecimus apud. Verellū fœ dus his uerbis una eademq; omniū uoce confirmatū. Si quis i hoc inter insubres atq; Pedemōtanos audebit unq̄ uel recto uel indire cto qdem argumēto quicq̄ anhelare: in eum & astra cōiurent: & oēs Italie populi & licite illius rem ac uitā possit uel externus quilibet sibi quærere: iureq; uēdicaī. Significamus igitur singulis hæc chri stianorū populis: ut siquando qcq̄ huic fœderis obseruantiæ minue tur: in minuentem oēs insurgant: arma capiant: eum deleāt. Quid enim iniquius aut pniciosius: q̄ si mulatione dissimulatiōeq; ppo sita: id non obseruare: quod ictum est fœdere? Vt enim q fidunt il lis auspiciis: puri sunt atq; dei manibus educati: sic & deum ipsum ultorem habent: si falluntur. Quamobrem Agesilaus consultus d̄ fœdifrago. quid eēt demeritus cū captus foret: respondisse fert om ne crucis genus: cum id existimaret omniū scelerum impiētissimū & ei amplius adhiberi fides nequiret: q fœdus uiolasset. Fœderis igitur sit significati obseruantia sincera & immutabilis: quæ apud omnes semper fuit sanctissima: ut si qua fides inter eos reperitur: q fuerint hostes: hæc sit maxima & certissima que & homines & deos aduocat testes: & hominū pariter & deorū custodiam uocat: quam sumus nos quidem ppetuam inmutabilemq; seruaturi. Ex Medio lano. yi. calendas Maias.

Sinonima icti fœderis significatiua.

Iecimus cum Tauriscis fœdus.

Posita est nobis in medium & cæsa: fœdere porca.

Inuiolabile nobis firmatum est fœdus.

Nihil minus sumus unq̃ hoc foedere uiolaturi.
Sit hæc epistola icti inter nos fœderis significatiua.
Cupimus inter nos fœdus cunctis aperiri.
Vt omnes sciant ictum hoc inter nos fœdus: facite.
Firmauimus perpetuam pacem publico inter nos icto fœdere.
Erimus (ut opinor) in fœdere: quod iecimus tenendo immortales.
In obseruando fœdere (quod iecimus) æternos fore nos spo.
Qui censent nos ocius a fœdere: quod iecimus: defuturos: fallẽtur uæhementius.
Nihil est: quod magis appetam: q̃ omnibus significari nobis hoc initium fuisse fœdus.
In omnes hoc ictum inter nos fœdus facide gentes significari.
Estote in significando hoc inter nos icto fœdere cunctis populis diligentissimi.

Titulus. liiii.

Triumphi & expositiua familiaris.

i N nulla lætitia gestiendum inquit Fabius. Itaq; nolim gestire forte uideri cuiq̃ in hoc nouo mei triũphi festo: ne aut a ueterum institutis censear discordare. aut eorum lætari calamitate qui sunt in prædam uersi. At ut humanissimum illud est. ita quidẽ inhumanum. gloriæ non esse participem illum: qui longa difficultate: summisque laboribus triumphauit. Vt eni quisque fert patiẽter plurima. ita patientiam non nescit eam esse rerum durissimaꝝ tolerantiam: cui sperat uoluptatem optatorum successuram. Itaque cum ex pugnauerimus. Tauriscos: nec sine nostrorum hominum cæde non uulgari: tandem uictores: urbe Taurino capta principibus urbis uinctis: populo seruato triumphantes huc rediuimus. Ex Mediolano. v. calendas Maias.

Triumphi expositiua familiarissima.

c Vm triũpho demũ ex tauriscis rediuimus quos ñ p̄uis laboribus: sine sũmaq; difficultate sup̄auius. Sũt uiri ñ bellaces: multũ: at p̄tinaces nimiũ: q̄ uel r̄belles ac p̄pitissimi militãdi: cũ caperẽt: cædi mallẽt: q̃ cedeṙ. Sup̄auius eos i p̄lio sæpe. Vrbes aliquot cepius nec a militũ furoṙ potuius uiolẽtiã cohibeṙ: ne i p̄dã uerterẽtur. Hortati sæpe sumus: ut cederẽt. Sup̄stites fiebant assidue ferociores.

Deniq3 uniuersis urbibus domitis:ex singulis nobiscū ducimus primates aliquot secutos triūphū. Ex Mediolano.iiii.calēdas Maias

Triumphi expositiua Grauis.

Quā bene & sancte instituit Ninus Asyriorum ille rex fortissimus Semiramidis uir:ut post uictoriam triūpharetur. Is enim quæ uera uictoria foret es primus expertus omnium q finitimos expugnauit: regnandi cupiditate ductus:supauit duxitq3 captiuos. Sed eam certe dixit Herodoctus uictoriam esse debeř:ex qua triūphari possit: in qua & milites uicti sint & ipator:aut rex bello captus & urbes:supatæ:ut captiui possint triūphātē seq & ex'domitis signa referāt & p de: Sic Scipiōes legimus triūphasse.sic Marcellū:sic Fabiū:sic Marium. Munus est autem hoc gloriæ nō mediocris:ut q tot discriminibus in prælīādo uitam subdidit:tot laboribus:ac āgustiis die noctuq3 consulendo.regendo ducendo subactus est.multifariāq3 conquassatus:is tātos post labores hanc laudem.hæc clarissima laudis signa cōsecutus:& ipe fiat in tales euētus prōptior & ceteros alliciat patissimos. Spes.n.uictoriæ militem bonū facit.ut iqt Homerus: At spes triūphi pstař cogit imperatorē:q̄ i se sunt oia sūma. Recte apđ Græcos Apollinis Pythii iussu statuæ triūphātibus aureæ cōstituebātur q̄ in eius sitæ tēplo declarabāt:eos quoꝝ exprimebāt nomina:debere plurimum apud omnes Græcos honorari. Inde autem apud Romāos antiquissima fuit statuarum ad arcus triumphales(qui sic a triumphantium statuis dictæ sunt)collocandarum gloria unde cognosci posset:qui clarius militiæ suæ munus edicto publico retulisset. Quamobrem Iuuenalis Satyrus:cum doleret in id calamitatis peruentum esse:ut in illas statuas eorum conuenirent effigies: quibus nulla fuerat gloria militaris:in Crispinum inquit:Inter quas ausus habere nescio quis titulos ægyptius aut Arabarces:cuius ad effigiem non tantum meiere fas est. Quid enim fœdius:q̄ quibus debentur(ut dicit Vegetius)diuina munera:in eorum cœtum conferř malos:aut immeritos? At ut ad me tandem ueniam:& uobis o proceres mei exprimam rem haud iniucundam:& si nequiui eē in patria cum gloria:sum tamen apud exteros cū dignitate:quod uobis uniuersæq3 nostræ patriæ non debet.non lætum eē. Nūc ubi gessissem i Tauriscos bellū:& āños circiter duos aliquot eoꝝ urbibus obsidē

dis uersatus forem: tandē omnia superaui: & quod pauci admodū siue solent: siue possunt frænari me in uictoria supra modū ac meo rum coercui mentes militum. Qui enim qm̄ iādudū non hi seruas sent defatigatiq; mi⁊ cum suis famulis armigerisq; fuissent amis sa iam maxima & equo⁊ & sarcinarum parte uæhementius irati ac infensi seruabant insectabanturque Tauriscos erat difficile ꝓhibe re illis in uictoria prædam. sed ꝓhibui uetuique ne qd uiolētiæ uel in fœminas sit illatum. uel in domos. Præter eos. qui primo impetu dimicantes cæsi sunt nulli deinceps uel cæsi sunt uel minima qdē iiuria lacessiti. Qui quod ex illis ad me sunt adducti non nulli: q multis i me cōuiciis abusi fuerāt prius q̄ uincerem. Arbitrabantur & cæteri omnes & illi se nihil nisi frustra me pro uita sua precatu ros. Cœperūt apud me flere ueniamq; precari. calamitatē suā expri mer̄. minimam implorare. Nō modo peperci singulis. sed nequiui nō cōlachrymar̄ humanam cōsyderās cōditionem. ut q paulo ante tam acres & in loquendo erant. & in agendo. nunc tam demissa & uoce & mēte supplicarent. nequiuiq; n̄ laudare maximopere Cæ sarem cum in omni uita tum ubi fleuit. Pompeii uiso capite obtrun cato. nec illis assētior. q rem simulasse dicāt sed humanam uiuēdi gerēdarumq; rerum legem ac sortem animaduertisse duco quos i maximis triumphis maxime interdum ærumnæ sequerentur & op primerent. Sic cogitans plurimos libertate. omnes donaui uita. mul tis etiam rem omnem quæ in militum deuenerat manum. reddi ius si. tantūdem aliūde illis decernēs. ne me uiolentem esse dicerēt. De mum pacatis omnibus prouinciæq; custodibus deputatis. constitu taq; ueteranorum diuersis in urbibus deuictis turba dies triumpho dictus est quo me reciperet rex ille. cuius sum in id belli decretus im perator. Renui triumpho. quātum potui. ne aut gloriæ uiderer cupi dus aut si eum malibat rex ipse. duceret eius opinioni uelle refraga ri. Nisi rex clarissimus suos oratores. a quibus non secus honoraret ac ipse foret. si adesset. Designatus est locus unde in urbem uæhe rer quadrigis equis albis. candida reda. candido inductus uestimē to særico & corona laurea insignitus cuius quidem præcederent il li redā quos magno loco natos uel donassem uel donare libertate constituissem. sequerentur aut illi uincti quos essem captiuos habi turus. In urbis ingressu carmen rerum a me gestarum cecinit Pan

diocles poeta principis: qui iure ac merito posset cũ ueteribus cõueīr nec cuiq̃ post Maronem atq; Nasonem cedere. Tã fuit enim & cultum & elaboratum industria illius poema in meas ꝓfusius laudes: ut nequiuerim: nõ admirari: diebus nostris tantu; poeta uideri posse. Non multo post orator regius in platea orationem mihi ꝓcedenti recitauitqua & nomine regio & totius prouinciæ illius dicebantur institutæ gratiæ: qui tantam uictoriam illis comparassem. Mox i sacrũ deueni publicæq; sunt ibi festiuæq; supplicatiões ꝓ me factæ: inde domũ meã reuectus cũ omniũ plausu dimissus sum. Nolui hæc uos ciues meos ignorare: quoꝝ opus sum: cum mea gloria uta sit. Ex Mediolano. iii. calendas Maias.

Sinonima triumphi expositiua.

Marcus est triumphum assecutus.

Post egregiam uictoriæ laudem triumphauit.

Hoc sibi deerat laudis: ut triumpho potiretur quo nũc ẽ insignitus.

Magna fuit eius in triumphando gloria.

Cum omnia inuictissime hic gesserit: triumpho demum dignus est effectus.

Nec uictoria huic defuit singularis: nec triumphus uictoria dignus

Triumpho iam illustratus quid maius atq; nobilius in uita quærat.

Quod præmium summis laboribus uix sunt pauci consecuti: triũphum hic tandem assecutus est.

Potest hic demum inter triumphales describi cum iam triumpharit

Eam est triumphi gloriam sua uirtute nactus: ut cupere debeat nihil maius.

Triumphauit hic: quod ei non fortuna. sed innumerabiles sui labores præstiterunt.

Tanto hic semper & ingenii fuit acumine: & militaris peritiæ studio: ut nunc deniq; triumpharit.

Gaudendum est suæ patriæ: quod tam digne Marcus triumphauit.

Titulus. ly.

Inhibitiua familiaris.

o Fficium nostꝝ hoc a tuo differt: ut ego prouinciæ præses: tu prætor urbanus sis ego tibi possim inhibere: si quid inique uideã uel agere: uel attẽptare. Tu cogaris obedire. Id enim iuris Labeonem instituisse describunt: ne minoribus ad inique iudicandũ

magistratibus pateret aditus. Nonunq corruptelis id fieret. Aliquã do amicorum precibus. Nũc autem eorum imperitia: qui iudicãt. No lũt enim semp iniq esse: sed errore inducũtur: ut peccent: Tulisti tu quidẽ in Lælium sentẽtiã iterlocutus: te iudicem eius esse: compete req; tibi aduersus eũ iudicare. Is autem: qui sibi scit immunitatem a principe factam: ut eius omnis causa immeditate ad prouinciæ p sidem deueniret: isq; solus iudex huius competens diceretur: appel lauit scripto: nosq; adiit: cum abs te impetrare non posset: postulãs ut inhiberemus: quod & inhibemus: ut post appositam appellatio nem sub grã nrã nil innoues. Ex Mediolano pridie calẽdas Maias

Inhibitiua familiarissima.

c Vm tete ingeras in iis rebus: quæ ad te minime pertinent: in hibemus omnino tibi: ne posthac rem nostram ullam istic geras: quam si geres: tuo periculo nostro uero commodo ac lucro gestam intelliges. Quid tam es audax ac temerarius: ut cum intel ligas nolle nos tuam administrationem in causis nostris ac rebus interuenire: non desistas. Uniuersis autem prædiorum nostrorum uillicis inhibemus: ne quid tibi obtemperent: si nolint id omne in eos conuerti malignitatis: q tibi obtemperauerint. Scimus enim: q̃ uersutus sis: q̃q; multa summo nostro gesseris detrimento: Rem ha bes. Abstine. Ex Mediolano calendis Maiis.

Inhibitiua Grauis.

n Isi uirgilianũ illud in multos suarum rerum dños cõuenit. Qui premere & laxas sciret dare iussus habenas pessime fieret a plurimis plurima nec posset deiceps repari. Mittũt a regi bus legati q puaricatiõe corruptelisq; pellecti cõmittũt i dños scele ra. decernũt a ciuibus pcuratores q sẽtiũt iterdũ cũ aduersariis. pfi ciũt multis causis multi q errãt peccãtq; uæhemẽtius. a qbus oĩs ab est inocẽtia. oĩs grauitas oĩs fides Eos castigari iussit Solõ de re ma le tractata: sed interi ne deterius gererẽt. ĩhiberi. ne qd ulterius cõ ficerẽt. Hic apd Atheniẽses & rõanos nõnulli sũt malæ administra tæ reipublicæ dãnati. ut alciabyades. cyrsillus diocles cicero. scipio furius. & nihilominus ĩhibita iis ĩpia. ĩhibiti magistratus. Id ut alias ita nũc apd nr̃os obseruat. edicto publico. neqd audeat qsq̃ exercer

officii:in quo cōtaminatus eē:suspectus sit. Quāobrē & Paulus iu riscōsultus inhibitoritas instituit lr̄as:q̄bus ulterius ꝑgredi nonnul lis inhiberetur:q̄ male alioꝝ & inique causas agerēt. Nec id q̄dem iniuria. Nam si locus eiusmōi reparationi nō foret: facillime lōgio tes mr̄atus multa peccarēt. Nam ut ait Lactātius:ꝓposita nō unquā impunitate:q̄ & magni eēnt:& neminē uererēt:multa cōmitterent Quāobrē illud recitat Nasicæ Scipionis: q̄ deleta Carthagine:su perataq; Grecia:nūc inq̄t nobis uæhemēter eē metuendū arbitror: ne fiamus isolētes:cū neq; quos timeamus:habemus: nec quos eru bescamus. Quid aūt & malos:ut Teophrasto placuit:magis arcerta peccando:& bonos:ut attētius bene uiuant.cogit: q̄ cū intelligant: paratos eē cēsores:a q̄bus plecti queāt? Cū igit̄ hisce diebus tu præ tor urbane sententiā interlocutus sis:q̄ q̄dē Læliū eē torquēdū cen sueris.q̄ñ accusatus eēt paricidii:nec eū reclamātē audiueris appel lantemq; nō admiseris dicēs:apostolos illi te Grægorianos datuꝝ nec mō Grægorianos dederis in soleas eū coniiciens atq; cōpedes sed ēt Neronianos:q̄ eū acerbissimo cruciatu quæstionaris: sumus admirati tuam hanc temeritatē:ut neq; nos sis ueritus:nec ius ipsū Sciebas āt eē nobis tui castigandi facultatē. Quod si posse te id ef ficere cogitabas:cum id obseruare interdū liceat:ne appellationis officio iuris tollat̄ executio:succedebat quod animaduerteres:illud Terentii:summum ius summa iniuria ē. Tandem ne deinceps hūc dilaceres:si dilacerandus nō est:aut ubi plectēdus sit.ne nos ꝑuifa cias:q̄bus minime d̄feras inhibitiuis hisce litteris tibi p̄cipimus:ne q̄d posthac appellatione pendente:innoues in Lælium:ni malis in dignationē experiri nostrā q̄nimo ad nos cōtinuo cum Lælio mit tas omnis ea in causa ꝓcessus cū iis:quæ ab illis pēdēt & emergunt & ēt iis connexa sunt ut q̄d rite iudicaturi simus: q̄q; tu recte iudi caris:intelligamus. Rursus in eos soles imperiū exercere q̄ maiesta tem ledūt:cum iampridem cōmiserimus tibi:ne q̄d eiusmodi iudi ces:quod crimē ad maius auditoriū atq; tribunal ꝑtinet. Verum & remanerēt impunita delicta:lædētē maiestatē in seditione publica uel cruēto facinore:aut q̄ læsisse accusaretur.abs te captus ad nos re mitteretur uigilum diligentissime custoditus manu. Tu uero capti uos eiuscemodi criminosos aut continuo cædis aut absoluis aut clā culū ea tractas ut a nobis cognosci nō possint:nulla (ut cēsendū ē)

alia q̃ cã:nisi ut cõcutias & corruptelis q̃linitus demolitus sis q3 potius tuo lucro:q̃ publice cõsulas dignitati. Quãobrẽ hoc tibi quoq3 ihi bemus:ne quõlibet læsã cognoscas maiestatẽ:aut publicã sæditionẽ aut cruẽtã factionẽ:aut cõuẽticulas:aut raxã & manipoliũ:ne & ma gistratu priueris:& omni re tua. Ex Mediolano. vi. Nonas Maias.

Sinonima inhibitiua.

Fac ne hanc te in causam deinceps intromittas.
Ab hoc iudicio posthac omnino cessa.
Inhibeo tibi omnem hanc causam.
Nihil ausis deinde Lælium attemptare.
Nolumus licere tibi posthac quicq̃ in eum.
Auferimus hac inhibitione tibi omnem in eum facultatem.
Inhibita sit tuo magistratui deinde omnis opera in eam rem.
Abs te surrepta sit omnis hac in causa uis maiestatis.
Nullum deinceps sit tibi in Lælium robur.
Vires officio tuo hac inhibitione cædimus.
Volumus uacare te penitus huius causæ cura.
Substulimus tuo tribunali causam hanc omnem.
Est tibi nihil agendum inhibentibus nobis in Lælium.
Aliis adhibe curam:hanc inhibemus tibi.
Nolumus sis posthac in Lælium curiosus.
Causa omnis lælii nostro iussu tibi est abrepta.
Lælius in tuis non erit deinceps manibus.
Non molestus sis amplius Lælio cuius causam nobis reuersamus.
Inhibemus hac epistola omnino tibi:ne quid audeas in Lælium animaduertere. Titulus. lvi.

Legis enunciatiua familiaris.

f Rustra leges a pricipibus dicerẽt(ut Mercurius istituit Trismegestus)nisi suis enũciarẽt & populis & iudicibus:ut qd obseruãdũ eẽt.aut a qbus abstinãdũ itelligi posset. Nã Atheniẽses nõnũq̃ Ephoros lacedemõiorũ irridebãt:q leges dicerẽt suis: easq3 i archiuũ cõferẽdas dicerẽt:q̃si cũctis inotescerẽt:q̃ i Archiuũ cõferrẽt. Ego uero secus cẽseo faciẽdũ:seruãdũq3 potius Romãorũ edictũ ut nulla lege posset hõ plecti:q̃ ñ eẽt enũciata. Statuius igit̃ hoc tẽpore legẽ:ut nullus frumẽtũ ex nr̃o r̃gno i aliud trãsferat:ni malit nos indignatos sua experiri pœna. Id.n. iccirco indiximus pœne:ut

abstinerent: q̃ solebāt i summa regōnis nr̃æ caritudine maiorē inō
piā facere. Sunt enim aliquot: q abūdāt ānona: cūq3 p̄tiū eius intel
ligant hac tēpestate summū: ñ animaduertūt: qd in patriā detrimēti
cōferāt: ubi alio misso grāo: necessitas suos urgeat: At nos eos uel te
neī sua iubemus: uel nr̃is uenūdare: a qbus si ñ idē traditur pretii: ñ
iniqua ferant mente auarissimi omniū: & suoꝝ cōciuiū ac ꝓximoꝝ
inimici: ac in superos ingratissimi: a qbus cū acceperint bñficiū i le
gendis pluribus: q̃ cæteri soleant: abutuntur munere: indigni qdē3
quibus munera dimittūť: Lex igitur hac epistola enūciať uobis sin
gulis subditis nostris ac terraꝝ nostraꝝ incolis. accolis atq3 aduenis
ne quid posthac temere præsumatis frumēti uel exportare: uel expor
tandū alio uenūdare sub nostræ indignatiōis pœna. Ferremus eni
tā grauiter: ut grauius nihil eē q̄ret. Ex Mediolāo. v. nonas Maias.

Legis enunciatiua familiarissima.

e Nunciamus hac epistola publica uobis legē: quā edidimus:
indictāq3 uolumus nostris oībus: ut nemo sese in Galliā: aut
mercandi cā cōferat: aut quāuis occasiōe inuēta: uel cā: ne icurrat &
rei quam secū deferat ꝑditionē: & quadrupli solutionē. Nec q nō
obediuerit: qcq̃ expectet a nobis grãæ. Quid enim ineptius ē i prici
pe: q̃ si eoꝝ misereatur a qbus cōtēniť? Causas āt huius legis: & mul
tas & æqssimas fuisse: oēs existimēt Nihil solemus ꝑperā meditari: p̄
sertim in Gallos: cū qbus sumus nedū ātiqua familiaritate cōiūctis
simi: ueꝝ ēt affinitate deuicti. Sed ita nūc opus ē facto: ut aliqñ nos
oīo ñ negligāt: & arbitrētur posse nr̃os sine illoꝝ uiueī nūdinis: ex
qbus omnē totius orbis thesauꝝ ꝑdire iactant. Occurrunt & alia. q̃
nesciunt: quibus satis est obedire. Ex Mediolano. iiii. nonas Maias.

Legis enunciatiua Grauis.

n On iiuria Cecrops Athenaꝝ instaurator instituit: qđ a Solo
ne ñ mō mutatū ñ ē: at potius cōfirmatū: ut singulis urbibus
atq3 pricipibus fas eēt: sibi suisq3 lege3 dicere. Itaq3 id i cūctos liceī
populos lege publica sācitū a Iustiniano legimus: & a Theodosio
cōꝓbatū & prius inuētū. Nā ut urbes q̄q3 ac principes alias hn̄t na
tiones: atq3 causas: sic eis leges subministrāt. Itaq3 i ægipto siluas cæ
di nefas est: i Liburnis ac Epyro: ubi robora Ioui sacrata eē dicunť:
sed publica: ñ cædi siluas: est nefas. Græcas mulieres ad Circū saltaī:
ñ dedecuit. At latinas saltaī: dedecet: Regibus ob raritatem quōdā

dabatur purpura: nec multo ante imperatoribus Thraciæ: nunc oẽs ea indui possunt. Alicubi uineta sunt rarissima: ibi pœna multantur qui in uineas prodeunt. At in Creta. naxo. Chio. Cãpania. Lyguria sunt fertilissima & plurima. hæc neq; exigitur. nec indicitur pœna Recte igitur uoluit legis ferendæ ministrum Sceuola: diligentius consyderare: abrogaret ne lex: aut derogaret: rursusq; inhiberet: an licentiam daret: atq; iterum permitteret ne: aut uetaret: & id omne: aut aliud ad tempus: an semper: cum hisce uiis pararentur legum ferendarum rationes: aliudq; ex alio iustum ac honestum nasceretur. nam Mutius legem statuit: ut uinum mulier si qua biberet: uestalis esse sacerdos non posset turpiterq; nobili nuberet. Id in hunc usq; diem legis uim habet: ut romanæ mulieri uino uti turpe sit. Semper igitur obseruandum institutum est: quoniam conducebat pudiciciæ: atq; modestiæ. Virgineus decreuit: ne mulier in templum iret nuda caput: nisi tegeretur undiq;: ne cui uisa placeret. Id hodie nõ obseruatur: uel peioribus fortasse temporibus: uel moribus hæc non admittentibus. Leges ergo seruiunt & causis: & temporibus: & sunt ferendæ non sine causa: sed non nunquam ignota pluribus causa. Vanum enim esset: uocare uel minimos quosq;: ubi lex ferenda foret: qui aut causas audirent: aut assentirent. Vt enim uulgus est ineptum ita in contrarias sæpenumero sententias traheretur. Vbi uero multitudo foret dominantium: in illud incideretut Lycurgi: cum declarauit quare plures Dominos lacedæmoniis non decreuisset. nunc autem & nos tulimus duas leges: quas exposuimus populis: ut obseruent aliam decimariam (ut uectigal Decimarum quod nostris maioribus iamdudum tradi consueuerat: nescimus qua incuria uel ægestate temporum desuetum) in usum redeat: aliam Salis: ut idem in Sale uectigal expendatur: quod iam annum centesimum circiter solebat. Si quis enim admiretur: reuocare nos hasce tam obsoletas leges: & populo odiosas: aut tacitus conquiescat: etiam ratione non audita: aut humanitate nostra functus hanc hẽat rationem: per id tẽporis has fuisse uectigalium abrogatas leges quo necessitas urgebat & metus. nam in uæhementissima primum pestilentiæ ui: annum centesimum circiter exactum: tãta fuit turbæ paucitas: ut Salis tradẽdi cõditiõe; opus fuerit: icidet: ac expectat: ut populi crescerẽt qbus.

Sal tradeset: non qa non essent superstitibus illis opes quibus uecti gal ad se pertinens traderēt. Sed qa nos in cōducēda tāta paruitate Salis amitteremus potius exprecio: q̄ lucraremur. Nūc āt in pristinā redeūtes conditionē: Salis a nobis nostrisq; uectigalibus emēdi & preciū & pœnam illam indicimus: & legē eandem: quæ in Archiuo est inuēta nostro: reuocatam i usum: anūciemus: Decimaꝝ āt legem per id temporis obseruari desiisse scimus: quo finitimi nobis bellū cōminati multos ex nr̄is habuere consentaneos. Quamobrē & nos inualidi ac minores natu: & metuētes: ne qd seditionis obesset: tole rauimus q̄ populi uoluerūt: q̄q̄ inique in nostros rditus pristināq; seruitutem: uiolenterq; constituta: Nunc autem reuocamus eā legē in usum ueterem: enunciamusq; oībus reuocatam: hortamurq; ne quis obseruator nos irritet cogatq; reuidere q̄tū simus hactēus pas si detrimēti: uobis qđ debebatis: n̄ soluētibus. leges ergo: quas reuoca tas innouatasq; uobis enunciamus: obseruate ne pœnam grauissi mam incurratis. Ex Mediolano. iii. Nonas Maias.

Sinonima legis enunciatiua.

Legem hanc a nobis latam esse: uobis enunciamus.
Abrogasse nos hanc legem significamus.
Scitote nos ei legi derogasse.
Non est amplius ea lege (nostro iussu) abutendum.
Reddimus uos ea de lege certiores.
Ne uos lateat: hanc nos legem edicere.
Constituimus eam seruari legem.
Cupimus a uobis intelligi: eam nos legem decreuisse.
Quæ lex fuit hactēus obsoleta de decimis: in usum reuocata nūc ē.
Legē Salis olim iacentē nūc e somno surrexisse uobis enūciamus.
Ne abutimini posthac ea lege.
Rediit ea lex in uim pristinam.
Facio uos cōmonitos. meo iussu locum esse legi agrariæ.
Reddidimus legi Iuliæ suas uires.
In suum antiq̄ssimum robur illud reuocauimus legem Corneliam.
Non est dubitandum de sicariis: quia lex est a nobis in eos facta.
Quid noua nostra lege decreuerimus: uobis enunciamus.

Titulus. lvii.

Leticiæ nouæ nuncia familiaris.

q Vam mihi uita hoc tempore iucunda sit: hæc epistola nouæ
leticiæ nuncia tibi significabit. Sum enim illo Plutarchi du
ctus ad scribēdū hoc quoq; cum ait uoluptatē amicis significatam
amicoꝝ perinde: ac ꝓpriā eē: Quo eni a me differs alio: q̃ corpore?
Animo sumus ābo qdem uno. Itaq; qđ mihi lætū ē: lætū eē tibi pari
ter: nō dubito. Non uidetur igit᷑ alienō a ratione: si te participem fa
cio rei tuæ. Sum āt in hac urbe plurimū honoratus: a pricipe maxīo
pere: q non solum ꝑsum monasterio: qđ & ingenii acrimonia: & in
cōcussa mēte: & sūma prudētia: opus ē gubernare: sed in multis exer
ceor maximisq; rebus in cōnubiis trāsigēdis: discorpiis plurimorū
sedādis: amicoꝝ animis recōciliādis: cōponēdisq; causis interdum
difficillimis qbus & si uiro lōge ꝑstātiore foret necesse: suppedito: ta
mē tm̄ industriæ: ut nequeā ñ gloriā reportare plusq̃ optatā: Id ego
tamen diuine tribuo benignitati: quæ multo largitur seruis plura: q̃
sint ꝓmeriti: eo magis eos ad uirtutes. pietatē. æqtatē. caritatēq; inui
tās. Ad hæc āt sum ad finitimas ꝑplures inuitatus ꝑdicatiōes: non q
merear eē tam attente uocatus: q̃si aut sanctus sim moribus ac uita:
aut ingenio doctrinaq; maximus a disertissimus: sed eadē ut opior
diuina largitōne q̃ ut plura in me cōfert: eo me uocat i grādiorē sui
numinis curā: Hæc summatim habes: intelligisq; q̃ lætus sim: & q̃
te q me amas oporteat lætū esse. Ex Mediolāo pridie nonas Maias.

Læticiæ nouæ nuncia familiarissima.

t Am sum hoc tēpore lætus mi frater: ut plāe gestiā. Rediit enī
ex Syria pater meus ditissimus. Possūq; posthac ñ āgi: ut sol e
bā futuram uitæ cōditionē meditatus. Nā ut ñ te latet: qbus ñ ē i hoc
orbe summū æs: ii mussitāt: diuites læti sunt. Dices i uirtute diuitias
sitas esse. Nec id qdē ificior. Sed ut Iuuenalis iqt: haud facile emer
gūt quoꝝ uirtutibus obstat res āgusta domi. Cređ mihi (quod apud
Nasonē legit᷑) miseros prudētia pria relinqt: & sensus cū re: cōsiliū
q; uenit. Læticiæ nouæ sit igitur hæc epistola sed familiarissima nū
cia: cuius & te participē esse uelim: quem amare adeo me scio ut om
nia mea sint tibi communissima. Ex Mediolano nonis Maiis.

Læticiæ nouæ nuncia Grauis.

q Vi primi omniū læticias hominū m̄tibus instituerūt: eos (ut
Hesiodus docet) supos fuisse cēseo. Nā mœrorē certe. lachry
mas. labores. lāgorē: & reliqs animi ꝑturbatiōes iste poete noctis &

Erebi filias declararũt: Eumenidasq; ultrices ab inferis ꝓdire: q̃ nõ sinant iniucũdos cõqescere: at dlectatiões a celitibus traditas: & charites a diis ꝓcreatas nõ iniuria descripsere. Nã q̃ mens inqeta uel ꝑturbata quicq̃ põt uel recte iudicare uel ñ potius errore ad iudicãdũ induci. Vt.n. Aristotele teste temeritas obest cõsilio: sic rationi ꝑturbatio. Quo fit: ut neq; afflictus possit ñ temere iudicare: necñ ꝑturbate: At deus optimus cũ mercedẽ uoluit rite sibi obtemperãtibus polliceri: Gaudete inqt: & exultate: qm̃ merces ura copiosa ẽ i celo. Gaudent & letẽtur ãgeli assistẽtes superis. affligunt & torquẽt Demões mali dãnati apud inferos. Læticia q̃ nos acceperit noua: ẽ tibi nũciãda: ut cognoscas: q̃ me deus foueat. Vbi legebã iter nros quottidiana illa philosophica & theologica: q̃ nra eẽ ñ nescis: uenit qdã furiosior potius: q̃ sapiẽtior: sed neq; rudis: neq; ñ disertus q uoluit me tẽptare: rogauitq; qd existimarẽ eẽ Angelũ: bonũ respõdi nũcium. At ipse: male inqt accipis. Nã si ãgelus bonũ ꝑ se nũciũ significaret. frustra dicti sunt. Euãgelistæ bõi nũciatores: aut Euãgelium bõa nũciatio: cũ Eu: apđ Græcos idẽ sit: quod apud nos bene: uñ & Eucarestia bõa grã. Huic ego: dic mihi bõe uir: quis id ẽt ꝓprietas uocabuli ñ sonet posset sonare uocabulũ re ipa Negãte illo. Sic ego. Inuentus dũ Saluator i medio doctoꝝ in tẽplo rñdẽs & interrogans illos. Ad doctores oẽs itelligimus q docẽt: quo qdẽ uocabulo & ii dici possũt q Præsũt lrariis laudis. Vnde id potius cẽsendũ ẽ eẽ de Theologis doctoribus: q̃ de reliqs dictũ? Propterea inquit: qꝫ dei filius ñ nisi đ diuinis censendus est solitus cõmentari: At & homo christus erat: & inter homines uersabat: & tũc admodũ erat puer: cur non sic de humanis: ut de diuinis? Quoniã quod erat in tẽplo: cũ doctoribus: id significat. cum alio loco dixerit. Domus mea domus orationis est. Huc ego te domũ peruexi. quo uolebã: ut faterere uocabulum illud uniuersale ad oẽs doctores: ad eos hic restringi solos: q de diuinis rogabant: atq; respondebãt: ꝑcipue cũ Iesus ad matrẽ dixerit. Nescitis in iis esse me oportere: quæ patris mei sunt? Angelus igit & si nõ bonũ potius nuncium. q̃ nuncium absolute significet: cũ tam̃ diuinus sciatur nũcius eẽ: bõus intelligi debet nũcius. Quod ãt Euãgeliũ dictũ ẽ: ad excellẽtiã diuini uerbi dictũ ẽ. Obstupuit ille tã disertus (ut dicit) Græcus uocabuloꝝ interpræs: nec ausus est obiicere qcq̃ aliud mc sibi satis fecisse perpulchre dicens. Id & si non est leticiæ

maxime minus per se: nunc tamen summa me affecit uoluptate. cũ inuidi nonnulli existimarent: nequire me quicq̃ aduersus illius dicta respondere. Læticia igitur hæc fuit hoc maior: quo cæsi sunt liuore tincti quam cum tibi amicissimo communem esse sciam: quem unice amo: & a quo amari plurimum opinor: ad te scripsi: ut nõ minus tua sit uoluptas hæc: q̃ mea. Ex Mediolano. viii. Idus Maii.

Sinonima læticiæ nouæ nunciatiua.

Magna me tui fratris uidendi læticia cepit.
Haud facile dixero: q̃ lætus nunc sim.
Hæc uoluptas in me maxima quidem est.
Nihil hoc tempore iucundius esse mihi potuisset.
Affectus sum tuo filio uiso: tãto gaudio: ut maius ullum eẽ nequeat.
Læticia est hac in re mihi maxima.
Tam lætus sum hoc tuo munere: ut amplius esse ñ posse unq̃ opinor
Non existimabã unq̃ ad me tãtã ulla pro re læticiam peruenturam.
Quid est cur lætius uiuere queam: q̃ nunc uiuam.
Fuisti in me lætificando propensissimus.
Ego tam lætus sum hisce tuis acceptis litteris: ut lætiorem eẽ me posse non ducam.
Hoc gaudium commune tibi esse uolo: quod maxime me lætificat.
Cura ut tam lætum me semper efficias: q̃ nunc effecisti.
Debebam tibi plurima: sed quod me adeo nunc lætum effeceris: deo dedicoq; me totum.

Titulus. lviii.

De filio principi nato lætificatiua familiaris.

e T si multa sunt argumẽta q̄bus omnis fortũa nr̃i pricipis nos debeat plurimũ oblectar̃: tũ hoc in primis: cum filius natus ẽ ei. Tunc eni intelligimus nos esse diutius sine cura in pace: qeteq; nr̃a facturos negocia: & oĩ molestia uacaturos. Na; ut Homerus ait: cui principi. nõ est filius: is perinde ac priuatus populis uir. At ut Euripedes dixit: principis filius lætificat populos. At ñ iiuria Hesiodus ĩqt: Nihil ẽ tã populis exoptãdũ: q̃ ut pricipi filius sit: cuius se facie: q̃ si Solis aspectu: a tenebris diuidi posse cẽseat. Natus igit̃ nr̃o inuictissimo pricipi filius tã nos r̃ddidit oẽs lætos q̃ qcq̄d usq̃ uoluptatis cõtingere quisset. Quid. n. si sapiebamus: uæhemẽtius optabamus.

Noſtris deniq; ꝓcibus ſupplicationibuſq; ſuperi ſatiſfecere. Puer
natus ē nobis: ut illo utar chriſtiāo: & filius datus ē nobis: cuius fid:
ac prudētia poſſimus aliqñ iuſtiſſime rgi: pacatiſſimeq; gubernari
Hanc uoluptatem nr̃is oībus cōmunē eē reor uerꝫ ēt illis ad quos ni
hil hæc ſucceſſio ptinet. Manifeſto. n. quottidie intuemur: & come
tem: & alia cæli ſigna ꝓ principibus apparere: qppe quorꝫ ortu: atq;
interitu fiunt: & deficiunt plurima. Q not. n. unius obitu principis
cuius non ſint ſucceſſionē hæredes ulli filii poſſeſſuri: mutationes
factas eē legimus: uidimuſq; nōnūq̄: At nomē hoc filii cohibet om
nia: nihilq; pmittit aduerſi patrari: nihil inſidiarꝫ a finitimis para
ri. Gaudete igit & uos nobiſcū hoc tā optato bono & alios nr̃a læti
cia gauderē ſimul docete ut & nr̃a ſua cauſa intelligat: finitimos ēt
noſtros lætos eſſe. Ex Mediolano. yii. Idus Maii.

Pro filio principi nato
Lætificatiua familiariſſima.

q Vod plurimū oēs optabamus: ſumus hoc tandē ſummis in
nomerabilibusq; ſupplicationibus cōſecuti ut natus ſit nr̃o
principi filius. O q̄ ſcitus ē infantulus. Facies priami (ut Ariſtoteles
ait) digna ē imperio. Nihil hēt cū plebeis cōmune: tā formoſus eſt:
tanta ꝓceritate mēbrorꝫ: tam egregie robuſtis nodis ac internodiis.
Admirant hunc matronæ: natūq; dicūt iam triennē exiſtimādum
Quam ſit hæc huic uniuerſo regno uæhemēs læticia: inde potes cō
iectari. quod ut optabamus & ſperabamus: ita dubitabamus nunq̄.
non poſſe a ſuperis cōſeq. Deorꝫ bn̄ficio factū ē: ut & nos uotis no
ſtris largitionē inuenerimus: & de hoc principatu ſit ſubditis uni
uerſis ſpes bona relicta. Nā ut ē princeps nr̃ prudentiſſimus: & gu
bernat nos ſapientiſſime: ſic filium inſtituet ſui ſimilē: ad oēm uir
tutis gloriā. Lætemur igitur & exultemus oēs: hoc tā iucūdo & feli
ci munere. Ex Mediolano. yi. Idus Maii.

Pro filio principi nato Grauis.

a Ntiqſſimus populorꝫ mos extitit: ut cū pricipibus filii naſce
rētur: omne ſumme læticiæ genus declararet. Quāobrē Per
ſæ undiq; cū muneribus eo caſu cōueniebāt: ut & regi gratularēt
& ſaltis choreiſq; publicā exultationē exprimerēt. At ægiptiis regi
bus aliqñ plus dr̃ uno filio nato: tributi acceſſiſſe: q̄ cū totius āni re
ditus mittebant. Quare apud illos trito id cœperat uſurpari (ut pla

tò inquit) uerbo:boni sunt anni fructus:si filius regi natus ẽ. Thra
cibus uero regibus solebāt occurreř cũ sacrificiis sacerdotes pæana
canentes:cuius auspiciis bonis filii creti forent illis. Quem qdem
ritũ cum dirimisset Diomedes ille crudelissimus:populis odiosissi
mus fuit. At arcades habuerũt Lycaonẽ sp infensum:posteaq̃ Arca
dem(quem poetæ iure fabulātur i ursum eẽ uersum:qm̃ pr̄is metu la
teret in siluis)pepulissent ex regia:coegissentq; pfugũ in certa late
re sede. Nã si gratulãdũ est principi cui filius natus sit:multo d̄bet
eo filio magis lætari pater:cuius est:& cuius cũ salute sua connexa
est salus. Quod si uero mõ nõ lætat̃:sed eius interitũ quærit: is me
rito est oibus odiosus. & Lycaonis pmeritus est cognomẽtũ eoq; pe
ius:qd̄ uel ipsi lupi suis afficiũt̃ foetibus. At Tãtalus rex tã illustris:
q & Europe magnas rexit urbes & grãdem asiæ ptem subegit iccir
co coactus est demũ in se suosq; mores oẽs poetas plura fingeř.qd̄
cũ haberet Pelopem filiũ nõ mõ lætus eo nõ erat.que; amabat uni
uersa Græcia.sed eũ a se pepulit:& exulare coegit quem Græci i pri
mis odiũ eiusq; uirtutem sibi regem asciscentes.ab eo suæ regioni
nom̃ dederũt:eaq; Peloponessum uocauerunt. Quod agenorem
in mediũ afferã:quem phœnices pari st̃ insectati rõe: qd̄ Cadmũ a
se filiũ ab dicasset is ãt nõ multo post i Boetia Thebas cõdidit asty
agem in nepote Cyro eiiciendo dãnant. & amuliũ in fratris Numi
toris eiiciendis nepotibus improbãt. & Laiũ crudelissimũ i œdipo
filio feris mãdando sui sceleris passũ eẽ pœnas dicũt ppterea.quod
ñ læticiã publicã(ut debebãt)exegissent.sed dolorem acerbissimũ.
qd̄ ab oĩ naturæ ui alienissimũ & uidebat̃.& erat. Quo.n.debent
iucũdius exhilarari parentes ac aui:q̃ si filii:nepotesq; nascãt̃ a qui
bus ppagari uideãt genus suũ suæq; immortalitati studeri? Tã est
immortalitas sola(cuius uident̃ esse omnes.q̃to maiores & magis.
sunt illustres.cupidissimi)bonis oĩbus exoptãda.ut cũ aliqd acqrit̃
unde possit ea qcq̃ nãcisci muneris.in eo fit oĩs mens occupata.ab
eo pendeat uoluptas oĩs. Quare sapientissime dictũ est apud Vir
giliũ illud. Omnis in Ascanio cari stat cura parentis. Natus igitur
nuc nobis filius & nos summopere lætos fecit. & ut epistolas eius
causæ lætificatiuas ad amicos mitteremus atque subditos fecit. Læ
tati certe nos sumus supra modũ nõ solũ ea iucunditate.quæ com
munis est patribus singulis:ut filiorum successione uiuant.sed ea uo

luptate: quæ nos nobiscũ subit ut uideamus iam patari: q̃ nobis ob euntibus aliqñ: ut mortales sumus iterituri nr̃o nomine ac nutu: Iu ste sapienterq; uos ois moderet̃ atq; regat. Quid. n. est dubitãdũ populis: ne pace uiuant tranqllissime: cũ bene natũ regem habent At uobis amici ac fœdere mecũ iũcti cõmunẽ iccirco uoluptatẽ hãc reor: qm̃ ut pr̃imonio℞ sunt filii. Demosthenis instituto: sic debent paterna℞ eẽ amicicia℞ heredes. Quar̃ ut ego uester sp fui nullaq; in re diuisus a studiis & uolũtatibus ur̃is sic filius hic futurus ẽ me us paterne mentis æmulus. ad quæ oia sic instituam: ut in eo alium me ipsum uos eẽ nactos. sitis ñ multo post intellecturi. Gaudete igi tur mecũ: & publicæ huic læticiæ festos hisce dedicemus dies: cu; sa cris etiam ut talis in uos filius futurus sit qualis pater antehac semp extitit. Ex mediolano quinto Idus Maii.

Sinonima pro filio principi nato lætificatiua.

Letandum est nato principi filio.

Communis nos pro nato nobis regulo uoluptas capiat.

Eandem agamus læticiam propter natum nobis principis filium.

Choros & saltus adeamus nr̃o nobis nato principis filio.

Gaudeãt omnes hoc nato regis filio.

Publica est hæc: nõ priuata læticia: qd̃ nr̃o principi natũ sit pignus.

Successurus nr̃o regi nũc natus ifans cõe; in nos cõtulit uoluptatẽ.

Sumus tam summa detenti læticia ꝑpter principi natum hoc die fi lium: ut nihil uoluptuosius: nihil iucũdius dici possit.

Tanta læticia tenemur cũcti: ut nihil addi possit ad cumulum: quia filius est principi nostro nunc natus.

Ob natum nunc mihi filium: cupio uos mecum pariter exultare.

Qui me amant: hanc meam exultationem propter natum mihi in fantem: sibi communem faciant.

Qui particeps est meæ iucunditatis: quia natus sit mihi filius: nõ me minus longe exultabit.

Qui meus est uel affinis uel propinquus. natum mihi filiũ meum summopere lætetur.

Titulus. lix.

De filia nata lætificatiua familiaris.

u Iri boni iurisconsulto℞ illud maximum uitium consyderan tes: uel Duce natura: non minus filias amant: q̃ filios. Eode;

beniuolentiæ gradii suo semine natos p sequuntur. Quamobrem Artaxerxes ũa dicebat sibi nata filia: duos sibi filios quæsiuisse qm̃ Oronte3 sibi generũ adoptasset. Inde fit: ut neq3 natura repugnet nec interdũ cõsuetudo: nec ius hominũ: ut amentur filiæ nõ minus q̃ filii. Quare cũ mane sit nobis nata filia: & nos lætati sumus maximopere: & ut lætentur æque amici nr̃i: plurimũ cupimus: q nullis a mente nostra uideantur eẽ studiis abhorrentes. Si nos igitur amatis: uos subditi publicam læticiam choris saltibus supplicationibus triduãis efficite omneq3 uoluptatis honeste genus exercete. At uos amici patres atq3 fratres: declarate cæteris: mea quæq3 nobis esse cõmunissima. Ita enim me dii adiuuent: ut non minorem ex hac nata filia uoluptatem suscepimus: q̃ si filius ortus foret. In hac nostrã nos solabimur senectutem: arbitrabimurq3 nasc ituros nobis nepotes omnes filios fore: uobis (ut opinor. & curabo) gratissimos. Ex mediolano. iiii. Idus Maii.

De filia nata lætificatiua familiarissima.

c Vm nobis sit nata filia: sumus ñ mediocriter lætati: siue qđ nullũ haberemus ãtea pignus: seu qđ eo pacto nos ad amandũ inuitet natura hominũ hac in re ductrix atq3 gubernatrix. Cupimus ãt eadẽ eẽ lætos iucũditate cæteros: q nobis sunt ullo uel amiciciæ uel ppinqtatis deuicti generẽ: uel cliẽtelæ ac seruitutis subditi debito: ut patefaciãt nulla i re uel mœsta uel læta: sese a nr̃is m̃tibus eẽ disiũctos: Itaq3 quo pluribus ac maioribus publicæ læticiæ signis hæc cõmũis mihi uobiscũq3 r̃liqs finitimis oĩbus uoluptas declarabit: eo mihi rẽ gratiorẽ & cariorem effeceritis. Ex mediolano pridie Idus Maii.

De filia nata lætificatiua Grauis.

q Vaq̃ natura docet: nõ minus amari debere filias: q̃ filios (ut Plato docet) tam̃ ẽ & illđ nobis argum̃tũ: qđ ueteres omniũ doctissimi ñ sine cã: una uoluerũt appellatiõe mares fœminasq3 dici filios: ut Ciceronẽ legimus: cũ ad filiũ filiãq3 scribebat: dicer̃ soli tũ filios đlectissimos. At pricipibus Asyriis q primi omniũ r̃gna gubernarẽt: ñ mius filiæ succedebãt q̃ filii: nec Medis rursus: nec græcis si & i argiuis uideãt: & i thebãis pluria. nec me đterret. qđ Plato uoluit muliebre sæm̃ eẽ fœminã: uirile uero marẽ: qđ & naso đclarauit illo Deucalionis accepto pyrræq3 oraculo: ut quotquot lapides post se iacer̃t frater: mar̃s: quotquot soror futuræ fœmia qdẽ eẽnt cũ

Aristotelem:quem sequuntur hodie omnes sapientes:sciamus om
nes filios patris dicere:nec coniugem aliud quicq̄ operari q̄ tellurē
quæ acceptum foueret ꝓpagaretq; sæmen. Sed esto sit uerus Plato:
qui pote hoc fit:ut mater tam amet sincere igitur filium marem illū
quidem quem ipsa non genuit. Vt ea communis & studiis & men
te uiro idem pignus amat:quod sine uiro nunq̄ edidisset:sic amet
& pater filiam quam nisi coniugi fuisset adiumento: nunq̄ illa pe
perisset. Quid quod Aristotelis testimonio pater plus filiæ efficitur
necessario:mater uero filio? Nam cum mater non auxiliaris sit: sed
quæ auxilium postulet:illum filiorum amat uæhemētius:a quo plus
intelligat aliquando se posse adiuuari:cuiusmodi marem sibi futu
rum adiumento certo scit:qui naturæ ductu patris supstes:matrem
possit adiuuari. At pater qui auxiliator esse solet & ea de causa filios
amat.ut ipsis adiumento sit.iccirco diligit natas.plusq̄ natos quo
niam maribus omnia sunt profutura. fœmine sine subsidio patris
male sint habiture. Quid:quod hinc affinitates princ pibus quærū
tur q̄ plurimæ.quibus solent contineri principatuum nerui: succes
sionesq; stabiliri. Nam quod inter Cæsarem & Pompeium. inter
Danaum & ægyptum inter Astyagem & filiæ natum fuerint:dissi
dia.discordiæq; non uulgares id ne quidē reliquos ad minus amā
das.commoueat filias.cum & illæ id quidem acerbissime tulerit.&
non omnes eædem sunt filiæ.non omnes iidem generi. Quanto
œdipo iucundior filia.quæ cæcum est patrem semper comitata.& ea
quidem tutata diligentia.ut nihil ei potuerit esse hac sublata iucun
dum.cum hac nihil pœne molestum. Quot possemus easdem ī me
dium afferre.quibus intelligeretur.non lætos eē posse patres minus
filia nata.q̄ filio.qd si interdum & multo magis. Hinc ubi nūc na
ta ē nobis filia.nec minus lætati sumus:q̄ si filius nasceretur.nec mi
nus alios eē lætos decere.opinor.qui nobis afficiūtur.Itaq; uos qui
nobis estis subditi.debetis publicam hāc læticiam exercer̄.ut intelli
gat̄ a nobis nr̄aque uoluptate pēder̄ uestrā:quos nihil alienū a m̄te
nr̄a factitasse aut facturos certū ē. Vobis aūt O amici ac nobis fœde
ribus deuicti:nō edico nec præcipio.sed supplico.& si equuū est ꝑ
mea ī uos fide.rogo atque obtestor ne mius sitis ī hac læticia publi
ca me mius iucūdi festiuique:q̄ ego & fueri. & sim & eē cōstituerit
Nolim.n.quemq̄ arbitrari.quoniā filia sit. aut nos auaricia ductos

dotis adimplēdæ cauasa: aut ullo doloris genere pellectos: cōfosos existimari. A mēte nr̄a nihil ē alienus uitupatiōe: nihil nobis communius & antiqus cupiditate gloriæ: ut facile cognosci possit: nihil mihi simulandū aut dissimulandū. Quaṙ cū & ipse uero lætor: & uobis lætādū eē ducā: rogo ut hāc publicā læticiā sic exerceatis: ut exercui ego hactenus. Ex mediolano idibus Maii.

Sinonima de publica pro filia.
principi nata læticia.

Lætandum ē publicæ ꝑ filia principi nata
Nihil uoluptatis omittendū ē pro ea: quæ nata ē principi filia.
Cum creta sit principi nata: gratulandum est ei.
Nobis summopere gaudendum: quia filia est regi nostro creta.
Post satam regi filiam: & ipse exultat: & nos exultamus.
Summa nos uoluptas consequitur: qn̄ filia regi nata est.
Nihil pōt hoc tempore nobis iucundus esse: q̄ ꝙ regi sit nata filia.
Pro ea læticia: qua rex noster exhilaratur propter natā filiam: & nobis pariter lætandum est.
Nihil est publicæ prætermitendum festiuitatis: ut principem imitemur in nata sibi filia.
Tā ē dux noster ꝑ filia sibi nata lætus ut nobis idētidē faciēdū sit.
Faciemus rem duci iucundissimam: si propter filiam ei natā publicam læticiam exercebimus.
Quā gratissimi possumus eē duci: pro eius filia publicam exercentes festiuitatem.
Ob filiam duci natam dēmus & choros & saltus per urbem agere.
Afficiemus Ducem incredibili iucunditate. si pro filia sibi nata: ut ipse iubet: publicam læticiam ostendemus.

Titulus. lx.
De hoste fugato uel cæso familiaris.

i Am deniq; cæsus ē noster hostis: qui nos atq; nr̄os omnis tādudū insectatus ē omni ꝑsecutionis ac odii genere. iā nihil nobis ē timendum amplius. Imitari debemus Asyrios: q̄bus ꝑ hoste cæso fiebāt n̄ publica solū sacra sed festa triduana: ut declararetur omnibus: q̄ hosti cauendum foret: cum eo cæso tantum exultaretur. At persæ inter eosq; magi zoroastris instituto cōstituerunt: ut qcūq; hostem cecidisset: nō solū publico donaretur munere: coronaq;

magni ꝑtii:sed inter ciues summa ualeret & auctoritate & gratia:q̄
cæso q̄dē hoste ciuitatē omni metu liberasset. Vt.n.hostilis manus
calamitatē inducit nōnūq̄ maximā:ita eius interēpti cōditio maxi
mam affert urbibus uoluptatē. At sempronius Capadociæ rex iāpri
deꝫ i nos fuit acerbissimus. In nos usus ē omniū inimiciciaꝝ & pu
blicaꝝ & priuataꝝ genere. Affecit nos nedū cōtumeliis.conuiciis ꝓ
brisq; q̄plurimis:ueꝝ ēt quotiēs in agꝝ nostꝝ excursionibus nixus
est?prædas reportauit?captiuos duxit?omneq; scelerū exercuit ge
nus:Precabamur supos:ut huius nos pestis me tu liberarent. Nostra
cura sublatus ē dēiq;:supatus:& cæsus in frustra:ut publica læticia
meriro debeamus diis imortalibus habere hac dicere grās: q nobis
hunc sustulerunt morbū. Hoc ego & i tēplis:& in plateis agēdū iu
beo:qđ & uobis ꝑcipio:quos scio mei studiosissimos. Ex Mediolāo
xyii.calendas Iunias. De hoste fugato uel cæso familiarissima.

f Vgatus est demū noster acerbissimus hostis ille:q nobis tan
to fuit nōnūq̄ terrori:a quo sumus aliq̄do tā acerba calami
tate cōfosi. Qui iuste dimicant:sic solēt sp superos adiutores spe
rare. At q̄bus iniq̄tas ē ad decertandū ꝓposita:iis imminent supoꝝ
cōsilia:& a tergo mūdi pericula:q̄bus facillime ꝑplexi ac irretiti ni
hil possunt euitare demū incōmodi. Quod q̄ uerum sit uel ex uno
hoc hoste nobis nūc furgato turpissime:fiat in reliquos cōiectura.
Quot fœdauit mōis nr̄os ois? Quibus ē in nos iniuriaꝝ gradibus
nixus? Quid omisit calamitatis:quo nos nō cōfecerit. Pridie huius
diei:cū in agrū nostꝝ plurimis & uiolētissimis q̄deꝫ:ut uidebat̄:sa
tellitibus comitatus fecisset impetū:diis fautoribus populo nr̄o no
bis comite in eū occurrimus oppugnauimus: ex suis multos occidi
mus:coegimusq; demū terga turpissime uertere: tāq; fugauimus
fortiter:ut nūq̄ audeat āplius:de nobis expugnādis cogitare. Vobis
publicam significo læticiam q̄ & nos exercemus. Ex mediolāo.xyi.
calendas Iunias. De hoste fugato uel cæso Grauis.

n On sine certa sanctissimaq; rōe:præter triūphū: aliud inue
nere Græci uictoriæ genus:quo q potirent̄ in hostē & lætari
publicæ deberent & suos amicos subditosq; ad læticiam eādē inui
tare.non.n.sp captiuus ducitur hostis:ut in triumpho ligatus fideꝫ
faciat uictoriæ. Sed aliq̄n est:q Platonis instituto:malit armatus mo
ri.q̄ inermis triumphi pompam & cathenatus augere. Aliquādo sūt

ea conditione qdem hostes:ut terga uertere potius uelint: q̃ uel cæ di:uel capi. Quãobrem tropheum a Græcis dictum est triumphi genus:quo nõ duceret captiuus hostis:nec eius urbs ulla subacta eet: Huiusmodi genere uictoriæ Babylon uisa ẽ sæpius & potita:unde illud poeticuȝ Babylon spoliata tropheis. At ninus Asyrius: Cyrus Persa:alexander Macedo. Cesar:Romanus cum sæpenumero uertissent in fugam hostes & ex eis multos interemissent: raro tamen triumphasse dicũtur. Sed ab asyriis ipsis ad persas. Medos. Græcos Romanosqȝ deinceps hic mos institutus ẽ:ut cũ uel cæderetur: uel fugaretur hostis ipse:publica fieret exultatio:quibusdamqȝ ornatissimis donaretur mũeribus:qui cecidisset siue fugasset: ut & alii ad eandem inuitarentur uictoriam:& in euȝ:qui uicisset: populi regesqȝ nõ uiderentur ingrati. Profecto laudatur ad huc illud Annibalis supra modum qui cum Marcellum cuiusdam fortitudine cõstãtiaqȝ coactum terga uertere.uel non multo interliminio accepisset eum donauit in urbe prædiis.in castris autem corona:quæ summũ precium habuisse perhibetur. Id ubi Carthaginenses admirarẽtur. quærerentqȝ:cur tantum in eum muneris contulisset:ut & reliq dixit:idem conentur:& uos ingratos meqȝ non reddam accepti beneficii. Scitis fuisse nobis iandudum crudelissimum hostem Cleophilum:qui nobis tam fuit molestus:ut dirior esse nemo posset. Huc d uentum ẽ:ut aliquando auderet:uelle nobiscum de nr̃is agris pacisci:nosqȝ in tam asperam angustamqȝ calamitatem: ac fortunam redacti fuissemus ut salua uita cuperemus omnia nr̃a illum posside re. Quod & transegissemus(ut non nescitis (si confidere illi tuto potuissemus. Sed ut perfidissimus erat:ita nullam pollicitationibus omnibus fidem adhibendam censebamus. Cura nostrorum militũ fortissimorum inquam & constantissimorum fugatus ẽ primum tri duo prius:q̃ interimeretur. Mox in prælium animosior solito redi ẽs:cum pugnaret sæuissime nihil sine cruore nostro postulans cæsus est:cuius nescitur manu:pluribus confosus uulneribus. Publicã leticiam & nos fecimus: & uobis faciendam iccirco ducimus. ac si æquũ est rogamus Ex Mediolano. xy. calendas Iunias.

Sinonima de hoste fugato uel cæso lætificatiua.

Exultandum est ob fugatum hostem nostrum.

Seuissimus est nobis itereptus hostis:ex quo lætandū ē publicæ:
Cedes nr̄i hostis crudelissimi nos ad publicam inuitat læticiam.
Cur exultare palā non debemus:cū fugatus sit nobis noster hostis.
Multo nos magis reliqs ꝓuocat ad lætandum hostis nostri fuga
Quod cæsus sit nr̄ hostis.ut princeps lætus ē:sic & nos eē d̄bemus
Iucundissima simus mente:cum hostis noster fugatus sit.
Ob cædem hostis nostri gestiamus:choros & saltus exercentes.
Nihil ē publicæ nobis festiuitatis prætereūdū: ut cæsus ē nr̄ hostis.
Pro cæde hostis nostri:quæ satis sit publica festiuitas.
Affecit nos hostis nostri fuga:demūqȝ cædes tanta uoluptate: ut in credibile dictu sit.
Omni cura in publicam debemus læticiam attentos nos ob cæsum hostem exhibere.
Tanto nos metu cæsus hostis liberauit:ut possimus eē iucūdissimi.

Ti.lxi.

De familiaribus negotiis familiaris.

n Egotia mea hic publica nulla sunt. Sū.n.uir in monasterio clausis:& ciuilia nulla quæro: quæ admonasteriū attinent: curo priuata igitur & familiaria negotia sunt plurima:qbusqȝ tran sigendis nō mediocri opus sit ingenio:at quæ q bene transigit (ut dixit apud Plutarchiū Bias) laudri maximopere possit. Nā in sum ma reꝝ omniū caritudine mihi tenēda ē in monachos abūdantia: in summa loquacitate silentium ꝓcurandū in omni ægritudine ad hibenda ualitudo. Veꝝ ego quo difficiliora sunt negotia familia ria:eo cōstantius ꝑseuero:patā mihi saltē apud eū mercedē ratus: q cōpensator ē laboꝝ æqssimus. Tu rē habes:intelligisqȝ qd summa tim de negotiis meis familiaribus ad te scribi possit Cura tamen:ut cito his difficultatibus liberatus ad uos eam. Ex Mediolano.xiiii.ca lendas Iunias.

De familiaribus negotiis familiarissima.

a Ntonius hic priuatim agit nihil. Est cū principe tempus (ut aiūt) terēs. Nusq̄.n.exercet ingeniū:cūqȝ uideat se otio per di:suam fert ruinā ꝑbelle. Familiaria igit̄ negotia eius.d̄ quibus te rogas faciā cerciorē:nulla sunt. Vide quo redactus sit:ut neqȝ uelit impensæ domesticæ sibi faciūde laborē:sed domū se alterius cōfe rat:a quo accipiat:qd comedat:dato ei maiore precio:q̄ opus sit. Ne scit(ut paucis agā)sibi uiuere:nec aliis qdē. Sæpius hūc interpolla

ui:accusaui:comminatus sum Narratur fabula surdo. Ex Mediolano. xiii. calendas Iunias.

De familiaribus negociis Grauis.

e T si mihi familiare uideat ee graue posse(ut Pitthacus inqt unus ex septē)est tamen inter familiaria qdē ipa:quod prae ceteris possit appellari graue. Vt.n.uult Aristoteles:ex duobus malis minus malū illud eē:qd alterius respectu possit bonū uocari:sic & i hisce reliqs relinqtur cognoscēdū. Nā inter familiaria si qd ad honestatē eximiam turpitudinemq3 muliebrē attinet:si qd ad filiorū egregiā laudem aut uituperationē pertinet:illud graue dicendum reor:de quo saerio:non familiariter tractandū sit. Nunc igit ut rem oēm accipias:quā ego epistolae hoc graui genere scribēdū ad te uolui:filius meus religionē ingressus ē:ea qdē(ut opinor)snia fortasse ut bonus fieret. In mundo.n.iamdudū sibi coeperat desperare:q cū uniuersum circuisset terrarum orbem:nec usq̄ sibi relictū ullū uideret amiciciae genus:ad id tādē ordinis statuit deuenir:in quo bene modesteq3 uiuere cogeret. Sed ubi aliqdiu inter sacerdotes uersatus ē decreuitq3 sacerdos initiari:& initiatus ē:& factus:& multo tn̄ peior euasit.q̄ antea fuerit unq̄. Nūc perreptat urbes mulieribus uacans & gulae:otioq3 incumbens adeo perdite:ut nulli se dedicet arti:nulli studio. Si qui hunc accusant:irridet eos:ut iam i iocularium uersus publicus monachorum scurra censeatur. A me uero non semel & a matre castigatus simulat aliquādo qcq̄:sed nunq̄ resipiscit. Haec sunt q̄ ad te graui rescribenda non neges. Nam ut pondus res habet:n̄ parum ut me interdum affligit:sic & tibi molestum fore:non dubito. Scio.n.q̄ me ames:& q̄ te mea quaeq3 commoueant in laeticiā laeta:i maerorē luctuosa. Verum ne me ducas:hanc per ditiōnem hominis tā tifacere:ut nequeā recreari. Ea mente fero:qua quod iā inueteratū ē malū:& qua ipse fert meū pro se dolorē. Ad ipsum.n.hoc plus lōge: q̄ ad me pertinet. Si bonus erit:& sibi conducet:& me afficiet uoluptate. Si malus:sibi oberit.haec habes. Ex Mediolano .xiii.calendas Iunias.

Sinonima de familiaribus Negotiis.

Nihil hic agimus domi.
Meus filius aegrotat.
Res meae familiares ita paruae sunt:ut de his nihil scribēdū arbitrer.
Quid scribam ad te familiare.cum nihil habeam.

Si ꝗ negotiis uis meis familiaribus fieri certior aliud:q̃ a me postula
Pauca sũt mihi familiaria negotia: de qbus qcq̃ possim ad te scribet
Omnis familia mea bene ualet: hoc est quod de meis familiaribus negotiis ad te scribam.
Sunt omnia mea familiaria negotia iucundissima.
De meis negotiis familiaribus hẽs alios & scribas & nuncios.
Res meæ familiares habent perpulchre.
Lætare (si me amas) negotiis familiaribus meis: sunt. n. faustissima.
Cupio tam esse familiaria mea negotia cognita: q̃ mihi.
Familiarium negotiorum meorum magna me uoluptas capit.
Nihil est mihi familiaris negotii: quod me non delectet plurimum.
Scio te meorum familiarium negotiorum curisissimum: sed habent omnia perpulchre: ut cupio.

Titulus. lxii.

Publice fidei familiaris.

h Isce publicæ fidei nostræ litteris: neminẽ ignorare uolumus: nostro iussu Lælio (qui has secum attulerit) pateẽ ad quamlibet urbem nostram. oppidumq; : passum: arcẽ ac terram aditum: ac moram: & inde reditum semel & sæpius: ut ei uisum fuerit ire. morã ducere. atq; regredi: cum omni familia sua: req; : suppellectile: ac fortunis & bonis omnibus tam coniunctim: q̃ diuisim: ac sine inpedimento inquietatione. uexationeq; quacũq;. Quod si cui deberet aut subdito nostro: aut locorum nostrorum incolæ: aut alienigenæ quicq̃: cui uel publico uel priuato deuinctus foret documento noluimus eũ in ꝑsonis: aut rebus conueniri apud nos nr̃osq; iudices & satellites quire. Si rursus aliqd in nostrorũ aliquẽ: aut exsternoꝝ cõmisisset: quo plecti apud nos nostrosq; ualeret. derogamus omni legi: quæ hoc admitteret cõuẽtionis genus & accusationis officiũ. Volumusq; tãdem eã huic suisq; r̃bus hac ꝑsonis immunitatẽ adiutricem atq; fautricẽ: ut si quo iure potuisset tam in petitionibus ciuilibus: q̃ accusatiõibus criminalibus ꝑturbari atq; cogi: quasi ad Asylũ cũ i fugisse ducat̃ cũ huiusce nr̃æ publicæ fidei munimine. Iubemus iccirco nr̃is oĩbus tã peditibus q̃ eqtibus militibus: & tã tribũis q̃ cæteris qbusq; magistratibus: ne quomodolibet has audeãt cõmẽtari litteras: aut in ullo eas uiolar̃: aut qcq̃ ulla uia uel exquisitissima attẽptare: quo minus qetus cũ suis oĩbus: i nr̃is singulis locis sit ipe.

Lælius. Id si secus aut fieret: aut attẽptaretur: indignationem nr̃am qlibet inobseruator præcepti nostri se sciat indubitanter incurrisse Ex Mediolano. xii. calendas Iunias.

Publicæ fidei familiarissima.

h Vius epistolæ serie uolumus oẽs tã nostrarũ urbiũ custodes atq; magistratus singulos: q̃ milites atq; subditos nobis quo modolibet seruientes: in nr̃isq; locis uersatos fieri certiores: patere Lælio ad nos aditũ: & ad oẽs singulasq; terras nr̃as: ac loca maris sita: fluminibusq; qlibet cũ familia omni sua: suisq; ac familiæ re bus oĩbus: si ne inqetatione molestiaq;: q̃ uel dici posset uel excogi tari ob aliquod priuatũ debitum aut publicũ: crimenq; quodlibet. Præcipimus igitur nr̃is sub pœna indignatiõis nr̃æ: ad unguẽ hæc obseruari: nec qcq̃ attẽptari: quo minus hæc publica nr̃a fides serue tur. Ex Mediolano. xi. calendas Iunias.

Publicæ fidei Grauis.

s Vnt certæ quidẽ causæ: qbus principũ animi facillime qdẽ inducũt̃: ut illis faueant & i iis ẽt succurrãt: q̃ legibus uidẽt̃ aliqñ derogare: q sunt oĩ laude cumulati. Nã solet multos & graues & bonos uiros (ut ait Cicero) uel ãgustia rei opprimer̃: uel fortũæ ca sus ut nequeãt uideri q̃les sũt: uel qa deficiãt a fide: uel qa neqãt obseruare diem: uel quia i rebus restituendis aliquo sint ipedemẽto perturbati. Quamobrem Aractus Sycionis cũ i patriam (a qua iam pridẽ exularat) rediisset: suorũ ciuiũ aliquos: q decoxerãt: magno do nauit ære: aliqbus fidem præstitit publicam: ut nulli perturbarentur Cæsar autem quot huiusmodi fecit dona ex Galiis Romam rediẽs quot ea fide succurrit publica? Sunt qui hoc immunitatis genus mo leste ferant cur illis quibus publica præstatur fides: aliquid etiã do netur: cũ aut multum æris debeant: aut in ipsos etiam principes nõ nihil iniuriarum intulerit? At si recte consyderant: sine publica il los fide in eas urbes nunq̃ esse uenturos: malle debebunt: uel tutos illo ire: cum quibus possint pacisci nõnihil: & aliquando sperare qc q̃: q̃ si minime tuti nunq̃ uenerint. At non ueniãt inquiunt. absint q; potius: q̃ qui aut nobis debent: aut nos affecerunt iniuriis: nobis inuitis ad nos eant. At pricipes o bõi uiri: hoc solo differũt a priuatis qd̃ imperãt: quoq; pluribus p̃cipẽt qdẽ possunt: hoc maiores sũt pri cipes. Populorum eos multitudo atque concursus (ut Lycurgus ait)

reddit principes. Præstat igitur: ut illis interdũ aditus pateat: qui pos sunt aliquo pacto nõnũq̃ ꝓdesse: aut nũq̃ obesse. Quid si & nobis debent: dimittimusq; ad tẽpus aut omnino: ut tutius nobiscũ uersa ri uelint? Quid si uel nobis fuerunt iniuriis: toleramusq; ueniendi ad nos. morandiq; licẽtiã: ut potius pœnitentibus utamur: q̃ nullis. Lælium igit̃ huius epistolæ publicæq; nr̃æ in se suosq; fidei osten sorẽ uolumus semel ac sæpius ad nos & q̃libet nr̃a loca tam terra q̃ aq̃s: urbes. oppida. arces. passus. põtes: & cetera quæq; uenire posse cũ oi familia sua: suisq; ac familiæ rebus: uel sine: ut sibi libuerit: ac uisũ fuerit: & i illis singulis die noctuq; morari: ac inde discedere: rursusq; ac iterũ idem efficere: sine molestia. inqetatione. uexatiõe q; qualibet: atq; cuiusuis generis arrestatione ac retardatiõe. Non obstantibus tã priuatis q̃ publicis debitis: q̃bus cũ instrumẽtoꝝ fide aut testibus: aut sine obligatus tam nobis foret ac nr̃is: q̃ aliis q̃dem oibus: nec obstãtibus q̃bus uis criminibus: quoꝝ reus cuius eẽt prici pi atq; potẽtatui: ẽt si i nos crimẽ lesæ maiestatis commisisset: q̃bus quoꝝq; cõuentioni atq; accusationi ꝓcessuiq; ac pœnæ uolumus hac publica fid̃ derogatũ: ẽt si ea forẽt: de q̃bus hic oporteret expres sam fieri m̃tionẽ. Iubemus ãt magistratibus nr̃is q̃buscũq; ac subdi tis sub nr̃æ indignatiõis hæc obseruari pœna. Ex Mediolano. x. calẽ das Iunias. Sinonima publicæ fidei.

Sit huic nostra fides publica.

Pateat Lælio ad nos nostrosq; liber aditus atq; reditus.

Possit Lælius ad nos & loca nostra immunis ire: ac esse: & discedere.

Quotiens placuerit Lælio: huc & in singulas terras nostras liceat uenire ac regredi.

Nullum obsit iudicium ei in nostris locis.

Nulla uis aut lex obsistere possit ei.

Publica hæc nostra fides eum tueatur ab omnibus immunem.

Sub nostra proctetione cum suis omnibus ad nos is accedit.

Fides nostra publica data sit Lælio.

Nihil impediat eum: cui publice fidei litteras hasce dedimus.

Qui has ostenderit nostræ fidei publicæ tabellas: is inquietari a nullo nostrorum ullo iure queat.

Nulla sit in Lælium molestiæ causa: cui sunt nr̃æ fidei publicæ lr̃æ.

Si quis in eũ quicq̃ attẽptarit: quẽ publica fide communiuimus: is a

nobis plectendus acerbissime maneat.
Lælius nrãm habens fidẽ publicã nulla de causa possit inquietari.

Titulus.lxiii.

Familiaritatis institutiua familiaris.

e Os sibi debent principes familiares asciscere:ut Agesilaus ait:qui sunt uel genere:uel moribus principum familiaritate non indigni Quamobrem cum Iulius & nobilissimo genere na tus sit:ex romana quidem antiquitate:& uitæ institutio ne tam cla ra:ut merito sit inter maximorum familiarissimos principũ admittẽ dus:uolumus hisce publicis familiaritatis lr̃is omnibus manifesto pateſ hũc nos uobis familiarẽ designasse:uelleq3 ut illis deinceps ho noribus immunitatibus:libertatibusq3 potiat᷑:qbus familiares:r̃liq nobis iucũdissimi potiti sũt & gaudeſ cõsueti. Ne qd ãt uectigalis aut exactionis cuiusq̃ ab hoc exigat᷑ eũte.stãte ue.aut ſdeũte p quis uel nr̃a uel amicoꝝ nr̃oꝝ loca:cũ suis rebus oĩbus:ac sociis siue fa mulis ad nũeꝝ usq3 pſonaꝝ sex nr̃is edicimus sub nr̃æ indignatio nis pœna. Amicos uero non secus ac pr̃es fratresq3 rogamus. Ex Me diolano.ix.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio familiarissima.

q Vi hãc ostẽderit epistolã:uir oĩ laude cumulatus noster ẽ fa miliaris eũq3 sic in cœtũ ac nũeꝝ familiariũ nr̃oꝝ colloca uimus:ut oĩbus posthac illis fũgat᷑ dignitatibus ac immunitatibus qbus cæteri familiares nobis periucũdi fũgũt᷑. Rogamus igit᷑ illos quoscũq3 pricipes patres ac fratres:ad quoꝝ hic puenerit uel solus: uel cũ famulis:siue comitibus loca:usq3 ad sex pſonas: cũq3 rebus qbuscũq3:ut sine ulla hunc inqetatione aut exactione ire.stare.ſdi req3 permittant. Nostris autem hæc iubemus.obseruari singula sub nr̃æ indignationis pœna. Ex Mediolano.viii.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio Grauis.

c Ommodissime puidit primus in Græcia Inachus:apđ latinos Cæsar:ut i eos se familiariores pricipes pſtarẽt:q laudatissimi uiderent᷑:& eos suis lr̃is insignirẽt:ut apud exteros pateret:q̃ p suis meritis amarent᷑. Hoc.n.pacto solẽt animi bonoꝝ ad assidue melio ra & cogitanda & agẽda inuitari:&:reliqui paratiores ad uirtutem fieri ut paribus exẽplis ad similes dignitates alliciant᷑ His & nos nu per rõnibus:ut alias in alios sæpe:sumus in Læliũ allecti:q meritus

nobis uisus sit aliqua dignitate condonari. Est.n.uir ut summa uirtute.ingenio acutissimo:doctrina singulari.probitate ac fide incōcussa:sic nos assidue obseruauit:ac statui nr̄o deditissimus fuit. Cōstituimus hūc igit̄ nostꝝ familiarē:aulicū.atq; comitē:in eorumq; traduximus nūeꝝ atq; cœtū:q eiusmōi locis apud nos gaudēt:ut illis posthac semper honoribus muneribus.stipendiis.priuilegiis immunitatibus.exemptionibus.libertatibus. francesiisq; fruatur atq; potiatur:qbus frui ac potiri sunt ubilibet soliti reliq nr̄i familiares domestici. aulici.charissimi qdē atq; iucundissimi:summaq; uirtute prediti. Quod ut facilius assequamur: rogamus obsecramusq; . Serenissimos reges.Illustrissimos duces.Inclytos Marchiones.præclarissimos principes. Barones.Comites. Dn̄osq; quoscūq;. ac magnificas cōmunitates:æqssimos ꝓuinciaꝝ præsides. iudices mr̄atusq; quoslibet.terraꝝ passuūq; custodes tribunos.uigiles.& reliquos omnis:ad quos quoꝝ ue loca singula ꝑuenerit hic Lælius cū familia comitibus ue suis:ad numeꝝ usque ꝑsonaꝝ duodecim: cūq; oibus suis suoꝝq; bonis.fardellis.capsis impedimētis.auro.serico.pannis laneis aut lineis.Iocalibus.argēto.suppellectileq; q̄cūq;:aut bonis aliis quouis nomine nūcupādis:ut eūdē Læliū tā cōiūctiz q̄ diuisim immunē.libeꝝ.iqetatūq; quolibet ire.stare.redireque semel ac sæpius uelint:uelleque suos ois uel mediatos uel immediatos faciant subditos:sine cuiusq̄ solutione uectigalis. Datii.uel gabellæ. pontatici.bulletaꝝ.tholonei.Trauersie.fundinatiis alteriusque cuius libet exactionis mora.retentione.molestationeque prorsus cessante. Quinimmo ei:si opus fuerit: aut reqrendū ipse duxerit: de cohortibus.societatibus saluisque ductibus:oique ꝓuideant immunitate necessaria & opportuna:qbus nos & uices nostras in multo maioribus cōpensaturos pollicemur:atque ꝓmittimus. Quicquid enim in hunc officii:hac nr̄a intercessione collatū fuerit:i nos ip̄os arbitrabimur eē collatum. Subditis uero nr̄is qbuscūque ac quouis nōie uocandis:hic iubemus obseruari singula sub nr̄æ indignationis pœna. Nihil enim in eū molestiæ inferretur:quod in nos nō cē seremus illatum eē continuo. Ex mediolano.vii.calendas Iunias.

Sinonima familiaritatis institutiua.

Hic est a me familiaritate donatus.

Inter meos familiares iucundissimos iustitutus hic est.

Pōt hic atque debet meorum potiri familiarium legibus.
Dignus is est:q sit in nūero familiariū meorum constitutus.
Hēt omnē immunitatē:q̄ q familiares sunt aliorū principū.
Pro suis de me meritis familiaritate mea dig nissimus est.
Non est hic demeritus familiaritatis meæ munus:quo nuper a me i signitus est.
Cū fuerit hic sp studiosissimus mei:a me factus meus ē familiaris.
Quibus soliti sunt reliq principū familiares potiri: familiaritatis exemptionibus:hic in mea potitur aula.
Cupio plurimū huic familiari meo succedere optato omnia.
Nihil est quo mihi magis gratificentur omnes:q̄ si sese in hunc familiarem meum præstiterint humanissimos.
Est hic familiaris meus tā mihi iucundus:ut quicquid in eū a quoq̄ beneficentiæ conferetur:collatum in me putem.
Qui me uult afficere sūma uoluptate:sit in hūc familiarē meū gratissimus.

Titulus.lxiiii.

Consularis dignitatis familiaris.

m Agna ē principibus diligētia consyderādū:ut nihil agant temere:singula uero consultissime:ut Plato docuit:dicens: At principes quo ſliquis.& maiores sūt:& meliora curāt atq3 maiora:hæc ēt cōsultius priuatis.lōge oīa meditētur.At lycurgus dicebat uetus maiorꝝ esse uerbū:ut q̄to aliquis alteri ātecelleret:aut dignitate:aut re gerēda:tāto esset in deliberādo prudētior.Cōsules igit̄ nō debemus nobis alios asciscer̄:q̄ & doctissimos: & sapiētissimos ut honera gubernādaꝝ urbiū reꝝq3 maximaꝝ gerēdaꝝ nr̄is humeris demādata nobiscū tueāt̄:cumulatissimeq3 seruent.Læliū igit̄ uirꝝ optimū ac innocētissimū ad hæc āt iuriscōsultissimū i nr̄ꝝ cōsilia riū admisimus:qđ hisce lr̄is liquere cūctis uolumus:ut cū apud amicos nr̄os princeps:tū apđ subditos illis gaudeat muneribus:q̄bus cæteri cōsulares nr̄i hactenus potiti sūt quod eos rogamus uices in maioribus impensuri:nr̄is sub indignationis nostræ mādamus obseruati pœna.Ex Mediolano.yi.calendas Iunias.

Consularis dignitatis familiarissima.

h Isce litteris palam sit omnibus Lælium nostrum eē cōsulē: in numerūq3 consiliarioꝝ nostroꝝ collatū:ut illis deinceps gaudeat præēinentiis apud omnes:q̄bus consulares reliqui nostri

sunt ubiq; terrarum gaudere cōsueti. Id ut cū suis & familiis & rebus ubiq; consequatur: amicos ex intimo rogamus cordis: subditis sub indignationis nr̄æ præcipimus pœna. Sic.n. instituimus amamusque hunc diligenter. Ex Mediolano.v. calendas iunias.

Consularis dignitatis Grauis.

e Os sibi consules ascisendos regibus. inqt Polybius: q & prudentia clari sint: & innocentia singulares & fide inuiolabiles. Huiusmodi consultat rei publicæ regēdæ: honeraq; nobis a superis æqtatis demādata moderentur. Nā ut Agis dicebat: hōines sumus. cōsulibus usi reges facilius intuemur: qd agamus. Cū igitur hæc intelligamus: sciamusq; Læliū eē clarissimū. in uniuerso terrarum orbe iurisconsultū. Philosophūq; nō uulgarem: qq; multarum experiētia regum præstantissimus est: nobisq; ac statui nr̄o deditissimus: decreuimus in cōsiliis nr̄is secretissimis hunc residere: nūeroq; ac cœtui cōsulū nr̄orum addidimus. ut illis posthac honoribus simul ac honoribus uiuat: qbus nr̄o senatu insignes cæteri apud omne hominū genus uiuere consuerunt. Id ut apud exteros assequatur: quotiēs cum suis & psōnis & rebus illo puenerit intētius rogamus illustrissimos oēs principes eorūq; mr̄atus: nr̄is uero edicimus sub indignatōnis nr̄æ pæna attentius obseruari. Ex Mediolano. iiii. calendas Iunias.

Sinonima consularis dignitatis.

Hic meus est senator præstantissimus.

Ex meis cōsularibus: iisq; quos plurimū diligo hic unus est.

Non tenet hic inter meos consiliarios locum inferiorem.

Tanta hic est integritate: ut in senatu meo sit mihi iucūdissimus.

Cupio uæhementius: oēs scire: hūc inter meos senatores primā nactum esse sedem.

Ex iis consiliariis: qui sunt apud me nō mediocri uirtute clari atq; insignes hic est deligendus

Habet hic meus senator ut uirtutis plurimum: sic fidei ac innocētiæ

Nulla senatorem hunc meum latet probitas.

Est meus hic consul tam insignis doctrina & fide in me ut nullum cum hoc ausim comparare.

Virtus & modestia & eruditio Lælii senatoris mei mihi iamdudū est perspectissima.

Tā ē rara huius mei cōsularis pbitas ut hūc merito præferā cæteris.

Tanto est multis meis cõsulibus Lælius clarior omni laude: q̃to ra
ri ores sui similes inueniuntur.
Cupio intelligi oibus: q̃ hũc senatorẽ meum diligenter amẽ.

Ti.lxy.

Medicinalis familiaris.

e Stnobis medicus præstantissimus: qui cũ æsculapio Hippo
crateq; de medicina possit cõtẽdere. Hic ẽ nobis carissimus atque
iucundissimus. Nam tam est nobis sæpe usui: ut uitã nobis sine hoc
eẽ nullã diuturnionẽ posse ducamus. Contingit hũc sæpenumero
tũ nr̃a cã. tũ sua negocia curatuꝝ ꝓficisci. Cupimus ei sp iter tutũ
& expeditissimũ ubiq; terraꝝ eẽ. Id ut asseq̃tur clarissimos quosq;
pricipes rogamus istãtissime. Nã cũ bonũ hũc uiꝝ & eruditissimũ
accuratius & imunẽ sua p loca q̃q; pmiserint ire sæpius ac ĩgredi:
meaq; itercessiõe plurimũ honorarint: mihi rẽ adeo gratã fecerint:
ut gratius nihil unq̃ sint affecturi. Nostri ãt subditi hũc sciãt eũ eẽ.
quẽ æque ac me diligo. Ex Mediolano. iii. calendas Iunias.

Medicinalis familiarissima.

q Vi cũ hisce lr̃is ad uos iuerit. O patres cõscripti meus ẽ medi
cus: mihi ꝓ incõparabili sua uirtute q̃ gratissimus. Is iccirco
istac iuit: ut deuotionẽ suã ex solueret. Cupio apd̃ oẽs eũ plurimum
honorari: qm̃ ẽ mihi ob icredibilẽ suã uirtutẽ gratissimus. tũ ob icõ
parabilẽ erga me obseruãtiã æq̃ carus ac ego. Si me amatis hũc ho
norate summope: admittite gratiose: ac excipite bñficẽtissime cense
teq; hoc munere uos in me nihil conferre posse iucundius. Ex Me
diolano pridie calendas Iunias.

Medicinalis Grauis.

e Rasistratus eos recitat reges: q suis tẽporibus uiuerẽt: medi
cis eẽ tã delectatos q̃ qd̃ maxime. Agesilaus uero medicos in
q̃t iccirco dictos eẽ Apollinis filios qd̃ hominũ uitas tuerẽt: ut Phœ
bi luminare qcqd in terris gignitur tueri solet: quod diligẽtius na
so cõplexus ẽ: cũ ait. Inuẽtũ medicina meum. Nũ id mediocre mu
nus ẽ: qd̃ pulcherrime Poete fabulantur Esculapii medicaminibus
Hyppolitũ Dianæ restitutũ Virbiũ appellatũ. Nã q q̃si sũt difficul
tate morbi i Horcũ traducti: medicoꝝ officiis uitæ ĩstituũt. Quão
brẽ apd̃ Egyptios Inachus & cultus ẽ ꝓ numine: & Osyrus appella
tus: quasi oculus multa uidens. Sed non erãt per id temporis aliiq̃

Cyrurgiæ periti: phisici uero nulli: ad Hippocratis usq; tempora: Mūc autem medicina floret: ubi & Galienus Pergameus: & Auicēa & Serapion tam claram reddidere medicinam: & noui sunt plurimi: quorum ingenia facultatem hāc nobilitarunt. Inter quos cū habeamus nos qdē medicū Cyrurgicū: simul ac Physicū (ut dcet qdē eē) oi laude pstātē: uiꝝ pbū ac innocētē: nobisq; deditissimū: huic afficimur uæhemtius: cupimusq; hāc in eū beniuolētiā nrām oibus eē perspectissimā: sed uobis in primis cōciuibus ppinquisq; illius. Quaobrē sic existimate: nullā rē tātā eē: quā p uobis ego facturus ñ sim: mō illi me gratificatuꝝ eē cognoscā. Gaudete igit: & eū sp existimare uobis profuturum non apud nos solum: sed apud quos nra poterit quicq̄ intercessio. Ex Mediolano calendis Iuniis.

Sinonima Medicinalia.

Hic est clarissimus medicus.
Ab hoc uno dependet ois bene medendi ratio.
Quæ hic in medendo non tenet: nemo tenet.
Nihil est medicinale: quod latere hunc possit.
Habet hic omnia medicinæ iura.
Est hic maximus medicorum interpres.
Tantus est hic medicus: ut queat cum antiquis comparari.
Nullus medicinæ fructus hunc fugit.
Tam est hic medicaminibus clarus: q̄ qui maxime.
Accepit hic omnia medicorum fundamenta.
Secum hic attulit omnem medicinæ laudem.
Huic uel soli nostra tempora debent medico.
Hic non cyrurgicus modo: sed physicus est præclarus.
Nihil habet huius medicinæ peritia cū uulgo medicoꝝ commune.
Cum quo ueterum non potest hic meus medicus adequari?
Quo nouorum medicorum hic meus non est maior atq; melior.
Cui cedere possit hac tempestate medico.
Tanta ē medēdi peritia insignis: ut possit quasi deus coli medicoꝝ.

Titulus. lxyi.

Legalis familiaris.

q Vāti sint habiti semp Iuriscōsulti & Herodotus describit: & possumus ñ uulgari cōiectura cōseq. Na ut Cicero inqt: ubi ius ratioq; perit: illic habitādū ñ ē: Iusticiæ āt ministri sūt ipi legum

ſapiētes:q̄ lites ut Paulus ait:dirimūt:diſcordias ſedāt:iras cōponūt hōineſq̄ȝ hominū utilitati cogunt iſeruiř. Legis ergo clariſſimus in terpræs utriuſq̄ȝ lælius uir modeſtiſſimus ac unice q̄dē æquus:mihi ꝓ incōparabili ſua ſapiētia dilectiſſimus ē:& cui cupiā mea interceſ ſiōe:ab oibus ubiq̄ȝ terraꝝ faueri. Nō q̄a cōmēdaticiā ꝑ hoc hoie tā inſigni laude cumulato miſiſſe dicar(ſua.n.ſit ſatis uirtute cōmēda tus apđ ois)ſed ut intelligāt oēs:q̄ti hūc faciā:q̄ti fieri a uobis optem his paucis eius nom̄ ꝓſecutus ſū. Sed ē certe multo p̄ſtatior:q̄ cuiuſ quā poſſit lr̄is explicari:& cui q̄cq̄d officii tribuiť:mihi traditū eſſe ducā. Ex mediolāo.iiii.nōas Iunias. Legalis familiariſſima.

m Vltis ꝓſequerer uerbis epiſtolaq̄ȝ ꝓlixiore clariſſimū Iuriſ cōſultiſſimūq̄ȝ uiꝝ Læliū q̄ p̄turā nūc iſtic exercet:q ut ē in nocētiſſimus:ſic æq̄ſſimus:& dignus:q maiori p̄ſit digniorīq̄ȝ ma giſtratui. Eū n̄ ut cæteros pedaneos iudices:ſed ut raꝝ ac p̄ſtātē a uo bis cæteriſq̄ȝ ſubditis nr̄is cupimus honorari:cū n̄ tā ſoleat lucro ad magiſtratus:q̄ potius gloriæ cupiditate pduci. Sitis in huius p̄ceptis obſequioſi ut intelligat:uos fide in me potius p̄ſtař:q̄ diuitiis: alio q̄ȝ urbis ornam̄to. Id ubi feceritis:& p̄toiē iſtū mihi deditiſſimū ſꝑ obſeruaueritis:gratificabimini mihi plurimū. Ex Mediolano.iii.no nas Iunias. Legalis Grauis.

l Egum maieſtatem:quam uenerandā Auguſtus declarat inq̄ ens legum ueneranda maieſtas:maximam apud omne homi num genus fuiſſe declarant omnium nationum ac linguarum co dices atque monimenta. Nam cum eadem tempeſtate Moyſes Hæ breis:Mercurius Triſmegeſtus Aſyriis: Cecrops Athenienſibus tra diderunt leges:culti ſunt pro diis ſinguli apud ſuos. Nā & Iupiter apud Cretenſes non multo antea:& alius eodem nomine apud Ar cades:quia leges ſuis populis ſtatuiſſent uenerationem conſecuti ſunt. Idem de Apolline legimus factitatum. Idem de æaco. Mince. Rhadamanthoq̄ȝ:qui quoniam: iudices ſeueriſſimi fuiſſent apud inferos damnare ſunt dicti reos. At non multopoſt Lycurgus apud Lacedæmonios Solon apud Athenienſes eas inſtituere leges quas & Xenophon recitat: & ad noſtros traductas intelligimus orbem terrarum hodie moderari. Nam ſine hoc iure quod expoſitum ait Cicero populo:ut obſeruetur:q̄s bene uiuat:aut deniq̄ȝ i inter homi nes u iuat? Quāobrē i hūc uſq̄ȝ diē aſſidue iuriſꝑitiſſimi Bartholi

Baldiq; similes honorantur nec paruo habent in precio. Id cum ab aliis diligenter seruetur: tũ a me ipso cui Lælius clarissimus hic iuris consultus est iucundissimus: qui cum ingenio est acutissimus: tum doctrina sapientissimus: tum etiam fide innocentissimus. Eum pro tam egregia laude plurimum amo cupioq; a uobis cæterisq; meis plurimum honorari. Ex Mediolano Pridie Nonas Iunias.

Sinonima. Legalis laudatoria.

Quæ potest ars cum legali comparari?
Nulla facultas in urbe põt cum iuris æquari sanctimonia.
Superat ius ciuile pontificumq; facultates quasq; reliquas.
A legũ peritia uinci solet oĩs in re publica administrãda disciplina.
Si recte ius tenes tuæ patriæ: potes in ciuitate præesse.
Prouinciæ præsides legalis solet ars efficere.
Tanta est legalis facultatis laus: ut nulla sit in urbibus regendis ratio: quæ cum hac audeat conferri.
Qui uolunt ei uacare scientiæ quæ plurimum sit in regendo foro necessaria: uacet legibus.
Tam est egregia legum peritia: ut præstantior nulla dici possit.
Qui deprimunt legum maiestatem: non sunt homines.
Humanæ societatis fundamentũ in recta legũ sapientia constat.
Nihil est in aliqua disciplina tam egregium: ut a legali facultate ñ superetur.
Qui legalis est facultatis peritissimus is ueram non simulatam philosophiam profitetur.
Hic Iurisconsultus Vulpiano ẽ: Cerbitio Belaq; præstantior.

Titulus. lxvii.

Poetalis familiaris.

c Vr uates sint a ueteribus appellati poete: si recte cõsyderet̃. facile iuẽtu sit: q̃dã fuisse hos quõdã diuinitatis apd̃ hõines ueneratiõe cõspicuos: ut ñ iiuria illd̃ nasõis legat̃. Sũt ẽt q nos num̃ haber̃ putẽt. Itaq; poetaꝝ ego ꝑstãtiã nõnũq̃ admiratus Læliũ poetã illustrẽ assidue feci plurimi: cũ eius sim uitutẽ beniuolẽtia ꝓsecutus: tũ a quo uideri posse qcq̃ imortalitatis meo qdẽ acqrer̃ nomini Id ut ego sic istitui: sic uobis fratribus meis dilectissimis obseruãdũ eẽ uelim. Cũ mea. n. salute ur̃a ẽ cõiũcta salus: a meæ mtis studio: uos natu minores studia quoq; nr̃a debeŕ seq spo. Ex Mediolão. nonis Iuniis.

Poetalis familiarissima.

p Oetam scitis o filii: sapientē solere interpraetari: ut certe bōi poetæ cēsendi sunt oium sapientissimi: quos nulla facultas lateat. Accedentē igitur istuc Læliū poetā mihi pro sua incōparabili doctrina carissimū nō admiremini solū: sed legētē assidue audite: a docente semp discite tūcq3 uos mihi plurimum gratificaturos existimate: cum eius hærebitis nocte dieq3 lateri: ut nunq̃ nō doctōres discedatis. Parete preceptis hisce meis. Ex mediolano. viii. Idus Iunii. Poetalis Grauis.

a Nte poetas neminem inuentū esse ullius facultatis auctorē testatur philon iudeus: q platonis coætaneus fuit. Apud Egyptios āt primi fuerūt omniū: q sacerdotū & pphetaꝶ cognomīto humanaꝶ simul diuinaꝶq3 reꝶ cognitionē tradiderūt. Nā Vulcanū Nili filium: q secreta naturæ carmine reserauit: cōstat poetā extitisse uetustissimū. Cadmūq3 Agenoris filiū: & linū eius discipulum: a quo didicere poeticā Orpheus pronorpides: atq3 Hercules. At Orpheus primus est apud Græcos: q scripsisse inueniatur historiā uersibus. Ante Homerū āt & Hesiodū scripsere nulli neq3 medici: nec iuriscōsulti: nec philosophi: nec ullius facultatis auctores. poetarum tātū fuit ingeniū: ut ab Homero fateatur Strabo uel historicos. uel philosophos: uel legū latores suaꝶ artiū usurpasse primordia. Tam āt est egregia facultas hæc intellecta: ut apollinē poetaꝶ deu3 eē dixerint: & eius oraculo apud Delon uota tradiderint. Quid quot tāta deinceps facta carminis celebritas: ut sine carminibus uel ipsa qdem sacra in templis non sint prætermissa? Quod ut instituit apd suos Dauid ille rex deo gratissimus: sic & in hodiernū usq3 diem obseruant omnes xpani: qd xpanos ac sanctos dixi? omnes diuersarum sectaꝶ atq3 nationū cærimoniæ ut psalmis hymnisq3 ducant maiorem nasci celebritatē. Quid Eulogia? qd triūphātiū festa: qd cætera quæq3 laude refertissima q̃ sine carmibus pcedere uidentur neqre. Accedit elegantia poeticæ facultatis in referēdis iis oībus. q̃ aut natura sunt aut usu referenda. Accedit dignitas uersuū. q ut copiosi sint. sic ēt ingēiosi. suiq3 tenaces: ut n̄ cadāt n̄ hūi serpāt. Hæc & multo cognoui iādudū in Lælio poeta præstantissimo plura: cuius poemata fuere mihi sp tā iucūda. ut iucūdius nihil eē q̄at. cupio idē de hoc tā excellēti uiro & tibi uideri mi rex hūanissime. quē ut cognoscas & admiretis & n̄ sine cā tā mihi gratū existimes. nup ad te uisendū misi. Vale Ex Mediolano. vii. idus iunii.

Sinonima poetalium laudatoria.

Poetica est facultas antiquissima.
Poesim uetustatis nobilitate cæteris antecellere sciunt omnes.
Nemo est: quem lateat: q̄ sit poetica præstabilior reliquis.
Poete ut ingenio sunt acutissimo: ita qui homines magnos: reddere solent æternos.
Audeat ulla scientia cum Homeri contendere facultate.
Nulla tuti est facultas facienda: q̄ possit cū poetica comparari.
A poetica facultate sunt exordia nactæ omnes aliæ.
Tanta est laus in hoc poeta: ut in nullo maior.
Potest hic existimari par Nasoni: aut Museo.
Quis est in ullis actibus: qui non cedat poetis.
Poetarum laus instar Aquilæ super alitibus: p̄cedit reliquos.
Hic uates tantum hēt salis: quantum grauitatis.
In hoc uno & doctrinam admireris & aptitudinem.
Vt conducit temporibus atq3 rebus: ita quæq3 describit.
Cogit uisis: quæ assidue dictat: omnes obstupescere.
Diuina sunt potius: q̄ humana: quæ hic fecit poeta.
Huius poetæ similes phœnicæ rariores in italia inueniri solent.

Ti. lxyiii.

Philosophalis familiaris.

e T si philosophandi scientiam nō nullis necessariā eē duco: sine qua nec illi aut illi mereantur appellari suaꝝ facultatū titulis: tā ꝓpriā tñ habere sedē arbitror (ut Aristoteles ait) ut is solus mereat᷑ phūs appellari: q moribus doctriaq3 philosophet᷑. huiusmo di uir nūc apud nos ē o filii: q ut ē doctrinā plato: sic Catonē uita refert: quē ut & audiatis docentē & imitemini uitā instituentē: nō iubeo mō: sed si æquū ē: rogo. Sic me faciatis uiuere iucūdissime: si illius uos seruare precepta uidero: & instituta. q mihi pro sua incre dibili doctrina ꝓbitateq3 tā est carus. Ex mediolano. yi. idus Iunii.

Philosophalis familiarissima.

l Elium phūm & uita: & eruditiōe cupio plurimū & uidere & audire: & sic totū amplexari: ut nō nihil ex eius me sequatur disciplina. Vt. n. pistores nequeūt ex pistrino nō redire farinacei: sic ego discendi cupidissimus nō ualebo: nō ab eo qcq̄: & ad institutō nē uitæ: & ad eruditionis præcepta reportare. Cura igitur: q̄tum: po tes: ut ad nos otius eat: nihil apud nos ei commoditatis est defuturæ

Ex Mediolano.v.Idus Iunii.

Philosophalis Grauis.

PHilosophādi scientiā & si solent sibi ꝓpriā poetæ dicere: tū Mathematici: tū oratores (ut Cicero docet) hæc sine phā māca iudicari. Tñ uarios hēt apud historicos suæ laudis inuētores. Atlantē Afri adducunt. Orphea uel zamolxi Thraces. Linū Thebani. Egyptii Vulcanū. Galli suos Druides & Somnotheos: alii āt alios: q philosophiæ primordia & dederint: & āplificarint. Quæ siue a zoroastre Magoꝝ principe: siue a persaꝝ Chaldeoꝝq; Gymnosophistis originē facultas sit tracta: in uberes tuos illos diuisa sciendi fontes. Rōnalē moralē. naturalēq; pre se fert scientiā: docetq; non solū hōinem cætera: sed qd sit ēt ipse homo. Quæ sunt reꝝ secreta tum abditissimæ latebræ: quas phā nō inueniat? Vbi qcq̄ ē hōinu; obscurū erroribus: quod huius ductu curaq; nō splēdeat? Quam pōt mēs hōinū in errores lapsa incurrere ægritudinē: in qua nō sanet phiæ gubernaculis neq; medicaminibus. Recte Stratōicus hāc sanitatem appellat. Hæc argutis ingenii docet cōtēdendo reꝝ exqtere: ac inuenire. Hæc uiā bene beateque uiuēdi suis parat ꝑceptis. Hæc facit ut arcana quæque naturæ phō referentur. Huius ego cliētes plurimū amo: imo ueros moribus ac peritia phōs numinū instar & colo: & ueneror. Audio istic docere philosophiam nescio quē Lelium græcaꝝ: simul latinaꝝque peritissimum litterarum: quem qui audiunt: continuo incipiant doctrina: qui imitantur uero: moribus philosophari. Cura si potes ut ad nos eat nec quicq̄ stipēdii recusetur: quod ab me postulat: habebit quæ uolet omnia. Ex mediolano. iiii. Idus Iunii.

Sinonimia phiæ Laudatoria.

Hic phūs est omnium peritissimus.

Nō minus hic est moribus q̄ doctrina phūs.

Habet hic ex pristina philosophia & uitam & doctrinam.

In hoc phō hñt quē & audiant eruditi: & imitentur boni.

Ab hoc philosopho nihil accipi potest. quod aut doctum nō sit: aut cultum ac innocens.

Phia huius est omnis uera: nusq̄ simulata.

Nulla est in hoc labes: omnis laus.

Est hic philosophus tam suæ facultatis titulo dignus: quā apud priscos ullus alter

Quid hic habet a uirtute ueraq; philosophia disiunctum.
Vt hic docet: præstat eē phūm: q̄ scire philosophiam.
Nihil huic est cum ullo commune uicio: ulla ue imperitia.
Habet hic quæ decent philosophum omnia.
A philosopho tm̄ hic aberrare pōt: q̄tum a seipso cælum.
Phia huius non simulata. sed suo conueniens est nomini.
Qua re omnes accusantur philosophi: quod parum student innocentiæ: hic nunq̄ accusabitur.
Quod in plerisq; uidetur: qui se philosophos dici uolunt in hoc ē nulla inanis auiditas gloriæ.

Titulus. lxix.

Mathematicalis familiaris.

q Vi curam iis adhibuere facultatibus quæ sunt ab actōe alienæ: sed subtilissimæ certe: ñ sunt multū i actione uitæ (ut Cicero docet) laudati: sed admiratione dignissimi: q res secretissimas nō multū in usu uersatas sibi & ꝓcurauerint. & summa indignatōne sint assecuti. Nā astronomos reliquosq; Mathematicos & Chaldei primū inuentores: & uniuersa deinceps Græcia q̄si nūina quædā in terris coluit. Quaobrē cōstitui oīo his te mi fili uacare facultatibus: ut aliq̄n futuroꝝ interpres possis fieri ad bene: beateq; uiuēdum instructior: atq; minus difficilis. Ex mediolano. iii. idus Iunii.

Mathematicalis familiarissima.

i Mprobent Mathematica reꝝ oīum bonaꝝ irrisores isti mordaces: ut uelint: ego te iis uacare decreui. Quid. n. argutius ac uerius ea inuenitur scientia: quæ paucissimis nota res aperit futuras musicā docet consonantiā: metitur telluris uel abditissima quæq;: ac uno ictu multos accumulat numeros? Hæc ut ē rarior: ita & mihi iucūdior: & uisa homine nobili dignior. Huic igitur operā oēm adhibe. Ex Mediolano pridie Idus Iunii.

Mathematicalis Grauis.

u Iciniores solis ortui primi ab Herodoto. Straboneq; recitāt omniū Astronomiā inuenisse. zoroastrēq; dicūt alii (Platonem secuti) deoꝝ immortaliū hāc nobis dono cōperisse: alii uero iq̄sitione diligentius inuenisse. Ptolomeū aūt admirant: q post tot annos tā egregie sit in illis uersatus & doctrina & reꝝ experientia quæ uix ii primi attigissent. Homerus āt & astroꝝ cursus: & mēsura

tionem:numeros:armonicasq; describens aliquando consonãtias uix sibi credat i sũma rex omniũ difficultate:cũ dicat sine testibus ꝓbatiõi fidẽ adhibẽdã. Ego & uetex & nostrox in his facultatibus cõsyderans laudes:uolutãsq; nõunq̃ mecũ animo:q̃ti fuerint sint q; assidue ꝑtii:q possunt ex iis fundamẽtũ & ueritatẽ elicere:q sũt omniũ obscurissimi:& admiror & ueneror:si quos intueor eiusmõi Mathematicos:q uera sint laude digni. Puto.n.hæc aut ꝓuideri aut rimari:nõ tã humanitatis officiũ eẽ:q̃ potius diuinitatis. Quamobrẽ cũ istic:quo te mi fili discẽdax misi bonax artiũ grã:factus sim certior Mathematicũ eẽ uix nõ officiosum minus q̃ ingeniosum. hoc ẽ & doctissimũ: & bonox amãtissimũ:ad eũ te cũ hac epistola cõferas cõtinuo uelim:ipmq; meo nõine roges tibi sese nõnũq̃ disciplinas suas impartiatur:sed ea qdẽ sollicitudine: qua solet amicos. Nã cũ nulla tibi sint iis in artibus principia:est inchoandum a carceribus(ut aiũt)ut facilius ad calcẽ peruenias. Id si tibi cõmodatũ se ꝓmiserit:intelliget ꝓpediẽ nõ cõtulisse officiũ in ingratũ. Nã ut meapte sum natura in eos omnis liberalissimus:q me aliq̃ donãt grã:ita in huius operã conabor superare meã & natura & cõsuetudinẽ:ne se unq̃ iactet me uicisse officiis ꝺcertãtẽ. Esto tu mõ studiosus Ex mediolão Idibus Iunii.

Sinonima Mathematicalia.

Doctissimus hic est Arysthmeticus.
Acutissimus est Astronomus.
Diligentissimus est Geometer.
Sonorus & suauissimus est Musicus.
Huic sunt cæli secreta cognitissima.
Ab hoc possumus futuros accipere rex euentus.
Hic maximus est & certissimus uates.
Huius facultas ab astris nihil habet disiunctum.
Tam est huius animus in stellarum consideratione compositus:ut uel somnians inter sydera uersetur.
Qui hunc hactenus ignorarunt:sciant posthac astronomorum rarissimorum excellentissimum esse.
Plurimũ laudant oẽs hunc Mathematicũ:at ego prorsus admiror.
Neminem Mathematicorum esse cum huius scientia comparandũ: arbitror.
Est hic ut in rliqs Mathematicis clarissimus:sic in Astrologia solus

nostra tempestate Ptolomeus.
Albumazar(cuius hic nititur studiis)ab huius scientia iudiciisq; lõ
ge ac late se uictum eẽ fatetur.
Nullus ẽ Mathematicus i ulla natõe hoc tempore huic similis.

Titulus.lxx.

Omnium artium familiaris.

p Rimus omnium Gorgias legitur Leontinus ita sensisse ut oratorem se nemo auderet profiteri:q negret de oibus: quæ ab eo quærerentur:respondere. Quod cum plerisq; i locis uideatur & Tullius affirmare:mirabile certe munus in hominibus eẽ cælitus duco ut oratoria sit omnium artiũ & disciplinarum artes complexa unusq; orator inter omnis quæat reliquarum artium professores:q̃ si i ꝓpria uersari officina. Quare cum ego in gymnasium istud te litterarium miserim:ut discas:fac ut omnino te dedas oratoriæ quã scimus omnium artium eẽ complexam facultates. Ex Mediolano. xix.calendas Iulias.

Omnium artium familiarissima.

c Vm intelligam istic oratorem eẽ clarissimum:qui sit tam iter omnis sciẽtias familiarissimus singularis:ut admirari cogat oĩs eaꝝ ꝓfessores cupio ad eũ amãdũ sequẽdũq; te accingas:nocte dieq; ab eo ñ discedas. Nullũ ei negato suæ disciplinæ ꝑtiũ. Nihil si me amas:ꝑtermitto:quo te illo posse gratificari cognoueris. Affici es eo me pacto tãta uoluptate:ut incredibile dictu sit Ex Mediolão. xyiii.calẽdas. Iulias.

Omnium artium Grauis.

q Vãq̃ poetas aliqñ audiui:affirmauiq; oportere omniũ artiũ esse peritissimos:ut omnia recitãtes nihil ignorarẽt:ut Simonides & Hesiodus docẽt:ñ tñ hoc munus oratoris minus esse duco q̃ poetaꝝ. Nã ut Tullius dixit. Si de medicina defensionẽ sit orator intercepturus:aut de astronomia:aut de re militari:quibus poterit argumẽtis eius tueri causas:nisi eas ipas tenuerit artis:i qbus uersabitur defẽdẽdis? Certe nõ iniuria cõcluditur:uix singulis ætatibus singulos tolerabiles oratores extitisse:cũ reliquaꝝ facultatũ plurimi sp extiterint & ꝓfessores:& peritissimi. Nõ parũ ẽ in ꝑsuadendo se unũ oibus exhiberẽ audiẽdũ:q & dicẽdo auditoꝝ animos i sẽtẽtiã trahat: & suadẽdo ac dissuadẽdo:in oĩ re uertat quo malit. Quã ãt hoc scire quẽlibet deceat:q sit ullius facultatis honestæ laudem habiturus

bene merẽs:uel ab oi hoium facultate cognoscat Theologis.Medi cis.Iuriscõsultis:q nisi hac oratoris ui atq; maiestate annitantur:ni hil uel prædicando:uel medendo:uel in agẽdis causis pficiant:Ora torem ego rite fateor ueteres imitatus oium artiũ quẽdã cõplexorẽ eẽ q ut Cicero Demosthenẽ secutus uoluit cũ oratione hõines besti is ãncellãt:eadẽ bõa & sapiẽti reliqs præstet hoium laudibus sitq; uel hoie lõge maior & præstabilior.Huic adhibeas oẽm diligẽtiã & industriã uolo:nec ad ullũ te ullius facultatis opificem cõferas poti us q̃ ad urbis istius oratorem:qui ut clarissimus ẽ:sic etiam nostrum amantissimus.Ex Mediolano.xyii.calendas Quintilis.

Sinonima omnium Artium.

In hoc uno est omnium artium excellentia.

Nihil est cunctis est bonis artibus:quod hunc lateat.

Potest hic solus ad omnia cũctaꝶ artiũ abditissima rñdere.

Tam est hic Orator bonarum artium singularum peritissimus: quã ullus apud ueteres extitisse perhibeatur.

Nulla ex arte quicq̃ est huic incognitum.

Hẽt oium hic facultatum singulos qdem locos perspectissimos.

Sola ẽ oratoria cæterarum oium disciplinarum & capax & pticeps.

Qui sese oratorem uocat:is pfiteatur omnes artes.

In oratore nequit eloquentia sine sapientia existimari.

Quæ sapientia decet oratorẽ humanaꝶ est & diuinaꝶ sciẽtia reꝶ.

Ad omnis artium omnium fontes debet orator respondere.

Nihil eum fugiat:q non immerito sit oratoris gloriam consecutus.

Oratorum laus in omnibus est artibus discutiendis intelligendis tractandisq; constituta.

Tanta est oratoriæ uis:ut omnium debeat artium fundamenta pro gressusq; tenere.

Titulus.lxxi.

Militaris cum adhibenda fide familiaris.

m Ilitandi certe laus:quæ non corporis solum uiribus:sed mul to magis animi splendore continetur(ut probat Xenophõ) a ueteribus est semper summo existimata in precio:at ita qdẽ:ut nõ bellum modo milites in campis gerere scirent:sed in urbe prima cõ suleẽ dignitati ciuiũ:suoꝶq; idẽnitati.Propterea cũ se iactaret apd Philippũ macedonẽ suus miles:qđ fortissimus foret:tibi p̃fero dixit

Elephantem phūs. Cū te igitur militiæ dederis: fac ut non malis be
stiarum similis furore. cædibus. uiolentiaq; censeri: q̄ uirorum inge
nio: cōsilio innocentia. pietate. Ex mediolāo. xyi. calēdas Quintilis.

Militaris cum adhibenda fide familiarissima.

q Vi militiæ uacas mi fili: fac ut te ue℞ nō simulatū exhibeas
militē: q non in dimicādo. uiolādo. cedēdoq; cognoscit: sed
i uictoria: cūsulto prudēterq; cōsequēda. i deliberādoq;: q̄ sit mode
stus. q̄ innocēs. q̄ pius. Quibus āt hæc singula gradibus cōseq̄ris a
Lælio accipies q hāc meo nōine tibi rddidit epistolā: cuius adhibe
uerbis æq̄ fidē: ac si p̄sēs exp̄ssissem. Dicet. n. a meip̄o. uale. ex medio
lāo. xy: calēdas Quintilis.

Militaris cū adhibēda fide Grauis.

m Ilitādi facultatē ut ātiq̄ssimā censeo (Militauit Moyses Mi
litauit Cadmus Militauit Iupiter: iter primos āt historiarum
fontes Ninus. Cyrus. Xerxes) sic & præstātem iter eas: qbus in: hac ui
ta nobis ē opus. Nō. n. ut eripiatur qcq̄ uel uita uel res: ē inuenta: ut
uiolēter & ipudice qcq̄ efficiatur Sed ut: si qs uelit tyrannus & uio
lētus eē: militādi peritia ei obsistatur. Pacis igit̄ custodiā militia ue
ra q̄ rit: pacis fūdamtū ac robur. ut Demosthenes docet. Haud ei tam
armis phaleris. uaginaq; Eneade gaudere debet bonus miles: q̄ po
tius earum peritia facultatum: quibus bene uiuitur ac beate. Quod
si castramentationibus solisq; expugnationibus hostium constaret
Militiæ laus: solis quoq; constaret corporis bonis: quæ longe sunt
illis inferiora: quæ ad animum attinent. At Plato dixit artem milita
rem corpus habere ut materiam: animum uero: ut formam: corpus
quod exerceret ministerio animum quo imperaret: corpus cum bel
luis communissimum: animum cum immortalibus diis. Ad hæc aūt
uide: q̄ profuerint Cyro. Alexandro. Cæsari: uel ad uictorias conse
quendas multa℞ scientiæ re℞. Itaq; cum te tandem Militiæ dicaris
cupio & alia non prætermittere: quæ sint ad istam laudem summo
pere necessaria. Hæc qualia uelim esse: Lælius coram explicabit me
is uerbis. Ex Mediolano. xiiii. calendas Quintilis.

Sinonima militaria cum adhibenda fide.

Clarus miles non animo minus præstāti q̄ forti corpore constat.
Huic adhibe fidem omnem in iis: quæ tibi meo refert nomine.
Hic miles optimus nihil tibi dicet: cui æque nequeas adhibere fidē:
ac mihi.

Vera militiæ laus ueram sequitur mentis indaginem.
Non prudentia minus q̄ fortitudo prodest militi.
Nihil est tam ꝓpriū atq; suū militiæ q̄ consiliū ingeniū:atq; fides
Non differrēt a bestiis milites:si solis cōstarēt mēbroꝝ uiribus.
Non usum modo roboris quærit militaris gloria:sed prudētiæ uim atq; maiestatem.
Maxia militiæ laus ex multaꝝ optiaꝝq; artiū disciplina solet nasci
Quid est in fortissimo turpius milite:q̄ si sit furiosus.
Vt abest ab imprudentia bonus:sic abesse debet miles.
Potes huic oēm adhiber̄ fidē:q meo nomie docet nōnihil.
Qui miles hic ad te iuit:adhibe huic fidem pro me omnem.

Titulus.lxxii.

Ad conciliandam gratiam familiaris.

f Vere maiores multorum principum inter se nōnunq̄ inimicissimi:quorum hæredes amicissimi facti sunt:ut cum Lacedæmonis Atheniensibus nō paruæ quondam extiterunt discordiarum causæ:quas temporum diuturnitas diremit atq; sedauit. Itaq; si tuis etiam maioribus fuerunt cum meis inimiciciæ:diuertamus nos ab iis odiis:quibus nullæ sūt alternæ iniuriarum causæ:sed omnia pacatissima:uniceq; tranquilla.Conciliemus per deum immortalem:mentes nostras:perpetuaq; deuinciamur fide:quod ut ego me seruaturum polliceor:sic te recusaturum non spero.Ex Mediolano.xiii.calendas Iulii.

Ad conciliandam gratiam familiarissima.

p Luribus abs te communem animorum nostrorum conciliationem deposcerem uerbis si censerem ad id te difficilem. Sed cum intelligam:nihil humanitate facilius tibi:fio breuior:rogo q; nolis hanc gratiæ nostræ conciliandæ nouitatem effugere:quaz sit uetustas diuturnior secutura. Nulla enim hoc alia de causa quæritur:nisi ut inuidorum maliuolorumq; ingeniis obsistatur paceq; diutius firmissimeq; uiuat̄.Ex Mediolano.xii.calādas Quintilis.

Ad conciliandam gratiam Grauis.

n Equeo ñ illos summis i celū extoller̄ laudibus q nullis maiorū hærētes inimiciciis cōciliata sibi alterutra grã:facti sunt amicissimi:ut īter barbaros scimus fecisse Medos cū asyriis:iter græcos Argiuos cū Thebanis:inter nr̄os Romãos cū latinis.cū tuscis.cū

Sabinis:cum quibus non modo sibi gratiam conciliarunt sed conu bia iunxerunt:& propinquitatum plura genera contraxerunt:A qui bus ut adhorruit omnis dolus:sic & simultas omnis semper porro fugit. Hinc natæ sunt familiaritates assidue:tamq3 arctæ contractæ amiciciæ:ut nihil inde dulcius:nihil amicius dici queat.His exēplis duci debēt:q bōi sunt:quorum etiam maioribus qcq̄ fuerit discor diarum.Hac ego permotus ratione conciliare tecū gratiā cupio nec maioribus cædo meis q maluerint hostili cum tuis more uiuere:nec tuis tibi cædēdū eē reor:q ab hoc odio ñ cōtinuerint. Vbi.n. finiti mis sūt cōciliatæ grãe qd potest deesse iucūdi:qd felicis?Omnia pa catis pricipū finitimoꝝ animi ridēt:oīa:florēt.oia coalescūt.Fac igi tur(amabo:& tu pariter)malis in hac grãe cōciliādæ ratione ꝑpetuo uersari:cōmuniq3 cōqescere amicicia:q̄ aliter sentire qcq̄:ut te fac turum non diffido.Ex Mediolano.xi.calendas Quintilis.

Sinonima conciliandæ grãe.

Nihil pluris facio:q̄ ut gratia inter nos concilietur.

Conciliandam gratiam optat supra modum omnis mea mens.

In nr̃æ conciliationē grãe sunt omnes mei spiritus inclinati.

Tam absum ab ulla inimiciciarum memoria ut conciliare inter nos gratiam plurimum expetam.

Conciliare inter nos gratiam:tam appeto:q̄ quod maxime.

Si uideres:quo sim in te tuosq3 omnis animo:iamdudum tibi fuis set mecum conciliata gratia.

Quod præ cæteris omnibus in primis abs te quæro:est ut inter nos conciliemus gratiam.

Fac ut conciliata inter nos gratia:non solum superioribus maiorū nostrorum odiis finis:sed futuræ beniuolentiæ nostræ principium perpetuum figatur.

Cum nihil uideam tam esse nobis nostrisq3 profuturum:q̄ gratiæ inter nos conciliationem:quæro abs te:ut ei studeamus.

Si non neglexeris nostræ conciliatiōem gratiæ nec inutile tibi fue rit:nec incommodum mihi.

Titulus .lxxiii.

Ad reconciliandam gratiam familiaris.

t Antum eē debet(ut Plato admonuit)beniuolentiæ componē dæ uinculum:ut q̄q̄ post conciliatam gratiam interuenerint

odia:reconciliāda ñ negef:Id ut in plerisq3 natioībus uidimus ob seruatū:in Romāis tamē in primis aduersus Carthaginē:q̄ & si fœdifraga fuit ac fidifraga rursus ac itez:impetrauit Tertiū usq3 grǣ recōciliande munus. Fuet post cōciliatā inter nos grām:uel tua uel nr̄a cā suspitiōes & simultates. Recōciliemus eā te rogo curemusq3 ne qd in posteꝝ odii possit intercurref. Ex Mediolano.x.calendas Quintilis. Ad recōciliādā gratiā familiarissima.

d Eleamus e nr̄is(si libet)m̄tibus inimiciciaꝝ pristinaꝝ:nouissimoꝝq3 causas odioꝝ:& inter nos grām recōciliemus: cum minus sit turpe iudicādū:si totiēs beniuolētiæ cōtraxerimus pacta:q̄ si maluerimus i iniuriis ptinacius eē diuturni. Inimiciciis.n. iterest dæmon:reconciliandæ grǣ deus ipē. Hoc me perpetuo seruatuꝝ p mitto. Te autem spero:non negaturum. Ex Mediolano.ix. calendas Quintilis. Ad reconciliandam gratiam Grauis.

e T si legitur illud historiæ ueteris. Inimico reconciliato non confidas in eternum sic tamen intelligendum Augustinus interpretatur:eum qui reconciliatus est:esse rursus inimicum: qui inimicicias ut falleret:dissimulasset:& gratiæ conciliationem simulasset. At ego diligentius illud Homeri mecum animo uoluens:qd ab inimicis potius amor est quærendus:quā ab amicis odium:nihil magis appetii.q̄ ut perpetuo iungeremur amiciciæ perfectæ uinculo:quod si quando dissolutum est magis:q̄ uel laceratum:uel decisum:uel cuius causa factum sit:omnes scimus. Mea certe culpa nihil omissum est:quod ad eternæ beniuolentiæ pietatisq3 conseruationem pertineret. Haud ignoscant illis dii boni:qui delationibus falsis:susurrationibus murmurationibusq3 finxerūt odiorum iter nos causas.ut utrosq3 suo nutu regerent atq3 gubernarent. Sed de me certe decepti sunt Nam nunq̄ apud me ualuit tale abiectissimorum seruorum genus:nec tam mihi potuerunt unq̄ in te dicere quicq̄ asperum:ut aut fidem mihi fecerint:aut mentem perturbarint' Tandē acta sunt(ut homines solent:alii creduli:alii coacti)& transacta:plurima. Ea infecta dici non possunt. Si meo es animo: recōciliandā ē nobis grā:tātūq3 in futura fid̄ firmamti collocādū:q̄tū si fuisset añ hac:hæ cōtrouersiæ ñ intercurrissēt Id ut uelis:te unice obsecro ego me uelle factuꝝq3:testor ois supos. Ex mediolāo.yiii.calēdas Quintilis. Sinonima reconciliandæ gratiæ.

Reconciliētur inter nos immortalis gratia.
Post supius odiū nouissimū hoc recōciliet nos perfecta gr̄a.
Fiat recōciliatio inter nos gr̄e:quæ deleat e m̄tibus n̄ris odiū oē.
Subeat nos tāta pietas:ut recōcilietur inter nos gratia:nec unq̄ amplius dirimatur.
Qui sapiunt:non semel.at sæpius reconciliant gratiam.
Cuius fuerint superiorum inimiciciarum causæ: non quæramus: gratiam inter nos æternam reconciliemus.
Absit a nobis omnis furor:gratia sit perēnis reconciliata.
Nihil plus appeto:q̄ inter nos reconciliari gratiam.
Vt ē crebrius odiū excrandum:sic assiduæ gr̄æ recōciliatio q̄rēda.
Nemo bonus diffugit unq̄ gr̄æ reconciliandæ conditionem.
Reconciliatio gratiæ bonas indicat mentes.
A reconcilianda gr̄a non abhorrent:nisi mali.
Fiat in nostra gr̄a reconcilianda fœdus omne atq; pactu;:quo manifesto cognoscatur ipsam nunq̄ dissolui posse.

Ti.lxxiiii.

Ad se laudandum familiaris.

q Vanuis seipsum laudare:nullū decere uideatur sitq; illud trito quod uerbo dicitur.Laus i ore sordescit proprio: nihil ē tam̄ tā uniuersale:qd̄ nō admittat qcq̄(ut Aristoteli placuit)exceptionis.Nam q̄ ego fuerim diligens in studēdo adolescens: dieque ac noctu uacauerim bonis artibus:hinc pōt intelligi:quod nondu; annum quintodecimum fugiens docebam publicæ.Sobrie āt uiuebam:inediæ nō cedēs nec algori.nec æstui.Sed in omni labore solertissimus.Idētidē tibi cēseo faciēdū mi fili:ut mei nō desinas eē æmulus.Ex Mediolano.vii.calendas Quintilis.

Ad se laudandum familiarissima.

p Ossem in te corrigēdo admonendoq; mi discipule:me plurimū laudare docereq; q̄ essem ego laudatus ab omnibus hac ætate:q̄ tu uix lra℞ attigisti bona℞ cunabula.Quo fit:ut nō tā mei laudādi q̄ tui cōmonēdi gr̄a:certo te scire uelim fuisse me inteneris annis tā studiosum:ut maiori natu nō fuerit multū deinceps laborandū:qd̄ ut puer nō ꝑtermittas:te unice rogo. Ex Mediolano vi.calendas quintilis.

Ad se laudandum Grauis.

l Audabat se Chyron apud Achillem:ut in Homero legitur:&

Aristoteles apud Alexandrũ:ñ alia q̃dem de cã(nec eni se iactabãt:
uera loquebãtur)nisi ut discipulos ad similes inflamarent laudes:&
teneriora ingenia q̃si allicerent ad imitandum.Ego aũt q ñ tibi mi
nus afficior:q̃ illis illi:possum etiã meis exemplis supiotis ætatis ad
uirtutes inuitare atq; ducer̃.Nõ.n.cũ erã eiusdem ætatis fere:cuius
tu nũc es ornamtũ libidinibus uacabã:ñ in lasciuiis educabar:ñ ui
uebã molliter:sed q̃uis oĩa forent apud pentes mihi delicatissima:
modestissime tam̃ degebã:nihilq; curabã uæhemtius.q̃ ñ esse cũ iis
eq̃libus:i qbus uel impudiciciæ qcq̃ uideretur uel negligentiæ lr̃a℞.
Aderã cũ senibus:pceptoribus qdẽ illis:a qbus & lr̃as simul: & mo
res discer̃ possem.Ita factũ ẽ ñ multo tẽporis cursu:ut ñ lr̃is solũ eru
ditus:sed uita non insulsus aut in modestus apud oĩs ciues meos fa
ctus sim plurimi.His uitæ hac disciplinæ mõis te uelim ãbular̃. mea
q; seq uestigia:qbus uel omne sit iter tibi futu℞ iucũdissimum:uel
nusq̃ iniucũdũ.Quid .n.ẽ:qđ tuã magis futurã oblectet senectutẽ
q̃ si scias:ac sapias?Scire ãt:at ñ sapere:te minus uelim:q̃ si sapias tm̃
at nescias.Accinge te igit̃:si me amas at teipm̃ his ordinibus: teq;
mihi gratiorẽ assidue fore:cẽseto.Ex Mediolano.y.calẽdas Quin
tilis. Sinonima ad se laudandum.

Ego semper bonis artibus uacaui diligentius.
Nusq̃ desii bonis facultatibus operam adhibere.
Fac ut imittere meã adolescẽtiã:q̃ fuit in discendo solertissima.
Nunq̃ te a bonis distrahas litteris.
Imitare me præceptorem tuum:qui fui sædulus in discendo.
Quotiens ea perges uia:qua progressus ego sum: & litteris simul
prestabis & moribus.
Nihil ẽ tibi laudis defutu℞:si mei malueris:q̃ tui adolescẽtis similẽ.
Omnis puericia mea bonis est artibus exercitata.
Quid est:cur meam adolescentiam non laudem:quæ semper est in
litteris moribusq; exercitatissima.
Decet aliqñ se laudare:ut alii ad idem laudis inflamentur.
Fui puer modestissimus:pariter & litterarum amantissimus.
Abhorrui in teneris annis ab omni scelere.
Nihil fuit mihi puero quidem odiosius ignauia & inertia.
Si q̃ris ineuntis ætatis meæ rationẽ:uixi modestissime lr̃is deditissi
mis. Titulus.lxxy.

Sui expurgatiua familiatis.

u Ehemēter a uirtute qdē aberrat:q me dicet uiolēter oppssisse puellā:atq3 tā grauē icestū cōmisisse. Nō .n. solū nō sum Prochastes aliqs:aut Sysiphus:q eiusmōi scele dilector sed oi sum potius laude integritatis & pudiciciæ insignis. Nā ab ineūtibus annis ingrat:ubi uixerim:qd egerim:qd attēptarim nūq̄ me qsq̄ inueniet minus uacasse libidinibus:maiorem laudibus operā præbuisse. Quis equaliū meoꝝ i ullo unq̄ uirtutis genere mecū ausus ē cōtendere? Itaq3 nō potes me apđ quēq̄ accusare:cui notus sim:q tuæ mētis odium non accipiat. Ex Mediolano. iiii. calendas Quintilis.

Sui expurgatiua familiarissima.

c Vm tā alienus ab hoc uitio:cuius abs te sū accusatus:ut ppinquior lōge sim deoꝝ immortaliū:q̄ humanæ uitæ. Norūt me ñ oēs solū ciues mei:apđ quos in me debacchatus es:sed uniuersi latini uiꝝ & modestia incredibili: & inocētia singulari:quē meipm ubi nulla licet alia de cā laudar:tñ expurgādi mei gr̄a licet: Ne post hac igitur sis adeo in maledicēdo mihi sollicitus:ne simul & nihil pficias:& tibi plurimū obsis. Ex Mediolano. iii. calendas Quītilis.

Sui expurgatiua Grauis.

n Vllo uidet cuiq̄ tā licer suas in mediū afferre laudes casu (qđ Demosthenes inqt) q̄ ubi accusatus est sceleris alicuius:a quo ē alienissimus. Tūc. n. ut de culpare se debet:suāq3 (qđ iurisconsulti dicūt) innocētiā purgar sic suas pferr laudes illas:quaꝝ & fiducia sibi ē maxima:& certissime uitæ ratio accusato sceleri pēitus hostis. Nā si laudāt se plæriq3 sui sola fiducia:nec impbāt q̄to id magis & eo licet ac đcet sui purgādi cāu? Tullius. n. sola sui fiducia sic iqt. Nā philosophādi sciētiā cōcedēs multis:qđ ē oratoris ppriū:ape. distiċte. ornateq3 dicer uideor meo iur mihi uēdicar accusasti tu me iqt æschines maiestatis. At qs i patriā piētior unq̄qs plenior caritatis? Quis ciuiū studiosior? Sic mihi nūc i te licet. Accusasti tu me iq̄ auariciæ. Quis āt me uno ñ liberalior mō:sed pdigalior. Quis minus aliēi cupidus æris:aliēaꝝ reꝝ abstinētior? Sciūt oēs:quos habuerim mgratus:qs sedes diuersis i locis maxias:i qbus poterā:q̄tū uolebā:q̄tūq3 uix corruptissimus aliqs fuisset ausus cuper. Nēinē latet:q̄ illic nūq̄ aliqd iportari:qđ pr̄imoniū meū coaceruarit) at rliqui assidue multa) ut splēdidius ac magnificētius uiuerē. Vēit ad me nōnū

q̄ corruptor aliqs:a quo æs grãde nobis offerret:ut ĩpetraret aliqd ñ solũ nõ admittebat æs illđ:sed uel eius atẽptator corruptele: si petebat rẽ turpẽ cũ maxio reiiciebat đdecore:interdũq3:qđ tñ facinus anhelasset:castigabatur. Itaq3 ne teras tp̃s uir impie:alio ei nõ ẽ appellandus ille nõie:q famã alienã uult pdere:ne teras igit tp̃s in me accusando auariciæ:in quẽ talis criminis nũq suspitionẽ conii cies:faciesq3 te sp existimari mīus bonũ:magisq3 maledicũ. Satius eẽt teip̃m corrigere:superiorẽ emendare uitam:me notissimum nõ lacessere. Ex Mediolano pridie calendas Quintilis.

Sinonima sua expurgatiua.

Sum(ut Homeri sequar illud)ulysses innocentissimus.
Nullum est eiusmodi in me uitium.
Absum ab omni crimine.
Omnis est in me uirtutis laus.
Decet me bonum ostendere:mei causa expurgandi.
Tu me accusas immundiciæ:quem omnes laudant castitatis.
A quo abest auaricia longissime:falso tu dicis auarum.
Nihil est mihi cum ullo scelere commune:cum uirtute autem omni cuncta communia.
Quid esse uis adeo bonum:quod ego non teneam:quem accusas omnium pessimum?
Resipisce prius:quem omnes insanum ducunt: mox me quem sapientem uocant:appellabis insanissimum.
Tum me cœpisti uocare malum:cum omnes optimũ esse rentur.
Abs te uno uocor imperitus:cum ab aliis omnibus peritissimus.
Afficis tu ea me nota infamiæ:qua sciunt me carere omnes Itali.
Nemo est plane in uniuerso terrarum orbe:qui me sciat ineptum: præter te solum.
Dic assidue in me qcq̄:oẽs me sciũt eẽ aliũ: q̄ ip̃e soleas accusare.

Titulus .lxxvi

Reddendo se notum apud incognitos familiaris.

u T illo utar uirgiliano:Sũ pius Eneas raptos q ex hoste pẽates classe ueho mecũ:fama super æthera notus:Est.n.& hoc honestissimũ laudãdi sui gẽus:ut se reddat apđ icognitos notũ. Ita mihi fas ẽ hoc loci ac tẽporis obseruaṙ meas laudes cũ uos o Galli me minime cognoscatis. Arbitramini fortasse ñ illũ eẽ:q sũ:& hic

it:ut nõnihil uel in me:uel de me suspicemini:quod ne q̃dẽ ausim cogitare. Sũ ex insubria Mediolanẽsis nobilissimo genere natus. Theologusq; ñ uulgaris:qui de hõe state uitæ ac innocẽtia possim cũ quouis cõtẽdeř uiro laudatissimo.ex Mediolano calẽdis Quintilibus.

Reddendo se notum apud incognitos familiarissima.

c Vm me nescias:qualis sim optime priceps:nec qui te reddãt de mea cõditione certiorẽ:hic ulli sint:opus ẽ ip̃e me tibi aperiã:& uero in iis laudẽ:q̃ tueri posse ñ dubitẽ.Poeticã p̃fessus ac oratoriã ñ cædo cuiq̃ hodiernæ tẽpestatis uel oratori uel poete.Rẽ magnã de me assero.Sed testimõia sũt paratissima.fac de me i hisce piculũ facultatibus:uidebisq; facillime q̃d possis deiceps de me sẽtiř. Ex mediolão.yi.nonas Quitilis.

Reddẽdo se notũ apđ incognitos Grauis.

n On impite uoluit Isocrates:posse uiros qui essent incogniti apud exteros si qua p̃stabant egregia laude:sese řddẽdi sui nominis cogniti gr̃a:laudare.Quod ut alios factitasse plærisq; legimus in locis:sic Homeꝝ apđ ulysses inducitur a poeta sapientissimo:cũ ad Phoeaces aduectus ẽ naufragio:nudusq; audiť:dicẽs se Græcoꝝ fuisse cõsulẽ:castroꝝ ducã:uictoriæ auctorẽ:triũphi participem:uiꝝ & prudentia & fortitudine.& perseuerãtia claꝝ.Quis aũt phõrum:ut inquit Cicero:uel in cõtẽnẽda ut uideť gloriam:non est gloriæ cupidissimus:cũq; uideatur laudari nolle ñ assidue laudat: Nõne & apostolo id licet Paulo:q Corynthios:a quibus nõduz bñ cognoscebatur:admoneat:quot p̃ fide quãtaq; tolerauerit:si gloriari dicẽs oportet:gloriabor in infirmitatibus meis.At Pythagoras in magnã nauigãs Græciã sese Pythagoram noluit nosci:& si primus se cœpit sapiẽtem non uocare sed amatorẽ sapientiæ:in hoc tamen ip̃o uocabulo sibi uolens inuentiõis laudes tradi:se laudabat.Ego quoq; sũ is unus:q & philosophãdo & diuina exprimẽda scientia multa iã triui secula:sũq; apđ eas urbes cognitissimus atq; laudatissimus:q̃s cõtra(ut uirgilius iq̃t)Sol ñ steterit.Legi.n.in oibus Italiæ Galliæq; studiis ãnos circiter.l.fuiq; tã utilis legẽdo:ac disceptãdo: ut neq̃at paucioribus declarari uobis.Demum uisendi latioris orbis cupidissimus(ut illud sequař ulysseum)qui mores hoim multorum uidit & urbes:huc sui non eiectus domo:ubi nobilissima familia natus uiuo delicatissime ac opulentissime : non quia mihi desit

apud Italos q̄ppiam: sed ut doctior illuc redeam. Cupio igitur & tibi optime princeps notior eē: & tuis hisce populis: ut & tu mihi nō nihil p̄cipias: ut me aptius noscas: & hi me nō admirētur. Ex mediolano. v. Nonas Quintilis.

Sinonima redditiua sui noti apud incognitos.

Sum ego: quem ignoratis: uir phiæ peritissimus.
Quem audiuistis platonem Mediolanensium dici: ille sum.
Ne posthac me nesciatis: sum Italorum poetarum apollo.
Nihil est mihi sine doctrina.
Sunt omnia mea cum uirtute coniunctissima.
Qui me actenus hic non nouit: posthac sciat: poetam eē preclarū.
Inter hodiernos nō mediocrē obtineo laudē Theologos.
Tam est mihi omnis doctrine laus familiaris & nota: q̄ ego uobis nunc incognitus.
Si facietis ullū d̄ me ī ullo laudis gene͡r piculū: aptius me noueritis
Si licet quenq̄ apud incognitos laudare: dico me bonaꝝ artium n̄ participem solum: sed tenacissimum.
Sum adeo hūanitatis studiorum capax (q̄q̄ uobis ignotus) ut possim nec ueteribus plerisq; si uelim cædere.
Vos me nescitis: At ego sum legū studiosissimus atque pitissimus.
Quæritis forte: qs sim: q audeā: sum bōaꝝ artiū p̄ceptor accuratus.
Ne me posthac nesciatis: hoc ē pcipuū in me laudis: ut sim elegātissimus. Ti. lxxvii.

Mercatoria familiaris.

G Enus hominum gnauorum & industriorum dixit eorum eē Theophrastus: qui terra mariq; solent inquietissimi uacare mercaturæ. Hi nuuc in orientem profecti: nunc in occasum (ut ait Xenophon) nunc ad Sarmatas: nunc in Lybiam: inde uehunt: hinc reuehunt: quæ nos miramur & illi: qui cū neq; difficultatibus parcunt nec laboribus quidem ullis: ut honestatem uitæ tueantur: se æq̄ uitam suppeditare familiæ possint. Cum mihi uos sitis mares quatuor: si statueritis: aut uestrum alter mercator eē feram id quod æquissima mente Bene ualete. Ex Mediolano. iiii. Nonas Iulii.

Mercatoria familiarissima.

M Odo minutatim non uendatur: mercatoris & ars & uita laudanda est: q̄ nisi foret: multa deessent ciuitatibus necessaria

Itaq; si tu fili mercatorē te mauis(ut dicis)q̄ iurisconsultum:facis tu quidem fortasse non insipide:ut studeas ei facultati:quæ neq; lr̄as excludit:nec ullum genus laudis:nec interdum ea negligit: q̄bus uiuat cōmodius. Probo cōsiliū tuū Ex mediolāo.iii.nonas Quintilis.

Mercatoria Grauis.

c Vm de Mercatoribus Theophrastus loquetur:q̄ Tullius deinceps ad nostros usurpauit. Genus uirorum inquit officiosorum:sine quorum industria non omnino uiueretur optime in ciuitate bene morata. Ab iis eni terra mariq; per uarias orbis partes uehūtur ea:quibus & iucūdior hōinis uita fieri:& diuturnior. Quod & sic discrimina ii subeunt plurima:sunt tamen sæpenumero maximam optimāq; consecuti labo℞ mercedem:ut ditissimi sint:opulētissimosq; instituāt hæredes. Nam unde uel Luculi:uel publii crassi diuitiæ ortum habuerunt:q̄ a mercatoribus? Nam licet mercatorū ordo mediam tueretur sedem:hoc est æquestrem:ex qua & q uictigalibus emēdis reddēdisq; reipublicæ(ut docet Tullius) p̄erant:sic tn̄ erāt urbis nerui:ut interdum multis preferentur senatoribus: cū patriciis propinquitates contraherent: inter consulares conuenirent. Nam Caius Manlius mercator natus senator urbis effectus ē:ppter & diuitias:& innocentiam. Non enim concludendum est:eum ab omni uirtute alienum:qui mercaturæ uacet:qui cum nauigat: cum suos expectat nauigantes:cum multa uidet ac diuersa cum hos atq; illos uariis in locis audit:debet assidue:potestq; cum litteris:tum aliis artibus laude dignis operam adhibere. Constat enim Tyronem illum Ephesium mercatorem. Aratumq; Sicionium:quia cum mercaturam non neglexerint & litteras:& omne uirtutis munus:aliquādo meritos esse principes Hoc si tu pacto mi fili uis uacare Mercaturæ:ut nihil admittas otii frustra:me summa quidem afficies uoluptate. Ex Mediolano pridie nonas Quintilis.

Sinonima Mercatoria.

Hic est is mercator:qui meritus est Iason appellari.
Huius est plurimum laudanda mercatura: quæ quidem omnis est cum uirtute coniunctissima.
Tam est hic lautus mercator:ut ad senatorum accedat splendorem.
Mercatura ne modo cum mendaciis minutatim uendentiū mixta sit:nihil habet non laude dignum.

Est i mercatura negotiatio ñ improba:fidei obseruatio inocẽtissima
Sunt in urbe mercatores nerui corporum.
Nisi mercatorũ interueniret labor:deessent urbibus non pauca.
Nec ad uiuendum nec ad fruendum necessaria in ciuitatibus ullis forent:si deesset mercatura.
Quæ non crescunt in locis:illo deferuntur a mercatoribus.
Mercatorẽ ut solertia decet:sic & prudẽtia:& æqtas & innocentia.
Tam est semper laudata mercatura:ut Romæ summo haberetur in pretio:ualeretq; auctoritate non parua.

Titulus.lxxviii.

Irritatiua in aliquem familiaris.

d Elatores:quos Cicero docet:hominibus cunctis odio sp extitisse:quo tu pacto ñ exerceris:q soles uitioꝝ esse hostis:admiror uæhemẽtius. Adhibes aũt:qd̃ magis obstupeã illis fidẽ:quod princip ẽ & graue & bonũ plurimũ dedecet. Scis.n. q̃tas interdũ multo reges in calamitates cõiecerint: Nã ne lõge exẽpla petamus: Neronẽ coegit nihil aliud tam turpiter interire:q̃ quod audiebat delatores. Spuriũ igitur delatorẽ facinorosum nisi castigas:& dolebis aliqñ summope cõsuetudinẽ eius:& memineris meæ fidei. Ex Mediolão nõis Quintilis.

Irritatiua in aliquem familiarissima.

s I recte mi frater animaduerteres:q̃ & ad famã:& ad uitã obesse tibi possit Antonii familiaritas:ab eo ñ secus:ac a pnicio sa peste abhorrerẽs. Est hõ ut malus & oĩ uitio maculatus:sic tuus inimicissimus:dissimulatorq; sui erga te odii. Querit qcquid uel igenio potest uel idustria:ut tibi ñ obsit solũ:sed æternã calamitatẽ pariat. Si sapis:ut sapis certo scio:execrarẽ hoc mõstꝝ:ac abs te pelle. Ex Mediolão.viii.Idus Quintilis.

Irritatiua in aliquem Grauis.

e T si omne malorum hominum genus uæhementius est detestandum:multo detestabilius tamen illorum:qui omnẽ operam uitiis adhibentes:& uideri uolunt boni:& bonos q̃ diligentissime persequũt:afficiũtq; p sua uirili omni cõtumelia:cõuitio ꝓbris atq; incõmodo. Vt.n.earũdẽ sũt simulatores atq; dissimulatores rerũ:sic falsos hypocritas imitati:ac ꝑseudo fratrũ:quos Apostolus imꝓbat:ꝓgressi uestigia:nihil die noctuq; cogitãt q̃ ut se foueãt: suiq; simillios:inocẽtes ãt graues.eruditos.sãctimõiæ uacãtes sui dissimillimos isectẽt:pdãt.e medio tollãt. Inter quos assero ad uos unũ o pñes

optimi:prælatiq; sapientissimi:quē fortasse nobis incognitū ut co gnoueritis:ne dū ex uestro ꝓpellatis cœtu: uerū ēt in obscurissimas tenebras & artissima cōiiciatis uincula:ut & ipse desinat eē malefi cus:& eiusmodi cetera mōstra huius exemplo deterrita nō uersent in hominū luce:religionisq; corona. Vir hic igitur Lælius:aus po tius bellua(nihil.n.habet uirile:præter faciē:& eam certe indicantē scelestæ mtis indaginē)q̄ sit a felicitatem illā Peripateticorū aptus q̄ ad religionis:ueræq; sanctitatis beatitudinē natus: audite: ac qd deceat de hoc iudicare:pro uestra cognoscite sapientia. Cū soleant ueteres a nobilitate generis primas accipere nobilitatis partes:dicāt q;:generosa semina in hortis crescere suis:ut inqt seneca:uidete q̄ hic sit generosus:q & abiecta familia hūiliq; loco natus ē ob scuris simus:ex iis inq̄:de qbus inqt Maro. Multi præterea:quos fama ob scura recondit:& ex eo ipso abiecto genere spurius natus est: dāna to illo hūano diuinoq; iure coitu ex quo cū abiectōe familie simul & ortus damnatione nihil non habeat muli plenū. Ex asino.n.cre tus ad nihil producendū fructus nō educatus est solū: sed sic insti tutus:ut quas fingūt poetæ:cū nasceretur Eumenidas īterfuisse du cam:& bubonē in taxo malū omen cecinisse:& paulatim hūc in sti gia lotū unda factū ad omne facinus malum semp exactissimum. Huius ut superiora discurrā tēpora:sædulo.n.fuit flagitiosissimus: ut nihil de adolescentia impudicissima qdē:iuuētuteq; turpissima tangam.modestiæ meæ cōsulens:quæ sine linguæ petulantia ꝓfer ri nequirent:huc puectā ætatē intuemur: ut quo magis crescunt an ni:eo ēt augeant uitia:quo plus fit aunosus: eo magis ad uirtutem debilis:quo magis æuo cōsenescit:eo magis uitiorum omni genere iu uenescit:ut de seniore solebat apud Athenienses dici Demade.nō enim sese in ordinē contulit nr̄um Diui ꝓfessus pr̄is nr̄i leges & i stituta:ut uel hæc tueretur:uel obseruaret quorum cū palam sit nōnū q̄ laudator:clanculū ē inobseruantissimus:sed ut commodius pos set q̄ plurimos fallere:suaq; tandē immundicia. impudicicia. ince stitate.ac omni turpitudine fœdare nr̄i ordinis innumerabiles. Id ut assequeretur:adinuenit modū ac uiam ad cætera paratiorē. Na; & si genere ignobilis est:natura notus at diuitias sibi fortune mūe ra subtili procurauit ingenio. Vt.n.sacrario sua illa demissa qn̄q; fronte ꝓfisci meritus ē:sic subtrahēs monasterio multa:in ꝓpriūq;

non fur modo: sed sacrilegus solertissimus conuertens usum uenũ
ddit: in pecuniã cõmutauit: factus ẽ aliqñ impuiso isperatoq; num
mosus. Cõtinuo ñ ad exercendã uirtutẽ: pecuniã traduxit: ne illo Iu
uenalis laboraret: Haud facile emergũt: quorũ uirtutibus obstat res
angusta domi. Sed illud audiẽs Horatianæ irrisionis munus. O ci
ues ciues q̃rẽda pecũia primũ: memoriæ Satyricũ aliud demãdauit.
Vnde habeas q̃rit nemo: sed oportet haberẽ. Vbi nõnihil aureorũ cu
mulauit: eo mõ institutionis diui patris nostri paupertatẽ custodiẽs:
in illud Ciceronis incidit: ut non sint ea bona dicẽda: q̃ bonos effi
ciunt malos: at malos longe peiores: in illudq; Augustini: ut nõ sit
malum aurum & argentum: quæ creauit deus: sed malus hõ: q dimis
so creatore conuersus ẽ ad creaturam: in illud psalmistæ. Simulacra
gentium aurum & argẽtũ. Statim. n. hisce opibus l atrocinio surre
ptis: fideq; sæpius multis fracta: factus ẽ arrogãtior: supbior. capitosi
or. pertinacior: neq; homines ueritus: nec deũ. Qua potuit callidi
tate: astutissime pquisiuit: pesse Mediolanensi (ut ñ nescitis) mona
sterio: pecuniaq; primũ corrũperẽ platorũ animos: attẽptauit. Vbi ni
hil illo usq; pfecit: cum tãtũ in iis esset sapientiæ: inocẽtiæ. pseuerã
tiæ ut nequirẽt eorũ itegerrimæ ac sanctæ m̃tes frãgi. debilitari. mo
ueri loco: ad aliud decurrit Aucupii genus: ut obseruantibus daret
Mediolani monasteriũ: ea tñ simulans id sententia: ut cũ inde con
uẽtuales digrederẽt ipe pedetentim insinuatione facta in suã redi
geret cõuẽtũ manũ. Id cũ nõ ẽ factũ: qđ eius temeritati multorũ ob
stiterit cõsilium eius calliditati uulpinæq; sagacitati uirorũ pruden
tia: quod Dauus apud Terẽtiũ ait: hac nõ successit: alia pgrediemur
uia: nixus ẽ: Perquisiuit. n. ut obseruantiæ seueritate q̃si pposita: qui
nequirẽt id pati difficultatis: eiicerẽtur: sibi uero quodãmodo semp
obseruaturo qbusdãq; suis cõmilitonibus. compotoribus. cõmesto
ribus. detractoribus. susurronibus: uoluptatisq; ministris Mediola
nense monasterium relinqueretur commendatum. O si id sceleris
per ignauiã. secordiam. ineptitudinemq; cuiusq̃ admitteretur: ouẽ
inq̃ lupo commẽdatã. O tẽpli deæ bonæ simillimum: quod cum Ro
mæ non liceret: nisi fœminis ingredi: tãdẽ bonorum incuria: malo
rumq; sollicitudine illo uentum est: ut soli mares in eo suas exercen
tes turpitudines: orgia bacchanalia celebrarent: aduenientibusq; sã
ctissimis mulieribus dicerent: procul o procul este profane. Quã ei

r

illud nihil est: quo de templo qdē illo dixit Iuuenalis. Talia secreta coluerunt Orgia tæda: cū ea uideri possēt: recitariq3: qbus nr̃ꝶ illud fœdaretur. sorderet putreretq3 monasteriū: si eius humeris: custodiæ curæ. uigiliisq3 demādaretur. Vt. n. assidue is: cū p solitudinē ac soci os potest: i crapula. ebrietate. libidinibusq3 uersatur: ut ē uanissimus isulsissimus ieptissimus. auarissimus. pessimus: sic oia istituta diuerte ret i incōtinētiā. temeritatē atq3 sordes. Quid. n. cogitat is assidue: nisi prælaturas: ut multis iperet: nulli seruiat? Nōne iā est ausus uel quadringentos aureos polliceri sollicitatoribus Romæ: ut Episcopa tū nāciscceretur? Nōne stolam: argentea uasa: mytramq3 & pastora le iā appararat: ratus pontificatus curā sibi nō defuturā? Pellite hoc monstrum omnium turpissimum: in uincla coniicite: castigate pa tres. Ne feratis uestrum decus de turpare. Non odio (ita me dii adiu uent) in hominem: sed pietate in nostram moueor religionem: & in uos obseruātia sigulari. Ex Mediolano. vii. Idus Quintilis.

Sinonima in aliquem irritatiua.

Hic ut est pessimus: sic abs te reiiciendus.

Euitāda ē tibi penitus huius amicicia: q ab oi abhorret laude.

Vt nihil huic ē cū uirtute cōiunctū: sic abs te sit disiunctissimus.

Adhibe omnem operam: ut nullum huic immundissimo sit tecum contubernium.

Fac ut hunc nebulonem æque: ac teterrimam effugias pestem.

Tanta hic est sorde: ut in quam domum conuenerit: eam sordidissi mam effici posse putem.

Hic non modo malus est: sed inimicissimus tibi.

Ab huius tibi familiaritate cauendum icciirco plurimum duco: quia & sceleratissimus est: & tibi futurus perniciosissimus.

Nulli cum hoc commercium fuit: quem non deceperit: Non fefelle rit: non fraudarit.

Cuius hic familiaritate functus est: quem non confecerit demum incommodis plurimis?

Omnes qui huius sunt usi consuetudine: tandem in incredibiles molestias inciderunt.

Tam est hic domi forisq3 uitandus: q̄ lues quedam exitiosa.

Vt i bono uiro piculosū ē nihil: ita i hoc mihi sine sūmo discrimie.

Tā hūc detestādū eē reor: q̄ quod monstꝶ omnibus ē terribile.

Inuitatoria ad cõem læticiam familiaris.

c Vm meditatiões hic assidue fiāt militares: hastisq; ludatur: saltetur. canat̃. cupimus maximopere: ut & tu adsis cũ amico rũ (ut iqt Plato) debeāt esse cũcta coia. Inuitamus te igitur ad hāc nuptiaꝝ læticiā. Ducturi ei uxorẽ calẽdis Aprilibus ea paramus oia: q̃ læticiã nuptialẽ exprimāt: Quodq; ātehac raro cõtigit cuiq̃: oratorem habemus tam disertũ: ut ñ tam laudare hũc meritis possimus uerbis: q̃ admirari Est hõ rarus: immo qde hodie solus. Hoc quoq; te lætiorem efficiet: atq; iucundiorem quem scio tali uiro plurimum delectari posse. Quamobrem fac: ut q̃ primum ad nos eas: huius læticiæ communis causa. Ex Mediolano. yi. Idus Quintilis.

Inuitatoria ad communẽ læticiam familiarissima.

c Vum postridie huius diei natale meum cælebri sim lætici celebraturus: existimo fore mihi diem multo iucundiorem: si p̃sentem & te uidero. Quid enim mihi sine te fuit unq̃ iucũdissimũ q̃uis eẽt omni exultatiõe cumulatum? Tu enim es animæ pars meæ: corculum meum. uita mea. Itaq; te facio ad hanc cõem læticiã iuitatũ: cupioq; ut ubi primũ hanc plegeris epistolã: cõtinuo te huc trãsferas: ubi & letabimur: & d̃ multis cõmtabimur. ex mediolão. y. Idus Quintilis.

Inuitatoria ad cõem læticiam Grauis.

r Egum persarum institutum fuisse perhibet Xenophon Socraticus ille: ut ad communem læticiam per epistolas amicos inuitarent. Hic mos ad Græcos in Europam traductus est: ut Olympiadibus ludis: & Megalesiis: & Apollinaribus qui ad communem læticiam fuerant inuenti singuli: ex omni Græcia inuitarentur: alii ad currendum ad Stadium: alii ad saltandum: alii ad luctandũ: alii ad uidendum: læticiæq; seruiendum. Per eam inuitationem doluit Minos Androgeũ sibi filiũ interemptum Idem mos ad primos urbis Romanæ cũditores statim relatus est: si recte consyderetur: qua uia & opportunitate raptæ sint Sabinæ: ñ qa ñ putẽ maximũ pfidie genus: sibi fidentem perdere queq̃. Sed qa sic pbẽt ad communem læticiã semp eos inuitatos esse: qui sunt lætantibus inuitantibusq; ullo cõiũcti ppinquitatis genere. Eo fretus reꝝ exẽplo: nec turpe cẽsens illoꝝ imitari uestigia: quos ois ẽ ætas semp admirata: nũc te ad cõem inuito læticiã: quam ego celebrem icciro facio: quoniam qui

principes nobis ualitudinarius diutius fuerat hic optime nunc ha
bet. Ad hæc autẽ: q præerat Mediolanensi nostrorum religiosorum
monasterio uir omni scelerẽ cumulatus: is eiectus ẽ a principe: misusq;
q; i tenebras exteriores: ut illo utar Euangelico. Nã ubi diutius suæ
latuerant fraudes tãdem detectæ sunt: pœnasq; ꝑ criminibus luit:
ut ñ mõ fama patiatẽ: sed ære omniq; fortuna: quã indigne ac iniq;
occupabat: priuatus i uincla cõiectus nũq̃ sit liberãdus. Hæc ut cunc
tis debet eẽ nr̃is cõmunis lætitia: tũ ꝑcipue nobis q̃bus fuit is acer
bissimus aduersarius: quosq; oĩ ẽ semp odio insectatus. Quã autẽ
obfuerit ordini: religioniq; uniuerse: quis ẽ: qui nesciat: At in eum
id tandem cognitum est: quod ualerius est complexus. Lento enim
gradu ad uindictam sui diuina procedit ira: tarditatemq; supplicii
grauitate compensat. Verum de principis bona ualitudine cur nõ
magis magisq; lætemur qui Asylum est bonorum omnium Huius
tanta est uirtus. humanitas. probitas. sapientia ut qui hunc nõ amet.
non colat: non ueneretur. fære sit potius: q̃ hominis similis Publica
erant omnium pro huius ualitudine uota: supplicationes: sacrificia.
Priuate ãt ubiq; ꝑceps: ut cõualesceret. Tãdẽ ñ audiuit uos solũ de
us optimus. maximus: sed exaudiuit: ut nõ orauerimus mõ: sed a su
peris huius ualitudinẽ exorauerimus. Lætitia hic publica celebratur
cui cũ te interesse plurimũ cupiamus: uolumus te hisce lr̃is inuitatũ
ut calendis hic sis Maiis. Ex Mediolano. iiii. Idus Quintilis.

Sinonima inuitatoria ad cõem lætitiam.

Accede huc interfuturus lætitiæ cõi.

Fiũt hic publica lætitiæ cõmũis gr̃a uota: q̃bus ut intersis: cupio.

Ego te ad hanc nostram inuito cõem lætitiam.

Cum non nesciam: esse tibi cõem: hanc nostram lætitiam cognitam
in hanc te inuito.

Velim te inuitatũ eẽ in hãc nr̃æ cõmunis lætitiæ celebritatẽm.

Cum simus pro nostro natali communem celebraturi lætitiam: in
uitamus te pariter: ut huc eas:

Fac ut ad proximas calendas in hac urbe sis nobiscum: ut cõmũi
lætitiæ nostræ seruiamus.

Nisi te q̃ primũ in hanc nr̃am cõem lætitiam conferas: nõ arbitra
mur res nobis iucundas easdem tibi fieri.

Veni continuo in hanc cõem lætitiam inuitatus.

Ne differas tuum:in hanc cōem læticiam:ad nos aduentum.
Si cōmūis es læticiæ nr̃æ particeps inuitatus accede ad nos ꝓpere.
Nihil sit moræ:quo minus huc statim proficiscar̃ communi læticiæ nostræq; interfuturus iucunditati.

Titulus.lxxx.

Moralis uoluptatum damnatiua familiaris.

i Vre Sirenes poetæ fingunt solitas i pelago tam amœne cãtare:ut eas audientes nihilq; curantes aliud facillime mergerẽtur. Nam eæ sunt illecebræ sensuumq; uoluptates: quibus ..ducti uiri uirtutis relinquũt ꝓmia. Nã & tu uir oi laude cumulatus ãtehac studiis bonaꝝ artiũ dicatissimus nũc i eã cõcidisti uoluptatũ sordẽ ut merito in Sirenũ icidisse fabulã dici quæas. Quare si me audis: & si te ñ odisti pẽitus execrar̃ luẽ istã :ac ueluti pestilẽtẽ morbũ:effuge titulãtis sẽsus cupiditatẽ atq; pruritũ:ne deserta uirtutis maiestate deniq; acerbissime lugeas. Ex Mediolano.iii.Idus Quintilis.

Moralis uoluptatum damnatiua familiarissima.

t Am diu lugebis atq; macerabere q̃ diu iter istas luxuriæ uersaber̃ sordes. Quid.n.fœdius:aut ægrius:q̃ turpissimis seruir̃ dñis:uoluptatibus iq̃ ipis:ac animi ꝑturbationibus?Id ut est turpissimũ ad famã :sic ad uitã oẽm piculosissimũ. Nã & ualitudines malæ singulæ nascũt̃ ex incõtinẽtia:& q ad felicitatẽ callis ducit: huius ꝑditur preuaricatione:cui quotiens te negaueris:totiens tuæ uitæ consules atq; famæ. Ex Mediolano pridie Idus Quintilis.

Moralis uoluptatum damnatiua Grauis.

u T inuitarẽtur ad cõe; læticiã finitimi cũcti:fuit uetustissimũ lacedæmonioꝝ institutũ a Lycurgo:q cũ uideret urbẽ:ꝓ dolor̃ pestis:plurimũ mœstã iqt:ego diis immortalibus habẽdas existimo gr̃as:q nr̃æ acceperit curã ciuitatis:nr̃osq; r̃degerit ciues i cælũ: inuitãdosq; ad hãc læticiã finitimos arbitror:ut cũ supplicatiõibus itersint:tũ ludis:i quos ex oi genere cõueniãt Europæ Asiæq; icolæ: uel ꝓmia suaꝝ laudũ accepturi:factũ ẽ ãt ut assidue dies sexdecim cõis celebraretur læticia i foris.plateis.& cõpitis ubi pæana canẽtes: ingeminabãt Ohe cũ plausu i maxia populi corõa.Cõmodius certe nr̃i more; hũc esse tũc obseruãdũ existimarũt:cũ ñ extinguendi luctus cã:sed exaggerandæ uoluptatis iteruenisset gr̃a.ut si qd uel rei publicæ cõtigisset:uel priuato cuiq̃ qđ cõem plurimis læticiã diceit.

Id qui possunt:uel in hunc usque diem imitantur:si modo sunt aut uetustatis æmuli:aut uiri bonarum artium non ignari. Nam rudes: & antiquitatis imperiti sunt ab eiusmodi ritu sanctissimo penitus alieni. Nos igitur in rebus felicissimis uæhementissime læti:nisi ad communem hanc læticiam ea pariter traducamus: quæ sũt uolupta tum damnatiua:nihil nos summe ducimus exultationis accepisse: ne gestiatur:ne excurratur in insolentias. ne in turpitudines incida tur. Illi enim in iis festiuitatum choris crapulæ ac ebrietatibus uaca bant: Baccho interdum Veneriq; seruiẽtes. Nos eiusmodi detesta ti uoluptates omnem iucunditatem nostram carere cupimus turpitu dine. Moribus ergo seruatis Apollinis atq; Dianæ:in omni læticia meminerimus rationis:laudis atq; uirtutis:quibus possumus beati fieri. Nam turpitudo nulla nos beatos efficit. Assequi nos omni ope ra decet Solonis illud:ut uiuendo simillimi simus deorum. At Pit thacus sapienter inquit. Qui deorum non sequitur uitam. eorum non attingit sedes. Omnis immundicia & incestitas damnat famã ac perdit hominem. Quid autẽ cuiq̃ superest ut Thales ait ubi ne q; famæ satis ẽ nec animæ? Si mercatura tamq̃ aut nauigatio ẽ hæc uita nostra tam debemus (ut Pericles admonuit) abesse a turpitudi ne q̃ cupimus meliore rem nostram uendere. Nihil est igitur tã mor tale (quod docuit Plato) q̃ execrari uoluptates ac detestari malos ani morum sensus. Id ut omnes decere duco multo nos magis quibus est principatuum regendorum commissa cura. Itaq; te fili plurimũ ad bonos hortor mores ut uoluptates detesteris. Ex Mediolano Idu bus Quintilibus.

Sinonima moralia uoluptatum damnatiua.

Præstat cum laude mori:q̃ inter illecebras uiuere.

Nihil est uirtute præstabilius:nihil uitio detestabilius.

Vt sola probitate uiuunt nostræ laudes:sic solo scelere intereunt

Nulla res est qua diutius uiuant homines:q̃ pietate ac fide:cum om ni uitiorum odio.

Qui malos execratur mores omnium est moralissimus:

Boni mores atq; mali (ut Augustinus inqt) bonos ac malos discer nunt:ad diuersaq; perducunt:uelut paleam:ac Triticum.

Omnia labefacit improbitas:omnia nutrit probitas.

Vt hominis uitæ:famæq; diuturnitati conducit plurimum uirtus:

ſic omnia delet atq; inficit uitium.
Tam abſunt a bonis moribus mali: q̃ ab inferis ſuperi.
Nihil eſt uirtuti cuiq̃ commune cum uitiis.
Splendent ſingula uirtutum ornamenta ſordent omnia ſcelera.
Squallor at rubigo ſemper ẽ malorũ: bonorꝝ autẽ nitor atq; decus.
Ornamento pietatis nihil addi poteſt candidius.
Impietatis ſordi fœdius eẽ nihil ualet.
Mores complexi bonos uoluptates corporis execrantur.
Moralis diſciplina continentiæ tutrix eſt: incontinue graui hoſtis

FINIS.

Epiſtole Marii Philelfi ſummopere emendate: ac Felſinæ magna diligentia atq; anxietate per me Bacilerium de Bacileriis Ciuem eiuſdem urbis Impreſſæ. Anno dñi. Mccccxxxxyiiii.

Laus Deo omnipotenti.

BIBLIOTECA
XV
NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

